

Міністерство освіти і науки України
Національний еколого-натуралістичний центр
учнівської молоді
Інститут проблем виховання НАПН України

НАУКОВИЙ ВІСНИК

Випуск 20, №2
2025

Національного
еколого-натуралістичного
центру

Серія: Педагогічні науки

Київ

Міністерство освіти і науки України
Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді
Інститут проблем виховання НАПН України

НАУКОВИЙ ВІСНИК
Національного еколого-натуралістичного центру

Серія: Педагогічні науки

Випуск 20, №2 2025

Київ

УДК 37.015:159.9:57 (477-25)(06)

ББК 74.03 (4Укр)

Науковий вісник Національного еколого-натуралістичного центру. - Випуск 20. - Серія: Педагогічні науки. Новації позашкільної освіти в умовах воєнного стану. - 2025.- № 2 – К.: “НЕНЦ”, 224 с.

Друкується за ухвалою педагогічної ради Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді (протокол №3 від 26 серпня 2025 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Бех І.Д.	академік НАПН України, доктор психологічних наук, професор
Биковська О.В.	доктор педагогічних наук, професор
Вербицький В.В.	доктор педагогічних наук, професор (головний редактор)
Бордюг Н.С.	доктор педагогічних наук, професор
Драган О.А.	завідувач відділу методичної роботи (заступник головного редактора)
Кацурак В.П.	заступник директора з навчально-виховної роботи Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді
Корнієнко А.В.	кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
Костенко С.О.	доктор біологічних наук, професор
Лещенко М. П.	доктор педагогічних наук, професор
Леус Ю. В.	кандидат біологічних наук
Марушкевич А.А.	доктор педагогічних наук, професор
Мачуський В.В.	кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

Медведєва Т.В.	кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник
Педан Ю.Ф.	директор Комунального закладу освіти “Обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді” Дніпропетровської обласної ради
Первушевська І.О.	Заслужений працівник освіти України
Петрочко Ж.В.	доктор педагогічних наук, професор
Пустовіт Г.П.	доктор педагогічних наук, професор
Редіна В.А.	кандидат педагогічних наук

Статті подано в авторській редакції

УДК 37.015:159.9:57 (477-25)(06)

ББК 74.03 (4Укр)

© НЕНЦ, 2025

Зміст

Серія: Педагогічні науки

Володимир Вербицький
Концепція природоохоронної освіти в Україні (складова позашкільної освіти) 5

Володимир Вербицький
Концепція природоохоронного виховання в Україні (складова позашкільної освіти) 11

Олександр Паращенко, Василь Шубчинський,
Юлія Менафова
SMART GRID компетентності – глобальний тренд енергетичного відновлення України 19

Володимир Мисько, Тетяна Мисько, Олег Байтеряков
Нумізматика і природа: значення монет у формуванні природничих компетентностей у позашкільній роботі..... 27

Новації позашкільної освіти в умовах воєнного стану..... 36

Серія: Педагогічні науки

**УДК
37.033**

КОНЦЕПЦІЯ ПРИРОДООХОРОННОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (СКЛADOVA ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ)

Вербицький В.В., директор Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, доктор педагогічних наук, професор
e-mail: verbitskiy@nenc.gov.ua

Вступ

Дана Концепція визначає систему цілей, принципів, змістових компонентів і механізмів впровадження природоохоронної освіти в закладах освіти та громадах з метою формування практичних природоохоронних компетентностей у громадян різних вікових груп.

Актуальність

Актуальність даної Концепції обумовлена комплексом об'єктивних факторів: поглибленням екологічних проблем внаслідок антропогенного навантаження та кліматичних змін; потребою відновлення і управління земельними ресурсами після воєнних дій; зростанням ролі екологічних компетенцій у процесах економічної трансформації; а також міжнародними зобов'язаннями України у сфері сталого розвитку.

Впровадження Концепції забезпечить системну підготовку фахівців, формування природоохоронної культури та ефективну взаємодію освіти, науки, громади і бізнесу для збереження та відновлення природного середовища.

Чому це важливо — ключові аргументи:

- **Екологічні ризики зростають.** Деградація ґрунтів, забруднення води та повітря, втрата біорізноманіття й екстремальні кліматичні явища вимагають системних знань і практичних навичок у широкого кола громадян і фахівців.
- **Післявоєнне відновлення територій.**
- Рекультивація пошкоджених ґрунтів, відновлення екосистем, управління ризиками потребують підготовлених команд і локальних ініціатив.
- **«Зелена» економіка і ринок праці.** Перехід на низьковуглецеві технології, відновлювальну енергетику та екологічно відповідальне сільське господарство створює попит на нові компетенції.
- **Міжнародні зобов'язання.** Виконання Цілей сталого розвитку (SDG), Угоди про клімат та інших міжнародних ініціатив потребує системної освіти для сталого розвитку.
- **Соціальна стійкість і здоров'я.** Освічене суспільство краще протидіє екологічним загрозам для здоров'я населення (забруднення, хімічні ризики) і має вищу готовність до спільних дій.
- **Формування громадянської активності.** Природоохоронна освіта стимулює участь у місцевих ініціативах, громадянській науці та контролі за екологічною політикою.

На чому базується Концепція (основні підстави):

Підставою для розроблення даної Концепції є: положення чинного законодавства України у сфері освіти та охорони навколишнього середовища; державні й галузеві програми розвитку освіти; міжнародні зобов'язання України у сфері освіти для сталого розвитку (у т.ч. виконання ЦСР — Target 4.7); сучасні науково-методичні підходи до формування екологічних компетентностей; а також аналіз національних потреб у підготовці фахівців та формуванні екологічної культури населення» ([Законодавство України](#), unstats.un.org).

1. **Нормативно-правова база (державні документи та стандарти).** Концепція спирається на національні правові акти й викладені в них повноваження/обов'язки системи освіти і органів управління довіділлям (законодавство про захист довкілля та державні концепції екологічної освіти). Це забезпечує легітимність, можливість інтеграції в освітні програми і навчальні плани та доступ до державного й місцевого фінансування. ([Законодавство України](#))
2. **Міжнародні рамки та глобальні зобов'язання (ESD, ЦСР/SDG 4.7)** Концепція орієнтується на міжнародні підходи до освіти для сталого розвитку (Education for Sustainable Development), а також на цілі сталого розвитку ООН (зокрема Target 4.7), що визначають очікувані компетентності й напрями інтеграції ESD у політику, навчальні програми й підготовку вчителів. (unesco.org, unstats.un.org).
3. **Науково-методологічна основа (екологічні і соціально-гуманітарні науки).**

Концепція базується на сучасних знаннях з екології, екосистемних послуг, сталого розвитку, а також соціальних наук (поведінкова екологія, громадська участь). Це дає змістовну основу для змісту навчання (що саме вчити) і методів (як вчити — через експеримент, польові дослідження, аналіз даних). (kntiis.od.ua)

4. **Педагогічні підходи і теорії навчання**
Методологія спирається на сучасні педагогічні парадигми: компетентнісний підхід, освіта протягом життя (lifelong learning), конструктивізм, проєктно-орієнтоване навчання, експериментальне (польове) навчання, трансформативне навчання (формування цінностей і ставлень). Ці підходи визначають форми і методи реалізації концепції (PBL, еко-лабораторії, волонтерські проєкти). (unesco.org)
5. **Соціально-економічні реалії і стратегічні потреби країни**
Концепція враховує: потреби «зеленої» трансформації економіки (попит на «зелені» компетенції), виклики кліматичних змін, деградації земель і наслідки воєнних дій — тобто практичну необхідність готувати фахівців і активних громадян для відновлення та управління ресурсами. (Джерело: національні аналітичні огляди та тематичні дослідження у сфері екологічної освіти). (ekoltava.org, kntiis.od.ua)
6. **Етичні та культурні засади.** Концепція спирається на принципи екологічної етики, відповідальності за природу, міжпоколінної справедливості, поваги до біорізноманіття і прав людини — це визначає виховний аспект: не лише знання і навички, а й цінності та мотивацію до дій.
7. **Технологічна й інструментальна база**
Використання сучасних інструментів (ГІС, дистанційне зондування, цифрові навчальні платформи, citizen science) як механізмів для практичного навчання та моніторингу результатів. Це дозволяє поєднати теорію з практикою і масштабувати навчальні ініціативи.

Завдання Концепції:

1. Інтегрувати природоохоронні компоненти в освітні програми і навчальні плани.
2. Забезпечити підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників.
3. Розвивати інфраструктуру для польових практик і лабораторій.
4. Стимулювати партнерство між закладами освіти, місцевою владою, громадами, неурядовими громадськими організаціями та бізнесом.
5. Впровадити механізми оцінювання та моніторингу результатів освітніх заходів.

Ключові принципи, що впливають із цих підстав

- **Неперервність освіти** (від дошкілля до університету і далі). ([Законодавство України](#)). Освіта протягом життя.

- **Міждисциплінарність** і інтеграція в усі шкільні предмети та навчальні дисципліни на всіх рівнях вищої освіти ([Законодавство України](#))
- **Практикоорієнтованість**: польові практики, проєкти з громадами.
- **Компетентнісності** — орієнтація на знання, уміння та ставлення.
- **Громадської участі** — залучення місцевих громад і НГО.
- **Екологічної справедливості** — увага до вразливих груп.
- **Цифрової підтримки** — використання ГІС та дистанційного зондування.

Цільові групи

Заклади дошкільної освіти та початкова школа.

Основна школа.

Профільна школа.

Професійна освіта (професійні коледжі).

Заклади вищої освіти.

Освітняни, науковці, науково-педагогічні працівники.

Громадські активісти та місцева влада.

Батьківська громада.

Основні напрями реалізації Концепції

Основні напрями реалізації природоохоронної освіти охоплюють комплекс взаємопов'язаних сфер діяльності, спрямованих на формування екологічної свідомості та відповідального ставлення до навколишнього середовища.

Освітній напрям передбачає глибоку інтеграцію екологічної тематики в навчальні програми, що включає проведення уроків, факультативів, гурткових занять, а також дослідницьких і проєктних робіт. Завдяки цьому здобувачі освіти отримують ґрунтовні знання про закономірності функціонування екосистем, взаємозв'язки між діяльністю людини та станом довкілля.

Виховний напрям зосереджується на формуванні екологічної культури та морально-етичних цінностей шляхом проведення тематичних заходів, природоохоронних акцій, екологічних свят, конкурсів і фестивалів, що виховують відповідальне ставлення до природи та стимулюють емоційно-позитивне сприйняття навколишнього світу.

Практичний напрям спрямований на розвиток у дітей та молоді навичок реальної екологічної дії, зокрема участі у посадці дерев і кущів, прибиранні територій, очищенні водойм, сортуванні відходів, організації шкільних розсадників та моніторингу стану навколишнього середовища.

Інформаційний напрям забезпечує поширення екологічних знань через створення медіапроєктів, відеороликів, інформаційних бюлетенів, стендів, виставок, а також активне використання соціальних мереж для популяризації екологічної тематики серед здобувачів освіти, педагогів та громади. Партнерський напрям передбачає налагодження тісної співпраці закладів освіти з природоохоронними організаціями, науковими

установами, громадськими ініціативами, органами місцевої влади та бізнесом, що дозволяє реалізовувати масштабні природоохоронні проєкти, обмінюватися досвідом і залучати додаткові ресурси для спільного збереження довкілля.

У межах реалізації природоохоронної освіти важливо охопити кілька взаємопов'язаних напрямів, що забезпечують її системність, практичну орієнтацію та ефективність. Першим із них є навчально-методичний напрям, який передбачає розробку та впровадження навчальних курсів «Основи екології», «Людина і природа», «Сталий розвиток», а також інтеграцію природоохоронної тематики у зміст таких предметів, як біологія, географія, хімія, фізика, історія та література. Важливою складовою цього напрямку є використання міжпредметних зв'язків і принципів STEAM-освіти, що сприяє формуванню системного екологічного мислення.

Позакласна та позашкільна робота є другим вагомим напрямом, який дозволяє здобувачам освіти застосовувати знання на практиці. Йдеться про діяльність екологічних гуртків, наукових секцій, клубів і дитячих екологічних парламентів. Особливе значення мають конкурси, екологічні квести, акції на кшталт «Зробимо Україну чистою», «День Землі» чи «Година Землі». Доцільним є також створення шкільних теплиць, розсадників, організація польових лабораторій, що поглиблює екологічні навички дітей і розвиває інтерес до дослідницької діяльності.

Інфраструктурно-практичний напрям включає створення на базі освітніх закладів еколого-освітніх центрів та екологічних стежок, які стають не лише навчальним, а й просвітницьким середовищем. Території закладів освіти можна ефективно використовувати для навчального озеленення, сортування відходів, компостування. Водночас здобувачі освіти залучаються до волонтерської діяльності в національних парках, заповідниках, беруть участь у громадських ініціативах, що сприяє формуванню практичного досвіду та екологічної відповідальності.

Інформаційно-комунікаційний напрям зосереджений на активному використанні сучасних засобів комунікації для екопросвіти. Це включає проведення інформаційних кампаній, поширення екологічного контенту в соціальних мережах, розробку екоуроків, мультимедійних презентацій, екоподкастів і відео. Важливо також залучати до цього процесу батьків, представників громади та підприємств, формуючи єдине екологічно орієнтоване середовище.

Завершальним, але не менш важливим, є напрям партнерства та співпраці. Його реалізація передбачає взаємодію з Міністерством освіти і науки України, Державною екологічною інспекцією, Національним еколого-натуралістичним центром, закладами вищої освіти, природоохоронними громадськими організаціями. Спільні заходи з місцевими громадами, засобами масової інформації, екоактивістами

забезпечують ширший вплив на формування екологічної свідомості молоді й підвищення рівня екологічної культури суспільства в цілому.

Очікувані результати реалізації Концепції

У результаті впровадження природоохоронної освіти буде сформовано екологічно свідому особистість, здатну усвідомлювати глибинні зв'язки між людиною і природою, розуміти причини та наслідки екологічних проблем, а також відповідально діяти задля їхнього подолання. Зросте рівень екологічної культури у суспільстві, що виявлятиметься у відповідальному ставленні до довкілля у повсякденному житті, побуті, на робочому місці, у сфері споживання ресурсів. Здобувачі освіти набудуть практичних природоохоронних навичок через участь у реальних екологічних акціях, моніторингах, сортуванні відходів, заходах із енергозбереження, що сприятиме формуванню активної громадянської позиції.

Екологічна тематика буде інтегрована в усі рівні освіти – від дошкільної до вищої та післядипломної, що дозволить сформувати цілісну систему екологічної підготовки. Паралельно з цим здійснюватиметься підвищення професійної компетентності педагогів, які використовуватимуть сучасні методики викладання та залучатимуть здобувачів освіти до проєктної та дослідницької діяльності з охорони природи.

Важливою складовою стане розвиток партнерств та міжсекторальної співпраці між закладами освіти, природоохоронними організаціями, науковими установами, представниками влади, бізнесу та громадянського суспільства, що дозволить об'єднати зусилля для досягнення спільної мети — збереження довкілля. Завдяки цьому зростатиме готовність молодого покоління до реалізації принципів сталого розвитку, тобто до прийняття рішень, що одночасно враховують потреби природи, суспільства і майбутніх поколінь. Зрештою, очікується зменшення негативного впливу людини на довкілля шляхом зниження рівня забруднення, раціонального використання ресурсів і зменшення

Критерії успішності

- Відсоток закладів, що інтегрували природоохоронні модулі.
- Кількість педагогів, що пройшли підвищення кваліфікації.
- Реалізовані локальні проєкти з вимірними результатами.

Практичні наслідки для закладів освіти та громад

- Введення міждисциплінарних курсів і польових практик (ГІС, моніторинг, оцінка впливу).

- Розвиток партнерства: заклад освіти — місцева влада — НГО — бізнес.
- Підготовка програм підвищення кваліфікації викладачів і освітніх тренерів.
- Впровадження механізмів оцінювання компетентностей (портфоліо, рубрики, показники участі в проєктах, конференціях, тощо).

Ризики та заходи пом'якшення

- *Ризик:* брак фінансування. *Заходи:* диверсифікація джерел, грантові заявки.
- *Ризик:* нестача підготовлених кадрів. *Заходи:* програми підвищення кваліфікації, мережеві семінари.
- *Ризик:* низька зацікавленість учасників. *Заходи:* мотивуючі механізми (сертифікація, публічне визнання).

Резюме Концепції

Концепція природоохоронної освіти спрямована на формування в громадян України, особливо в дітей і молоді, екологічної свідомості, культури поведінки у природному середовищі та здатності до активної участі у збереженні довкілля. Її мета полягає у створенні системи безперервної екологічної освіти, яка охоплює всі етапи життя – від дошкільного віку до дорослого населення, забезпечує набуття екологічних знань, виховання дбайливого ставлення до природи та розвиток практичних умінь у сфері охорони навколишнього середовища.

Запровадження Концепції передбачає оновлення змісту освіти з урахуванням екологічних аспектів, підготовку педагогічних кадрів, розвиток партнерства з громадськими організаціями та місцевими громадами, а також використання сучасних цифрових і інтерактивних технологій навчання. У підсумку, Концепція природоохоронної освіти є стратегічним інструментом сталого розвитку України, покликаним забезпечити виховання нового покоління свідомих, обізнаних та відповідальних громадян.

УДК 37.033

КОНЦЕПЦІЯ ПРИРОДООХОРОННОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ (СКЛADOVA ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ)

Вербицький В.В., директор Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, доктор педагогічних наук, професор
e-mail: verbitskiy@nenc.gov.ua

Вступ

Концепція природоохоронного виховання є стратегічно необхідною для формування екологічно відповідального суспільства, підготовки фахівців для відновлення і стійкого управління природними ресурсами та забезпечення виконання національних і міжнародних зобов'язань у сфері сталого розвитку.

Дана Концепція визначає систему цілей, принципів, змістових компонентів і механізмів впровадження природоохоронного виховання в закладах освіти та громадах з метою формування екологічної грамотності, екологічної культури й практичних компетентностей у громадян різних вікових груп.

Зміст Концепції спрямований на реалізацію трьох ключових цілей:

- формування системних знань про екологічні процеси та загрози;
- розвиток практичних компетентностей для моніторингу, оцінки та відновлення екосистем;
- виховання громадянської відповідальності і здатності до колективних дій задля сталого розвитку.

Зміст концепції реалізується через поєднання активних педагогічних методик: проектна діяльність, польові й лабораторні практики, інтерактивні сесії та цифрові інструменти, що забезпечують формування як знань, так і поведінкових моделей

Мета природоохоронного виховання

Формування у особистості екологічної свідомості, відповідальної поведінки та активної громадянської позиції щодо збереження природних ресурсів і сталого розвитку.

Завдання:

- Формувати у здобувачів освіти, громадян етичних уявлень про природу та міжпоколінну відповідальність.
- Розвивати практичні навички екологічно безпечної поведінки (сортування, енергоощадність, догляд за зеленою інфраструктурою, тощо).
- Стимулювати участь у громадських ініціативах (волонтерство, citizen science, локальні проекти).

- Сприяти формуванню ціннісного ставлення до екосистемних послуг і місцевого природного середовища з метою збереження та сталого використання природних ресурсів.

Досвід інших країн

1. **Eco-Schools / Green Flag (FEE)** — системна модель: сім кроків змін, учнівське лідерство, оцінювання та міжнародне визнання. Добре масштабується від дитсадка до університету (EcoCampus).
2. **Forest Schools / outdoor early-years (Данія, Великобританія, Фінляндія)** — довгострокове навчання на природі зі спрямованістю на розвиток автономії, пізнання й емоційного зв'язку з природою; розвиток емоційного інтелекту ([ERIC](#), [courier.unesco.org](#)).
3. **Outdoor education & Nordic model (Швеція/Фінляндія/Норвегія)** — системні програми навчання на відкритому повітрі в школах ([Taylor & Francis Online](#), [SpringerLink](#))
4. **Green campuses / EcoCampus (університети, UK та ін.)** — інтеграція сталої практики в інфраструктуру університету (енергоефективність, кампус-сади, student-led projects). ([Eco Schools](#), [Academia](#))
5. **Професійний розвиток вчителів (UNESCO/case studies)** — системні програми підготовки та підвищення кваліфікації викладачів з ESD (комбінування теорії з польовими методиками та community projects). ([unesdoc.unesco.org](#), [archive.erisee.org](#))

Конкретні кейси (коротко)

- **UK — Eco-Schools та локальні кейси:** приклади шкіл, які через Eco-Schools досягли зниження відходів, збільшення екологічної активності учнів та отримали Green Flag. ([sustainabilityexchange.ac.uk](#), [Eco Schools](#))
- **Данія / Фінляндія — Forest Schools:** системні програми на ранніх стадіях освіти, позитивні результати у розвитку командної роботи, мотивації до навчання. ([ERIC](#), [courier.unesco.org](#))
- **Nordic outdoor education (огляд):** систематичні outdoor-програми у школах пов'язані з кращим психо-соціальним розвитком і більшою екологічною свідомістю. ([Taylor & Francis Online](#))

Чому ці практики працюють (коротко)

- поєднання **практики + реального впливу** (діти роблять видимі зміни у своєму середовищі);
- **учнівське/громадське лідерство** — участь у проєктах стимулює відповідальність;
- **інтеграція в шкільну/університетську систему** — щоб практика не була «одноразовою акцією», а стала частиною програми;

- **підготовка вчителя** і методична підтримка;
 - **оцінювання та визнання** (сертифікати, Green Flag, публічні звіти).
- (

Значення природоохоронного виховання в сучасному світі

Природоохоронне виховання виконує роль фундаментальної основи для формування екологічної свідомості та культури суспільства, адже саме від рівня екологічної освіченості залежить здатність людства зберегти навколишнє середовище для майбутніх поколінь. Сучасний світ стикається з масштабними викликами: глобальним потеплінням, зменшенням біорізноманіття, деградацією ґрунтів, дефіцитом прісної води та забрудненням атмосфери. У таких умовах природоохоронне виховання не лише дає знання про природу, але й формує активну життєву позицію, орієнтовану на збереження довкілля.

Основні аспекти значення природоохоронного виховання такі:

1. Системне розуміння взаємозв'язків у природі.

Природоохоронне виховання формує цілісне уявлення про складні зв'язки між усіма компонентами біосфери – ґрунтом, водою, повітрям, рослинним і тваринним світом, а також про взаємозалежність між природними процесами та діяльністю людини. Людина починає усвідомлювати свою відповідальність за збереження балансу у глобальних екосистемах та розуміти, що навіть незначні зміни у природному середовищі можуть мати довготривалі та масштабні наслідки. Такий підхід сприяє формуванню екологічного мислення та передбачливості, коли кожна дія оцінюється з точки зору її впливу на довкілля.

Важливим аспектом є виховання природоохоронної відповідальності – усвідомлення моральних та правових норм природокористування, здатність приймати рішення на користь збереження природи. Це проявляється у свідомому виборі способу життя: зменшенні споживання природних ресурсів, використанні екологічно безпечних технологій, мінімізації кількості відходів, популяризації природоохоронних ініціатив.

2. Розвиток здатності до адаптації та протидії екологічним загрозам.

Сучасне суспільство стикається з численними викликами – від зміни клімату та глобального потепління до стихійних лих, таких як посухи, повені, урагани чи лісові пожежі. Природоохоронна освіта і виховання навчають дітей і дорослих діяти раціонально в умовах кризових ситуацій, формують навички швидкого реагування, підвищують рівень готовності до природних та техногенних катастроф. Такі компетентності важливі не лише для особистої безпеки, а й для підвищення стійкості суспільства загалом. Люди, які мають належний рівень екологічної культури, здатні координувати спільні дії у

надзвичайних ситуаціях, запобігати екологічним катастрофам та зменшувати їхні негативні наслідки.

3. Формування навичок раціонального природокористування.

Раціональне використання природних ресурсів є фундаментом сталого розвитку. Природоохоронна освіта і виховання виховують бережливе ставлення до води, ґрунтів, лісів, повітря та енергії, формують навички ощадливого споживання та відновлення ресурсів. Важливу роль відіграють знання та практичні вміння, пов'язані з енергоефективністю, сортуванням сміття, вторинною переробкою матеріалів, утилізацією небезпечних відходів та використанням відновлюваних джерел енергії. Розвиток такої культури починається на рівні буденної свідомості, з побутових звичок і поступово переходить на рівень виробництва, промисловості та державної політики.

Проблеми природоохоронного виховання в Україні

Серед основних проблем сучасної системи природоохоронного виховання в Україні фахівці виділяють:

- недостатню інтеграцію екологічних знань у навчальні програми;
- відсутність системності у вихованні екологічної культури, що призводить до фрагментарності знань і нерозуміння практичного значення екологічних дій;
- обмежене фінансування природоохоронних заходів, що ускладнює створення сучасної навчальної бази, екологічних лабораторій, клубів та проектів;
- низьку екологічну свідомість серед частини населення, що зумовлює пасивність у питаннях збереження природи;
- невисоку популяризацію екологічних ідей у ЗМІ та цифровому середовищі, що знижує інтерес молоді до екологічної тематики;
- недостатню співпрацю між державними структурами, освітніми закладами та громадськими організаціями для створення єдиної системи природоохоронної освіти.

Шляхи подолання проблем природоохоронного виховання в Україні

Подолання існуючих труднощів у сфері природоохоронного виховання потребує комплексного підходу, що включає реформування освітніх і навчальних програм, підвищення рівня фінансування, розвиток громадянських ініціатив та налагодження співпраці між усіма учасниками освітнього процесу.

1. Інтеграція екологічних знань у всі рівні освіти:

- модернізація змісту навчальних програм;
- розробка сучасних підручників і посібників з акцентом на практичне застосування екологічних знань у повсякденному житті;
- міждисциплінарний підхід, включення екологічних тем у навчальні програми усіх освітніх галузей, а також позашкільну роботу;

- використання інтерактивних методів, організація уроків/занять-досліджень, тренінгів, квестів, рольових ігор та проектної діяльності.

2. Формування системності та комплексного підходу:

- впровадження еко-програм, створення довгострокових планів з охорони довкілля в кожному закладі освіти, що охоплюють навчання, практику та моніторинг результатів;

- створення екологічних клубів і гуртків, залучення дітей до природоохоронної діяльності через ДЕП, учнівські організації та спільні проекти з громадами;

- постійний моніторинг, застосування оцінки екологічної компетентності здобувачів освіти як частини загальної системи оцінювання.

3. Збільшення фінансування природоохоронної освіти:

- державні та місцеві гранти, виділення коштів на створення навчальних лабораторій, екологічних центрів, об'єктів захищеного ґрунту, компостних станцій та інших практичних об'єктів;

- залучення бізнесу, розвиток корпоративної соціальної відповідальності, партнерство з компаніями для фінансування екологічних акцій та конкурсів.

4. Підвищення екологічної свідомості населення:

- масові інформаційні кампанії, проведення освітніх програм у ЗМІ та соцмережах, популяризація прикладів екологічно відповідальної поведінки;

- організація екофестивалів та виставок, проведення заходів, що привертають увагу до проблем довкілля засобами візуального мистецтва, залучаючи науку та інновації;

- екопросвіта для батьків, створення спільних програм для родин.

5. Активне використання цифрових технологій:

- електронні курси та платформи, розробка безкоштовних онлайн-курсів з екології, інтерактивних додатків і віртуальних лабораторій;

- медіапроекти та блоги, підтримка молодіжних екоблогів, відеороликів та сторінок у соцмережах для популяризації природоохоронних ідей;

- гейміфікація, використання елементів гри для підвищення інтересу дітей та підлітків до природоохоронної тематики.

6. Розвиток партнерських ініціатив:

- співпраця між закладами освіти і громадами;

- організація спільних проектів із висаджування дерев, сортування відходів, очищення територій;

- партнерство з науковцями та екоекспертами;

- проведення лекцій, семінарів та майстер-класів для здобувачів освіти;

- розвиток волонтерських природоохоронних команд у закладах освіти.

Принципи природоохоронного виховання

Екологічна грамотність передбачає формування комплексних знань про довкілля та сучасні екологічні проблеми, що дає змогу усвідомлювати масштаби й наслідки антропогенного впливу на природу. Важливою складовою є усвідомлення цінності природи та виховання емоційного зв'язку з навколишнім середовищем, що стимулює бережливе ставлення до ресурсів і біорізноманіття.

Не менш важливим є розвиток відповідальності та активної громадянської позиції, яка ґрунтується на розумінні ролі кожної людини у збереженні екосистем. Для цього знання повинні мати практичне застосування: здобувачі освіти беруть участь у природоохоронних заходах, дослідницьких проєктах, волонтерських ініціативах.

Концепція сталого розвитку та загальнолюдські цінності мають стати основою природоохоронного виховання, сприяючи формуванню гармонії між потребами суспільства та ресурсами планети. Важливо, щоб це виховання було систематичним, здійснювалося на всіх рівнях освіти та тривало впродовж усього життя людини.

Міждисциплінарність є ще одним ключовим принципом: екологічні знання інтегруються в різні навчальні предмети, що дозволяє формувати цілісне розуміння взаємозв'язків у природі. Водночас поєднання глобального та локального підходів забезпечує усвідомлення як світових, так і регіональних екологічних викликів.

Ефективність природоохоронного виховання значно підвищується завдяки партнерству — співпраці закладів освіти, громади, органів влади та громадських організацій, які спільно працюють над впровадженням природоохоронного виховання та практичних природоохоронних ініціатив.

Основні напрями природоохоронного виховання

1. Освітній напрям. Цей напрям передбачає систематичне включення екологічної тематики у зміст навчальних дисциплін усіх освітніх галузей, насамперед, включення в зміст екологічної освіти ключових понять, які відображають особливості екологічної освіти в інтересах сталого розвитку: сталий розвиток, екологічний імператив, еколого-правова відповідальність, екологічна етика, соціоприродна екологічна система, екологічна якість навколишнього середовища, природна та культурна спадщина. Здобувачі освіти не лише отримують теоретичні знання про природні процеси та закони, а й усвідомлюють взаємозалежність між діяльністю людини та станом довкілля. Важливим елементом освітнього напрямку є використання міжпредметних зв'язків, інтеграція екологічних знань у STEAM-освіту, організація навчальних проєктів і дискусійних

клубів. Крім того, здобувачів освіти залучають до аналізу реальних екологічних ситуацій, вивчення екологічних проблем свого регіону та пошуку рішень.

2. Практичний напрям. Його основне завдання – перетворити теоретичні знання на конкретні дії. Це можуть бути екологічні акції з прибирання територій, сортування сміття, створення та догляд за зеленими зонами та шкільними садами, впорядкування парків та скверів. Важливим аспектом є проведення природоохоронних експедицій, участь у висаджуванні дерев, облаштування компостних ям та організація об'єктів захищеного ґрунту. Практичні заходи формують у дітей почуття відповідальності за стан навколишнього середовища, розвивають навички командної роботи та лідерства.
3. Дослідницький напрям. Здійснюється через проведення досліджень, спостережень і моніторингу стану довкілля. Це можуть бути вимірювання рівня забруднення повітря, води та ґрунтів, ведення фенологічних календарів, дослідження біорізноманіття місцевої флори та фауни, спостереження за сезонними змінами природи. Створення учнівських науково-дослідних проєктів допомагає поєднати навчання з реальною природоохоронною діяльністю. Результати таких досліджень можна презентувати на конкурсах, конференціях або використовувати як рекомендації для покращення стану довкілля.

4. Інформаційно-просвітницький напрям. Цей напрям спрямований на поширення екологічних знань і формування екологічної свідомості в суспільстві. Використовуються сучасні медіа-інструменти: створення інформаційних буклетів, відеороликів, онлайн-кампаній у соціальних мережах, блогів та інтерактивних платформ. Організуються тематичні дні, екофестивалі, творчі виставки, конкурси плакатів, флешмоби та освітні марафони. Інформаційно-просвітницькі заходи сприяють популяризації ідей сталого розвитку та відповідального ставлення до природи серед молоді та громадськості.

5. Соціальний напрям. Він полягає у формуванні культури спільної відповідальності за стан природи через активну участь у громадських ініціативах та волонтерських рухах. Це може включати партнерські проєкти зі школами, місцевими громадами, природоохоронними організаціями та екологічними фондами. Соціальний напрям розвиває у здобувачів освіти вміння працювати в колективі, організовувати спільні акції, реалізовувати довгострокові програми природоохоронного розвитку, брати участь у національних і міжнародних природоохоронних кампаніях.

Очікувані результати природоохоронного виховання

1. підвищення рівня обізнаності здобувачів освіти щодо екологічно безпечного способу життя, сталого розвитку. Зростання рівня екологічної свідомості громадян. У результаті системного природоохоронного

виховання формується глибоке розуміння ролі природи у житті людини та необхідності гармонійного співіснування з нею. Громадяни починають усвідомлювати власний вплив на довкілля, розуміють зв'язки між антропогенною діяльністю та змінами у природних екосистемах, що веде до більш відповідального підходу до споживання ресурсів та збереження природного середовища.

2. Підвищення рівня екологічної культури суспільства. Очікується, що екологічна культура стане важливим компонентом повсякденного життя людей. Проявом цього будуть практичні дії щодо зменшення використання одноразових матеріалів, підтримки чистоти навколишнього середовища, участі в програмах зі збереження природних ресурсів, активного впровадження принципів «Zero Waste» та енергоефективності.

3. Набуття практичних навичок і вмінь. Здобувачі освіти та громадяни зможуть ефективно застосовувати на практиці знання з енергозбереження, ощадливого використання води та електроенергії, сортування побутових відходів, компостування та вторинної переробки матеріалів. Вони отримають досвід участі у різних екологічних акціях, волонтерських програмах, науково-дослідних і моніторингових проєктах. Це сприятиме формуванню активної життєвої позиції.

4. Зміцнення зв'язку між закладами освіти та громадою. Спільні природоохоронні ініціативи, проєкти та акції створюють ефективну взаємодію між школами, університетами, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями та бізнесом. Такі партнерства дозволяють реалізувати масштабні екологічні проєкти – від озеленення міст до розробки локальних програм зі збереження ресурсів та біорізноманіття.

5. Формування нового покоління екологічно відповідальних громадян. Природоохоронне виховання має на меті створити покоління людей, здатних приймати екологічно виважені рішення та впроваджувати принципи сталого розвитку в усіх сферах життя – від особистого побуту до державної політики та бізнесу. Це покоління буде орієнтоване на інновації, природоохоронні технології та партнерство у сфері охорони довкілля.

6. Підвищення конкурентоспроможності країни у міжнародному екологічному просторі. Суспільство з високим рівнем екологічної культури здатне відповідати сучасним викликам, впроваджувати зелені технології та розвивати економіку, що ґрунтується на принципах раціонального природокористування.

УДК 370.013

SMART GRID КОМПЕТЕНТНОСТІ – ГЛОБАЛЬНИЙ ТРЕНД ЕНЕРГЕТИЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Паращенко О. В., директор Донецького обласного еколого-
натуралістичного центру

e-mail: 35parashenko@gmail.com

Шубчинський В.Д., завідувач відділу методичного Донецького
обласного еколого-натуралістичного центру

e-mail: shubvd1902@gmail.com

Мєнафова Ю.В., кандидат хімічних наук, методист Донецького
обласного еколого-натуралістичного центру

e-mail: menafova.yulia@gmail.com

Прагнення України під час повоєнного відновлення модернізувати економіку, декарбонізувати промисловість і збільшити постачання в Європу енергії з відновлюваних джерел має на меті прискорити цей процес. Один із його ключових елементів – розбудова «Smart Grid», тобто «розумних енергомереж». Стаття показує, що впровадження «Smart Grid» компетентностей – глобальний тренд. Численні аналітики стверджують, що світ повинен швидко трансформувати енергосистему, скоротивши витрати та відмовившись від викопного палива на користь чистіших джерел енергії, як-от вітер і сонце. Це потрібно для того, щоб обмежити глобальне потепління й уникнути катастрофічних наслідків зміни клімату. Після від'єднання в лютому 2022 року від залишків радянської енергосистеми і приєднання в березні 2022-го до мережі ENTSO-E, перехід українських енергетиків на обладнання та протоколи управління за міжнародними стандартами став актуальним як ніколи.

Ключові слова: Smart Grid компетентності; «розумні енергомережі»; декарбонізація; енергоефективність; «розумний будинок»; «Smart City»; відновлювальні джерела енергії (ВДЕ).

Аналіз проблеми. На четвертий рік повномасштабної війни енергосистема України пережила виклики такої складності, яких не бачила раніше жодна енергосистема світу. Так, колапсу в енергетиці не сталось, навіть після блекаутів та наймасштабніших обстрілів електростанцій: ТЕС, ГАЕС, ГЕС і трансформаторних підстанцій. Однак стабільність роботи енергосистеми порушена, тому утримувати її цілісною щодня стає все складніше, особливо, коли удари агресора по об'єктам енергетики кожного опалювального сезону стають більш критичними. Як наслідок, щоразу гучніше лунають заяви посадовців щодо зміни ідеології централізованого управління в енергетиці та переорієнтації на будівництво розподіленої генерації, розосередженій по

всій країні, яку значно важче буде обстрілювати ворогу [3]. Майже всі експерти погоджуються з цим. Проте система розподіленої генерації не можлива без перебудови системи постачання та розподілу електроенергії, які сьогодні управляються в ручному режимі та мають низький рівень автоматизації. Комплексним вирішенням цього питання є впровадження нової технічної політики, основою якої стануть «розумні мережі» – Smart Grid (Рис. 1.).

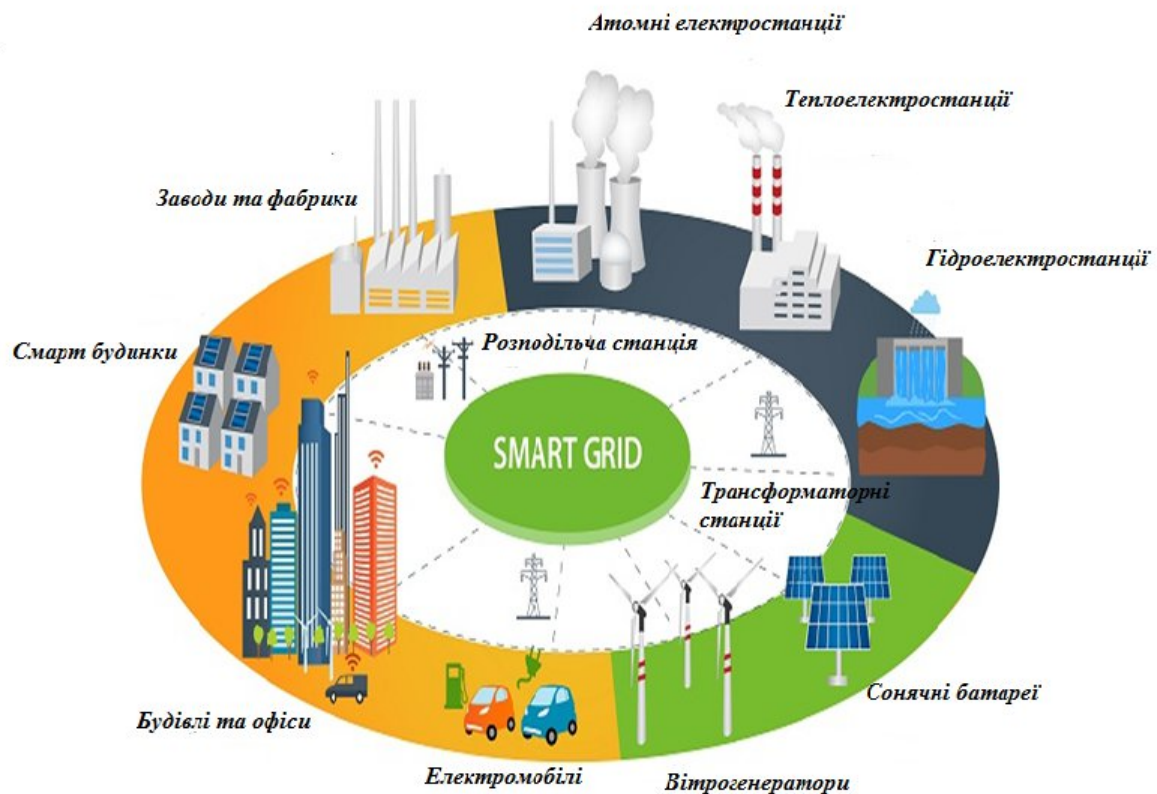

Рис.1 Впровадження технологій Smart Grid на базі нових сучасних мереж

Сучасні електромережі повинні відповідати новим викликам розвитку галузі енергетики й бути готовими до оперативних змін [1]. Так стануть потрібні нові потужності, коли почнеться активне повоєнне відновлення підприємств України та повернення громадян з-за кордону. Для втілення загальноєвропейських планів щодо декарбонізації енергосистеми та скорочення викидів парникових газів потрібне стрімке зростання потужностей розподіленої та відновлюваної генерації. Це можливо лише за будівництва кардинально нових мереж на базі технологій Smart Grid.

Виклад основного матеріалу. Smart Grid, або розумна мережа, є комплексом технологій, що перетворюють застарілу енергетичну інфраструктуру в сучасну цифрову систему. Сучасна енергетика

неможлива без впровадження розумних мереж, які виступають основою для її подальшого розвитку [3]. На практиці, **Smart Grid** – це високотехнологічні мережі, які використовують останні досягнення в галузі інформаційних технологій. У їх складі інтегровані передові комунікаційні технології, а також засоби для збору даних про виробництво, передачу та споживання електроенергії, забезпечуючи ефективний контроль і управління електричною мережею.

Smart Grid виступає необхідною основою для концепції Smart City – міста майбутнього, що характеризується високим рівнем розуміння та безпеки. Впровадження цих інноваційних технологій в енергетичну сферу є ключовим кроком у створенні комфортного та безпечного середовища для сучасного життя.

Етапи розвитку Smart Grid. Однією з ключових ініціатив Smart Grid є двосторонній обмін інформацією між споживачами та постачальниками енергії, що сприяє більш ефективному використанню ресурсів. Крім того, впровадження систем миттєвого виявлення та усунення несправностей підвищує оперативність системи.

Система **Smart Grid** розроблена з урахуванням принципів енергоефективності, що сприяє зменшенню викидів CO₂ та енергозатрат. Це дозволяє сприяти збереженню природних ресурсів та створенню стійкого та екологічно чистого енергетичного середовища [4].

Одним із ключових етапів розвитку **Smart Grid** є впровадження інтегрованих систем зберігання енергії, таких як акумулятори великої ємності. Це розвиває концепцію гнучкої системи електропостачання, яка може легко адаптуватися до змін в попиті та умовах виробництва енергії.

Smart Grid передбачає використання технологій штучного інтелекту для прогнозування споживання електроенергії, що дозволяє оптимізувати роботу системи та запобігати можливим проблемам у постачанні (Рис. 2.). **Smart Grid** на рівні окремого житла надає можливості для активного управління та моніторингу споживаної електроенергії. Інтеграція інтелектуальних лічильників дозволяє в режимі реального часу відстежувати обсяг та час споживання електроенергії [5].

Сучасні системи «розумного будинку» використовують технології ІТ для автоматизованого управління побутовою технікою в залежності від доби, тарифів або особистих вподобань користувача. Це дозволяє ефективно використовувати електроенергію та зменшує витрати. Системи управління навантаженням на рівні житла можуть автоматично вимикати чи зменшувати споживання електроенергії під час пікових навантажень, сприяючи енергоефективності та економії коштів. Користувачі можуть відстежувати своє електроспоживання через спеціальні додатки, що сприяє підвищенню обізнаності та контролю над власним енергетичним споживанням.

Рис. 2. Досягнення технологій Smart Grid

Впровадження відновлювальних джерел енергії (ВДЕ) в систему Smart Grid відкриває нові можливості для сталого розвитку. Сонячні панелі та вітряні турбіни виробляють енергію, яка може бути використана на місці або відправлена до електромережі. Інтеграція ВДЕ в систему Smart Grid дозволяє активно використовувати концепцію «розумного споживача», який може виробляти та споживати енергію в залежності від потреб та умов. Системи енергозбереження, що базуються на відновлювальних джерелах, можуть забезпечувати електропостачання в регіонах з обмеженим доступом до електричної мережі [2].

«Розумна» електроенергетична система – орієнтована на вирішення проблем оптимізації загальної ефективності та балансу низки взаємопов'язаних енергетичних технологій та процесів, як електричних,

так і неелектричних. Досягається завдяки динамічному управлінню попитом і пропозицією; посиленому моніторингу електричних, теплових і паливних складових; контролю та оптимізації обладнання, приладів [5].

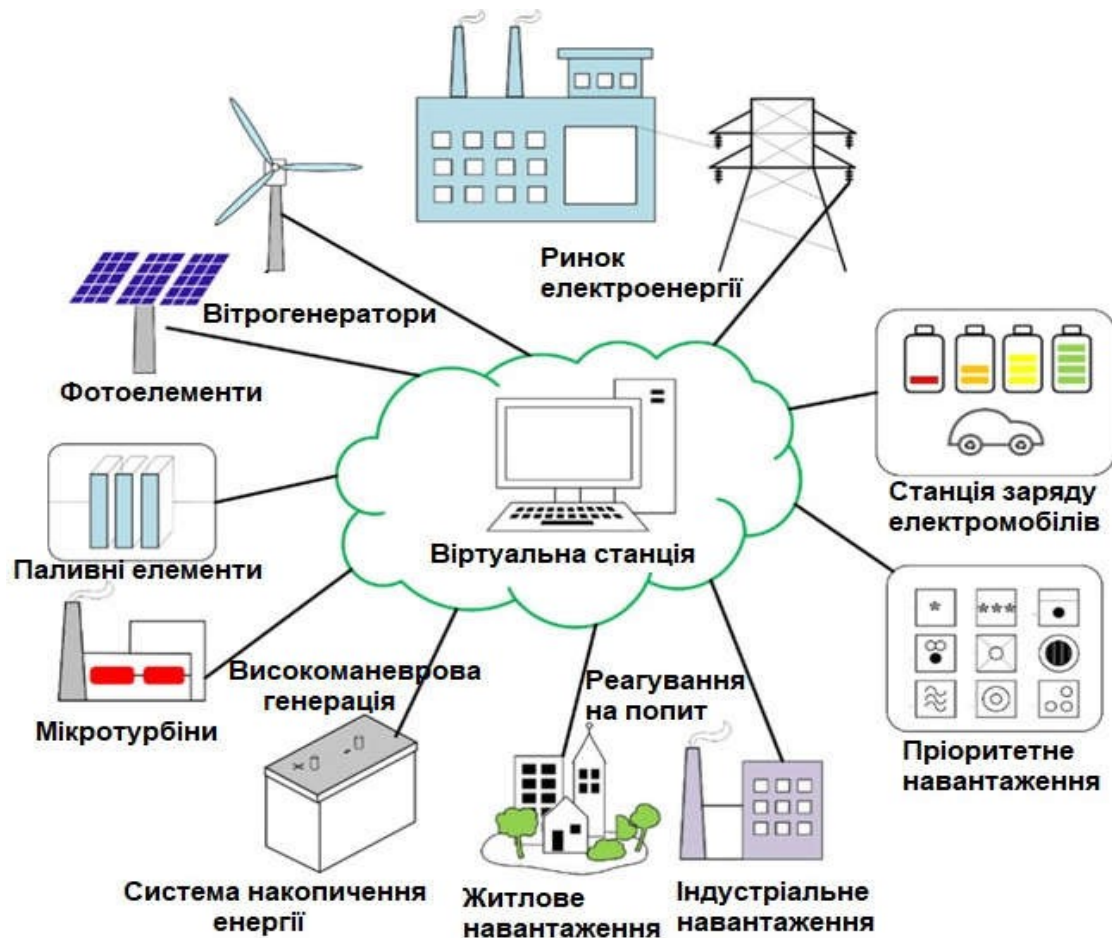

Рис.3 SMART GRID як цифровий двійник електромереж країни

Нова реальність вимагає зміни моделі як генерації, так і її розподілу. І простих рішень тут нема – слід децентралізувати виробництво електроенергії та впровадити «розумні» мережі, що потребує колосальних коштів. Але іншого шляху забезпечити надійне і стабільне живлення споживачів немає (Рис. 3.).

Тому, вже на етапі гурткових занять необхідно доносити вихованцям знання та компетентності раціонального, енергоефективного і енергозберігаючого споживання природних ресурсів, з метою використовувати SMART GRID досвід у відродженні і повоєнної розбудові України.

ДООЕНЦ щорічно проводить обласну учнівську науково-практичну конференцію «Біологічні дослідження та винахідництво», одна з секцій якої присвячена темі – «Енергія та середовище». Юні дослідники пропонують свої рішення в цій галузі. Так, у березні 2025 року, одна з учасниць Поліна Ларенко запропонувала свій проєкт «Розумна теплиця»:

оптимізація кліматичних параметрів для підвищення врожайності та енергоефективності. Восени Національним еколого-натуралістичним центром був проведений Всеукраїнський екологічний конкурс «Есо-Nackathon – 2025», де Поліна достойно представила нашу область і команда здобула перше місце.

Донецьким обласним еколого-натуралістичним центром (ДООЕНЦ), у листопаді цього року, впроваджується конкурс «Альтернативні джерела енергії місцевий «чистий» енергоресурс нашої родини». Він проводиться з метою залучення дітей з їх родинами до навчально-практичної діяльності з проблем раціонального використання ресурсів, пропаганди енергозбереження та розвитку енергоефективних технологій, особливо в умовах «блекаутів».

Конкурс буде проходити під гаслом **«Чиста» енергія Нашої родини»**.

Завданнями Конкурсу:

- залучення сімей разом з дітьми (здобувачами освіти) до навчально-практичної діяльності з раціонального використання ресурсів, проблем енергоефективності та енергозбереження в умовах «блекаутів»;
- зменшення викидів парникових газів, а отже, й боротьби з глобальним потеплінням та зміною клімату;
- задоволення потреб родин щодо забезпечення енергією та теплом;
- сприяння професійному самовизначенню здобувачів освіти;
- задоволення потреб молоді у творчій самореалізації;
- активізація творчої діяльності педагогів, які працюють над питаннями підвищення обізнаності дітей, батьків і населення щодо ефективного використання та збереження енергії, пом'якшення зміни клімату.

Висновки:

1. **Управління навантаженням в Smart Grid ґрунтується на динамічному аналізі попиту на електроенергію.**
2. Системи прогнозування споживання дозволяють регулювати навантаження для забезпечення оптимальної роботи системи в будь-який час.
3. Застосування систем «розумного будинку» дозволяє кінцевим споживачам активно управляти своїми електроприладами відповідно до цінової та часової динаміки енергопостачання.
4. Усунення витрат енергії в «стендбай» режимі (режим енергозбереження, коли пристрій перебуває у стані готовності, але споживає мінімальну кількість енергії) за допомогою інтелектуальних систем забезпечує значний внесок у підвищення енергоефективності системи Smart Grid.
5. Впровадження систем енергозбереження та енергоефективних технологій вирішує завдання оптимізації споживання та зменшення

витрат енергії під час неактивного режиму. Управління навантаженням в реальному часі дозволяє максимально використовувати потужності системи та уникати перевантажень під час пікових навантажень.

Список використаних джерел

1. Вплив системи Smart Grid на національну енергетичну мережу / В.Ю. Лободзинський та ін. *Енергетика: економіка, технології, екологія*. 2022. № 1. С. 57–64.
2. Оцінка ризиків при інтеграції відновлюваних джерел енергії до системи електропостачання / Ю.А. Веремійчук та ін. *Енергетика: економіка, технології, екологія*. 2022. № 2. С. 64–71. <https://doi.org/10.20535/1813-5420.2.2022.261372>
3. Енергетична стратегія, 2022 р. *Міністерство енергетики України*. <https://www.mev.gov.ua/reforma/enerhetychna-stratehiya-0>
4. Долінчук С. Smart Grid в Україні: що це таке, навіщо потрібне та коли з'явиться, 2023. <https://mind.ua/publications/20259406-smart-grid-v-ukrayini-shcho-ce-take-navishcho-potribne-i-koli-z-yavitsya>
5. Сапожник Д.О., Плечистий Д.Д. Використання інтернету речей для економії енергетичних ресурсів. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2023. № 4. С. 39–45. <https://doi.org/10.31649/1997-9266-2023-169-4-39-45>

REFERENCES:

1. Lobodzynskiy, V.Iu., Buryk, M.P., Petruchenko, O.V., Illina, O.O. (2022). Vplyv systemy smart grid na natsionalnu enerhetychnu merezhu [Impact of the smart grid system on the national energy network]. *Enerhetyka: ekonomika, tekhnolohii, ekolohiia*. № 1. P. 58–62 [in Ukrainian].
2. Veremiichuk, Yu.A., Zamulko, A.I., Nakhodov, V.F., Stepanenko, V.A. (2022). Otsinka ryzykiv pry intehratsii vidnovliuvanykh dzherel enerhii do systemy elektropostachannia [Assessment of risk for the integration of renewable energy sources into the electricity supply system]. *Enerhetyka: ekonomika, tekhnolohii, ekolohiia*. № 2. P. 64–71 [in Ukrainian].
3. Ministerstvo enerhetyky Ukrainy (2022). Enerhetychna stratehiia [Energy strategy]. [Elektronnyi resurs]. Retrieved from: <https://www.mev.gov.ua/reforma/enerhetychna-stratehiya> [in Ukrainian].
4. Dolinchuk, S. (2023). Smart Grid v Ukraini: shcho tse take, navishcho potribne ta koly z'iavitsia [Smart Grid in Ukraine: what it is, why it is needed and when it will appear]. [Elektronnyi resurs]. Retrieved from: <https://mind.ua/publications/20259406-smart-grid-v-ukrayini-shcho-ce-take-navishcho-potribne-i-koli-z-yavitsya> [in Ukrainian].
5. Sapozhnyk, D.O., Plechystyi, D.D. (2023). Vykorystannia internetu rechei dlia ekonomii enerhetychnykh resursiv [Using the Internet of Things for Energy Resource Conservation]. *Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu*. № 4. P. 39–45 [in Ukrainian].

SMART GRID COMPETENCES – GLOBAL TREND OF UKRAINE'S ENERGY RENEWAL

Parashchenko O. V., director of the Donetsk regional ecological and
naturalistic center

e-mail: 35parashenko@gmail.com

*Shubchynskyi V. D., head of the methodological department of the Donetsk
regional ecological and naturalistic center*

e-mail: shubvd1902@gmail.com

*Menafova Yu.V., candidate of chemical sciences, methodologist of the
Donetsk regional ecological and naturalistic center*

e-mail: menafova.yulia@gmail.com

Ukraine's post-war recovery drive to modernize its economy, decarbonize its industry, and increase its renewable energy supply to Europe aims to accelerate this process. One of its key elements is the development of Smart Grids. The article shows that the introduction of Smart Grid competencies is a global trend. Many analysts say the world must quickly transform its energy system, cutting costs and moving away from fossil fuels in favor of cleaner energy sources like wind and solar. This is necessary in order to limit global warming and avoid the catastrophic consequences of climate change. After disconnecting from the remnants of the Soviet power system in February 2022 and joining the ENTSO-E network in March 2022, the transition of Ukrainian energy companies to equipment and management protocols according to international standards has become more relevant than ever.

Key words: Smart Grid competences; "smart energy grids" decarbonization; energy efficiency; ; "smart home"; "Smart City"; renewable energy sources (RES).

УДК:

37.016:91

НУМІЗМАТИКА І ПРИРОДА: ЗНАЧЕННЯ МОНЕТ У ФОРМУВАННІ ПРИРОДНИЧИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ПОЗАШКІЛЬНІЙ РОБОТІ

Мисько В.З., магістр, викладач географії, керівник гуртків Кам'янець-Подільського позашкільного навчально-виховного об'єднання

Мисько Т.О., учитель географії, учитель-методист Кам'янець-Подільської загальноосвітньої школи №17.

Байтеряков О.З., кандидат географічних наук, доцент кафедри географії та туризму Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

email: myskovz@ukr.net

У статті розглядається значення нумізматичної географії як інноваційного інструменту у формуванні природничих компетентностей учнів у позашкільній діяльності. Монети зображають багату флору і фауну різних країн світу, що дозволяє поєднувати нумізматичні знання з елементами біології, географії та екології. Використання монет як наочного матеріалу сприяє розвитку пізнавального інтересу, дослідницьких умінь та екологічної культури дітей. У роботі підкреслюється можливість застосування нумізматики для створення інтегрованих занять природничого спрямування у гуртках і творчих об'єднаннях. Особлива увага приділяється виховному потенціалу монет, що формують бережливе ставлення до природи та усвідомлення глобальних екологічних проблем. Таким чином, нумізматика у позашкільній роботі постає як ефективний засіб поєднання пізнавальної та виховної функцій у процесі розвитку природничих компетентностей.

Ключові слова: монети, флора і фауна, нумізматична географія, природничі компетентності, позашкільна робота.

Формування природничої компетентності є однією із ключових цілей сучасної освіти. Цей процес спрямований на розвиток у здобувачів освіти знань, умінь, навичок і цінностей, які будуть важливими для розуміння природи, взаємодії з нею та відповідного ставлення до довкілля. Одними із основних аспектів формування природничої компетентності є інтеграція знань і практики: освітній процес має поєднувати теоретичне вивчення природничих дисциплін (географія, біологія, екологія) з практичними завданнями, експериментами, дослідженнями та проєктами.

Компетентнісно орієнтоване навчання вимагає, перш за все, активізації розумової діяльності учнів і розвитку їх творчих здібностей. Одним із способів досягнення цієї мети є застосування нестандартних засобів навчання, наприклад, таких як картини і фотографії, гербарії, науково-популярна і художня література, поштові марки і листівки або банкноти і монети різних країн світу [1, 2].

На основі досліджень, які проводять Байтеряков О.З., Мисько В.З. та Мисько Т.О., що розміщені у наукових публікаціях останніх років та присвячені використанню сучасних монет в освітньому процесі, авторами пропонується використовувати у географічній науці термін «нумізматична географія». Це б дало змогу та керівникам гуртків природничо-натуралістичного і туристсько-краєзнавчого напрямів та вчителям природничих дисциплін звернути увагу на яскраві наочні засоби навчання, якими є монети та широко та різноманітно їх використовувати на своїх уроках та заняттях. Загальновідомо, що до джерел географічних знань належать: підручники, карти, атласи, словники, довідники, художня література, журнали й газети, музеї, мережа Інтернету тощо. До таких джерел можна віднести й звичайні обігові монети, адже, монети містять зображення різноманітних

біологічних об'єктів. Монети за своєю суттю є глибоко географічними, і легкодоступними для вивчення [3].

Одним із найважливіших засобів наочності, які можна успішно застосовувати в закладах ЗСО та позашкільній роботі є металеві грошові знаки – монети. Їх можна використовувати практично на кожному із етапів уроку чи заняття у позашкільних закладах: від актуалізації опорних знань та формування нових знань, умінь і навичок до узагальнення і систематизації навчального матеріалу, а також під час виконання практичних робіт і дослідницьких проєктів. В залежності від матеріально-структурних особливостей і дидактичного призначення монет, застосовують різні прийоми роботи із ними [1, 4].

Застосування монет країн світу як засобів навчання може бути корисним під час гурткових занять еколого-натуралістичного та туристсько-краєзнавчого напрямів. Монети різних країн світу мають не лише мають історичну та культурну цінність, а й можуть слугувати цікавим наочним матеріалом для занять у гуртках природничого та краєзнавчого спрямування. Розглядаючи зображення флори, фауни, природних об'єктів чи історичних пам'яток на монетах, вихованці розширюють своє уявлення про географічне розмаїття планети та екологічні особливості різних регіонів.

Використання монет як навчального ресурсу стимулює пізнавальний інтерес, сприяє розвитку спостережливості та аналітичного мислення в дітей. Такі заняття легко поєднують у собі елементи економіки, історії, екології та географії, формуючи міжпредметні зв'язки та цілісне сприйняття світу. Збирання та вивчення монет може перерости в захопливе хобі, що сприятиме розвитку допитливості, самостійності й уваги часом до дрібних деталей. Застосування монет країн світу як засобів навчання може бути корисним під час гурткових занять еколого-натуралістичного та туристсько-краєзнавчого напрямів. Монети різних

країн світу мають не лише мають історичну та культурну цінність, а й можуть слугувати цікавим наочним матеріалом для занять у гуртках природничого та краєзнавчого спрямування. Розглядаючи зображення флори, фауни, природних об'єктів чи історичних пам'яток на монетах, вихованці розширюють своє уявлення про географічне розмаїття планети та екологічні особливості різних регіонів.

Одними із незвичних засобів, що відображають природне середовище та біорізноманіття України є пам'ятні і ювілейні монети. Зображення на них певних видів рослин і тварин підкреслює важливість їх вивчення і збереження. Такі монети можна застосовувати в освітньому процесі під час вивчення дисциплін біологічного і географічного спрямування (Рис. 1).

Рис. 1. Флора і фауна на монетах України
(створено авторами)

Відображенню біорізноманіття присвячена серія ювілейних та пам'ятних монет «Флора і фауна України», яка карбується Національним банком України. Серію було розпочато в 1998 році випуском срібної ювілейної монети, яка була присвячена 100-річчю заснування біосферного заповідника «Асканія-Нова». Дизайн монети виявився не лише привабливим, але й досить інформативним.

На аверсі зображено ковиловий степ з тваринами, що були акліматизовані у заповіднику (зубри, олені, коні Пржевальського, африканські страуси) та родовий герб Фальц-Фейнів – засновників заповідника. На реверсі подано степовий пейзаж, на якому акцентовано увагу на типових рослинах і тваринах, що мешкають у цієї місцевості. Наступні монети серії було присвячено певним видам тварин і рослин, що знаходяться під загрозою зникнення. Більшість з них занесено до Червоної книги України [3].

Такі монети цікаво застосовувати на гурткових заняттях та уроках для комплексного аналізу їх зображень під час вивчення відповідних тем. Наприклад, дітям можна запропонувати визначити які саме рослини зображено у вінці на монеті, символом чого вони є, які твори фольклору з ними пов'язані. На аверсах монет серії «Флора і фауна України» зображено різноманітних зникаючих тварин – ссавців, птахів, риб, комах та інших безхребетних. Наприклад: орел степовий, соня садова, прісноводний краб, рись звичайна, пугач, зубр, морський коник, дельфін азовка, сліпак піщаний, пилкохвіст український, гриф чорний, стерлядь

прісноводна, дрохва, перегузня, марена дніпровська, орлан-білохвіст, совка розкішна. При цьому на монеті подано зображення тварин та їх назви українською і на латині. У серії «Флора і фауна України» останнім часом НБУ почав випускати окрему підсерію – «Чорнобиль. Відродження», що присвячена Чорнобильському радіаційно-екологічному біосферному заповіднику. Наразі вже випущено монети, де зображені: кінь Пржевальського, рись євразійська, лелека чорний, ведмідь бурий, зубр [3].

Монети європейських країн також відображають багатство природного світу континенту, демонструючи тварин і рослини, що мають національне або екологічне значення. Такі зображення сприяють формуванню у дітей інтересу до вивчення природи різних країн та усвідомлення цінності біорізноманіття.

Серед країн Єврозони флора і фауна найкраще представлена на монетах Німеччини, Австрії, Андорри та Кіпру (по 3 і більше монет). Зокрема, на монетах зображені типові рослини Альпійських гір: тирлич, едельвейс і примула альпійська (Австрія), гілка дуба із жолудями і стилізований орел (Німеччина), піренейська серна і гриф-ягнятник (Андорра), муфлони європейські (Кіпр), лебеді, які летять над тундрою і ягоди морошки (Фінляндія) та інші.

Ще донедавна, до введення євро (1 січня 2023 р.), на усіх монетах Хорватії містились представники флори і фауни цієї балканської країни: кукурудза цукрова, виноград культурний, дуб черешчатий, тютюн звичайний, олива європейська, дегенія велебитська, соловей західний, тунець звичайний та медвідь бурий. На сьогоднішній день органічний світ країни представлений лише на одній монеті – номіналом 1 євро (куниця) [3]. На усіх без виключення монетах Ісландії зображені об'єкти органічного світу країни: тріска, мойва, дельфіни, краб і пінагор, або риба-горобець, а на швейцарських монетах – різні стилізовані рослинні

вінки-орнаменти (виноградна лоза, дубові гілки із жолудями, гілка альпійської троянди, або рододендрону, гілка едельвейса). Слід згадати також країну Угорщину, на аверсі яких зображені: крокус угорський, велика біла чапля, угорський ірис, сокіл балабан [4].

Нові британські монети, випущені у 2023 році, мають зображення природних об'єктів, що відображають багатство флори та фауни Сполученого Королівства. Ці дизайни були створені за ініціативою короля Чарльза III, який відомий своєю прихильністю до охорони природи: ліщиновий вовчок (1 пенні), вивірка (2 пенси), листя та жолуді дуба (5 пенсів), глухар (10 пенсів), атлантичний тупик (20 пенсів), атлантичний лосось (50 пенсів), дві бджоли (1 фунт) та квіткові символи чотирьох націй: троянда (Англія), нарцис (Уельс), чортополох (Шотландія) та трилисник (Північна Ірландія) – 2 фунти.

Чудовим засобом навчання можуть слугувати обігові монети США номіналом 25 центів тематичної серії «Прекрасна Америка», які представляють широкому загалу Національні парки та заповідні території. На монетах цієї серії містяться зображення цілого ряду Національних парків цієї країни: Єллоустонський, Хот-Спрінгс, Деналі, Гаваї-Волкейнос, Йосемітський, Грейт-Бейсін, Гранд-Каньйон, Глейшер, Олімпік та ряд інших [5].

Африканський континент відзначається своєрідною та унікальною флорою і фауною, що знайшло своє відображення на монетах багатьох країн материка. Національні валюти демонструють рідкісні та знакові тварин, які є символами природного багатства Африки. Серед них африканський слон, гепард, жирафа, горила, лев та носоріг, які уособлюють дику природу саван, лісів та пустель. Багато з цих видів занесені до списку Міжнародної Червоної книги та перебувають під охороною міжнародної організації МСОП (Рис. 2).

Рис. 2. Флора і фауна на монетах країн Африки, що перебувають під міжнародною (МСОП) та національною охороною
(створено авторами)

Монети африканських країн містять зображення унікальних рослин, таких як баобаб, сейшельська пальма та ебенове дерево. Ці рослини не лише символізують екосистеми континенту, а й розвивають важливу роль у житті місцевих громад. Деякі країни, наприклад, Сейшели, Коморські острови, Ботсвана, Танзанія та Мадагаскар вміщують на своїх монетах рідкісні ендемічні види, які не зустрічаються більше ніде у світі.

Роль нумізматичної географії у формуванні природничої компетентності на гурткових заняттях зумовлена тим, що монети часто відображають природні, географічні та екологічні особливості країни, які їх емітують, а також дають можливість краще розуміти біорізноманіття та екосистеми країн або окремих материків. Монети різних країн світу нерідко прикрашають зображення флори та фауни, характерних для певного регіону. Аналіз таких зображень дає можливість вихованцям переконатись та усвідомити біорізноманіття світу, особливості середовища проживання різних видів, їх екологічне значення та ступінь збереження.

Список використаних джерел та літератури

1. Байтеряков О.З. Боністична географія. Методика застосування банкнот у шкільному курсі «Географія. Материки та океани»: монографія. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2024. 156 с.
2. Байтеряков О.З., Донченко Л.М. Методика застосування грошових знаків в шкільному курсі «Географія. Материки і океани». Педагогічна інноватика : досвід та перспективи Нової української школи : кол. монографія / за заг.ред. А. М. Солоненка, І. А. Мальцевої, Л. Ю. Москальової, О. С. Арабаджи. Мелітополь : ТОВ «Колор Принт», 2019. С. 178-185.
3. Байтеряков О.З., Мисько В.З. Відображення біорізноманіття України засобами нумізматичної географії. Актуальні проблеми охорони біорізноманіття та наукових досліджень в умовах воєнного та післявоєнного часу: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Запоріжжя, 26–27 вересня 2024 р.). Запоріжжя: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2024. С. 110-112.
4. Мисько В.З., Мисько Т.О. Обігові монети країн Європи : історія, опис, систематизація, методика застосування на уроках географії. Проблеми безперервної географічної освіти і картографії : Збірник наукових праць. Вип. 33. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. С. 30-40.
5. Мисько В.З., Мисько Т.О., Байтеряков О.З. Щодо питання про нумізматичну географію (на прикладі сучасних монет країн Полінезії). Ways of Science Development in Modern Crisis Conditions: Proceedings of the 5th International Scientific and Practical Internet Conference, June 13-14, 2024. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine, 217 P. 134-138.

НОВАЦІЇ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Рекомендовано до друку рішенням педагогічної ради Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді (протокол №3 від 26 серпня 2025 року)

Редакційна колегія:

Вікторія Кацурак, заступник директора з навчально-виховної роботи Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді

Ольга Драган, завідувачка відділу інформаційно-методичної роботи Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді

Олена Вербицька, методист вищої категорії Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, заслужений вчитель України

Олександра Мирошник, методист Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді

Рецензенти:

Валерій Мачуський, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання НАПН України

Матеріали друкуються в авторській редакції, відповідальність за достовірність наведених фактів у матеріалах несуть автори

ЗМІСТ

Новації Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України

Володимир Вербицький

Оптимізація структури та розміщення інформації на головному сайті Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України

Академічні стажування освітян за темою «Відновлення рослинності після війни: надії та ризики»

Всеукраїнська екологічна кваліфікаційна нарада

Модернізація змісту навчальних програм з позашкільної освіти в контексті воєнного стану

Екологічна просвіта для сталого розвитку: виклики та реалії сьогодення

Створення окремого віртуального ресурсу Всеукраїнського чемпіонату з інформаційних технологій «Екософт»

Міжнародна освітня волонтерська екологічна кампанія «**Move** »

Європейський екологічний рух учнівської молоді «Екорейнджери»

Дитячий екологічний парламент (ДЕП) – один з лідерів дитячого екологічного руху

Всеукраїнська кампанія «Історія моєї школи»

Всеукраїнський конкурс «Вишиванка дитячими руками»

Всеукраїнська акція «Чарівний акваріум в культурі українця»

Гра «Екологічний детектив» як інноваційний підхід до екологічної освіти

Науково-освітній проєкт «Арт-простір допитливого природознавця»

Новації в закладах позашкільної освіти Вінницької області

Інна Побережнюк

Екологічний проєкт «Допоможи місту стати чистим»

Олена Лускало

Значення колекційного відділу НДЗД у формуванні предметної біологічної компетентності здобувачів освіти

Оксана Сидорук

Терапія природним середовищем»

Валентина Мельник

Тиждень кольору незабудьки

Оксана Таранюк

Музейна педагогіка як засіб розвитку компетентностей вихованців позашкільного закладу

Ірина Чупринко

«Навчально-методичний майданчик: освітня, дослідницько-експериментальна робота в навчальній теплиці»

Тамара Корінна

Соціалізація особистості через роботу наукових товариств та гуртків вищого рівня

Галина Іваськевич

Проект «Роль практичної природоохоронної роботи у формуванні екологічної компетентності здобувачів освіти»

Іванна Гаврилюк

Роль геокешингу як сучасної навігаційно – туристичної гри для дітей дошкільного віку

Новації позашкільної освіти Волинської області

Валерій Потапчук

Авторська програма «Основи палеонтології»

Світлана Сподарик

Квест-технологія інтерактивного навчання

Лариса Мартинюк

Флораріум-ідея для озеленення

Ірина Стрільчук

Фотостудія «COLIBRI»

Ірина Лещук

«Сортувальні станції»

Дарина Мельник

Віртуальна анатомічна лабораторія у роботі секції

«Юні медики» Обласної природничої школи

Новації в закладах позашкільної освіти Дніпропетровської області

Педагогічний колектив

Реалізація міжобласного проєкту “Дружній простір позашкільної освіти дітям війни”

Катерина Кириченко

Гейміфікація як мотивація навчання для вихованців еколого-натуралістичного закладу позашкільної освіти

Тетяна Бабієва

Використання технологій штучного інтелекту

в освітньому процесі закладу позашкільної освіти

Олена Четверикова

Сучасні інформаційні технології як ключ до реформування дистанційної освіти

Педагогічний колектив

Впровадження у практику роботи

керівників гуртків курсу “Добробут планети: що має знати й може вміти кожен”

Педагогічний колектив

Віртуальні екскурсії – одних із шляхів організації освітнього процесу в умовах воєнного стану

Антоніна Головатюк

Використання інтернет-платформи UkrBIN у закладі позашкільної освіти

Катерина Кириченко

Професійний розвиток педагога в дистанційній формі в умовах воєнного стану

Катерина Кириченко

Децентралізація управління: розподіл повноважень між працівниками закладу

Новації позашкільної освіти Донецької області

Василь Шубчинський

Юлія Менафова

Проект обласного сімейного конкурсу: «Альтернативні джерела енергії - місцевий «чистий» енергоресурс нашої родини»

Юлія Горох

Використання інтерактивної платформи Kahoot в освітньому процесі

Анна Данильченко

Проектна діяльність вихованців гуртка «Основи екологічного моніторингу» в умовах дистанційного навчання

Юлія Тугаріна

Гра «Меморі «Лікарські рослини»

Олеся Гірка

Ольга Похілько

Проект альманаху «Екопозашкілля Донеччини»

Олександр Паращенко

Віртуальний «Екомузей 5-R»

Василь Шубчинський

Юлія Менафова

Інтегрована науково-дослідницька та проектна діяльність з використанням елементів STEM/ STEAM/ STREAM–освіти

Сергій Гнибіда

Проект родинного фестивалю «Благовіст»

Сергій Гнибіда

Освітньо-соціальний проект «Босоніж до гармонії»

Сергій Гнибіда

Проект «Ракурс на кольори української символіки в природі»

Новації в закладах позашкільної освіти Житомирської області

Олена Члек

Гра-квест «Пташиними стежками»

Наталія Бордюг

Олена Варчук

Форум «Дослідники малої Батьківщини» як унікальна освітня ініціатива щодо реалізації принципу наступності у вихованні екологічно свідомої особистості

Новації в закладах позашкільної освіти Закарпатської області

Софія Кучерява

Мирослава Черленяк

Обласний екомарафон як форма залучення молоді до проблем навколишнього середовища

Оксана Кремінь

Ідеї STE(A)M-проектів для масштабування на Закарпатті

Оксана Кремінь

Екологічний практикум „Зелена літня школа”

Людмила Бокій

Дитяча екологічна відеостудія „Дивосвіт”

Світлана Шереш

Проект «Літнє еко-дозвілля-2024»

Юрина Кляп

Анімалотерапія на заняттях гуртків у закладі позашкільної освіти
еколого-натуралістичного напрямку

Оксана Мельник

Компетентнісний підхід у формуванні навичок науково-дослідної
роботи юннатів у закладі позашкільної освіти

Мирослава Баник

Інтеграція STEM-підходів у роботу гуртків екологічного профілю

Марія Руднянська

„STEM-тиждень” у „ПАДІЮНІ”

Ольга Величканич

Розробка комплектів роздаткових матеріалів в рамках проекту
„Молодіжна школа сталого розвитку в Карпатах. Збереження
вразливих видів під час війни”

Юрина Кляп

Досвід проведення нетрадиційних методичних зустрічей
у закладі позашкільної освіти

Світлана Шереш

Інноваційний освітній проект «Система розвитку освітнього
менеджменту в багатoproфільних закладах позашкільної освіти»

Світлана Шереш

Волонтерство в дії

Новації в закладах позашкільної освіти Запорізької області

Тетяна Інденко

Аграрний проект «Садиба майбутнього»

Артем Кравцов

«Школа еко-лідерів» – модель формування екологічної свідомості
учнівства

Тетяна Інденко

Обласна учнівська екоініціатива

Артем Кравцов

Кампанія «сосновий ліс»

Анжела Жабицька

Обласний проект «Оберіг для воїна»

Тамара Кухаренко

STEAM-проект «Створення вистави лялькового театру»

Тетяна Ткаченко

Інформаційно-цифрова компетентність— показник фаховості керівника гуртка

Олена Ульянова

Шануємо, вивчаємо українську мову та культуру

Новації в закладах позашкільної освіти Київської області

Олена Глущенко

Благодійна акція «Ситий хвостик»

Олена Глущенко

Надія Кащук

Тетяна Юнцова

Територіальний екологічний конкурс «Створи свій ЕТНОстиль»

Олена Глущенко

Надія Кащук

Фото-квест «GREEN GARDEN» (до Дня любові до дерев)

Олена Глущенко

Надія Кащук

Територіальний онлайн-конкурс фотоаматорів

«Юний екоблогер. Вулицями рідного міста»

Марина Грикун

Тетяна Полоннікова

Екологічний квіз з елементами англійської мови

«Стежками Гаррі Поттера»

Наталія Хаврюта

Вікторія Романченко

Освітній хакатон «MEDIA LAB CHALLENGE»

Людмила Шевченко

Альона Костина

Обласний проєкт «Створюємо, діємо, реалізовуємо»

Людмила Шевченко

«Орієнтири сучасного психолога закладу позашкільної освіти.

Реагенти успіху»

Новації в закладах позашкільної освіти Кіровоградської області

Ольга Масина

«Моя рідна Кіровоградщина»

Олена Кротенко

Парад патріотичних ідей

Олена Савенко

Зоотерапія у сучасній гуртковій роботі

Вікторія Романенко

Проєкт «Новації вирощування органічних овочевих культур

на навчально-дослідній земельній ділянці»

Тетяна Лоцман

Проект «Обдарованість»

Ніна Закутаєва

Екологічний онлайн-челендж

«Планеті потрібна твоя допомога!»

Наталія Колеснікова

Навчальний майданчик «Клас екологічної безпеки»

Новації в закладах позашкільної освіти Луганської області

Алла Катеринець

Виклики та досягнення 2024 року

Новації в закладах позашкільної освіти Львівської області

Михайло Казимир

Безбар'єрний освітній простір КЗ ЛОР «ЛОЦЕНТУМ»

Ольга Кульчицька

Тиждень дослідництва «Юні дослідники»

Ірина Валах

Ігровий екомайданчик як сучасний інноваційний освітній хаб

Галина Малиш

Велоекскурсія як форма проведення сучасного заняття

Ірина Валах

«Українська хустка - наш оберіг» (до Всесвітнього дня української хустки»)

Наталія Дендюк

Осінній екохаб

Новації в закладах позашкільної освіти Одеської області

Ірина Гусак

Організація STREAM-лабораторії дошкільників у закладі позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, як нового елементу предметно-розвивального середовища

Лариса Лебедев,

Перші сходинки до STEARM-освіти

Інна Палазова

Впровадження використання квест-технологій у STEM-освіті позашкілля

Тетяна Клепанчук

Використання методу проєктів в екологічному вихованні учнівства

Оксана Берднікова

Формування інформаційно-цифрової компетентності вихованців закладів позашкільної освіти засобами інформаційно-

комунікаційних технологій

Ірина Лаврик

Інтегроване навчання як ключ до проведення успішного заняття гуртка еколого-натуралістичного напрямку

Олена Ожован

Основи наукових досліджень (методичні рекомендації для керівників гуртків позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку)

Інна Цуркан

Штучний інтелект у сучасному освітньому просторі: можливості і перспективи розвитку

Василь Шубчинський

Ірина Гусак

Співпраця з еколого-натуралістичним підрозділом Одеського обласного гуманітарного центру позашкільної освіти та виховання в умовах воєнного стану, як елемент сталого розвитку

Володимир Немерцалов

Формування професійної компетентності керівника гуртка закладу позашкільної освіти

Новації в закладах позашкільної освіти Полтавської області

Валентина Дулій

Пізнавально-дослідницький хаб „ECOSCHOOL”

Людмила Сусахіна

Тетяна Чайка

Проект „Науковий пізнавач: дитячі дослідження для майбутніх учених”

Оксана Шинкарчук

Проект „Обмеження - це лише виклик для безмежних здібностей”

Інна Леценко

Ірина Пугачова

Проект «ЕКО-ПРОСТІР: натхнення, творчість, розвиток»

Тетяна Чайка

Людмила Брижак

Ірина Пугачова

Проект «ЕКОЛОГІЧНИЙ ФЕСТИВАЛЬ»

Валентина Дулій

Проект «МЕТОДИЧНА ВІТАЛЬНЯ»

Людмила Сусахіна

Ірина Пугачова

Проект «РОЗРОБКА ГРАНТОВИХ ПРОЄКТІВ»

Новації в закладах позашкільної освіти Рівненської області

Лариса Ярошик

Методичний інтенсив «Якісна позашкільна освіта у контексті викликів сьогодення»

Лариса Ярошик

Патріотична еко-акція «Калинова алея живої пам'яті»

Новації в закладах позашкільної освіти Сумської області

Лариса Тихенко

Програма «Молода генерація Сумщини на 2023 – 2027 роки»

Лариса Тихенко

Освітні інтенсиви

Лариса Тихенко

Творча WEB-галерея

Тетяна Полятикіна

Інтерактивна книга в інтернет сервісі BOOK CREATOR «Практикум з квітникарства»

Лариса Тихенко

Цифровий освітній центр

Лариса Тихенко

Обласний хакатон «Мої біологічні рішення»

Лариса Тихенко

Міський фестиваль біологічних колекцій «Природа навколо нас»

Лариса Тихенко

Використання квест-технології як сучасної форми організації освітнього процесу у закладі позашкільної освіти

Лариса Тихенко

Екологічний волонтерський STEAM-проект «NO paCAT»

Оксана Андрущенко

Анна Харченко

STEM-лабораторія

Оксана Андрущенко

Юлія Шульга

Профільний науково-практичний табір відпочинку з денним перебуванням «INTEL SUMMER»

Оксана Андрущенко

Юлія Шульга

Центр учнівської профорієнтації «INTELLECT HUB»

Новації в закладах позашкільної освіти Тернопільської області

Іван Герц

Упровадження в практику роботи Тернопільського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді інноваційних управлінських технологій

Тетяна Гуцало

Впровадження академічної доброчесності в Тернопільському обласному центрі еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді

Лілія Каменярська

Виклики та переваги проведення релаксаційних занять гуртків еколого-натуралістичного напрямку в умовах воєнного стану

Ірина Михайлиця

Сучасні форми і методи організаційно-масової роботи у закладі позашкільної освіти

Галина Федун

Екологічно безпечні технології вирощування

сільськогосподарських культур

Мирослава Березіцька

Екологізація освітнього процесу

Уляна Дулеба

Формування свідомості та національної ідентичності засобами вивчення традицій та звичаїв українського народу

Надія Сворінь

Психоемоційна підтримка внутрішньо переміщених осіб в умовах воєнного стану

Новації в закладах позашкільної освіти Херсонської області

Лариса Камищенко

Обласний творчий фотоквест «Мій Херсон - завжди в моєму серці»

Тетяна Коротка

Презентації циклу «Абетка природничих знань»:

«Штучні домівки для птахів. Найбільш поширені моделі».

«Штучні домівки для птахів. Особливості виготовлення»

Лариса Василенко

Вікторія Тарановська

Проект «Путівничок «ЕКОвалізка»

Лариса Василенко

Збірка «5 хвилин на природі»

Лариса Василенко

Методичний кейс для педагога

Новації в закладах позашкільної освіти Хмельницької області.

Віта Побережна

Музейний простір - родзинка позашкілля

Новації в закладах позашкільної освіти Черкаської області

Олена Чирва

Новації в роботі гуртка «Природа рідного краю»

Оксана Осадча

Мейкерський STEM-простір на гурткових заняттях

Ніна Іващенко

Робота з дітьми з особливими освітніми потребами в закладі позашкільної освіти

Ірина Носаєва

Дослідницька діяльність учнів в системі STEM -освіти на заняттях гуртка

Лариса Канюка

Використання штучного інтелекту (ШІ) для активізації пізнавальної діяльності в гуртковій роботі

Юлія Одородько

Використання проєктної діяльності в гуртковій роботі

Богдана Осадча

STEM освітні інновації у середовищі Scratch

Лариса Кобиляцька

Екологічна стежина – компонент розвитку екологічної компетентності здобувачів освіти

Новації в закладах позашкільної освіти Чернівецької області

Лариса Хлус
Валентина Кузьмінська

Проект «Неперервна екологічна освіта для учнів ЗЗСО»

Наталія Липованчук

Лариса Хлус

Валентина Кузьмінська

Досліджуємо рідний край засобами музейної педагогіки

Лариса Хлус

Валентина Кузьмінська

Цікаво про наукові дослідження – з науковцями

Валентина Кузьмінська

Лариса Хлус

Наталія Липованчук

Розширюємо STEM-простір Чернівецького ОЦЕНТУМ

Лариса Хлус

Валентина Кузьмінська

Реалізація концепції «Навчання протягом життя» в

Чернівецькому ОЦЕНТУМ

Ілля Чорней

Людмила Задобрівська

Лариса Хлус

Валентина Кузьмінська

Обласні природоохоронні акції – дієвий засіб

збереження біорізноманіття

Ольга Заслонкіна

Педагоги Чернівецького ОЦЕНТУМ – активні учасники днів

ментального здоров'я

Новації в закладах позашкільної освіти Чернігівської області

Людмила Трегубова

Новації в роботі комунального закладу «Чернігівська обласна
станція юних натуралістів»

Новації Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, запроваджені у 2024 році

Володимир Вербицький, директор Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, доктор педагогічних наук, професор

В умовах воєнного стану Національний еколого-натуралістичний центр Міністерства освіти і науки України забезпечує навчально-методичний супровід діяльності закладів позашкільної освіти, розробляє актуальні навчальні матеріали, які є проявом компетентнісної орієнтації позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, вони сприятимуть усвідомленому ставленню здобувачів освіти до реальної небезпеки, а компетентні дії, що ґрунтуються на знаннях з природничих дисциплін, допоможуть зберегти не лише здоров'я, а й саме життя дітей.

УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ТА РОЗМІЩЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ НА ГОЛОВНОМУ САЙТІ НАЦІОНАЛЬНОГО ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОГО ЦЕНТРУ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ МОН УКРАЇНИ

Головний віртуальний ресурс Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України -

<https://nenc.gov.ua/>, зберігає віртуальну інформацію різноманітного характеру для відвідувачів і постійно потребує уваги з боку адміністраторів. Висока загроза кібератак і велике засмічення несанкціонованими повідомленнями – спамом, можуть призвести до некоректного відображення або і втрати даних. IT-підрозділ НЕНЦ проводить превентивні заходи щодо запобігання можливим деструктивним процесам.

Започаткований ще 2005 року, сайт Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України отримав доменне ім'я за скороченою аббревіатурою англійською NENC та приєднання відповідно до Правил ТОВ "Хостмайстер" – адміністратора домену, до домену GOV.UA. Відповідно символічне позначення, яке служить для адресації вузлів мережі Інтернет і розташованих на них мережевих ресурсів для державних закладів освіти має позначення nenc.gov.ua та зареєстроване в сегменті приватних доменних імен третього рівня в спеціальному публічному домені GOV.UA.

У 2015 році було розроблено новий варіант сайту з використанням редактора сайтів WordPress за темою «Green line». Тоді сайт мав ім'я <http://nenc.gov.ua/>. 2018 року відбулося безкоштовне підключення до розширеної версії протоколу *HTTP* для підтримки шифрування з метою підвищення безпеки і сайт отримав остаточне ім'я <https://nenc.gov.ua/>. Ліцензія на отримання безкоштовної розширеної версії протоколу *HTTP* автоматично оновлюється для сайту НЕНЦ.

Тривалий час новий і старий варіанти сайту співіснували та доповнювали один одного.

2020 року було проведено оновлення мови гіпертексту веб-сторінок HTML та редактора сайтів WordPress, до версії 5.5, що викликало дисонанс в роботі і неможливість подальшого використання даних зі старої версії сайту, який підтримував лише HTML старої версії 4.0. 2024 року відбулося нове оновлення HTML до версії 5.3. та редактора сайтів WordPress, до версії 6.6.2. Це дозволило істотно покращити і збагатити функціональність редактора сайтів. Головна причина оновлень полягає у застосуванні конче необхідних мір захисту інформації від кібератак і надходження несанкціонованих повідомлень – спаму. Адже саме у 2024 році сайти, які експлуатує Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України, а саме: <https://nenc.gov.ua/> і <https://artnenc.gov.ua/> піддалися жорсткій DoS-атаці з боку хакерів росії і Китаю. На жаль останній був вражений та припинив функціонування. Головний сайт Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України вдалося зберегти, а з операційної системи, на якій працює сервер, де розміщений веб-сайт (де відбувається хостінг), видалити шкідливі програми та провели профілактичні заходи щодо стабілізації системи. На сьогодні Головний сайт Національного

еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України публічно доступний, працює в звичному форматі з постійними спостереженнями щодо захисту, автоматичного і ручного оновлення даних.

Новизною є глибоке упорядкування даних та оптимізація розміщення інформації на головному сайті Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України. *Мета* – більш зручний і зрозумілий для відвідувачів сайту доступ до певної інформації, пошук даних, розміщення на передньому плані найважливіших даних та переміщення на задній план другорядних, функціонування переходів між сторінками, розташування відповідної інформації до 100-річчя Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України. Структурно сайт НЕНЦ залишається у тому ж вигляді як і раніше.

Оптимізація і покращення структурованості сайту триватиме і надалі, що призводитиме до більш зрозумілого серфінгу користувачів по сторінках сайту НЕНЦ з метою пошуку відповідної інформації.

АКАДЕМІЧНІ СТАЖУВАННЯ ОСВІТЯН ЗА ТЕМОЮ «ВІДНОВЛЕННЯ РОСЛИННОСТІ ПІСЛЯ ВІЙНИ: НАДІЇ ТА РИЗИКИ»

Організатори: Національний ботанічний сад імені М.М. Гришка НАН України, Ботанічний сад імені академіка Олександра Фоміна Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національний еколого-натуралістичний центр учської молоді.

Методична ідея: ознайомлення з науковими дослідженнями в галузі інтродукції та акліматизації рослин, збереження генофонду ендемічних, реліктових, рідкісних та зникаючих видів; обговорення питання залучення молоді до науки; визначення стратегічних напрямів розвитку профільної еколого-біологічної освіти.

Учасники заходу: педагогічні працівники закладів позашкільної освіти, науково-педагогічні співробітники закладів вищої освіти.

Реалізація: Під час наради освітяни були ознайомлені з основними задачами щодо відновлення рослинності та родючості деградованих ґрунтів унаслідок воєнних дій. Було представлено важливі результати наукових досліджень в галузі інтродукції, акліматизації, селекції рослин, збереження фіторізноманіття ендемічних, реліктових, рідкісних видів, що проводяться в НБС імені М.М.Гришка НАН України. Відбулося обговорення питань щодо залучення молоді до проведення наукових досліджень; визначення стратегічних напрямів діяльності стосовно забезпечення профільної екологічної та біологічної освіти.

Учасники наради також ознайомилися із новими практиками озеленення для повоєнного відновлення території України. Було проведено науково-

практичні екскурсії по колекційно-експозиційних та етноботанічних ділянках ботанічного саду.

Наукові співробітники Ботанічного саду ім. академіка О.В. Фоміна Навчально-наукового центру «Інститут біології та медицини» Київського національного університету імені Тараса Шевченка ознайомили освітян з колекціями рослин світової флори, інтродукованими рідкісними, ендемічними та корисними рослинами; особливостями агротехніки та ефективного використання досліджуваних рослин; розробками в галузі декоративного садівництва та ландшафтного дизайну. Особливу зацікавленість педагогів викликала колекція тропічних та субтропічних рослин у захищеному ґрунті, яка отримала статус наукового об'єкту, що становить Національне надбання України.

Учасники наради також відвідали Музей історії Ботанічного саду, експонати якого знайомлять з видатними постатями минулого і сучасними досягненнями науковців Ботанічного саду і вчених ННЦ «Інститут біології та медицини».

Результат: підписано положення про організацію та проведення Всеукраїнського конкурсу проєктів озеленення «Культура домівки» спільно з Національним ботанічним садом імені М.М. Гришка НАН України; НЕНЦ укладено угоду з Ботанічним садом ім. академіка О.В. Фоміна Навчально-наукового центру «Інститут біології та медицини» Київського національного університету імені Тараса Шевченка щодо проведення екскурсій та просвітницьких заходів із здобувачами позашкільної освіти. Учасники стажувань отримали кваліфікаційний сертифікати.

ВСЕУКРАЇНСЬКА ЕКОЛОГІЧНА КВАЛІФІКАЦІЙНА НАРАДА

Організатори: Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді, Державна екологічна академія післядипломної освіти

Методична ідея: обговорення розбудови системи якісної багаторівневої, інтегрованої та доступної екологічної освіти та просвіти; залучення молоді до практичної природоохоронної та науково-експериментальної роботи з екології; визначення стратегічних напрямів щодо забезпечення профільної екологічної освіти.

Учасники: керівники закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, методисти, вчителі біології, представники громадських екологічних організацій.

Результат: визначення стратегічних орієнтирів розбудови системи якісної багаторівневої, інтегрованої та доступної екологічної освіти та просвіти. Спікери та учасники отримали сертифікати.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ З ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ВОЄННОГО СТАНУ

Методична ідея: трансформація змісту позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку в контексті воєнного стану. Засоби реалізації: змістовий компонент навчальних програм з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку доповнено темами, що розкривають питання життєзабезпечення дитини в умовах війни, формування компетентностей з природничих наук, корисних для збереження життя і здоров'я здобувача освіти. Разом з тим, задля актуалізації компетентнісного підходу, посилено теми, спрямовані на формування в особистості здатності до гармонійного розвитку в умовах війни на засадах STEM-освіти, як одного з чинників підтримання продовольчої безпеки населення.

Результати: Навчальні програми з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку: еколого-біологічний профіль, агробіологічний профіль [збірник /за загальною редакцією доктора педагогічних наук В.В. Вербицького]. К.: НЕНЦ, 2024. 311 с. Схвалено педагогічною радою Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді (витяг з пр протоколу засідання педагогічної ради №3 від 30 травня 2024 р.).

«ЕКОЛОГІЧНА ПРОСВІТА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ВИКЛИКИ ТА РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ»

В рамках підвищення кваліфікації педагогічних працівників, Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України ініціював проведення освітянського проєкту «Освіта сталого розвитку». В рамках проєкту проведено 7 заходів: започатковано проведення Авторської педагогічної майстерні «Екологічна просвіта для сталого розвитку: виклики та реалії сьогодення» До участі у роботі майстерні долучилися 1129 освітян із різних регіонів України: наукові, науково-педагогічні, педагогічні працівники закладів вищої, загальної середньої та позашкільної освіти.

1. Комунальний заклад Київської обласної ради «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини» спільно з Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді МОН України **27 лютого 2024 року провели Педагогічну ЕКО-майстерню «Реалізація ідей сталого розвитку в позашкільній Київщини: екологічний вектор».**

Учасниками майстерні стали **192 педагогічних працівників** закладів вищої, загальної середньої та позашкільної освіти різних регіонів України.

2. Комунальний заклад «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» спільно з Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді МОН України **28 березня 2024 року провели Педагогічну ЕКО-майстерню «Екологічна освіта — пріоритетний засіб досягнення сталого розвитку. З досвіду роботи педагогів Чернігівщини»**. Учасниками майстерні стали **209 педагогічних працівників** закладів вищої, загальної середньої та позашкільної освіти різних регіонів України.

3. Донецький обласний еколого-натуралістичний центр спільно з Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді МОН України **24 квітня 2024 року провели Педагогічну ЕКО-майстерню «Екологічна просвіта для сталого розвитку Донеччини: виклики та реалії сьогодення»**. Учасниками майстерні стали **290 педагогічних працівників** закладів вищої, загальної середньої та позашкільної освіти різних регіонів України.

4. Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України та Комунальний заклад «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» **23 травня 2024 року провели Педагогічну ЕКО-майстерню «Екологічна просвіта для сталого розвитку Кіровоградщини: виклики та реалії сьогодення»**. Учасниками майстерні стали **203 педагогічних працівників** закладів вищої, загальної середньої та позашкільної освіти різних регіонів України.

5. Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України та Івано-Франківський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Івано-Франківської обласної ради **24 жовтня 2024 року провели Педагогічну ЕКОмайстерню «Освіта сталого розвитку. Досвід педагогів Івано-Франківщини»**. Учасниками майстерні стали **235 педагогічних працівників** закладів вищої, загальної середньої та позашкільної освіти різних регіонів України.

6. Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України та Миколаївський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді **21 листопада 2024 року провели Педагогічну ЕКО-майстерню «Освіта сталого розвитку. Досвід педагогів Миколаївської області»**.

7. Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України та Волинський обласний еколого-натуралістичний центр Волинської обласної ради **27 грудня 2024 року провели Педагогічну ЕКО-майстерню «Освіта сталого розвитку. Досвід педагогів Волинської області»**. Учасниками майстерні стали понад 200

педагогічних працівників закладів вищої, загальної середньої та позашкільної освіти різних регіонів України.

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

СТВОРЕННЯ ОКРЕМОГО ВІРТУАЛЬНОГО РЕСУРСУ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ЧЕМПІОНАТУ З ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ «ЕКОСОФТ».

На головному сайті Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України крім внутрішніх сторінок, записів, медіа файлів, документації є окремі структурні компоненти, які логічно пов'язані з <https://nenc.gov.ua/>, але мають власні доменні імена в сегменті NENC.GOV.UA. Це, наприклад, ресурси: <https://nenc.gov.ua/globe/>, <https://nenc.gov.ua/education/>, <https://isef.nenc.gov.ua/>, <https://nenc.gov.ua/forum/> тощо.

Відсутність окремого повноцінного ресурсу ІТ-змагання дещо знижує потенціал у його підготовці, організації і проведенні. На сьогодні існує окрема сторінка <https://nenc.gov.ua/ecosoft/>, яка позиціонує тільки частку повідомлень за весь період проведення змагання, а саме за 2022 рік. Все інше, актуальне розміщене на окремих сторінках самого сайту НЕНЦ: https://nenc.gov.ua/?page_id=37252, https://nenc.gov.ua/?page_id=31914. Слід зазначити що ще 2004 року почала розроблятися веб-сторінка Всеукраїнського чемпіонату з інформаційних технологій «Екософт» з використанням звичайного текстового редактора.

Тож постає питання щодо створення повноцінного веб-сайту де була б присутня інформація з періоду започаткування Чемпіонату та проведення національних етапів Міжнародного конкурсу комп'ютерних проєктів «Інфоматрикс». Для цього пропонується зупинитись на одному з двох варіантів: а) продовжити розробку сторінки <https://nenc.gov.ua/ecosoft/>, перевівши її зі звичайного HTML редактора у формат редактора сайтів WordPress, б) переробити одну з вже існуючих веб-сторінок, яка не користується увагою відвідувачів сайту, наприклад <https://nenc.gov.ua/forum/>.

Створення повнофункціональної сторінки Всеукраїнського чемпіонату з інформаційних технологій «Екософт» дозволить сконцентрувати увагу потенційних учасників змагання на історії появи організаційно-масового заходу, перебігу по роках, результатах участі тощо. Окрема веб-сторінка матиме галерею переможців і призерів міжнародних змагань, міститиме нормативно-правові документи та всю необхідну інформацію для всіх зацікавлених щодо участі у наступних змаганнях.

МІЖНАРОДНА ОСВІТНЯ ВОЛОНТЕРСЬКА ЕКОЛОГІЧНА
КАМΠΑНІЯ «**MOVE** »

З метою надання допомоги українським громадянам у різних країнах та забезпечення права дитини на профільну позашкільну еколого-біологічну освіту, Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді МОН України ініційована Міжнародна Освітня Волонтерська Екологічна Кампанія «**MOVE**»: «Філії НЕНЦ МОН екозахисників за кордоном – центри екопросвіти для дітей та педагогів з України»

«**MOVE**» (переклад з англійської) – рух, дія, крок, вчинок, акція, рухатися, діяти.

Стратегія **MOVE** :

- створення віртуальної (*online*, *offline*) Філії НЕНЦ МОН екозахисників в країнах Європи;
 - реалізація спільних проєктів «Екологія без кордонів» з дітьми вимушено переміщених осіб та переселенців;
-
- створення єдиного волонтерського штабу «Допомога українським воїнам».

Завдання **MOVE** :

- реалізувати можливості для здобуття профільної позашкільної освіти (еколого-натуралістичний напрям) вихованців у країнах, до яких найбільше прямують українські громадяни та продовження навчання за українськими освітніми програмами;
- залучення учнівської та студентської молоді України, освітянської спільноти до спільних екологічних та соціальних проєктів.

Філії НЕНЦ МОН організовується з метою створення комфортного освітнього середовища та організація освітнього процесу з позашкільної еколого-біологічної освіти для дітей та учнівської молоді, вимушених переселенців, забезпечення психологічної, соціальної та емоційної підтримки.

Філія – це:

- платформа для дітей переселенців та студентської молоді;
- широкий спектр дистанційних освітніх можливостей;
- цікаве дозвілля та навчання для здобувачів освіти, учасників/учасниць організаційно-масових заходів.

Філії спрямовують свою на продовження навчання з профільної позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку за кордоном, можливості організації змістовного дозвілля та участі в екологічних, соціальних та волонтерських проєктах.

Мотивація MOVE :

- створення філій, які нададуть дітям та педагогам, що виїхали з України в інші країни, можливість адаптації, соціалізації та професійного розвитку через надання освітніх та психосоціальних послуг;
- сприяти інтеграції дітей, які виїхали з України, у суспільство країни перебування через спільні екологічні та натуралістичні активності;
- розвивати екологічну свідомість та природничі навички учасників; зміцнювати командний дух та дружбу серед дітей.

Компоненти MOVE :

1. Освітні програми для дітей:

- організація занять з вивчення мови нової країни та предметів, що включають культурні особливості;
- розвиток ключових компетенцій та навичок для успішної адаптації у новому освітньому середовищі;
- дослідження природного середовища країни перебування (екскурсії в природні заповідники та парки);
- вивчення флори та фауни країни перебування;
- вивчення важливості збереження природи та відновлення екосистем.

2. Психосоціальна підтримка для дітей:

- групові та індивідуальні сесії психологічної підтримки для подолання стресу та адаптації;
- арттерапевтичні та розважальні заняття для покращення емоційного стану;
- майстер-класи еколого-натуралістичного змісту.

3. Професійна підтримка для педагогів:

- курси підвищення кваліфікації щодо викладання в новому культурному контексті;
- менторська підтримка від місцевих педагогів та експертів;
- лекції екологів та натуралістів країни перебування;
- вивчення досвіду та обмін знаннями у сфері охорони природи.

4. **Інтеграційні заходи:**

- організація тематичних заходів та фестивалів для підтримки культурного обміну та взаєморозуміння;
- волонтерські програми, що сприяють активній участі дітей та педагогів у місцевому співтоваристві;
- участь у місцевих фестивалях та подіях;
- екологічні акції (допомога у прибиранні територій в околицях проживання; засадження дерев та квітів тощо);
- організація роботи Табору екологічних пригод (розвиток навичок виживання та взаємодії у природному середовищі).

5. **Мережа ресурсів:**

- співпраця з місцевими освітніми установами, організаціями підтримки мігрантів та громадськими організаціями;
- створення веб-платформи для обміну інформацією та ресурсами між центрами.

6. **Ефективність та оцінка:**

- систематичне опитування учасників для оцінки якості та вдосконалення послуг;
- спостереження за академічними та соціальними досягненнями учасників.

Ресурси: 1. Приміщення та обладнання:

- забезпечення зручних та безпечних приміщень для проведення занять та консультацій.

2. **Педагогічний персонал:**

- найм висококваліфікованих педагогів та психологів з досвідом роботи з мігрантами;
- залучення місцевих екологів та натуралістів для проведення лекцій та майстер-класів.

3. **Фінансування:**

- Пошук спонсорів, грантів та партнерів для фінансування проєкту.

4. **Мережа партнерів:**

- встановлення партнерських зв'язків з місцевими урядовими органами, школами та громадськими організаціями.

Дана кампанія спрямована на створення умов для повноцінної адаптації та інтеграції дітей та педагогів з України в новому оточенні, сприяння їхньому успішному освітньому та соціальному розвитку.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ РУХ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ «ЕКОРЕЙНДЖЕРИ»

Європейський екологічний рух учнівської молоді «ЕКОРЕЙНДЖЕРИ» - це спільнота, об'єднана спільною метою - зберегти природу для майбутніх поколінь.

Організатор: Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України

Концепція європейського екологічного руху учнівської молоді «Екорейнджери» спрямована на формування знань, навичок та цінностей, пов'язаних з екологією та природоохоронними практиками; виховання екологічно відповідальних та свідомих громадян, здатних приймати відповідальні рішення та діяти на користь природи.

Освітня ідея:

природоохоронна діяльність: збереження та оновлення зелених насаджень; захист лісових насаджень від збудників інфекційних захворювань, шкідливих комах та несприятливих факторів навколишнього середовища; запровадження проєктів з благоустрою парків, лісів та інших природних територій; вивчення методів відновлення та догляду за рослинами; боротьба з неконтрольованим проникненням та розповсюдженням інвазійних чужорідних видів (видів-вселенців);

експлорація та вивчення природи: організація експедицій та екскурсій до екосистем різних типів та дослідження стану біорізноманіття в них; визначення рослин, тварин та їхніх ролей у природному середовищі; екологічні загрози адвентивних видів. ІЧВ (інвазійні чужорідні види), що становлять найбільшу загрозу; створення електронного гербарію «Рослинний світ України»;

відповідальне споживання: навчання принципам вибору екологічно чистих товарів; популяризація вторинної переробки та використання відновлювальних ресурсів;

екологічна грамотність: організація лекцій та майстер-класів від екологів та природозахисників; ботанічний всеобуч; вивчення шляхів вирішення проблем забруднення;

командна робота та громадянська активність: формування груп екорейнджерів для спільної реалізації природоохоронних проєктів; проведення заходів із залучення громадськості до екологічних ініціатив;

технології та інновації: використання сучасних технологій для моніторингу екологічних показників, георозвідка та моніторинг стану довкілля; розвиток інноваційних екопроектів та екотехнологій.

Засоби реалізації:

дослідницькі: проведення експедицій та досліджень з метою вивчення екосистем; спостереження за рослинами, тваринами, розпізнавання рослин і тварин;

практичні: садівництво та догляд за рослинами, основи практичного лісівництва, лісокористування; участь у прибиранні місцевих територій та організація екоакцій. Сорткування та переробка відходів, усвідомлення впливу споживчих звичок на природу;

творчі: створення проектів з використанням вторинних ресурсів, мистецькі роботи на екологічну тематику;

комунікативні: співпраця з місцевими органами влади та громадськими організаціями; активне залучення громадськості до проектів «Екорейнджерів» через соціальні мережі, локальні заходи та інші комунікаційні засоби; публічні заходи та ініціативи, спрямовані на збереження навколишнього середовища, а також для представлення результатів та проблем місцевих осередків екологічного руху учнівської молоді «Екорейнджери».

Європейський екологічний рух учнівської молоді «ЕКОРЕЙНДЖЕРИ» є платформою для проведення: екологічних проектів «Зелене будівництво України» та «Подаруй життя Планеті!» (в рамках реалізації проекту Президента України «Зелена країна»); загальнонаціональної трудової акції «Турбота тобі, рідна моя Україно!»; Всеукраїнського юннатівського природоохоронного руху «Зелена естафета»; Еко кампанії «Захисти первоцвіт»; Всеукраїнської декади екологічної освіти; Всеукраїнських конкурсів: «Плакаємо сад», «Дослідницький марафон», «Парад квітів біля школи», «Парки – легені міст і сіл» тощо.

ДИТЯЧИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ ПАРЛАМЕНТ (ДЕП) – ОДИН З ЛІДЕРІВ ДИТЯЧОГО ЕКОЛОГІЧНОГО РУХУ

У 2024 році запроваджено:

Інтерактивні платформи для участі та навчання: створено онлайн-платформи для проведення інтерактивних дебатів на екологічні теми, де діти з різних куточків України мають змогу висловлювати свої думки, пропонувати ідеї та рішення, що стосуються проблем захисту довкілля; впроваджуються віртуальні симулятори, де учасники/учасниці можуть створювати моделі сталого розвитку на прикладі різних екосистем або віртуальних міст. Це дозволяє учнівській молоді отримати практичні знання через гру.

Нова модель співпраці з освітніми установами та громадськими організаціями: розвиток партнерства із закладами освіти, державними та приватними організаціями для реалізації спільних освітніх програм та екологічних ініціатив; започатковано регіональні еко-форуми для обговорення екологічних проблеми та повідомлення про власні ініціативи, реалізовані на місцевому рівні.

Система онлайн-голосувань і референдумів: запроваджено систему онлайн-голосувань для вибору найбільш важливих екологічних проєктів та ініціатив; інтернет-опитування на актуальні екологічні теми з метою збору пропозицій учасників ДЕП.

Мобільні додатки для еко-освіти: розробка мобільних додатків для навчання основам екології дозволяє дітям знаходити варіанти вирішення екологічних проблем засобами інтерактивних ігор або еко-квестів.

Інтеграція з міжнародними екологічними рухами: через співпрацю з міжнародними організаціями та екологічними рухами, учнівська молодь отримує досвід взаємодії на глобальному рівні та можливість впливати на міжнародні екологічні ініціативи; підключення до міжнародних онлайн-конференцій сприяє участі молоді України у розробці глобальних екологічних рішень.

Екологічні акції та волонтерські програми: організація масових еко-акцій, (висадка дерев, очищення територій від сміття, просвітницька робота серед населення); створення програм для волонтерів з числа учнівської молоді, які можуть долучатися до важливих екологічних проєктів і кампаній, як то

європейський екологічний рух учнівської молоді «Екорейнджери», еко кампанія «Захисти первоцвіт», Всеукраїнська декада екологічної освіти тощо.

Через інноваційні освітні проєкти, інтерактивні платформи та активну участь у реальних еко-ініціативах, Всеукраїнська дитяча спілка Дитячий екологічний парламент стимулює учнівську молодь до активної участі у зміні екологічної ситуації в країні та сприяє розвитку стійких екологічних практик у суспільстві.

ВСЕУКРАЇНСЬКА КАМΠΑНІЯ «ІСТОРІЯ МОЄЇ ШКОЛИ»

Організатори: Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України

Мета заходу: формування національної свідомості та громадянських якостей учнівства: патріотизму, національної ідентичності, працьовитості; забезпечення соціального становлення особистості через розвиток пізнавальних інтересів учнівства; - виховання любові до рідної школи, поваги до її історії; - популяризація дитячого екологічного руху; - формування активної життєвої позиції.

Учасники: учнівська молодь закладів загальної середньої та позашкільної освіти, члени Всеукраїнської дитячої спілки «Дитячий

екологічний парламент», юнацькі секції Українського товариства охорони природи.

Засоби реалізації: на основі дослідження історії своєї школи (з використанням архівних документів, музейних матеріалів, мемуарів, спогадів вчителів та очевидців) створення презентації або відеорепортажу на вищезазначену тему.

Результати: На розгляд журі представлено понад 300 робіт. За результатами Всеукраїнської кампанії «Історія моєї школи» 253 учасники визнано переможцями та нагороджено грамотою Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді Міністерства освіти і науки України. Найцікавіші роботи розміщені на ютуб-каналі НЕНЦ, МОН України.

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНКУРС «ВИШИВАНКА ДИТЯЧИМИ РУКАМИ»

це мистецький захід, що проводиться з нагоди Дня вишиванки

Організатори: Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України та Вінницька обласна станція юних натуралістів.

Освітня ідея: відродження національних традицій, виховання у дітей любові і бережливого ставлення до спадщини українського народу, шанобливого ставлення до майстрів народної творчості.

Учасники: вихованці/вихованки творчих учнівських об'єднань закладів позашкільної освіти та учні/учениці закладів загальної середньої освіти.

Засоби реалізації: виготовлення конкурсних робіт проводиться за такими номінаціями: «Козацькому роду нема переводу» – парубоча вишиванка; «Ой гарна я, гарна» – дівоча вишиванка; «Лялька-українка» – вишиванка для ляльки.

Результати: надіслано 1734 робіт учасників з різних областей України, які відповідали критеріям: автентичність (відповідність найдавнішим зразкам) та регіональна приналежність (техніка вишивки, кольорова гамма); відповідність народним традиціям (загальний вигляд: крій, розміщення орнаменту у відповідних зонах); гармонійне поєднання кольорів та відповідність їх віку і статі; витонченість та складність технік вишивки.

ВСЕУКРАЇНСЬКА АКЦІЯ «ЧАРІВНИЙ АКВАРІУМ В КУЛЬТУРІ УКРАЇНЦЯ»

Організатор: Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Міністерства освіти і науки України.

Освітня ідея: заохочення учасників/учасниць до творчості в оформленні акваріумів, використовуючи нові ідеї та інноваційні рішення; підвищення інтересу до акваскейпінгу як мистецтва та демонстрація його

можливостей; створення естетично привабливих та оригінальних акваріумів, які викликають позитивні емоції; популяризація знань про акваріумістику, рослини та риби; залучення ентузіастів до акваріумістики засобами творчої діяльності.

Засоби реалізації: учасники/учасниці створюють акваріум на задану або обрану тему; акваріум, який створює оптичну ілюзію; акваріум, що відображає фантастичний світ; акваріум, де центральним елементом є скульптурна композиція з рослин, каміння та інших матеріалів; акваріум (до 20 літрів) з великою кількістю деталей, що відображають мініатюрний підводний світ; акваріум, що відображає певну історію або легенду засобами композиції; акваріум з акцентом на яскраві кольори та їх поєднання.

Результати: залучення дітей до роботи в творчих об'єднаннях за профілем «Декоративна аквакультура», створення оригінальних акваріумів засобами творчої діяльності.

ГРА «ЕКОЛОГІЧНИЙ ДЕТЕКТИВ» ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Організатор: Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України.

Освітня ідея: «Екологічний детектив» - це інтерактивна навчальна гра, спрямована на формування екологічної свідомості, розвиток критичного мислення та командної роботи. Засобами дослідження екологічної стежки та/або природного парку, учасники/учасниці гри знайомляться з екологічними проблемами, навчаються шукати причини й пропонувати реальні шляхи їх вирішення.

Засоби реалізації: набуття компетентностей з питань збереження біорізноманіття, послуговуючись експрес-лабораторіями (наприклад, для тестування води або повітря), інтерактивними картами та інформаційними матеріалами про місцеву флору та фауну, макетами для практичної роботи, картками з описами рослин і тварин тощо.

Результати

- **освітні результати:** поглиблення знань про екологічні процеси, вплив людської діяльності на природу; формування комунікативних навичок, критичного мислення; набуття досвіду дослідницької діяльності, командної роботи; відповідального ставлення до довкілля;
- **практичні результати:** визначення локальних екологічних проблем і пошук їх рішень; формування екологічної культури;
- **соціальний вплив:** створення спільнот еко-детективів, які підтримують екологічні ініціативи; залучення учнівської молоді до екологічного руху та волонтерства.

Гра «Екологічний детектив» - це дієвий спосіб урізноманітнення форм екологічної освіти, залучення дітей та учнівської молоді до практичних дій на захист довкілля.

НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ПРОЄКТ «АРТ-ПРОСТІР ДОПИТЛИВОГО ПРИРОДОЗНАВЦЯ»

Організатори: Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України; Природничий факультет Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (кафедра хімії);

Мета Проєкту: надати можливість учнівській молоді спробувати свої сили у вирішенні цікавих дослідницьких, експериментальних завдань з хімії, отримати порівняльну оцінку своїх знань і умінь; підвищити кваліфікаційний рівень викладачів закладів загальної середньої, позашкільної та професійно-технічної освіти.

Реалізація подій в рамках Проєкту триває впродовж року і включає: організаційно-масовий модуль; науково-освітній модуль; прикладний модуль.

Формат організації подій, які проводяться в рамках реалізації

Проєкту: очний; заочний; дистанційний; онлайн.

Завданнями Проєкту є:

- розвиток пізнавальних інтересів молоді;
- поширення додаткових знань з базових предметів шкільного циклу і формування стимулу до їх здобуття;
- активізація позакласної та позашкільної роботи з навчальних дисциплін, що реалізуються в Проєкті;
- створення оптимальних умов для виявлення обдарованої учнівської молоді, її подальшого інтелектуального розвитку і професійної орієнтації.

Учасники: учнівська молодь 13-18 років закладів загальної середньої, позашкільної та професійно-технічної освіти; викладачі природничих дисциплін.

Засоби реалізації: демонстрація хімічних експериментів та результатів досліджень; поширення відеоматеріалів, що стосуються проведення хімічних експериментів у фахових лабораторіях Факультету; короткотривалі та довготривалі цикли лекцій-занять; представлення учнівською молоддю, в описовій формі, тематичних завдань від Оргкомітету; виконання тестових завдань та розв'язання творчих завдань з хімії; виконання досліджень за завданнями науково-педагогічних працівників кафедри; проведення семінарів-практикумів, дискусійних майданчиків та «круглих столів» для викладачів природничих дисциплін; лекцій від відомих учених у хімічній галузі.

Очікуваний результат: покращити розуміння хімії на основі одержаних знань та умінь; навчити здобути знання, необхідні для складання конкурсних іспитів (ДПА, ЗНО, НМТ); навчити готувати здобувачів освіти до участі у конкурсах та проводити власні хімічні експерименти компетентно; створити можливості до відвідування лабораторії кафедри хімії УДУ імені Михайла Драгоманова та брати участь у створенні відео демонстрацій дослідів; навчити безпечному експериментуванню з хімічними речовинами; - вимірювати й оцінювати точність вимірювання; - класифікувати, характеризувати й пояснювати хімічні об'єкти, явища, технологічні процеси, фіксувати результати досліджень, використовуючи хімічну мову й наукову термінологію; - виявляти дослідницькі проблеми, пов'язані з хімією; - досліджувати хімічними методами природу самотійно чи в групі, виявляти причиново-наслідкові зв'язки, презентувати результати досліджень; - використовувати наукові хімічні знання і здобутки хімії для розв'язання проблем й успішного життя в соціоприродному середовищі. Ставлення: - емоційно-ціннісне сприйняття природи; - виявлення допитливості й пізнавального інтересу до природничих проблем, пов'язаних із хімією; - цивілізована взаємодія з природою; - оцінювання здобутків хімії.

Активним учасникам науково-освітнього модулю надаються сертифікати щодо успішного закінчення навчання та рекомендації для вступу на природничий факультет УДУ імені Драгоманова.

Новації в закладах позашкільної освіти Вінницької області

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

ЕКОЛОГІЧНИЙ ПРОЄКТ «ДОПОМОЖИ МІСТУ СТАТИ ЧИСТИМ»

Інна Побережнюк

Вінницька обласна станція юних натуралістів

Актуальність проєкту. Цей проєкт пропонує розробити систему заходів, які спрямовані на роз'яснювальну роботу серед однолітків та населення міста, виховання екологічної культури підрастаючого покоління.

Мета проєкту:

- навчитися сортувати сміття вдома, в закладі освіти;

- показати перспективи та можливості покращення екологічного стану свого мікрорайону шляхом сортування сміття;
- продемонструвати на прикладах, що сортування сміття не лише покращує екологічний стан, але й приносить матеріальні блага;
- сприяти зменшенню використання поліетиленових пакетів та упаковок;

Методи реалізації проєкту:

- створення робочої групи;
- проведення соціологічного опитування серед школярів через анкетування;
- висвітлення заходів по реалізації проєкту у ЗМІ;
- агітаційно-роз'яснювальна робота серед здобувачів освіти.

Результати проєкту:

- формування у мешканців міста та учнівства дбайливого ставлення до довкілля та раціонального поводження з твердими побутовими відходами;
- виховання у підростаючого покоління свідомості щодо збереження природних ресурсів, ставлення до відходів, як продукту, що може повторно використовуватися після відповідної переробки;

Етапи реалізації проєкту:

1. Підготовчий.
2. Організаційний: сформувати проєктну групу.
3. Реалізація проєкту.
4. Рефлексія, представлення результатів.

ЗНАЧЕННЯ КОЛЕКЦІЙНОГО ВІДДІЛУ НДЗД У ФОРМУВАННІ ПРЕДМЕТНОЇ БІОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Олена Лускало

Вінницька обласна станція юних натуралістів

Зміст роботи в колекційному відділі та на ділянці систематики визначається, насамперед, вимогами навчальних програм з біології і має на меті зміцнення знань здобувачів освіти, прищеплення навичок роботи з рослинами, формування глибокого інтересу до біології.

Основними напрямками діяльності вихованців/вихованок у відділі колекції і на ділянці систематики є: вирощування рослин, спостереження за їх ростом і розвитком, проведення с/г дослідів згідно з програмами навчального предмета «Біологія» (7 клас) природничої освітньої галузі Державного стандарту базової середньої освіти та навчальної програми для закладів позашкільної освіти «Біологія рослин».

Дослідно-практичні роботи у відділах колекції і на ділянці систематики проводяться на основі знань, які набувають здобувачі освіти в процесі навчання, з широким використанням досягнень сучасної науки і досвіду вирощування якісної сільськогосподарської продукції.

У колекційному відділі вирощуються типові представники основних с/г і систематичних груп рослин:

1. Технічні (прядильні, олійні, ефіроолійні)
2. Лікарські
3. Овочеві (коренеплоди, бульбоплоди, цибулинні, бобові)
4. Декоративні (однорічні, дворічні, багаторічні)
5. Корисні дикоростучі.

Цікавою формою роботи у колекційному відділі є перенесення корисних дикорослих рослин із дикої флори в культуру, акліматизація рослин. У процесі фенологічних спостережень у колекційному відділі, до якого входять одно-, дво-, й багаторічні рослини, поглиблюються і зміцнюються знання вихованців/вихованок про ці рослини. Спостереження у цьому відділі за процесами запилення, цвітіння, поширення плодів і насіння, пробуджують у дітей пізнавальний інтерес до біології та аграрних наук.

Форми роботи у відділі колекції і на ділянці систематики навчально-дослідної земельної ділянки:

1. Заняття гуртків агробіологічного профілю.
2. Дослідницька робота по вирощуванню рослин.
3. Робота з визначниками представників рослинного світу.
4. Польові практикуми по визначенню родин, класів, видів рослин.
5. Тематичні екскурсії з біології рослин.
6. Ботанічні інтерактиви.
7. Трудові десанти: прибирання територій, висадка та догляд за рослинами.

Таким чином, проведення практичних занять у відділі колекції і на ділянці систематики спрямоване на формування предметної біологічної компетентності: зорієнтоване на засвоєння знань здобувачами освіти основних підходів, які застосовуються в охороні рослин та раціонального природокористування в умовах фіто- та агроценозів; основних принципів класифікації рослин; розуміння сучасного поділу рослинного світу на таксони (*знаннявий компонент*); спрямоване на розвиток умінь та навичок у процесі виконання різних способів навчальної діяльності (*діяльнісний компонент*) та усвідомлення необхідності збереження біорізноманіття, охорони навколишнього середовища, раціонального природокористування, формування ціннісного ставлення до природи (*ціннісний компонент*).

«ТЕРАПІЯ ПРИРОДНИМ СЕРЕДОВИЩЕМ»

Оксана Сидорук

Вінницька обласна станція юних натуралістів

Освітня ідея: ритм сучасного життя та культури, природні та промислові катастрофи спричиняють зустріч - нашу і наших дітей – з

невизначеністю, напругою та страхом. Через війну, терористичні атаки та вибухи снарядів наші діти стають учасниками та свідками багатьох травмуючих подій, які виснажують їхні природні механізми захисту та збільшують ймовірність розвитку посттравматичного синдрому.

Природотерапія – практика використання навколишнього середовища для відновлення емоційної рівноваги та зміцнення здоров'я. Ідея використання природотерапевтичних технологій у з'явилася ще у часи Давнього Китаю, Індії, Греції. Великого значення психолого-педагогічного потенціалу природних матеріалів, цілеспрямованому використанню вчителем природних засобів в організації освітнього процесу, надавали такі вітчизняні та зарубіжні класики педагогіки, як К. Бернар, О. Захаренко, Я. Коменський, В. Сухомлинський, Р. Штейнер, С. Шацький та ін. Вчені відмічали потужний ефект природотерапії, що на їх переконання полягає не тільки в значному поліпшенні фізичного та психічного стану дитини, але й у підвищенні її інтелектуальних здібностей. Природотерапія у своєму арсеналі має низку терапевтичних технологій: пісочна терапія, ароматерапія, анімалотерапія, фітотерапія, ігротерапія та ін.

Психологом Вінницької обласної станції юних натуралістів впроваджено серію занять, заходів, ігор та вправ на природі, тематичних майстер-класів з природного матеріалу. Приклади занять: «Візерункові камінці», «Голос лісу», «Орнамент з природних матеріалів», «Біль природи», «Моральна дилема», «Спостереження за природою», «Екологічна іграшка на ялинку» тощо.

Результати: полягають у використанні природи як фону та джерела матеріалів для гри та творчого процесу. Природа створює можливості для набуття дітьми нового досвіду, дозволяючи їм творчу гру, яка розвиває відчуття перебування безпосередньо «тут і тепер».

Терапія природним середовищем базується на переконанні, що зцілення може відбуватись на природі, а природа є терапевтичним середовищем, що використовується в побудові резильєнтності.

ТИЖДЕНЬ КОЛЬОРУ НЕЗАБУДЬКИ

Валентина Мельник

Вінницька обласна станція юних натуралістів

Мета: ознайомити вихованців з трагічним минулим нашого народу; розвивати образне сприйняття квітки незабудьки як квітки пам'яті, що передає зміст «не забудь», пам'ять, творчі здібності; сприяти бережливому ставленню до хліба, спільній роботі в дитячому гурті; виховувати здатність кожної людини на скорботу і пам'ять про мільйони загублених життів українців, виховувати свідому та патріотично налаштовану молодь, що пам'ятає про геноцид власного народу

Учасники: вихованці ДНЗ, вихованці ПЗО, учні шкіл, студенти, педагоги, батьки

Види контенту: ілюстрований матеріал, мапа України (створення квіткового колажу), вироби дітей, фотоальбом у соціальній мережі

Засоби реалізації: Тиждень кольору незабудьки оголошується в третій тиждень листопада (напередодні Дня пам'яті жертв голодомору, що відбувається в четверту суботу листопада). З першого дня Тижня створюється тематичне полотно в холі закладу, де розміщується мапа України, ілюстрований матеріал та коротка інформація про голодомори в Україні. До мапи прикріплюються невеликі квіти незабудьки, які дітям пропонують розмалювати, вирізати та прикріпити на мапу України. На заняттях гуртків вихованцям розповідають історію вшанування квітами незабудьки пам'ять загиблих від голоду під час штучно створених голодоморів в Україні (започатковано діаспорою українців в Канаді в кінці минулого сторіччя), наголошують про символічне значення назви квітки від слова «не забудь» та колір квітки, що перегукується з кольором українського прапора. Для молодших вихованців проводяться бесіди про важливе значення хліба в житті українців, бережне ставлення до хліба, проводяться майстерки: виготовлення пакетів для окрайчика, сквішів у вигляді хлібних смаколиків, символів пам'яті: янголів, свічок та квітів незабудьки (паперопластика, вироби з фетру) та ін.

Результати: протягом даного Тижня темою вшанування пам'яті жертв голодоморів охоплюється вся юннатівська спільнота закладу. Діти сприймають та засвоюють інформацію, що відповідає їхнім віковим особливостям. Кожна дитина, педагог, батьки та гості закладу долучаються до колективного колажу - створення мапи України в квітах незабудьки. Світлини проведення Тижня подаються в соціальній мережі для поширення виховного контенту та підсумку роботи за Тиждень.

«МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВИХОВАНЦІВ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»

Оксана Таранюк

Вінницька обласна станція юних натуралістів

Використання історичної та культурної спадщини нашого народу у системі навчально-виховної роботи спонукає до впровадження нових методик й технологій та підходів до організації і змісту освітньої діяльності. Важливого значення в системі освіти набуває музейна педагогіка. Вона сприяє всебічному розвитку особистості вихованця, активному пізнанню навколишнього світу. Задля досягнення цієї мети в 2019 році у Вінницькій обласній станції юних натуралістів було

створено новий навчально-пізнавальний простір - музей-світлицю ужитково-прикладного мистецтва «Берегиня».

Навчальний простір світлиці складається з двох кімнат в одній розмістилась власне музей світлиця в якій зібрано колекцію старовинних предметів побуту та речей вжитку з різних куточків Вінницької області. В світлиці проводяться тематичні екскурсії:

- Таємниці української хустки
- Вишиванка – часточка душі Українського народу.
- «Вишиваний рушник простелю наче долю».
- «Радюжковий» вернісаж.

В іншій кімнаті розміщені майстерні, що дають можливість познайомитись та опанувати такі види ужитково-прикладного мистецтва як: вишивка, витинанка, писанкарство, декоративний розпис, ткацтво, виготовлення етно-ляльки.

Долучення до ремесел подається через практичні заняття, це значно посилює зв'язок між сучасністю і минулим. А відтак повернення до життєдайних джерел традиційної культури сприяє усвідомлення молоддю свого родоводу, відродженню української етнічної культури та духовної спадщини.

Навколо будівлі створено міні ділянки: «Бабусина грядка», що дають уяву про зовнішнє оздоблення стародавнього житла та можливість вирощування й дослідження традиційних декоративних, овочевих, ягідних культур.

Проводячи заняття в світлиці повною мірою використовуються прийоми музейної педагогіки: показ, коментування, руху, порівняння, реконструкції, що допомагає підвищенню інтересу вихованців до навчання.

Відвідувачі музею-світлиці «Берегиня» є не лише пасивними спостерігачами, а й безпосередніми учасниками екскурсії, майстерні, виховного заходу. Вони мають унікальну можливість не тільки вивчати експонати а й працювати з ними.

МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

«НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ МАЙДАНЧИК: ОСВІТНЯ, ДОСЛІДНИЦЬКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА В НАВЧАЛЬНІЙ ТЕПЛИЦІ»

Ірина Чупринко

Вінницька обласна станція юних натуралістів

Колекція рослин навчальної теплиці закладу є найбільшою з позашкільних закладів області і налічує понад 2000 екземплярів гарноkvітучих та декоративно-листяних рослин, кактусів та сукулентів, тому стала базою функціонування навчально-методичного майданчика.

Напрями роботи:

1. Освітня діяльність: залучення дітей до вивчення біологічних особливостей рослин, агротехніки їх вирощування, видового різноманіття та значення для людини. Проведення практичних занять гуртків. Створення QR-кодів рослин захищеного ґрунту. Організація практикумів.
2. Організація та проведення навчально-дослідницької, експериментальної роботи з рослинами захищеного ґрунту.
3. Проведення на базі майданчику оглядових та тематичних екскурсій для вихованців закладу, учнів та педагогів закладів освіти м. Вінниці та області: «Різноманітність кімнатних рослин»; «Лікувальні властивості кімнатних рослин»; «Подорож в країну екзотів»; «Рослини різних біогеографічних зон»; «Різноманітність кактусів та сукулентів».
4. Проведення майстер-класів, семінарів-практикумів, індивідуальних та групових консультацій: «Способи розмноження кімнатних рослин», «Основи догляду за рослинами», «Захист рослин від шкідників і хвороб», «Новини в агротехніці вирощування кімнатних рослин».
5. Практична допомога з питань внутрішнього озеленення закладів освіти (консультації, надання посадкового матеріалу та ін.).

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСІ ЧЕРЕЗ РОБОТУ НАУКОВИХ ТОВАРИСТВ ТА ГУРТКІВ ВИЩОГО РІВНЯ

Тамара Корінна

Вінницька обласна станція юних натуралістів

Актуальність: підвищення якості надання освітніх послуг освітнього процесу на інноваційній основі, створення сучасного психолого-педагогічного та науково-методичного супроводу освітнього процесу в закладах освіти різного профілю.

Мета: допомогти вихованцям адаптуватися в суспільному потоці криз і революцій: екологічній, енергетичній, інформаційній, комп'ютерній, а тепер і у військовій, оволодіти досвідом старших, зрозуміти своє покликання, самостійно знайти шляхи найефективнішого самовизначення в суспільстві. Підготувати підростаюче покоління до активної професійної та громадської діяльності.

Учасники: здобувачі освіти середніх закладів освіти, вихованці позашкільця, студенти, педагоги, батьки.

Засоби реалізації: Соціалізація – це набуття дитиною соціального досвіду та визначення нею ціннісних орієнтацій, потрібних для виконання соціальних ролей. Це взаємодія дитини з соціальним середовищем, яка передбачає його активне входження в соціум, готовність до самостійних

рішень в ситуації вибору, здатність впливати на середовище, змінюючи його або змінюючи себе.

Освітні заклади вже протягом тривалого історичного часу є провідним чинником соціалізації особистості. Життя щоденно доводить аксіому, що формування повноцінної особистості неможливе без створення особливого «дитячого соціуму».

Соціалізація обдарованих дітей здійснюється шляхом їх роботи у шкільних та районних наукових товариствах учнів та роботи гуртків вищого рівня. Жага відкриттів, прагнення проникнути в таємниці буття народжуються в освітніх закладах. Кількість учасників НТУ збільшується з кожним роком, на зміну випускникам приходять молодші школярі, для яких участь в МАН – це могутнє джерело знань.

Практичний досвід позашкільних закладів засвідчує, що стійкому інтересові або схильності до відповідної галузі біологічних, екологічних і сільськогосподарських знань сприяє дослідницька діяльність учнів-юнаків. Якщо соціалізація в шкільні роки проходить успішно, то у дитини розвивається впевненість у власних силах і прагнення до досягнення успіху, що супроводжується адекватною самооцінкою.

Висновки : Ознакою успішності процесу соціалізації особистості підлітка є його готовність взаємодіяти з соціумом.

Процес соціалізації ніколи не завершується, він продовжується безперервно протягом усього життя. Йому властива внутрішня динаміка здобутків і втрат, безмежність саморозкриття особистості.

ПРОЄКТ «РОЛЬ ПРАКТИЧНОЇ ПРИРОДООХОРОННОЇ РОБОТИ У ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ»

Галина Іваськевич

Вінницька обласна станція юних натуралістів

Актуальність проєкту. Даний проєкт є дуже актуальним у непростий час природних негараздів. Він спрямований на активізацію та зацікавлення школярів у екологічній діяльності, забезпеченні стійкого розвитку в межах місця проживання. Якщо діти будуть підсвідомо берегти природні надбання, заохочувати на це оточуючих – лише тоді можна буде вважати наш проєкт успішно завершеним.

Мета проєкту: Формування практичних навичок реалізації екологічних знань, виховання любові та дбайливого ставлення до природи рідного краю.

Завдання:

- створення системи екологічної освіти і виховання дітей та підлітків;
- ознайомлення учнів із державними та народними символами;
- формування національної свідомості школярів через практичну природоохоронну роботу;

- формування екологічної свідомості через громадянсько-патріотичне виховання з використанням різноманітних інноваційних форм роботи;
- формування в школярів поваги до природи, як пріоритетної загальнолюдської цінності.

Учасники проєкту: педагоги та здобувачі освіти Вінницької області.

Термін виконання: проєкт необмежений в часі.

Очікувані результати:

- поглиблення знань про екологічну та громадянсько-патріотичну культуру;
- оволодіння інформацією про діяльність природоохоронних громадянських організацій та органів виконавчої влади;
- залучення до збереження об'єктів екологічної культури населених пунктів;
- оволодіння елементами методики дослідницької роботи.

Етапи проєкту:

I етап – організаційний

II етап – інформаційно-просвітницький

III етап – практичний

IV етап – перспективний

V етап – оцінювання результатів проєкту

РОЛЬ ГЕОКЕШИНГУ ЯК СУЧАСНОЇ НАВІГАЦІЙНО – ТУРИСТИЧНОЇ ГРИ ДЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Іванна Гаврилюк

Вінницька обласна станція юних натуралістів

Одне із основних завдань, визначених Законом України «Про дошкільну освіту» - охорона та зміцнення здоров'я дітей, підвищення опірності й захисних сил дитячого організму, поліпшення його працездатності. А наповнити рухову активність цікавим змістом допомагають туристичні походи та ігри.

Вінницька обласна станція юних натуралістів спільно із Комунальним закладом «Дошкільний навчальний заклад №31 Вінницької міської ради» на базі якого було створено «Методичний майданчик для дітей раннього та молодшого шкільного віку у освітньому процесі дошкільного та позашкільного навчального закладу» провідною діяльністю якого є природоохоронна та туристична діяльність, впроваджують у освітній процес різноманітні сучасні форми гри використовуючи навігаційні матеріали та засоби.

Найактуальнішою туристичною грою серед дітей дошкільного віку є – геокешинг. *«Адже дітям хочеться взяти карту і знайти справжній скарб».*

Основні завдання геокешингу:

Розвивальні:

- розвиток уміння у дітей орієнтуватися на місцевості по карті - схемі, визначати напрямки маршруту;
- формувати вміння «читати» найпростішу графічну інформацію і самостійно пересуватися в просторі, орієнтуючись на умовні позначення;

Виховні:

- виховувати інтерес до гри геокешинг, бажання виконувати та доводити справу до кінця;
- формувати навички взаємодії з однолітками, толерантності, взаємодопомоги та інші.

Навчальні:

- навчити найпростішим способам орієнтуватися на місцевості;
- навчити слідувати логіці гри, підкоряючись правилам, що впливають з її особливостей;
- навчити користуватися компасом, зашифрованими схемами, картами, планом, маршрутом.

Якщо супутником кожної дитини буде дитячий туризм, то їх життя наповниться емоціями, здоров'ям, любов'ю до спорту й навколишнього середовища

Іновісії позашкільної освіти Волинської області

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

АВТОРСЬКА ПРОГРАМА «ОСНОВИ ПАЛЕОНТОЛОГІЇ».

Валерій Потапчук, керівник

гуртка, заступник директора з

навчально-

виховної роботи

Волинський обласний еколого-натуралістичний центр Волинської
обласної ради

З метою підвищення ефективності навчання, створення нових освітніх програм, розширення їх профільності та допрофесійної підготовки розроблена програма «Основи палеонтології», за якою займаються учасники освітнього процесу у Волинському обласному еколого-натуралістичному центрі Волинської обласної ради. Розкриття потенціалу палеонтології у вихованні шанобливого ставлення до об'єктів неживої природи, формуванні екологічних компетентностей висвітлює дана навчальна програма. Пріоритетним завданням якої є навчання та залучення молоді до даної наукової галузі. Програма складена з

урахуванням змісту освітніх галузей Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти та передбачає застосування методів пізнавальної діяльності і форм організації занять: лекція, семінар, практикум, екскурсія тощо. Навчальною програмою також передбачено широке використання в освітньому процесі активних і інтерактивних форм проведення занять у поєднанні з туристично-пошуковою роботою.

Навчальною програмою передбачено формування ключових компетентностей особистості (пізнавальної, практичної, творчої та соціальної), що в кінцевому результаті дозволяє вихованцям опанувати основні теоретичні знання з палеонтологічного краєзнавства й набути практичні навички, відображенні у вмінні проведення експедиційних і камеральних палеонтологічних та природничих досліджень. **Такий підхід дозволяє формувати не лише інтелектуальні, а й моральні цінності, сприяючи гармонійному розвитку особистості та підвищенню свідомого ставлення до природи й себе.**

Сьогодні еколого-краєзнавчий підхід широко застосовується у викладанні багатьох предметів у різних закладах шкільної та позашкільної освіти. Особливу цікавість викликає палеонтологія – невід’ємна важлива складова частина системи природничих наук. Знання про минуле земної кори, основні етапи у розвитку Землі, форми і види давніх живих організмів корисні у загальному розумінні сучасного природного середовища та особливостях його розвитку. Окрім того, сам процес вивчення цих тем викликає живий інтерес у дітей різного віку. Та найбільше підвищується інтерес до навчання, коли наукова інформація підтверджується матеріалами про рідний край: фотографіями з експедицій, власними знахідками, палеонтологічними колекціями.

КВЕСТ-ТЕХНОЛОГІЯ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ

Світлана Сподарик,
завідувач методичного відділу

Волинський обласний еколого-натуралістичний центр Волинської обласної ради

Впровадження в практику роботи ЗПО інноваційних технологій та методик навчання і виховання в наш час стало життєвою необхідністю. Сучасні діти дедалі більше свого часу проводять в інфопросторі. Педагоги сьогодні перебувають у постійному змаганні з гаджетами щодо заволодіння увагою пересічного школяра. Дієвим інструментом в

арсеналі керівника гуртка є ігрові технології навчання та виховання, які спонукають дітей знаходити необхідну інформацію, аналізувати її, систематизувати та вирішувати поставлені задачі засобами гри. Все більшої популярності серед дітей та підлітків набувають квести.

На думку багатьох учених (Биховський Я.С., Бовтенко М.А., Сисоєв П.В., Берні Додж, Том Марч та інші), під час застосування квест-технологій учні проходять повний цикл мотивації від уваги до задоволення, знайомляться з автентичним матеріалом, який дозволяє учням досліджувати, обговорювати й усвідомлено будувати нові концепції і відносини в контексті проблем реального світу, створюючи проекти, що мають практичну значущість.

Зважаючи на те, що сучасні школярі проводять чимало часу перед моніторами, педагоги Волинського обласного еколого-натуралістичного центру Волинської обласної ради, заради компенсації недостатньої динамічної активності вихованців, активно розпочали використовувати квест-технології. Вони досить популярні серед учнівської молоді. Звісно, це вимагає від керівників гуртків тривалішої і ретельнішої підготовки. Зате результати: розумова праця у поєднанні з фізичною активністю, командний дух змагання – компенсують усі затрати часу і уваги.

Таким чином, перевірка знань вихованців, пошук нової інформації під час гурткового заняття проходять у формі квесту, гри з елементами орієнтування на території Центру. Суть квесту полягає у вирішенні логічних завдань шляхом підказок і пошуку рішень в нестандартних ситуаціях. Після завершення чергового завдання команди переходять до виконання наступного. Перемагає команда, що виконала завдання швидше за інших. Згідно правил гра відбувається в межах закладу. Учасникам видається завдання, якщо вони правильно розгадують його за відведений час, то одержують завдання-перехід, де зашифровано місце, в якому вони розв'язуватимуть наступне завдання. Для квестів завдання складаються таким чином, щоб вони включали не лише поточний матеріал, а й елементи попередніх тем з метою повторення пройденого матеріалу.

Застосування квест-технології дає вихованцям можливість більше спілкуватися, висловлювати власну думку, в них розвивається вміння не тільки працювати самостійно, а й у команді, що психологічно зближує дітей у групі. У ході гри юннати краще пізнають один одного; проявляються приховані якості учнів, виявляються потенційні лідери, інтелектуали, учні-логісти, які вміють прораховувати перспективу. У дітей розвивається логічне мислення, інтуїція, вміння швидко знаходити вихід із складної ситуації, знайти спільну мову з різними людьми.

ФЛОРАРІУМ-ІДЕЯ ДЛЯ ОЗЕЛЕНЕННЯ

Лариса Мартинюк, методист

Напевно кожен хоч раз в житті замислювався над тим, щоб завести в себе вдома куточок живої природи. Як оригінальним та незвичним шляхом це зробити? У ХХІ столітті виникло новий напрям дизайну інтер'єру – біодизайн. Це не просто напрям, це ціла наука, метою якої є створення психологічного комфорту у квартирі. Вона передбачає використання в інтер'єрі флораріумів, як елементів живої природи. Рослини дарують естетичну насолоду, позитивно впливати на нервову систему, можуть поліпшувати настрій та зміцнювати здоров'я. Вони підвищують вологість повітря в приміщеннях, що важливо взимку, коли працює центральне опалення, іонізують повітря, збагачують його киснем. Деякі рослини виробляють фітонциди – речовини, що позитивно впливають на імунну систему людини. Тому, правильно підібрані рослини стануть гарним та корисним доповненням будь-якого інтер'єру, урізноманітнять вигляд приміщення та стануть джерелом здоров'я для його мешканців.

Флораріум – це декоративна міні-оранжерея в прозорій ємності, де вирощують рослини. Це своєрідний сад у замкнутому просторі, який часто використовується для створення стильних інтер'єрних композицій.

Особливості флораріуму:

1. **Контейнер.** Часто використовують скло або прозорий пластик, що забезпечує доступ світла до рослин.
2. **Рослини.** Перевага надається мініатюрним, повільно ростучим рослинам, таким як сукуленти, кактуси або тропічні рослини.
3. **Середовище.** Завдяки замкнутому простору створюється власний мікроклімат. У вологих флораріумах підтримується висока вологість, а в сухих – обмежений доступ води.

У Волинському обласному еколого-натуралістичному центрі Волинської обласної ради впроваджується методика створення флораріумів через проведення майстер-класів для вихованців і педагогів області. При створенні міні садів у склі проводиться екологічне виховання, привертається увага до важливості збереження природи. Учні вчаться відповідальності, доглядаючи за рослинами і усвідомлюють роль рослин у житті планети. Вихованці досліджують та експериментують: змінюють рівень вологи, освітлення або тип ґрунту та спостерігають як ці фактори впливають на ріст рослин. Отже використання флораріумів у закладах освіти може бути не тільки естетично привабливим, але і навчально корисним.

Волинський обласний еколого-натуралістичний центр Волинської обласної ради.

У 2024 році у відділі зоології розпочала роботу фотостудія «Colibri», що стала новим центром творчого розвитку для молоді. Ця студія поєднує вивчення основ зоології з мистецтвом фотографії. Головна мета — навчити учасників не лише технічним аспектам фотосправи, але й естетичному погляду на природу.

Особливості програми навчання у фотостудії:

- Вивчення основ фотокомпозиції та роботи з технікою (зокрема з макрофотографією для зйомки дрібних тварин і комах).
- Практичні заняття на базі природних територій та у зоологічних куточках закладу.
- Підготовка персональних і колективних фотовиставок, присвячених тематиці тваринного світу, що сприяє популяризації зоології серед широкої аудиторії.
- Можливість участі у фотоконкурсах регіонального та всеукраїнського рівня.

Фотостудія вже стала важливим майданчиком для розвитку міжпредметних компетенцій: учасники застосовують знання з біології, екології та мистецтва, розвивають креативне мислення та розвивають навички комунікації під час презентацій своїх робіт.

Ще однією яскравою інновацією стало створення тематичних підкастів для YouTube-каналу закладу. Цей проєкт орієнтований на молодь, яка цікавиться акваріумістикою, дизайном акваріумів та сучасними підходами до догляду за акваріумними тваринами.

Ключові елементи підкастів:

- Теми випусків: основи догляду за акваріумними рибами, принципи створення гармонійного підводного середовища, інновації у світі аквадизайну, поради від досвідчених акваріумістів.
- Формат подачі: жвавi бесіди з експертами, відповіді на запитання слухачів, а також відеоуроки з демонстрацією процесу створення аквадизайну.
- Цільова аудиторія: підлітки, які хочуть розпочати свій шлях в акваріумістиці, а також ті, хто прагне вдосконалити свої навички.

Створення підкастів дозволяє використовувати сучасні медійні засоби для популяризації зоології, робить навчальний процес інтерактивним та доступним для широкого загалу. Крім того, цей формат сприяє розвитку у молоді навичок цифрової грамотності та відеомонтажу.

Ці новації забезпечили інтеграцію сучасних технологій в освітній процес, допомогли зробити зоологію цікавою та актуальною для

молодого покоління. Участь у таких проєктах сприяє розвитку креативності, формує естетичний смак і навички роботи з технікою, а також підвищує екологічну свідомість.

«СОРТУВАЛЬНІ СТАНЦІЇ»

Ірина Лещук, методист

Волинський обласний еколого-натуралістичний центр Волинської
обласної ради

Залучення дітей до використання інноваційних технологій у сфері екології в закладах позашкільної освіти є важливим кроком до збереження природних ресурсів, формування екологічно свідомого покоління. Волинський обласний еколого-натуралістичний центр став ініціатором створення «Сортувальних станцій» у закладах позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку.

Збір відходів та їх переробка. Переробка відходів – це проактивний підхід до сталого життя та збереження довкілля шляхом зменшення відходів і мінімізації навантаження на природні ресурси. Переробка відходів передбачає повторне використання та повернення в економіку продуктів, що є похідними різноманітних відходів.

«Сортувальні станції» створюються у закладах освіти, це місця, де розміщені спеціальні контейнери для роздільного збору відходів, таких як пластик, папір, скло та органічні відходи. Вони використовуються для проведення практичних занять. Здобувачі освіти можуть допомагати у сортуванні та вивченні процесу переробки відходів. «Сортувальна станція» працює за окремим планом, у створенні якого бере участь екологічний парламент Центру. Серед заходів, що користуються найбільшою популярністю серед учнівської молоді є: еко-квести та змагання, навчальні квести, де діти вчаться розпізнавати різні види відходів, майстер-класи з переробки вторинної сировини. Діти створюють нові вироби з вторинної сировини, наприклад, виготовляють прикраси, іграшки або предмети декору.

Надзвичайно важливе значення для роботи «Сортувальної станції» закладу позашкільної освіти має використання інтерактивних навчальних програм.

Серед них «Віртуальна реальність» (VR). Використання VR-технологій для створення навчальних програм, де діти можуть віртуально побувати на переробних заводах і зрозуміти весь процес переробки відходів, а також мобільні додатки для навчання дітей основам сортування та переробки відходів.

Такі «Сортувальні станції» стали досить популярними серед закладів позашкільної освіти Волині. Вони створені у: ЗПО «СТАНЦІЯ ЮНИХ

НАТУРАЛІСТІВ МІСТА КОВЕЛЯ», Ратнівському центрі дитячої та юнацької творчості та інших.

ВІРТУАЛЬНА АНАТОМІЧНА ЛАБОРАТОРІЯ У РОБОТІ СЕКЦІЇ «ЮНІ МЕДИКИ» ОБЛАСНОЇ ПРИРОДНИЧОЇ ШКОЛИ

Дарина Мельник, методист

Волинський обласний еколого-натуралістичний центр Волинської
обласної ради

В рамках роботи природничої школи секції "Юні медики" реалізується інновація, що передбачає використання віртуальної анатомічної

лабораторії для інтеграції сучасних технологій, міждисциплінарного підходу та практичних завдань у вивченні медицини та біології.

Учасники онлайн-школи мають доступ до сучасних інструментів вивчення анатомії та фізіології; формують практичні навички та глибоке розуміння біологічних і медичних процесів; стимулюють інтерес до медицини через використання інтерактивних методів навчання.

Особливості віртуальної анатомічної лабораторії це – інтерактивне навчання через використання 3D-моделей людського тіла, що дозволяють детально вивчати анатомічні структури та їх функції. Дослідження органів і систем за допомогою шарового зображення.

Діти створюють модель роботи органів (серця, легенів, мозку) у нормі та при тих чи інших відхиленнях. Вивчають динаміку кровообігу, дихання, травлення та нервової діяльності в реальному часі.

На практичних роботах вихованці виконують завдання із діагностики "віртуальних пацієнтів". Розв'язують медичні проблеми через аналіз симптомів та симуляцію лікування; виконують роботу зі складними міждисциплінарними темами, як-от вплив екології на здоров'я чи механізми дії ліків.

Дистанційна доступність Лабораторії працює як на очних заняттях, так і дистанційно, забезпечуючи доступ до навчальних ресурсів у будь-який час.

Переваги для учасників в очно-заочній Природничій школі секції «Юні медики» засобами Віртуальної анатомічної лабораторії: глибше засвоєння знань через інтерактивний підхід; формування практичних навичок, необхідних для медичної практики; підвищення мотивації до навчання завдяки сучасним технологіям; доступ до навчальних матеріалів і завдань без прив'язки до місця проведення занять. Це збільшує рівень підготовки учнів у галузі анатомії, фізіології та медицини. Підвищує інтерес до природничих дисциплін і медичної професії. Розвиває уміння працювати з сучасними технологіями, що важливо для майбутніх спеціалістів у галузі медицини.

"Віртуальна анатомічна лабораторія" є ключовим компонентом модернізації навчального процесу Природничої школи та забезпечує учасникам сучасний, ефективний і цікавий освітній досвід.

Новації в закладах позашкільної освіти Дніпропетровської області

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖОБЛАСНОГО ПРОЄКТУ “ДРУЖНІЙ ПРОСТІР ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДІТЯМ ВІЙНИ”

Педагогічний колектив

Комунальний заклад освіти “Обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді”

Впродовж всього часу існування закладу колектив Дніпропетровського обласного еколого-натуралістичного центру дітей та учнівської молоді прикладав багато зусиль для проведення практичних заходів з благоустрою та озеленення території.

Завдяки плідній співпраці з природно-заповідними установами України: заповідниками, ботанічними садами, громадськими екологічними організаціями, розплідниками та обміну із закладами позашкільної освіти в різних областях країни в тепличному комплексі та на території Дніпропетровського обласного ЕНЦ вдалося зібрати унікальну колекцію квітково-декоративних, чагарникових та деревних рослин, яка на сьогодні налічує майже 300 видів.

Також в куточку живої природи та в зоолого-тваринницькому комплексі закладу мешкають понад 18 видів свійських та декоративних птахів, плазунів та дрібних ссавців, серед яких павичі, золоті та лимонні фазани, шиншили, червоновухі черепахи, папуги Крамера, дегу.

Протягом багатьох років ці та інші компоненти екологічної стежки на території облЕНЦ стали унікальною базою для проведення тематичних еколого-просвітницьких екскурсій для учнів та вихованців закладів дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної та вищої освіти, педагогів, представників громадських організацій, батьківської громадськості та інших верств населення міста та області.

З початку введення воєнного стану ця діяльність проводиться через реалізацію міжобласного (у співробітництві з Тернопільським обласним центром еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді) проєкту “Дружній простір позашкільної освіти дітям війни”.

В рамках проєкту, спрямованого на дітей різних вікових та соціальних категорій та їх батьків, зокрема внутрішньо переміщених родин, педагоги закладу проводять ознайомлюючі та тематичні екскурсії “Подорож в країну Юннатію”, в ході яких учасники мають можливість безпосередньо спілкуватись з природою, а також брати участь майстер-класах, вікторинах, у сеансах анімалотерапії, сільванотерапії, гарденотерапії, які в значній мірі сприяють психологічному розвантаженню і дітей, і дорослих у воєнний час.

Даний проєкт дає змогу активно використовувати структурні підрозділи КЗО “ОЕНЦДУМ”: тепличний комплекс, дендропарк, навчально-дослідну земельну ділянку, зоолого - тваринницький

комплекс, профільні навчальні кабінети, інформаційно-методичний стаціонар, “зелений клас” для проведення “природної терапії” не тільки для вихованців та батьків закладу, а й для родин внутрішньо переміщених осіб, для яких такий вид підтримки в сучасних реаліях є надзвичайно важливим.

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК МОТИВАЦІЯ НАВЧАННЯ ДЛЯ ВИХОВАНЦІВ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЕКОЛОГО- НАТУРАЛІСТИЧНОГО НАПРЯМУ

Катерина Кириченко

Комунальний заклад позашкільної освіти “Еколого-натуралістичний центр” Павлоградської міської ради

У сучасному світі, який швидко змінюється, потреба дітей у новому стає ще актуальнішою. Технологічний прогрес, доступ до інформації та глобалізація відкривають перед ними безліч можливостей, але водночас вимагають адаптивності та готовності вчитися протягом усього життя.

Нові методи навчання, які впроваджуються заняттях гуртків КЗПО “Еколого-натуралістичний центр” Павлоградської міської ради, такі, як інтерактивні технології, гейміфікація, проєктна діяльність і STEM-освіта, дозволяють зробити процес пізнання актуальним і цікавим для покоління, яке виростає в умовах цифрової епохи.

Гейміфікація в еколого-натуралістичному центрі — це використання ігрових елементів для залучення дітей і молоді до вивчення природи, розвитку екологічної свідомості та формування практичних навичок догляду за навколишнім середовищем. Такий підхід робить навчання цікавішим, сприяє закріпленню знань і формуванню позитивного ставлення до природи.

Гейміфікація є ефективним інструментом мотивації для учнів, адже поєднання навчання з ігровими елементами стимулює пізнавальний інтерес, підвищує зацікавленість і допомагає закріплювати знання у захопливій формі.

Метою гейміфікації є стимулювання екологічної свідомості, розвиток інтересу до природознавства, формування відповідальності за природу через практичні дії, залучення широкої аудиторії, використовуючи інтерактивний ігровий формат.

В ігровому процесі активно використовуються ігрові елементи:

Системи нагород: бали, сертифікати, значки («Захисник природи», «Юний еколог»).

Рівні та досягнення: учасники підвищують свої рівні, виконуючи екологічні завдання, наприклад, садіння рослин або участь у прибиранні.

Ігрові персонажі: діти можуть брати на себе роль, наприклад, «Еколог», «Лісник», «Мандрівник природи».

Квести: тематичні завдання, пов'язані з вивченням природи (знайти види рослин у парку, скласти карту біорізноманіття, знайти насіння певного кольору чи форми на території).

Елементи змагання: конкурси між командами на екологічну тематику.

«Еко-детективи»: розслідування екологічних проблем у певній локації (забруднення, зникнення видів).

Квест «Збережемо біорізноманіття»: знайти способи захисту певних видів рослин чи тварин, працюючи в групах.

Екологічний марафон: виконання добрих справ для природи (збирання сміття, створення годівничок, висадка дерев).

«Екоспільнота»: діти створюють свою віртуальну екосистему, яка залежить від виконаних реальних дій (полив рослин, очищення території тощо).

Під час таких змагань активно використовуються технології у гейміфікації: мобільні додатки (наприклад, PlantSnap для розпізнавання рослин чи спеціальних гейміфікованих платформ), онлайн вікторини (наприклад, платформа Quizzes, Playbuzz, Swiper), VR-симуляції для вивчення природних явищ або прогулянок заповідниками, онлайн-квести та вікторини, які можна поєднати з офлайн-активностями.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Тетяна Бабієва

Комунальний заклад “Дитячий екологічний центр” Кам’янської міської ради

Позашкільна освіта, збагачена інноваційними технологіями, є важливою складовою формування сучасної особистості, адже саме тут діти та молодь розвивають творчі здібності, пізнають нові навички та реалізують себе у різних сферах життя.

Педагогічний колектив Дитячого екологічного центру впроваджує в освітній процес новації, які гармонійно поєднують традиційні та інноваційні методики навчання, об’єднуючи екологію і новітні технології.

На заняттях гуртків екологічного профілю “Юні екологи” та “Основи фенології” використовуються технології штучного інтелекту шляхом застосування наступних інструментів: індивідуалізованого навчання, інтерактивних платформ для актуалізації або закріплення нових знань (онлайн-платформи AR Book, Онлайн-сервіс MozaWeb), моделювання природних явищ, навчання за допомогою віртуальної та доповненої реальності (VR/AR).

Вихованці працюють з великими масивами даних, автоматизують процеси моніторингу довкілля і моделюють екосистеми, беруть участь в екологічних конкурсах та проєктах всеукраїнського та обласного рівнів, зокрема в науково-освітньому проєкті “Учителі та учні досліджують явище “цвітіння” водойм в Україні”, вивчають нові підходи до збереження природи. Це сприяє розвитку їх критичного мислення, отриманню практичних навичок, дає можливість зробити реальний внесок у збереження довкілля.

Досвід впровадження технологій штучного інтелекту на заняттях гуртків був представлений в номінації “Штучний інтелект у дії: цифрові інструменти в системі подолання освітніх втрат” у Шістнадцятій міжнародній виставці “Інноватика в сучасній освіті”, яка відбулася в Києві у жовтні 2024 року, де за підсумками участі Дитячий екологічний центр було нагороджено дипломом за презентацію інноваційних досягнень і активну участь у реформуванні національної системи освіти і науки.

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК КЛЮЧ ДО РЕФОРМУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Олена Четверикова

Комунальний заклад “Міський еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді Марганецької міської ради Дніпропетровської області”

Місто Марганець Дніпропетровської області знаходиться в зоні активних бойових дій, що зумовлює проведення освітнього процесу виключно в дистанційному форматі. Попри виклики, пов’язані з такими умовами, педагоги активно впроваджують сучасні інформаційні технології, що дозволяють створювати інноваційні методики навчання.

На сьогоднішній день ігрові, або гейм технології користуються великою популярністю та стають важливим інструментом для залучення дітей до навчання.

Впровадження елементів гри сприяє підвищенню мотивації, розвитку творчого потенціалу, критичного мислення та створенню захоплюючої атмосфери. Тому керівники гуртків активно використовують різноманітні платформи для створення ігор, вікторин, квестів, кросвордів, пазлів та інших інтерактивних завдань, які застосовуються на заняттях або пропонують вихованцям для самостійного виконання, серед таких платформ є:

- ~ Kahoot та Quizizz - для проведення командних вікторин;
- ~ LearningApps та Wordwall - для розробки завдань різного рівня складності;
- ~ Crossword Labs та childdevelop – для створення кросвордів;

~
Puzzlemaker та Jigsaw Planet – для створення головоломок та пазлів;

~
MozaWeb та ARBook - для візуалізації та створення навчальних ігор.

Педагоги закладу активно використовують сучасні технології: чат-боти, зокрема ChatGPT, для роботи з вихованцями; генеративні моделі, такі як Gemini та Gamma, для створення навчальних матеріалів, статей і відео; а також Bing Image Creator для генерування зображень, що значно збагачують освітній процес.

Керівники гуртків використовують сучасні веб-ресурси для дослідження природних процесів:

Windy, MeteoBlue, NOAA - для дослідження погоди;

Copernicus Climate Change Service, Climate Data Viewer - для аналізу клімату;

SoilGrids - для вивчення ґрунтів;

Global Forest Watch, Sentinel Hub, PlantNet - для рослинності;

Google Earth Pro, ArcGIS Online, NASA World Wind, Google Earth Engine, Google My Maps, iNaturalist для комплексного дослідження природи.

Ці інструменти допомагають юннатам аналізувати екологічний стан, кліматичні зміни та усвідомлювати значення збереження довкілля.

Застосування сучасних комп'ютерних технологій в освітньому процесі є ключовим елементом успішного розвитку молодого покоління, готового до сучасних реалій та викликів.

ВПРОВАДЖЕННЯ У ПРАКТИКУ РОБОТИ КЕРІВНИКІВ ГУРТКІВ КУРСУ “ДОБРОБУТ ПЛАНЕТИ: ЩО МАЄ ЗНАТИ Й МОЖЕ ВМІТИ КОЖЕН”

Педагогічний колектив

Філія комунального закладу освіти “Обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді” “Шафран”

Сьогодні питання добробуту довкілля стоїть особливо гостро, адже через повномасштабну війну екологічні проблеми набувають дедалі більших обсягів. До існуючих екологічних проблем додалися тяжкі наслідки війни.

Безкоштовний курс на платформі PROMETHEUS “Добробут планети: що має знати й може вміти кожен” від Всесвітнього фонду природи WWF-Україна, який педагоги філії “Шафран” застосовують в освітньому процесі, дає змогу вихованцям філії визначити їхню життєву місію – будувати майбутнє, в якому людина живе в гармонії з природою.

У цьому курсі здобувачі позашкільної освіти дізнаються про найбільші виклики, з якими зіткнулося людство і планета загалом - від руйнування середовищ існування видів та втрати біорізноманіття до зміни клімату.

В процесі опанування курсу вихованці мають можливість познайомитись з ефективними інструментами розв'язання проблем довкілля, долучатись до запропонованих громадських активностей, опановувати навички сталого споживання.

Використання матеріалів курсу (як теоретичної частини, так і практичних модулів) гармонійно поєднується з традиційними прийомами ведення заняття гуртків, підвищує мотивацію навчання вихованців, дає можливість отримувати конкретні навчальні та практичні результати.

ВІРТУАЛЬНІ ЕКСКУРСІЇ – ОДНИХ ІЗ ШЛЯХІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Педагогічний колектив

Комунальний заклад позашкільної освіти “Станція юних натуралістів Тернівського району” Криворізької міської ради

Ознайомлення здобувачів освіти з природою є одним із головних засобів їх розвитку, формування екологічно компетентної особистості, здатної вільно орієнтуватися у житті. Механізм формування екологічної компетентності досить складний і тривалий процес, який передбачає комплексний підхід до навчання, виховання та розвитку дітей і проходить шлях від знань, які засвоюються, через почуття та закріплюються у діяльності, що в цілому формує ставлення дітей до природи.

В зв'язку з воєнним станом та переходом роботи закладу на дистанційний та змішаний формат навчання, керівники гуртків СЮН засвоїли різноманітні дистанційні засоби спілкування: на платформах Наурок, Zoom, Clasroom, Google-meet, Всеосвіта тощо.

Керівники гуртків оволоділи вміннями користуватись застосунками Microsoft Word, PowToon, Movavi Video Editor Plus тощо, оволоділи процесом створення та розміщення методичних розробок, тестів на платформі «Всеосвіта», уроків та віртуальних екскурсій.

Віртуальні екскурсії на природу – один з найефективніших засобів реалізації комплексного підходу до навчання в наші суворі часи, з врахуванням заходів безпеки дітей.

Віртуальні екскурсії мають на меті не лише надання нових знань про природні об'єкти України, а й розвивають екологічне мислення, привчають до спостережливості, розширюють кругозір, виховують любов до природи, патріотичні почуття, розвивають естетичне сприйняття краси природи та відповідальне ставлення до багатств нашої землі.

За останній рік педагогами СЮН були створені віртуальні екскурсії до Криворізького ботанічного саду, парку “Веселі Терни”, до пам’ятки природи “Сланцеві скелі”, заказника “Балка Північна Червона”, до Національного заповідника “Асканія Нова”, Софіївського дендропарку.

Саме під час безпосереднього спостереження за природою, захоплення красою і неповторністю нашої Батьківщини і народжуються щирі патріотичні почуття в душах дітей. Тому керівник гуртка не лише ознайомлює своїх вихованців з певними природними об’єктами, а й спрямовує увагу на красу ландшафту, цінність та унікальність оточуючої природи, заохочує до проявів емоційного сприйняття побаченого, хоча на жаль, наразі це можливо лише віртуально.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-ПЛАТФОРМИ UkrBIN У ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Антоніна Головатюк

Комунальний заклад позашкільної освіти “Станція юних натуралістів Покровського району” Криворізької міської ради

У процесі роботи керівники гуртків екологічного профілю стикаються з проблемою вірного визначення природних об’єктів (рослин, тварин, грибів тощо), що є дуже важливим для розширення знань про біорізноманіття не лише локальної місцевості, а й території України загалом. Для компетентного встановлення видів досліджуваної місцевості застосовуються визначники, атласи, колекції біоматеріалів та ін. Але найсуттєвішим недоліком в неточності даних біологічних об’єктів є відсутність, або недостатність комунікації з зоологами-фахівцями.

Педагоги СЮН використовують в позашкільному навчанні при визначенні біологічних об’єктів інтернет-платформу UkrBIN – (Ukrainian Biodiversity Information Network), або Національну мережу Інформації з біорізноманіття. UkrBIN – це онлайн-платформа, створена для збору, збереження та аналізу даних про біорізноманіття України. Вона спрямована на підтримку науковців, аматорів-ентузіастів та освітян, які займаються вивченням флори, фауни та інших живих об’єктів екосистем. Отже, навіть школяр може зареєструватися на платформі та завантажити свої дані. Важливим є те, що партнерами мережі є Інститут зоології імені І. І. Шмальгаузена НАН України, Інститут екології Карпат НАН України, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна та дослідницький центр EASIN Європейської комісії.

Назвемо ключові особливості платформи:

1. користувачі можуть завантажувати власні спостереження про рослин і тварин, додаючи фотографії, геолокацію та іншу інформацію;

2. спостереження можуть проходити модерацію експертами, що гарантує якість даних;
3. база даних містить тисячі записів про види флори та фауни України, що робить її корисним інструментом для досліджень;
4. дані доступні для перегляду, аналізу та використання в наукових і освітніх проєктах;
5. застосування геоінформаційних технологій на платформі інтегрує дані з картами, що дозволяє візуалізувати ареали поширення видів, що допомагає дослідникам і природоохоронцям оцінювати стан місцевих екосистем;
6. платформа об'єднує людей, зацікавлених у збереженні біорізноманіття – користувачі можуть обговорювати спостереження, отримувати поради від експертів і долучатися до тематичних заходів;
7. платформа важлива в освітньому аспекті, вона корисна для шкіл, ВНЗ та закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку як інструмент для польових досліджень і навчання та дає змогу інтегрувати реальні дані в освітній процес.

Отже, використання онлайн-мережі UkrBIN в позашкільному навчанні керівниками й вихованцями гуртків «Юні ентомологи», «Основи екологічного моніторингу», «Юний дослідник», «Дитячий екологічний рух», «Природа рідного краю», «Охорона природи» сприяє:

- розширенню знань та набуття навичок коректного визначення біологічних об'єктів;
- підготовці науково-дослідницьких проєктів вихованцями;
- створенню умов дотримання академічної доброчесності;
- обміну інформацією, активній співпраці між громадськістю, науковцями та освітянами, що є важливим для вивчення і збереження біорізноманіття України.

МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА В ДИСТАНЦІЙНІЙ ФОРМІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Катерина Кириченко

Комунальний заклад позашкільної освіти “Еколого-натуралістичний центр” Павлоградської міської ради

Дистанційне навчання стає невід'ємною частиною сучасної освіти, дозволяючи педагогам і учням ефективно взаємодіяти навіть на відстані. Зокрема, для педагогів це відкриває можливості для професійного розвитку, обміну досвідом і впровадження нових підходів до викладання. Основними інструментами для організації такої роботи є вебінари, онлайн-курси та платформи.

Перевагами дистанційного навчання є доступність (педагоги з різних куточків можуть долучатися до заходів без необхідності витрат на дорогу), інтерактивність (можливість ставити запитання, брати участь у дискусіях і виконувати завдання в реальному часі), запис вебінарів, семінарів, круглих столів (матеріали можуть бути доступні для перегляду тим, хто не зміг взяти участь).

Для організації дистанційних форм роботи педагоги КЗПО «Еколого-натуралістичний центр» Павлоградської міської ради використовують такі платформи як Zoom, Microsoft Teams або Google Meet, [Google Classroom](#), під час яких запрошують спікерів з різних галузей освіти, використовують завчасно підготовлені презентації, відео, тести, ігри та інші інтерактивності.

Використання платформ для дистанційного навчання значно розширює можливості педагогів у професійному розвитку, підвищує їхню цифрову компетентність і сприяє створенню ефективних навчальних середовищ. У поєднанні з вебінарами та онлайн-курсами ці інструменти стають невід'ємною частиною сучасної освіти, що відповідає вимогам сьогодення.

УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ: РОЗПОДІЛ ПОВНОВАЖЕНЬ МІЖ ПРАЦІВНИКАМИ ЗАКЛАДУ

Катерина Кириченко

Комунальний заклад позашкільної освіти “Еколого-натуралістичний центр” Павлоградської міської ради

Новації в управлінській діяльності еколого-натуралістичного центру можуть допомогти підвищити ефективність роботи закладу, покращити якість освітніх послуг і посилити взаємодію з педагогами, учнями та громадськістю.

В КЗПО «Еколого-натуралістичний центр» впроваджується децентралізація управління, а саме розподіл повноважень між працівниками закладу.

Децентралізація управління — це процес передачі повноважень від керівництва закладу освіти до педагогів або інших членів колективу для ефективнішого виконання завдань і залучення співробітників до управлінських процесів. Це сприяє підвищенню мотивації, покращенню координації дій і створенню більшої відповідальності серед педагогічного складу.

Розподіл повноважень передбачає делегування конкретних напрямів діяльності педагогам або групам педагогів. Наприклад: організація позакласних заходів (екскурсії, виставки тощо); керівництво екологічними проєктами чи акціями; розробка напрямку інклюзивної освіти, впровадження сучасних технологій або методів викладання; співпраця з громадами чи бізнесом для реалізації спільних ініціатив.

Це дозволяє керівництву закладу зосередитися на стратегічних питаннях, довіряючи окремі напрями професіоналам, які мають відповідний досвід чи ентузіазм.

Завдяки розподілу повноважень педагоги отримують можливість розвивати свої навички управління, організації та комунікації, стають активними учасниками життя закладу, що сприяє командній роботі та відповідальності. Можливість керувати певним напрямом роботи стимулює творчий підхід і зацікавленість педагогів. Залучення різних учасників до керування проєктами сприяє народженню інноваційних рішень. Дуже важливо, що при цьому зменшується навантаження на адміністрацію, підвищується швидкість прийняття рішень.

При наданні повноважень окремому педагогу чи команді педагогів закладу адміністрація чітко окреслює мету та завдання (наприклад, «Організувати екоакцію серед учнів 5–9 класів»), обсяг повноважень (планування, контроль, звітність), очікувані результати (кількість учасників, зібрана вторинна сировина тощо) і надає всі необхідні інструменти, ресурси чи підтримку для реалізації проєкту. При цьому адміністрація контролює процес, надає допомогу, консультує.

Наприклад, при проведенні екоакцій та природоохоронних заходів відбувається такий розподіл завдань: Один педагог відповідає за організацію локальних акцій (наприклад, збирання сміття, сортування відходів). Інший розробляє інформаційні кампанії (стенди, презентації). Результатом є формування спільної екологічної свідомості в молоді та громади.

Під час організації конкурсу «Знай, люби, бережи» різні педагоги готують питання вікторини за профілями: «Біологія рослин». «Біологія тварин», «Охорона природи». Заступник директора готує сценарій проведення конкурсу, а організацією нагородження займається окремий працівник.

Управлінські новації дозволяють ефективніше використовувати ресурси, залучати кадри до активної співпраці, популяризувати діяльність закладу та забезпечувати його розвиток у відповідності до сучасних викликів. Такі підходи допомагають створювати комфортне середовище для роботи педагогів і навчання дітей.

Новації позашкільної освіти Донецької області

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

ПРОЄКТ ОБЛАСНОГО СІМЕЙНОГО КОНКУРСУ: «АЛЬТЕРНАТИВНІ ДЖЕРЕЛА ЕНЕРГІЇ - МІСЦЕВИЙ «ЧИСТИЙ» ЕНЕРГОРЕСУРС НАШОЇ РОДИНИ»

*Василь Шубчинський
Юлія Мєнафова*

Донецький обласний еколого-натуралістичний центр

Освітня ідея: Конкурс проводиться з метою підтримки родин та залучення їх разом з дітьми до навчально-практичної діяльності з проблем раціонального використання ресурсів, пропаганди енергозбереження

та розвитку енергоефективних технологій, особливо в умовах «блекаутів». Гасло Конкурсу – **«Чиста енергія нашої родини»**. Учасники Конкурсу – родини з дітьми незалежно від віку. Конкурсні проекти можуть бути виконані як однією особою, так і групою осіб від однієї сім'ї.

Засоби реалізації: на Конкурс приймаються оригінальні теоретичні та практичні проекти застосування енерго-, природозберігаючих і ресурсозберігаючих рішень, технологій, конструкцій, використання альтернативних джерел енергії (особливо з критичною ситуацією в енергетиці внаслідок бойових дій). У проєкті повинна бути обґрунтована доцільність застосування теорії, конструкції, технічного рішення, оцінена ефективність очікуваних результатів.

Результати:

- залучення сімей разом з дітьми (здобувачами освіти) до навчально-практичної діяльності з раціонального використання ресурсів, проблем енергоефективності та енергозбереження в умовах «блекаутів»;
- зменшення викидів парникових газів, а отже, й боротьби з глобальним потеплінням та зміною клімату;
- задоволення потреб родин щодо забезпечення енергією та теплом;
- сприяння професійному самовизначенню здобувачів освіти;

- задоволення потреб молоді у творчій самореалізації;
- активізація творчої діяльності педагогів, які працюють над питаннями підвищення обізнаності дітей, батьків і населення щодо ефективного використання та збереження енергії, пом'якшення зміни клімату.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ПЛАТФОРМИ КАНООТ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Юлія Горох

Донецький обласний еколого-натуралістичний
центр

Освітня ідея: У реаліях сьогодення інноваційні технології стають важливою частиною освітнього процесу. Сучасні онлайн-ресурси полегшують доступ до матеріалів та відкривають нові можливості для розвитку дитини. Серед таких ресурсів є інноваційна навчальна платформа Kahoot, яка дозволяє педагогам зробити освітній процес більш цікавим, динамічним та ефективним.

Новизна та переваги: Kahoot перетворює освітній процес на гру, що стимулює інтерес і мотивацію вихованців. Платформа дозволяє проводити вікторини з миттєвим зворотним зв'язком, створюючи ефект присутності навіть у дистанційному навчанні, а також підходить для різних вікових груп і предметів, дозволяючи викладачам налаштовувати завдання під свої потреби. Важливим є те, що база готових вікторин та можливість ділитися своїми матеріалами робить платформу корисною для співпраці між педагогами.

Механізм реалізації: визначення цільової аудиторії (вчителі, здобувачі освіти, методисти) та її потреб у використанні онлайн сервісу Kahoot, вивчення функціоналу, можливостей створення вікторин, аналіз існуючих кейсів використання Kahoot у освітньому процесі; огляд платформи, покрокова інструкція щодо впровадження в освітній процес, приклади використання, оцінка ефективності, створення плану написання з чіткими цілями для кожного розділу. Написання та наповнення: теоретична частина, практичний розділ, розробка прикладів. Перевірка та удосконалення методичних рекомендацій, створення готової продукції у цифровому форматі, поширення серед освітян через семінари, навчальні онлайн-ресурси, соцмережі.

Очікуваний результат: підвищення рівня цифрової компетентності педагогів, оволодіння ефективним інструментом для інтерактивного навчання, практичні знання у створенні вікторин та їх

використання в освітньому процесі. Зростання мотивації у вихованців до навчання завдяки ігровим методам, розвиток критичного мислення, швидкого прийняття рішень і робота в команді; підвищення якості дистанційного навчання, формування бази методичних розробок у закладі освіти.

Завдяки впровадженню Kahoot в освітню практику можливе формування сучасного, гнучкого та адаптивного освітнього середовища, яке відповідає викликам сьогодення. Такі рекомендації стають універсальним посібником для педагогів, що прагнуть покращити якість викладання

та підвищити мотивацію вихованців за допомогою інноваційних підходів.

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИХОВАНЦІВ ГУРТКА «ОСНОВИ ЕКОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ» В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Анна Данильченко,

Донецький обласний еколого-натуралістичний
центр,

Костянтинівський ліцей № 9 Костянтинівської міської ради

Освітня ідея: Організація колективної проєктної роботи під час дистанційного навчання, створення відкритого освітнього простору, залучення вихованців закладів позашкільної освіти до нового формату пізнавальної та освітньої діяльності і створення кінцевого продукту.

В умовах дистанційного навчання у дітей знижується не тільки мотивація до навчання, а й до творчої діяльності. Така проєктна робота створює умови творчого саморозвитку та самореалізації вихованців, дає їм поштовх до розкриття і реалізації своїх творчих здібностей.

Робота над проєктом починається на заняттях гуртка, але потім вона продовжується і у вільний час. І дуже важливо, що працюючи над колективним проєктом, діти спілкуються і комунікують між собою малими групами, обговорюють питання, вчать вести перемовини, ухвалювати спільні рішення, нести відповідальність відповідно до ролі в навчальній команді й разом інтерпретувати результати своєї діяльності.

Діти організовують зустрічі на платформі Google Meet у зручний час, за допомогою керівника визначають цілі, планують “що” і “як” робити, як відбуватиметься публічна презентація результатів проєкту. Для обговорення напрацьованих матеріалів користуються онлайн-дошкою Padlet, або Google-презентаціями, мають відкритий доступ до матеріалів, можуть їх обговорювати, редагувати, вносити правки.

Так, з ініціативи вихованців були започатковані і реалізовані проєкти:

1. «Еко факт еко-злочинів рф на території Донецької області». Здобувачі освіти моніторили соціальні мережі, документували і фіксували еко-злочини, які чинять агресори на нашій землі. Зібрані матеріали у вигляді відеопрезентацій і розміщені на інтерактивній мапі Донецького обласного еколого-натуралістичного центру.

2. Дослідження впливу бойових дій на ґрунти. Дослідили механічний і хімічний впливи на стан ґрунтів.

3. Визначення змін у складі повітрі у районі бойових дій Костянтинівської територіальної громади Донецької області.

4. Віртуальні екскурсії «Донеччина – заповідна»: «Дружківські скам'яніли дерева», «Балка Кравецька», «Гектова балка».

У своїх роботах діти за допомогою Google-карт розробили маршрути екскурсій, використали фото і відеоматеріали з власних архівів, виготовили відеоролики заповідних місць Донеччини, розмістили їх у мережі Youtube і презентували на обласних зборах Дитячого екологічного парламенту.

Результати проєктів можна використовувати, як навчальний матеріал

у освітньому середовищі закладів загальної середньої та позашкільної освіти.

ГРА «МЕМОРІ «ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ»

Юлія Тугаріна,

Донецький обласний еколого-натуралістичний
центр

Освітня ідея: запровадження гри «Меморі «Лікарські рослини» шляхом поєднання навчальної та ігрової діяльності має на меті підвищити обізнаність дітей про лікарські рослини, їх значення для людини та важливість їхнього збереження, водночас тренуючи пам'ять і уважність,

а також заохочує дітей до вивчення природи та екології, формуючи у них відповідальне ставлення до навколишнього середовища.

Засоби реалізації: гра «Меморі «Лікарські рослини» може використовуватись на заняттях гуртків, як елемент тематичних квестів, під час масових заходів екологічного, біологічного та агрономічного профілів.

За QR-кодом можна подивитись та завантажити для друку шаблон гри «Меморі «Лікарські рослини». Друкувати картки необхідно у двох екземплярах.

Правила гри прості. Всі картки перемішуються та розкладаються на столі зображеннями вниз у вигляді сітки (наприклад, 4x4, 4x6, 6x6 або більше, залежно від кількості карток). Гравці ходять по черзі. У свій хід гравець перевертає дві картки. Якщо зображення на картках збігаються, гравець забирає їх собі та отримує додатковий хід. Якщо зображення не збігаються, картки перевертаються назад, і хід переходить до наступного гравця. Гра завершується, коли всі пари знайдені. Перемагає гравець, який зібрав найбільше пар.

При знаходженні пари діти мають коротко розказати, що знають про цю рослину, які частини рослини (листок, корінь, квіти) використовують у лікуванні. Якщо вихованці не знають – пояснює керівник.

Результати: під час гри учасники вивчають назви, зовнішній вигляд і корисні властивості лікарських рослин, їх роль у підтримці здоров'я. Через гру діти дізнаються, як лікарські рослини впливають на здоров'я людини та чому їх потрібно захищати. Формується усвідомлення цінності природних ресурсів та необхідності їхнього захисту. Гра тренує когнітивні навички, що сприяє кращому запам'ятовуванню інформації. Діти стають більш допитливими щодо навколишнього середовища та природних процесів. Поєднання ігрової активності з навчальними цілями сприяє міждисциплінарному підходу до екологічної освіти.

МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

ПРОЄКТ АЛЬМАНАХУ «ЕКОПОЗАШКІЛЛЯ ДОНЕЧЧИНИ»

*Олеся Гірка
Ольга Похілько,*

Донецький обласний еколого-натуралістичний центр

Освітня ідея: проєкт спрямований на популяризацію екологічних ініціатив, проєктів та заходів, що проводяться в межах позашкільної освіти. Альманах «Екопозашкілля Донецчини» має високу актуальність і стане важливим кроком у розвитку екологічної освіти в регіоні, сприяючи формуванню свідомого ставлення молоді до навколишнього середовища та залученню їх до активних дій на його захист, суттєво вплине на розвиток екологічної освіти в регіоні. Поповнення видавничої продукції центру;

обмін досвідом та знаннями, підтримка позашкільної освіти, створення екологічної спільноти, вирішення регіональних екологічних проблем та мотивація здобувачів освіти і педагогів до активної участі в екологічних проєктах, заходах.

Засоби реалізації: формування робочої групи, визначення термінів збору матеріалів, їх збір та систематизація; написання, редагування статей, методичних матеріалів, позитивних кейсів; підготовка фотоматеріалів, контенту; створення структури та дизайну альманаху; Перевірка матеріалів, корекція текстів та оформлення; видання та розповсюдження примірників серед дітей, учнівської та студентської молоді, педагогів, батьків та громади; промоція та популяризація.

Результати: підвищення екологічної свідомості дітей та молоді, популяризація успішних екологічних проєктів та ініціатив, підтримка позашкільної освіти через додаткові ресурси, створення екологічної спільноти однодумців, вирішення регіональних екологічних проблем через освітні заходи, мотивація для активної участі в екологічних проєктах та заходах, сприяння співпраці між закладами освіти, екологічними організаціями та громадами, покращення якості позашкільної освіти в сфері екології, біології, агрономії; підвищення іміджу Донецького обласного еколого-натуралістичного центру, як активного учасника в сфері екологічної освіти та виховання.

Запровадження проєкту по створенню альманаху «Екопозашкілля Донеччини» є надзвичайно важливим кроком у розвитку екологічної освіти в Донецькій області. Реалізація цього проєкту є необхідною умовою для досягнення екологічної освіти в Донецькій області, що забезпечить впровадження та розвиток засад сталого розвитку в умовах сучасних викликів. Альманах стане важливим ресурсом для підтримки позашкільної освіти.

ВІРТУАЛЬНИЙ «ЕКОМУЗЕЙ 5-R»

Олександр Паращенко,
Донецький обласний еколого-натуралістичний
центр

Освітня ідея: Віртуальний музей це цифрова платформа, що дозволяє користувачам досліджувати та взаємодіяти з екологічними та природоохоронними ресурсами через Інтернет.

ЕКОМУЗЕЙ 5-R спрямований на формування екологічного мислення, екологічного світогляду, екологічної етики, екологічної культури, популяризацію екологічних ініціатив.

Засоби реалізації:

1. Інтерактивні виставки:

Віртуальні виставкові зали, де можна переглядати 3D-моделі, відео, фото та інші мультимедійні матеріали.

Експозиції, присвячені моделям споживання, усвідомленню наслідків власних рішень по задоволенню щоденних потреб та різним

аспектам екології: забрудненню, збереженню природи тощо.

2. Ігри та активності:

Екологічні ігри, головоломки та вікторини, що сприяють інтерактивному освітньому процесу та підвищують зацікавленість відвідувачів.

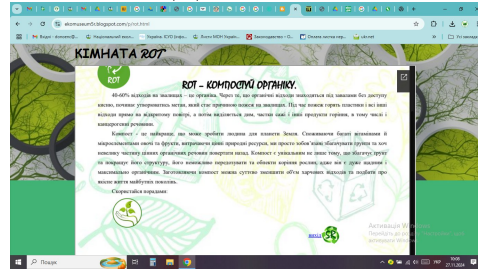
Практичні завдання та проєкти, що заохочують активну участь та застосування знань на практиці.

3. Залучення громадськості:

Кампанії з підвищення обізнаності про екологічні проблеми та заходи з їх вирішення.

Публічні ініціативи та акції, що заохочують до активної участі у збереженні навколишнього середовища.

Запровадження Віртуального «Екомузею 5-R» надзвичайно є важливим кроком у розвитку екологічної освіти в Донецькій області.

Потрапити до музею можна натиснувши малюнок.

Приємного відвідування.

ІНТЕГРОВАНА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ТА
ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ВИКОРИСТАННЯМ
ЕЛЕМЕНТІВ
STEM/ STEAM/ STREAM-ОСВІТИ

*Василь Шубчинський,
Юлія Мєнафова,
Донецький обласний еколого-натуралістичний
центр*

Освітня ідея:

- використання принципу STEM/STEAM/STREAM-освіти – інтеграції – дає змогу осучаснити методологічні засади, зміст, обсяг навчального матеріалу предметів природничо-математичного циклу, технологізацію навчання та формування навчальних компетентностей нового рівня. Це також сприяє якісній підготовці молоді до успішного працевлаштування та подальшої освіти, що потребує різних і технічно

складніших навичок, зокрема із застосуванням математичних знань і наукових понять.

Засоби реалізації:

- працюючи над **STEM/STEAM/STREAM**-проєктом, наукові керівники та здобувачі освіти планують, розробляють моделі, аналізують кон'юнктуру ринку, вивчають потреби споживачів, роблять висновки, пов'язують її з життєвими ситуаціями, з власним досвідом. При цьому набувають необхідних життєвих компетенцій:

- ставити цілі та досягати їх;
- працювати в команді;
- критично мислити;
- вміння навчатись впродовж життя;
- толерантно спілкуватись в багатокультурному та екологічному середовищах.

Результати:

- основною цінністю науково-дослідницької діяльності стає не засвоєння суми відомостей, а освоєння здобувачами освіти таких умінь, які дозволяли б їм визначати свої цілі, приймати рішення і діяти в типових та нестандартних ситуаціях. Освітня проєктна діяльність стимулює зацікавленість вихованців до вирішення конкретних проблем шляхом наукових досліджень. Вона допомагає розвивати креативне мислення, застосовувати отримані знання на практиці та активно використовувати інформацію. Таке мислення передбачає постійний пошук фактів, їх аналіз, порівняння та логічне поєднання з метою отримання нових знань, розвіювання чи підтвердження сумнівів та прийняття обґрунтованих рішень.

ПРОЄКТ РОДИННОГО ФЕСТИВАЛЮ «БЛАГОВІСТ»

Сергій Гнибίδα,
Донецький обласний еколого-натуралістичний
центр

Родинний фестиваль «Благовіст» — це культурно-освітній захід, який спрямований на відродження українських народних традицій, формування екологічної свідомості та зміцнення родинних зв'язків. Особливістю фестивалю є його інтеграція екологічної тематики з традиційними великодніми обрядами та залучення дітей і дорослих до спільної творчості та досліджень, а також його інноваційний підхід до поєднання традицій, культури та екологічної освіти.

Фестиваль реалізується у форматі конкурсів, майстер-класів, виставок і тематичних виступів.

Мета фестивалю. Сприяння зміцненню родинних цінностей, духовному відродженню та розвитку культури сімейної взаємопідтримки, об'єднуючи покоління у творчій, натхненній атмосфері для спільного створення традицій, взаєморозуміння і гармонії.

Фестиваль покликаний стати платформою для обміну досвідом, відновлення духовного зв'язку між членами родини та популяризації національних традицій як основи для формування суспільства, заснованого на любові, повазі та спільних цінностях.

Цілі фестивалю:

- **Популяризація культурної спадщини:** відродження народних традицій писанкарства, співу гаївок і створення великодніх композицій.

- **Екологічна освіта:** формування відповідального ставлення до природи через використання природних матеріалів у творчості та просування екологічних практик у святкових обрядах.

- **Розвиток творчих здібностей:** стимулювання креативного мислення учасників через створення художніх, декоративних і дослідницьких проєктів.

- **Зміцнення родинних зв'язків:** залучення родин до спільної діяльності, що об'єднує покоління.

Інноваційні аспекти фестивалю:

1. Екологічний контекст традицій:

Учасники не лише знайомляться з культурними традиціями, але й досліджують їхній зв'язок із природними циклами та екологією. Наприклад, використовуються лише природні барвники для писанок, а у творчих роботах заохочується застосування вторинних і натуральних матеріалів.

2. Інтерактивність:

Фестиваль поєднує творчі майстер-класи, конкурси та виставки з дослідницькими роботами, які можуть бути представлені у різних форматах: інтерактивні схеми, буклети, віртуальні виставки (наприклад, музей «Коло Сварога»).

3. Фокус на родинній взаємодії:

Фестиваль заохочує родини до спільного створення великодніх композицій, писанок або рушників, що сприяє зміцненню сімейних зв'язків і вихованню дітей у дусі національних цінностей.

Формат проведення:

Фестиваль проводиться у два основних етапи:

1. Очний формат:

Творчі конкурси, виставки, майстер-класи, фольклорні виступи (гаївки, веснянки) та ярмарок майстрів на відкритих майданчиках.

2. Віртуальний формат:

Учасники, які не можуть бути присутніми фізично, надсилають свої роботи у вигляді фото, відео або презентацій. Усі роботи розміщуються у віртуальній галереї фестивалю.

Основні номінації:

- **«Писанкове диво»:** конкурс на найкращі традиційні та екологічні писанки.

- **«Еколого-релігійний календар»:** дослідницькі роботи про взаємозв'язок релігійних свят і природи.

- **«Великодня композиція»:** створення декоративних інсталяцій із писанок, рушників, кошиків.

- **«Гаївки та веснянки»:** виконання народних весняних пісень і хороводів.

- **«Великодня випічка»:** конкурс на найкращі великодні паски, виготовлені за родинними рецептами.

Результати:

- Популяризація української культурної спадщини серед дітей та дорослих.

- Підвищення рівня екологічної свідомості в громаді.

- Створення родинних традицій спільної творчості.

Формування віртуальної платформи для демонстрації робіт (онлайн-музей).

Родинний фестиваль «Благовіст» — це унікальна можливість поєднати традиції, творчість і екологічну освіту, зробивши їх частиною сучасного життя.

ОСВІТНЬО-СОЦІАЛЬНИЙ ПРОЄКТ «БОСОНІЖ ДО ГАРМОНІЇ»

Сергій Гнибіда,

Донецький обласний еколого-натуралістичний центр

Сучасний світ вимагає нових підходів до освіти, які інтегрують екологічні інновації та оздоровчі практики. Проєкт «Босоніж до гармонії» відповідає цим викликам, поєднуючи оздоровлення, екологічну освіту та інноваційний дизайн. Він сприяє формуванню у дітей та молоді навичок турботи про своє здоров'я та навколишнє середовище.

Можливості масштабування:

- **Широке впровадження** в позашкільних закладах, дитячих таборах, на міських майданчиках.

- **Розробка навчальних програм** для викладачів, які використовуватимуть доріжку в освітньому процесі.

- **Інтеграція з іншими активностями:** заняття з йоги, природознавства, медитації.

Мета проєкту

Розробка та впровадження оздоровчої доріжки для босої ходьби, яка сприяє фізичному і психологічному благополуччю дітей та дорослих. Проєкт також спрямований на розвиток екологічної свідомості та популяризацію здорового способу життя.

Ідея проєкту

Доріжка «Босоніж до гармонії» – це поєднання оздоровчої практики та екологічної інновації. Вона створюється з модульних секцій, які легко адаптувати до будь-яких умов. Кожна секція має власний наповнювач (серед яких природні матеріали (пісок, галька, кора дерев) та сучасні штучні покриття (гумові гранули, штучна трава, полімерні камінці)), який забезпечує різні тактильні відчуття для стимуляції активних точок на стопах. Ця методика базується на принципах рефлексотерапії та гармонійно поєднується з ідеями сталого розвитку.

Особливості новації

1. Екологічність: використання вторинних матеріалів, таких як перероблена гума чи деревина, дизайн, що гармонійно вписується в природний ландшафт або внутрішній простір.

2. Інтерактивність: кожна секція доріжки має власну історію: наприклад, «пісок – символ релаксації», «камінці – стимуляція активних точок»; додаткові інформаційні таблички чи інтеграція з мобільними технологіями.

3. Мобільність: легка конструкція, яка дозволяє встановлювати доріжку в різних локаціях: шкільні майданчики, парки, зали для занять.

4. Оздоровчий ефект: стимуляція кровообігу та рефлексорних точок на стопах; покращення рівноваги та координації у дітей.

Конструкція доріжки

- **Модульний дизайн:** складається з окремих секцій розміром 1х1 м, які легко збираються.
- **Матеріали:**
 - Натуральні: пісок, галька, кора дерев, мох.
 - Штучні: гумові гранули, полімерні камінці, штучна трава, поролонова крихта.
- **Інтерактивні елементи:** QR-коди, що пояснюють користь босої ходьби, інтеграція мобільного додатку для відстеження пройденої відстані та отримання додаткових рекомендацій.

Цільова аудиторія

- Діти, які відвідують заклади позашкільної освіти.
- Молодь, яка цікавиться екологією та здоровим способом життя.
- Дорослі, які прагнуть відновити своє фізичне та психологічне здоров'я.

Очікувані результати

- **Фізичний розвиток:**
 - Покращення роботи серцево-судинної та нервової систем через стимуляцію стоп.
 - Поліпшення моторики, рівноваги та тону м'язів.
- **Екологічна свідомість:**
 - Формування у дітей розуміння цінності вторинних матеріалів.
 - Популяризація ідей сталого розвитку.
- **Соціальна користь:**
 - Створення доступного освітнього продукту, який може використовуватися в різних закладах освіти та рекреації.
 - Розвиток культури здорового способу життя серед молоді.

Проект є універсальним і легко адаптується до різних потреб і умов, що робить його ефективним інструментом для виховання екологічної свідомості та покращення здоров'я.

ПРОЄКТ «РАКУРС НА КОЛЬОРИ УКРАЇНСЬКОЇ СИМВОЛІКИ В ПРИРОДІ»

Сергій Гнибідя,
Донецький обласний еколого-натуралістичний центр

Проект «Ракурс на кольори української символіки в природі» спрямований на популяризацію національної символіки через природні ландшафти та елементи довкілля. Він допомагає поглибити знання учасників про значення синього та жовтого кольорів у культурі України, підкреслюючи їх зв'язок із природним середовищем. Також цей проект акцентує увагу на збереженні природи, привертаючи увагу до екологічних питань.

Мета проєкту: Продемонструвати красу української символіки через кольори, що зустрічаються у природі, підкреслюючи єдність національної ідентичності та природного середовища, поширити знання про важливість охорони природи через художнє зображення природних ландшафтів, залучити молодь до активної участі в мистецьких та екологічних проєктах.

Завдання:

Вивчення української природи: Дослідити місця та природні елементи, де чітко простежується поєднання синього та жовтого кольорів.

Фотозйомка: Відобразити синьо-жовту символіку у природних пейзажах, рослинності, сезонних змінах тощо.

Підготовка матеріалів: Зібрати та обробити фотографії для створення серії, яка б відображала основну тему проєкту.

Публікація результатів: Організувати фотовиставку або представити результати у форматі онлайн-галереї, щоб поширити результати серед широкої аудиторії.

Освітня складова: Інформувати глядачів про символічне значення кольорів українського прапора через природні зображення, поглиблюючи національну свідомість.

Очікувані результати

Фотосерія: Якісні фотографії українських пейзажів та природних елементів, які відображають синьо-жовті кольори національного прапора. Унікальні знімки, що підкреслюють символічність кольорів в українській природі.

Виставка: Організація офлайн або онлайн-виставки, яка приверне увагу до краси української природи та глибокого значення кольорів національної символіки.

Публікації в медіа та соцмережах: Поширення інформації про проєкт через соціальні мережі, публікації на платформах для творчих проєктів, що сприятиме підвищенню інтересу до української культури та природи.

Підвищення екологічної свідомості серед учасників та глядачів.

Збільшення інтересу до мистецтва фотографії та теми національної культури.

Висновки:

1. **Підвищення національної свідомості:** Проєкт сприятиме підвищенню розуміння символізму національних кольорів та їхнього зв'язку з природою.

2. **Творчий розвиток:** Учасники проєкту отримають нові навички в роботі зі світлом та кольором у фотографії, а також досвід організації масштабних творчих проєктів.

3. **Популяризація української природи:** Проєкт підкреслить природну красу України, що може стати джерелом натхнення для інших фотографів та художників.

4. **Можливість для продовження:** Проєкт може стати основою для подальших тематичних фотосерій, пов'язаних з українською культурою або екологією, а також послужити стартом для подібних проєктів в інших регіонах.

Новації в закладах позашкільної освіти Житомирської області

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

ГРА-КВЕСТ «ПТАШИНИМИ СТЕЖКАМИ»

(з досвіду освітньої діяльності комунального закладу позашкільної освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр» Житомирської обласної ради)

*«Якщо ми будемо вчити сьогодні так, як вчили вчора,
ми крадемо в наших дітей завтрашній день»*

Джон Дьюї

Гра – вища форма дослідження.

Альберт Ейнштейн

Олена Члек,
завідувачка інструктивно-
методичним відділом

Комунальний заклад позашкільної освіти «Обласний еколого -
натуралістичний центр» Житомирської обласної ради

У сучасному світі, де технічний прогрес часто віддаляє людей від природи, важливо формувати у молодого покоління екологічну свідомість та любов до навколишнього середовища. Птахи, будучи невід'ємною частиною екосистеми, виконують важливу роль у збереженні біорізноманіття, а їх спостереження та вивчення відкривають дітям красу природного світу.

Квести – це захоплива форма активного навчання, яка поєднує розвагу, розвиток мислення та здобуття нових знань. Квест дозволяє розвивати активне пізнання, допомагає долати проблеми та труднощі, а саме: вирішити, розплутати, придумати, уміти застосовувати свої знання на практиці у нестандартних ситуаціях, тобто актуалізувати знання, вчить мислити логічно, розвиває інтерактивні здібності. Квест інтегрує ігрові елементи, активну участь здобувачів освіти та виконання практичних завдань.

Саме тому технологія квесту активно використовується в освітньому процесі комунального закладу позашкільної освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр» Житомирської обласної ради.

Розглянемо один з них – гру-квест «Пташиними стежками». Метою гри-квесту є: розширення знань вихованців про життя, особливості й різновиди птахів; розвиток уваги, пам'яті, критичного, творчого мислення та уяви; виховання бережливого ставлення до природи та сприяння екологічного виховання і природоохоронної діяльності; бажання робити добро.

Методика квесту спрямована на інтеграцію освітніх, розвивальних та виховних цілей через активну дію учасників. Завдяки інтерактивному формату, вихованці навчаються не лише розв'язувати проблеми, а й співпрацювати в команді, що зміцнює їх соціальні навички та сприяє глибшому засвоєнню матеріалу. Занурившись в атмосферу пташинного світу, вихованці стають головними героями захопливої подорожі.

Учасники квесту мають подолати 8 станцій: «Розминка», «Звуки природи», «Дешифратор», «Мистецька», «Літературна», «Дослідницька», «Чіє гніздо», та «Хто я?». Кожна станція – новий виклик, з орнітологічними завданнями та головоломками. Використовуючи свої знання з вивченого матеріалу, вихованці послідовно переходять до наступної станції, лише після успішного проходження попередньої. Переможцем квесту стає команда, яка пройде всі станції максимально швидко (фіксується загальний час проходження маршруту від початку до кінця) і набере найбільшу кількість балів. На фініші юннати розкодовують «закодоване» слово та знаходять «Пташиний скарб».

Гра-квест «Пташиними стежками» відкриває дітям чарівний світ птахів – одних із найцікавіших і найрізноманітніших мешканців нашої планети. Учасники вирушають у подорож, де кожен крок розкриватиме перед ними нові загадки та випробування. Гра-квест «Пташиними стежками» – це можливість для дітей стати справжніми дослідниками природи, вчитися через гру та відкривати незвідане у рідному світі. Ця гра допоможе учасникам дізнатися більше про пташиний світ: їхні звички, місця проживання, співи та роль у природі. Вона сприяє формуванню екологічної свідомості, уважності до природи та розвитку навичок командної роботи.

Вирушаймо на зустріч із пернатими друзями та їхніми таємницями!

МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

ФОРУМ «ДОСЛІДНИКИ МАЛОЇ БАТЬКІВЩИНИ» ЯК УНІКАЛЬНА ОСВІТНЯ ІНІЦІАТИВА ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ НАСТУПНОСТІ У ВИХОВАННІ ЕКОЛОГІЧНО СВІДОМОЇ ОСОБИСТОСТІ

(з досвіду методичної діяльності комунального закладу позашкільної освіти
«Обласний еколого-натуралістичний центр» Житомирської обласної ради)

Наталія Бордюг,
докторка педагогічних наук,
професорка, директорка;
Олена Варчук,
методистка

Комунальний заклад позашкільної освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр» Житомирської обласної ради

Принцип наступності у навчанні дітей природоохоронній та дослідницькій діяльності з послідовним ускладненням умінь та навичок має важливе значення для розвитку екологічно свідомої особистості. Формування інтересу у дітей спостерігати за природою, досліджувати та гармонійно взаємодіяти з нею закладається в закладі дошкільної освіти. Згодом, у школі, ці початкові вміння переростають у систематичне дослідження природи, що супроводжується більш глибокими знаннями та практичними діями. Послідовність у навчанні дозволяє розвивати науково-дослідницькі компетентності дітей, забезпечуючи їм можливість аналізувати екологічні проблеми, знаходити шляхи їх вирішення та активно долучатися до природоохоронної діяльності.

Комунальним закладом позашкільної освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр» Житомирської обласної ради ініційовано проведення обласного форуму «Дослідники малої Батьківщини», який передбачає об'єднання закладів освіти різних типів та рівнів навчання задля формування екологічної свідомості й науково-дослідницьких компетентностей у дітей.

Форум сприяє розвитку у дітей дошкільного віку бажання та уміння спостерігати за природними явищами; виявленню, розвитку обдарованих учнів, наданні їм допомоги у виборі професії; реалізації здібностей талановитих і обдарованих учнів та студентів, які мають нахили до дослідницько-експериментальної діяльності в галузі природничих наук; оновленню змісту, форм і методів роботи з обдарованими дітьми та молоддю; підвищенню інтересу до поглибленого вивчення природничих дисциплін; пошуку нових форм, методів і моделей організації еколого-просвітницької роботи з дітьми та молоддю.

Основним завданням форуму є демонстрація взаємозв'язку та наступності між закладами освіти різних типів навчання у вихованні екологічно свідомого громадянина.

Проведення форуму передбачає залучення педагогів закладів дошкільної освіти, які репрезентують дослідницьку роботу дошкільників та використання різних форм, методів та засобів для її реалізації. Також до форуму залучаються учні закладів загальної середньої освіти, вихованці закладів позашкільної освіти та студенти закладів вищої освіти.

Учасники форуму презентували свої роботи у трьох секціях:

1. «Дошкільнята-природолюби» – заклади дошкільної освіти репрезентують перші спостереження дошкільнят про пізнання природи, їх перші навички з догляду за рослинами та тваринами.

2. «Юні дослідники-експериментатори» – учні закладів загальної середньої та позашкільної освіти (дві вікові категорії: 1-5, 6-8 класи) репрезентують свої науково-дослідницькі проєкти в галузі природничих наук.

3. «Молоді дослідники-експериментатори» – учні закладів загальної середньої та позашкільної освіти (вікова категорія – 9-11 класи), студенти закладів вищої освіти репрезентують свої науково-дослідницькі проєкти.

Форум відбувається 2 дні, у перший день форуму його учасники – юні та молоді дослідники-експериментатори представляють свої науково-дослідницькі проєкти, які окреслюють екологічні проблеми, які існують на регіональному рівні. Під час другого дня форуму педагогічні працівники закладів дошкільної освіти репрезентують інноваційні форми, методи та підходи, які сприяють формуванню у дітей позитивного ставлення до природи та бажання її досліджувати.

Отже, форум «Дослідники малої Батьківщини» є прикладом вдалої реалізації принципу наступності в навчанні дітей природоохоронній та дослідницькій діяльності. Завдяки послідовності, інтеграції теорії й практики, а також співпраці між різними освітніми закладами, захід сприяє гармонійному розвитку особистості, формуванню екологічної культури та підготовці свідомих громадян, які готові брати активну участь у збереженні природи.

Новації в закладах позашкільної освіти Закарпатської області

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

ОБЛАСНИЙ ЕКОМАРАФОН ЯК ФОРМА ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ ДО ПРОБЛЕМ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

*Софія Кучерява
Мирослава Черленяк*

Комунальний заклад позашкільної освіти „Закарпатський
обласний центр дитячої та юнацької творчості „ПАДІЮН”
Закарпатської обласної ради

Сьогодні, як ніколи, перед людством стоїть питання про необхідність зміни свого ставлення до природи і забезпечення екологічного виховання дітей та молоді.

Комунальний заклад позашкільної освіти „Закарпатський обласний центр дитячої та юнацької творчості „ПАДІЮН” Закарпатської обласної ради за ініціативи учнівського самоврядування області започаткував у 2021 році Закарпатський обласний Екомарафон, який проводиться двічі на рік – до Всесвітнього дня Землі (квітень) та Всесвітнього дня прибирання (вересень).

До Екомарафону традиційно долучаються всі заклади освіти області. Педагоги разом з дітьми, молоддю та батьками прибирають прилеглі території, висаджують квіти та дерева, окультурюють клумби та газони, проводять екотренінги, квести, спортивно-оздоровчі заходи, велозаїзди, фотовиставки.

Цей масштабний захід об’єднує всіх задля підвищення екосвідомості дітей та сприяння здоровому способу життя.

У рамках Екомарафону практикуються виїзні зустрічі лідерів учнівського самоврядування з молоддю у громадах для формування у школярів екологічного мислення, розумного ставлення до природи та усвідомлення необхідності зробити свій посильний вклад у збереження довкілля.

Цікавою формою роботи цього заходу є також проведення обласного конкурсу фоторобіт на екологічну тематику „Весна надії”. Кращі роботи презентуються на фотовиставці, переможці нагороджуються дипломами та цінними подарунками.

Екологічна грамотність є дуже важливою, особливо у воєнні часи – відповідальне споживання, економія та розумне використання ресурсів, сортування, повторне використання тощо.

Варто розуміти, що застосування цих знань у житті значимі не тільки для тих, хто працює у сфері екологічної освіти, а й для всіх громадян, адже лише від нашої свідомості, поведінки, гуманного ставлення до довкілля залежить безпечне життя українців сьогодні та в майбутньому.

ІДЕЇ STE(A)M-ПРОЄКТІВ ДЛЯ МАСШТАБУВАННЯ НА ЗАКАРПАТТІ

Оксана Кремень

Комунальний заклад позашкільної освіти „Закарпатський
обласний центр дитячої та юнацької творчості „ПАДІЮН”
Закарпатської обласної ради

Комунальний заклад позашкільної освіти „Закарпатський обласний центр дитячої та юнацької творчості „ПАДІЮН” активно долучається до процесів упровадження STE(A)M-освітньої моделі. В межах проєктів, які будуть реалізовуватися в закладі, здобувачі освіти матимуть змогу поєднувати науку, технології, інженерію, мистецтво та математику, зокрема для вирішення екологічних проблем через:

1. Прибирання, сортування і переробку сміття та залишків.
2. Дизайн міського середовища - рослини, горщики для рослин.
3. Візуальне облаштування та інформування через фото і плакати.

Проект 1. Збір та переробка сміття „Сортуймо відповідально!”

Мета: Створити систему для збору та сортування сміття в ПАДІЮНі.

STEM-компоненти:

Наука: Вивчення типів відходів та процесів їх розкладу; участь у природоохоронних кампаніях із прибирання парків, берегів водойм та території закладу; майстер-класи з виготовлення виробів з вторинної сировини (еко-сумок; одягу, іграшок та годівниць для птахів тощо).

Інженерія: Розробка контейнерів для збирання різних типів відходів.

Технології: Створення екопростору для сортування відходів.

Мистецтво: Дизайн екологічних плакатів для підвищення обізнаності.

Математика: Розрахунок економічних переваг та кількості збережених ресурсів

Очікуваний результат:

- виготовлення кінцевого продукту із заготовленої сировини;
- чисте довкілля; збереження біорізноманіття;
- екосвідомі діти.

Проект 2. „Квітник-город на підвіконні”

Мета: Створити міні-город та квітник, який займає мінімум простору, але приносить максимум користі.

Наука: Вивчення рослин, що ефективно очищують повітря та знижують рівень вуглекислого газу, вирощування мікрозелені, вегетативне розмноження кімнатних рослин, вирощування розсади квітів-однорічників.

Технології: Використання датчиків для вимірювання вологості ґрунту та автоматизації поливу.

Інженерія: Проєктування міні-теплиць та контейнерів з підручних або вторинних матеріалів. 3D-друк та виготовлення горщиків на базі центру.

Мистецтво: Естетичний дизайн для гармонійного поєднання природи та урбаністики.

Математика: Розрахунок ефективності використання води та добрив.

Очікуваний результат:

- отримання екологічно чистого, органічного продукту;
- реалізація готової продукції;
- озеленення закладів освіти та міського середовища;
- набуття дітьми практичних навичок із вирощування рослин.

Проект 3. „Компостування в закладі”

Мета: Організувати систему компостування органічних відходів та опалого листя, зменшивши кількість сміття та створивши органічне добриво.

STEM-компоненти:

Наука: Вивчення біологічних процесів розкладання органічних матеріалів завдяки мікроорганізмам та умов, що впливають на ефективність цього процесу.

Інженерія: Проектування компостера, розробка і побудова власного компостера із підручних або перероблених матеріалів.

Технології: Моніторинг умов у компостері, використання датчиків для вимірювання температури, вологості.

Мистецтво: Естетичний дизайн компостера, дизайн екологічних плакатів для підвищення обізнаності.

Математика: Дослідження ефективності використання компосту для вирощування рослин, вимірювання росту рослин в залежності від типу добрива.

Очікуваний результат:

- зменшення кількості відходів у закладі;
- отримання органічного, екологічно корисного добрива для подальшого використання у вирощуванні рослин;
- підвищення обізнаності учасників проекту про важливість компостування і переробки органічних відходів;
- залучення вихованців та їх батьків.

Висновок.

Завдяки інтеграції науки, технологій, інженерії та математики, ці проекти формують в юних екологів – вихованців „ПАДІЮН” екологічну свідомість і мотивують молодь до дій на користь природи. Вони також сприяють розвитку стійких практик, які можуть бути застосовані в повсякденному житті, що важливо для майбутнього планети.

ЕКОЛОГІЧНИЙ ПРАКТИКУМ „ЗЕЛЕНА ЛІТНЯ ШКОЛА”

Оксана Кремінь

Комунальний заклад позашкільної освіти „Закарпатський
обласний центр дитячої та юнацької творчості „ПАДІЮН”
Закарпатської обласної ради

Екологічний практикум „**Зелена літня школа**”, що пройшов в Комунальному закладі позашкільної освіти „Закарпатський обласний центр дитячої та юнацької творчості „ПАДІЮН”, став справжнім святом для його учасників, під час якого діти мали можливість поєднати навчання, дослідження та змістовно провести дозвілля.

Метою практикуму було поглиблення знань юних екологів про природу рідного краю та формування вмінь і навичок проведення спостереження за живими організмами, а також виховання екологічно свідомої поведінки.

Щодня діти починали з ранкового зібрання, де знайомилися з планом на день та проходили інструктаж з техніки безпеки. Практикум проводили досвідчені педагоги відділу екології та захисту довкілля „ПАДІЮН”.

Кожен день був присвячений окремій темі, мав кольорове оформлення. Це допомагало зробити навчання не лише структурованим, але й цікавим. Перший, **жовтий день**, був присвячений фізичній активності та здоровому способу життя, з активними іграми, естафетами та флешмобом. Під час **червоного дня** обговорювали негативний вплив шкідливих звичок на організм людини, проводили квест на тему здорового харчування. **Фіолетовий день** був присвячений вивченню рослинності. Юні природолюби відвідали урочище „Золота гора”, вивчали різні види рослин, а також знайомилися з тваринним світом урочища. Упродовж **білого дня** учасники дізнавались про важливість чистого повітря: через майстер-класи, малювання та інтерактивні заняття діти вивчали властивості цього важливого ресурсу.

Також у рамках практикуму відбулися екскурсії, зокрема до кінного клубу „Lucky Horse”, де діти мали можливість покататися на конях, насолоджуючись природою та отримати незабутні емоції. Важливим етапом практикуму став **синій день**, присвячений воді та її ресурсам: діти провели дослід з водою, обговорювали її значення для всіх живих істот та брали участь у екологічних іграх.

В останній, **зелений день** практикуму, проведено екотренінг „Про ліс у лісі”, під час якого юні екологи спостерігали за птахами, збирали гриби, вивчали лісоутворюючі породи даної території та досліджували антропогенний вплив на довкілля.

Підсумковим етапом екологічної літньої школи було нагородження учасників, святковий пікнік, під час якого діти обмінювалися враженнями та здобутими знаннями.

Кольоровий екологічний практикум став чудовим досвідом для всіх його учасників. Він не лише сприяв екологічній освіті дітей, але й надихнув на подальші екологічні ініціативи, допоміг знайти нових друзів, розвинути творчі здібності, зміцнити любов до природи.

ДИТЯЧА ЕКОЛОГІЧНА ВІДЕОСТУДІЯ „ДИВОСВІТ”

Комунальний заклад позашкільної освіти „Закарпатський
обласний центр дитячої та юнацької творчості „ПАДІЮН”
Закарпатської обласної ради

Сьогодні роль інформаційних та комунікаційних технологій у житті молоді особливо важлива. Більшу частину інформації людина сприймає візуально. Встановлено, що 80 відсотків усього, що міститься в людській пам'яті, складає те, що ми бачимо очима. Тому, безперечно, виправдовує себе створення в освітньому процесі закладу дитячої відеостудії „Дивосвіт”. У 2024 році їй виповнилось 15 років.

На сучасному етапі потужний розвиток технічних засобів дав можливість виставляти у соціальних мережах селфі, зроблені за допомогою камери смартфона, фотоапарата чи веб-камери. Так, за допомогою портативних відеопристроїв, користувач сторінки виготовляє свою першу відеопродукцію. Згодом він розуміє, що його відео не настільки якісне, щоб конкурувати з іншим, зробленим більш професійно. Щоб навчитись виготовляти якісний відеопродукт, початківець починає „ритись” в інтернеті і брати уроки з фільмування, монтажу та озвучення. Непосидючій молоді займатись самоосвітою зі створення своєї відеопродукції не вистачає терпіння. Одні, залишаючись на тому ж рівні, продовжують самотужки фільмувати і мріють поступити у виші для здобуття професій, пов'язаних з телебаченням. Проте, при здачі документів, вступнику необхідно показати свої відеороботи. І тут одні шукають професіоналів, щоб допомогли, а інші просто відмовляються від мрії. Вихованцям відеостудії подібне не загрожує, оскільки заняття в ній націлені на створення конкурентоздатних авторських мінівідеопроєктів, які не соромно показати при вступі або ж викласти в інтернеті. А враховуючи, що відео про природу завжди актуальні та популярні, бути вихованцем екологічної відеостудії дуже престижно.

На заняттях гуртка тісно поєднується теорія з практикою і широко використовується інтерактивний метод інфотейнмент - граючись в умовну знімальну групу, куди входить журналіст, оператор, режисер, вихованці готують до „ефіру” відеоматеріали. Самі розробляють ідею проєкту, збирають інформацію, обробляють її, пишуть сценарії, фільмують, монтують, накладають звук і титри та виставляють у соціальних мережах. Зокрема, побачили світ природоохоронні телерепортажі „Як живеться лебедям на Ужі”, „Уж – водний шлях у Європу”.

Таким чином відеостудія орієнтує своїх вихованців у виборі професій журналіста, ведучого, оператора, режисера, звукорежисера. Звичайно, не всі вихованці підуть працювати на телебачення, тому

здобуті тут навички й вміння допоможуть самореалізуватись, приміром, ставши відомим блогером чи відеомейкером у соцмережах.

Слід відмітити, що вихованці відеостудії постійно беруть участь та стають призерами у дитячих конкурсах аудіовізуального мистецтва. Серед них: Міжнародні – „День Дунаю”, „Прес-весна на Дніпрових схилах”, „Шкільні медіа”; Всеукраїнські – „В об’єктиві натураліста”, кінофестиваль „Осінні барви Буковини”, конкурс документального аматорського кіно.

ПРОЄКТ «ЛІТНЄ ЕКО-ДОЗВІЛЛЯ-2024»

Світлана Шереш, директор

Еколого-натуралістичний центр учнівської
молоді

Виноградівської міської ради Закарпатської
області

Еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Виноградівської міської ради Закарпатської області ініціював організацію проєкту «Літнє еко-дозвілля - 2024» з програмою еко-туризму «Стежками Закарпаття».

Мета заходу: організація літнього змістовного та безпечного дозвілля дітей, пропагування здорового способу життя, виховання належної еко-поведінки, підвищення рівня розвитку комунікативних здібностей, творчої активності, виховання любові до рідного краю та природи – була реалізована через такі завдання:

- залучення дітей до соціального досвіду, до співпраці та співтворчості;
- залучення дітей до колективної та індивідуальної діяльності.

Учасники проєкту: учні, вихованці закладів загальної середньої та позашкільної освіти Виноградівської ТГ, діти з числа тимчасово переміщених осіб.

Проєкт «Літнє еко-дозвілля - 2024» реалізовувався через наступні заходи:

- відеолекторій «Екологічний слід людини», «Природні заповідники»;
- майстер-класи: «Нове життя старим речам», «Квіткова симфонія», «Чотириногі друзі», «Підводний світ», «Диво-камінці», «Гіпсова скульптура», «Еко-іграшка», «Віртуози польоту», «Подарунок герою»;
- флешмоби: «Кольоровий світ дитинства», «З Україною в серці!»;
- квести: «Цілющі скарби Закарпаття», «Пізнаємо природу»;

- STEM-заходи: «Юний мейкер», «Вода - чарівниця»; «Майбутнє разом»;
- челенджі: «Дитячі долоньки», «Веселковий дивосвіт», «Україна – це ми!», «Маленькі патріоти», «Все буде Україна!», «Разом до перемоги!»;
- еко-ігри: «Дивовижні скарби»; «Лабіринт»; «Сорт Сміт»; «Звуки лісу».

Еко-туризм «Стежками Закарпаття» організовувався з метою проведення еколого-освітньої діяльності. Тобто знайомство вихованців з унікальними природними та історико-культурними ресурсами, як елементами цілісної системи в межах природоохоронних територій.

В програму еко-туризму входило:

- Закарпатський обласний краєзнавчий музей ім. Т. Легоцького;
- буйволина ферма №1 в Україні «Карпатський буйвіл»;
- замок «Сент-Міклош» та палац «Шернборнів»;
- Закарпатський музей народної архітектури та побуту;
- музей архітектури і побуту «Старе село»;
- музей екології гір та історії природокористування в Українських Карпатах;
- Синевир – найбільше озеро Українських Карпат;
- кінний центр «Селід»;
- фермерське господарство «Лавандова Гора»;
- контактний зоопарк «Ранчо Хайленд».

Результат: проєкт «Літнє еко-дозвілля - 2024» сприяв безперервному та творчому процесу виховання підростаючого покоління. Були створені умови для педагогічно обґрунтованого, змістовного та цікавого дозвілля дітей, які надали можливість їм творчо розвиватися, духовно та інтелектуально збагачуватися, розширювати світогляд, бажання вивчати культуру та історію рідного краю, а також виховувалось почуття любові до природи рідного краю.

АНІМАЛОТЕРАПІЯ НА ЗАНЯТТЯХ ГУРТКІВ У ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОГО НАПРЯМУ

Юрина Кляп, завідувачка
відділом методичної
роботи
Еколого-натуралістичний
центр учнівської молоді
Виноградівської міської
ради
Закарпатської області

Освітня ідея: анімалотерапія (зоотерапія) – це метод реабілітації та підтримки здоров'я, який використовує взаємодію з тваринами для покращення емоційного та фізичного стану людей. Взаємодія з тваринами сприяє розвитку в дітей чуйності, відповідальності та поліпшенню їхнього психоемоційного стану, особливо під час кризових ситуацій, таких як війна.

Мета: покращення психоемоційного стану дітей засобами анімалотерапії, зміцнення їхньої мотивації до навчання, розвитку емоційної сфери та позитивного ставлення до світу. Заняття з анімалотерапії спрямовані на зниження рівня стресу, підвищення рівня комунікабельності та створення комфортного середовища для розвитку і навчання.

Завдання анімалотерапії на заняттях гуртків:

- Поліпшення психоемоційного стану дітей;
- формування комунікативних навичок;
- розвиток відповідальності та турботи;
- Стимулювання мотивації до навчання;
- розвиток дрібної моторики та фізичних навичок.

Керівники гуртків Еколого-натуралістичного центру учнівської молоді використовують такі форми анімалотерапії на заняттях:

- ПЕТ-терапія – терапія з дрібними тваринами;
- акватерапія – терапія з використанням риб;

Результат анімалотерапії на заняттях гуртків: Зниження тривожності та стресу; Поліпшення соціальних навичок; формування відповідальності; Підвищення мотивації до навчання.

Висновок. Анімалотерапія на заняттях гуртків в Еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді сприяє створенню позитивної атмосфери, що допомагає дітям долати емоційні, соціальні та навіть фізичні бар'єри. Вона сприяє комплексному розвитку особистості, навчає любові та турботі про навколишній світ, а також допомагає вихованцям розвивати соціальні та комунікативні навички. Завдяки такому підходу діти отримують можливість не тільки краще адаптуватися до соціуму, а й зміцнюють своє фізичне та психоемоційне здоров'я.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ ЮННАТІВ У ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Оксана Мельник, керівник гуртка-методист
Еколого-натуралістичний центр
учнівської молоді

Виноградівської міської ради
Закарпатської області

На сучасному етапі реформування освіти в Україні особливої актуальності набувають питання формування компетентностей особистості на різних ланках освітнього процесу.

Компетентність, як поняття, – це - особистісна характеристика людини, яка повноцінно реалізує себе у житті, володіючи відповідними знаннями, вміннями, навичками, досвідом та культурою.

Актуальність застосування компетентнісного підходу в освіті, зокрема позашкільній, визначається потребою формування компетентностей особистості, її сучасного світогляду, розвитку творчих здібностей, навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти і самореалізації.

Еколого-натуралістичний центр учнівської молоді готує не лише носія знань, а й творчу особистість, яка здатна використовувати здобуті знання для конкурентоспроможної діяльності у будь-якій сфері суспільного життя, тобто формувати компетентну особистість.

Компетентнісний підхід у позашкільній освіті ґрунтується на поєднанні теорії і практики. Реалізація компетентнісного підходу передбачає посилення практичної спрямованості освіти, формування в підростаючого покоління компетентностей, що допоможуть йому повноцінно самореалізуватися.

Сьогодення вимагає навчити дітей працювати в команді, прогнозувати, пояснювати, аналізувати та узагальнювати результати дослідження. Мотивація дослідницької діяльності вихованців забезпечується створенням ситуацій практичного та інтелектуального завдання під час гурткових занять, актуалізацією потреби у нових знаннях, у розширенні кола інтересів дітей, повідомленні їм знань про дослідницьку діяльність та її значення для людини.

Педагоги Еколого-натуралістичного центру учнівської молоді забезпечують цілеспрямованість і систематичність процесу розвитку дослідницьких умінь здобувачів освіти. Істотну роль у цьому відіграє технологія організації дослідництва, згідно з якою проводяться заняття із застосуванням ігрових, дослідних, проблемних та евристичних методів навчання.

Організовуючи дослідницьку діяльність, педагоги формують необхідні дослідницькі риси у своїх вихованців – зацікавленість, допитливість, спостережливість, відповідальність, комунікативні вміння.

Певний рівень дослідницьких компетентностей формується у процесі гурткової роботи за умови використання керівником гуртків

різних видів дослідницьких завдань, проведення практичних та лабораторних робіт.

Керівники гуртків Еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, обирають компетентнісний підхід, який стає організатором освітньої діяльності з безліччю можливостей. Неабияк змінюється і роль виховання: пасивне сприйняття й відтворення знань трансформується в дослідницьку та самоосвітню діяльність. Дитина починає розуміти, що запорукою успішності є сумлінність, прагнення до саморозвитку і позитивна мотивація.

Дослідна робота покращує якість знань дітей, формує науковий світогляд, розвиває творчі здібності, ініціативу. Юннати-дослідники краще засвоюють навчальний матеріал, вони оперують фактами власних досліджень і спостережень за рослинами й тваринами.

Організація дослідницької діяльності юннатів посідає належне місце в діяльності педагогів, які прагнуть прищепити своїм вихованцям любов до природничих наук, привчити їх до самостійності, навчальної творчої роботи.

Дослідницька робота може стати першою творчою працею обдарованого юнната, запорукою його успішної професійної діяльності в майбутньому.

Визначаючи перспективи, слід відмітити, що назріла потреба запровадження компетентнісного підходу в сучасній освіті підсилює актуальність подальших теоретичних розробок проблеми компетентностей, осмислення їхньої структури, змісту, ролі в навчанні та вихованні.

ІНТЕГРАЦІЯ STEM-ПІДХОДІВ У РОБОТУ ГУРТКІВ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Мирослава Баник, керівник гуртків-методист

Еколого-натуралістичний центр учнівської
молоді Виноградівської міської ради
Закарпатської області

STEM-освіта має велике значення для розвитку критичного мислення, творчості та практичних навичок у дітей. Природничі науки є важливою складовою цієї освіти, оскільки вони допомагають дітям зрозуміти навколишній світ і його закони через практичні дослідження та експерименти.

Досвід Еколого-натуралістичного центру учнівської молоді у впровадженні STEM-освіти в позашкільну діяльність для юннатів, полягає в тому, щоб допомогти дітям розвивати цікавість до навколишнього світу через практичні досліді та інтерактивні заняття.

Педагоги створювали середовище, де діти могли не лише вивчати природознавчі концепти, але й застосовувати їх через експерименти, проекти та ігри.

Протягом роботи керівники гуртків організовували заняття, які дозволяли юннатам досліджувати різноманітні природні явища. Наприклад, разом із вихованцями вивчали цикл води в природі, створюючи міні-моделі річок і озер, проводили експерименти з конденсацією і випаровуванням води. Ці практичні заняття допомагали учням краще зрозуміти фізичні та хімічні процеси, що відбуваються в природі.

Іншим важливим елементом роботи була робота з рослинами і тваринами, що дозволяла дітям вивчати екосистеми, взаємозв'язки між організмами та середовищем їхнього існування. Діти саджали рослини, вивчали, як вони ростуть, та аналізували умови, які сприяють їхньому розвитку. В рамках проекту «Мій міні-город» юннати створювали свої невеликі рослинні угруповання, що допомагало їм вивчати різні типи ґрунтів, водний режим і вплив зовнішніх факторів на рослини.

Також педагоги екоцентру використовували різноманітні природознавчі ігри та головоломки, щоб закріпити знання. Наприклад, граючи у гру «Відгадай, хто я?» діти вгадували різні види тварин або рослин, дізнаючись про їхні особливості та середовище існування. Це сприяло розвитку критичного мислення і вміння знаходити зв'язки між різними природними явищами.

Особливу увагу керівники гуртків нашого позашкільного закладу надавали розвитку вміння працювати в команді, оскільки багато з наших проєктів передбачали колективну роботу, де юннати разом шукали рішення, обговорювали свої ідеї та допомагали один одному. Це навчало їх не тільки науковим знанням, а й соціальним навичкам, необхідним для ефективної співпраці.

В результаті, гурткові заняття у рамках STEM-освіти допомогли дітям не лише глибше пізнати природу, але й розвинути навички дослідника, інженера та науковця. STEM-освіта сприяє формуванню екологічної свідомості, розуміння важливості сталого розвитку та збереження природи, що є важливими для їхнього подальшого навчання та життя.

МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

„STEM-тиждень” у „ПАДІЮНі”

Марія Руднянська

Комунальний заклад позашкільної освіти „Закарпатський
обласний центр дитячої та юнацької творчості „ПАДІЮН”
Закарпатської обласної ради

STEM-освіта у позашкільлі визначає педагогічний процес як технологію формування та розвитку розумово-пізнавальних і творчих здібностей вихованців. Якість впровадження STEM-освіти багато в чому залежить від компетентності та рівня професійної діяльності педагогічних працівників, наскільки вони активно використовують різні новітні педагогічні підходи в освітньому процесі, інноваційні практики, методи та засоби навчання з акцентом на розвиток дослідницьких та творчих компетенцій.

У Комунальному закладі позашкільної освіти „Закарпатський обласний центр дитячої та юнацької творчості „ПАДІЮН” у рамках фестивалю „STEM-весна – 2024” було проведено „STEM-тиждень”.

Під час „марафону STEM-ідей” педагоги презентували заходи, які проводять зі своїми вихованцями. Головна мета цих заходів – допомогти учням розширити знання в інноваційному напрямі, який поєднує науку, технології, інженерію, математику, а також мистецтво. У своїх презентаціях педагоги висвітлили STEM-підходи, які реалізуються ними в освітній діяльності. В результаті вихованці на заняттях гуртків опановують навички – креативність, комунікативність, аналітичне та творче мислення.

У рамках STEM-тижня у „ПАДІЮНІ” проведено ряд цікавих заходів. Зокрема, педагоги відділу екології та захисту довкілля активізували пізнавальну діяльність вихованців у процесі проведення екозанять, STEM-квестів, STEM-практикумів, майстер-класів, інтегрованих занять на різні теми: „Фрактали у природі”, „Дерево життя”, Захоплююча біологія, „Город на підвіконні”, „Моделювання тварин за допомогою геометричної гри” та ін.

Також у рамках STEM-тижня для педагогічних працівників проведено семінар на тему: „STEM-освіта і сьогодення”. Тематика виступів учасників заходу продемонструвала широкі можливості STEM-освіти як напряму модернізації освітнього середовища. Педагоги обмінялися ідеями щодо впровадження STEM-освіти на заняттях гуртків та зазначили, що проведення таких методичних заходів важливе у пошуках інноваційних форм і методів роботи для стимулювання вихованців до обрання майбутніх спеціальностей за напрямками STEM.

РОЗРОБКА КОМПЛЕКТІВ РОЗДАТКОВИХ МАТЕРІАЛІВ В РАМКАХ ПРОЄКТУ „МОЛОДІЖНА ШКОЛА СТАЛОГО РОЗВИТКУ В КАРПАТАХ. ЗБЕРЕЖЕННЯ ВРАЗЛИВИХ ВИДІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ”.

Ольга Величканич

Комунальний заклад позашкільної освіти „Закарпатський
обласний центр дитячої та юнацької творчості „ПАДІОН”
Закарпатської обласної ради

Педагоги відділу екології та захисту довкілля Комунального закладу позашкільної освіти „Закарпатський обласний центр дитячої та юнацької творчості „ПАДІОН” Закарпатської обласної ради плідно співпрацюють з Громадською організацією „Інститут еколого-релігійних студій”, розробляючи дидактичні природоохоронні матеріали для вчителів, вихователів, керівників гуртків, вихованців гуртків еколого-натуралістичного профілю. Дані розробки є робочим матеріалом для педагогів, які дають змогу більш детально спілкуватися з учнями на тему захисту навколишнього середовища.

В рамках проекту „Молодіжна школа сталого розвитку в Карпатах. Збереження вразливих видів під час війни”, який реалізується у співпраці з Institute of Ecological and Religious Studies- IERS (керівник Oleksandr Bokotey) та Союзом охорони природи Німеччини (NABU Bundesverband, NABU International) упродовж цього року ми розробили низку роздаткових навчальних матеріалів для проведення занять із наступних тем:

– „Птахи”, „Кажани”, „Поводження з відходами”. Вищезгадані роздаткові матеріали – це розмальовки із навчальним матеріалом, кросвордами, головоломками, творчими завданнями та лабіринтами, які підібрано за темами. Набір до цих тем складається з п’яти аркушів формату А 3 та використовується окремо як роздатковий матеріал для кожної дитини з метою закріплення знань та виконання завдань на логіку.

– „Рептилії”. Цей комплект покликаний познайомити школярів із таємничим і дивовижним світом рептилій. Він складається з шести аркушів формату А 3, наповнених пізнавальною інформацією та цікавими завданнями. Сторінки містять загальну інформацію про плазунів України та світу як окремого класу тварин, а також детальні відомості про понад половину видів рептилій, які мешкають у Закарпатській області: вужів звичайного та водяного, веретільницю східну, мідянку звичайну, черепаху болотну, гадюку звичайну та ящірку зелену.

– Робочий зошит „Таємниці церковних веж”. У ньому зібрано пізнавальну інформацію про кажанів, птахів і комах – жителів горищ та веж, більшість із яких занесені до Червоної книги України та потребують нашої охорони.

Текстові частини роздаткових матеріалів доповнено розмальовками з різноманітними завданнями на логіку, уважність та креативність. Розв’язуючи запропоновані кросворди, вирішуючи загадки та проходячи лабіринти, діти зможуть краще зрозуміти та повторити тему заняття.

– Набір дидактичних ігор „Вивчаємо рослинний і тваринний світ граючись”. До набору увійшли 10 полів лото із фішками-липучками на наступні теми: „Зимуючі та перелітні птахи України”, „Отруйні та їстівні гриби”, „Лікарські дерева, кущі та трав’янисті рослини”, „Весняні ефемероїди”.

Вищевказані матеріали розраховані на виховання екологічної свідомості у дітей через організацію цікавих занять, а також розвивають дослідницькі навички.

ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДИЧНИХ ЗУСТРІЧЕЙ У ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Юрина Кляп, завідувач
відділу методичної роботи
Еколого-натуралістичний
центр учнівської молоді
Виноградівської міської
ради
Закарпатської області

Освітня ідея: важливим інструментом професійного розвитку педагогів, обміном досвіду роботи і підвищення якості освітнього процесу є методичні зустрічі у закладі позашкільної освіти. На сьогодні, коли традиційні методики можуть втрачати ефективність, особливо актуальним є застосування нових і нетрадиційних підходів до організації цих зустрічей. Проведення методичних заходів націлене на активізацію роботи педагогічного колективу керівників гуртків, підвищення їх мотивації та створення умов для інтеграції нових знань у роботі з вихованцями.

Мета: вдосконалення професійних навичок педагогів, підвищення їх мотивації до роботи, забезпечення обміном досвіду сучасними методиками викладання. Також такий формат методичних зустрічей спрямований на формування творчого підходу до педагогічної діяльності, що сприяє якісному розвитку особистості кожного вихованця.

Завданням проведення нетрадиційних методичних зустрічей є:

- актуалізація сучасних методик;
- обмін досвідом та ідеями;
- розвиток командної роботи;
- підвищення мотивації педагогів;
- впровадження інтерактивних технологій.

Форми проведення нетрадиційних методичних зустрічей:

1. *Квест-методика:* організація методичної зустрічі у форматі квесту. Педагоги можуть ділитися досвідом на різних «станціях», виконувати творчі завдання і проходити випробування, пов’язані з педагогічною діяльністю: квест «Виноградівський квартал».

2. *Майстер-класи та воркшопи*: педагоги мають змогу навчитися новим прийомам та обговорити специфіку застосування цих прийомів на практиці: воркшоп «Професійність та компетентність педагога-позашкільника як одна з умов його успішної професійної діяльності», майстер-класи «Декор, фантазія, креатив», «Букет замість ялинки», «Затишок милого дому».

3. *Методичні дні з елементами арт-терапії та психологічної розрядки*: формати, які включають арт-терапію, релаксаційні техніки або тренінги зі зняття стресу, допомагають педагогам підвищити рівень емоційної стійкості та зменшити ризик професійного вигорання: «Профілактика професійного вигорання педагогів», «Віднайди в собі щастя», «Мрії нашого педагогічного життя», «Емоційна компетентність педагога, техніки емоційної саморегуляції».

4. *Тематичні методичні тренінги*: обговорення актуальних тем у галузі педагогіки, обмін ідеями та пошук рішень для впровадження нових методів навчання у позашкільній освіті: методична зустріч у формі педагогіки партнерства «Краще разом», «На фінішній прямій: вдало та креативно завершуємо навчальний рік», «Проектна діяльність на заняттях гуртків у системі STEM-освіти», «Сучасний погляд на національно-патріотичне виховання із застосуванням технології сторітелінг».

Результат. Організація нетрадиційних методичних днів у закладі позашкільної освіти має безліч позитивних сторін:

- *підвищення професійного рівня педагогів* - завдяки можливості навчатися новим підходам і методам, педагоги вдосконалюють свою професійну підготовку;
- *мотивація до подальшого розвитку* - нетрадиційні форми роботи допомагають зацікавити педагогів, сприяють розвитку їхнього інтересу до нових знань та застосування їх на практиці;
- *розвиток креативності та командної роботи* - виконання творчих завдань, робота в команді та обмін ідеями сприяють розвитку креативності і налагодженню тісних зв'язків у колективі;
- *поліпшення освітнього процесу* - педагоги можуть застосовувати здобуті знання і навички у роботі з дітьми, що підвищує якість освітнього процесу;
- *попередження професійного вигорання* - психологічна підтримка та нестандартні формати проведення методичних днів допомагають педагогам залишатися емоційно стійкими, зберігаючи інтерес до професійної діяльності.

Висновок. Нетрадиційні методичні зустрічі у закладі позашкільної освіти сприяють створенню ефективного та продуктивного середовища для педагогічного колективу, дозволяють впроваджувати нові освітні методики та підвищують якість роботи з дітьми. Успішне проведення таких заходів потребує ретельної підготовки, але результати виправдовують зусилля, оскільки сприяють створенню сучасного

освітнього середовища, яке відповідає потребам як педагогів, так і вихованців.

УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

ІННОВАЦІЙНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОЄКТ «СИСТЕМА РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В БАГАТОПРОФІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»

Світлана Шереш, директор
Еколого-натуралістичний центр учнівської
молоді
Виноградівської міської ради Закарпатської
області

Місце проведення: Еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Виноградівської міської ради Закарпатської області.

Період проведення: вересень 2023 – червень 2028 років.

Мета: впровадження відкритих і гнучких демократичних моделей освітнього менеджменту й інновацій та готовністю значної частини управлінських і педагогічних кадрів до забезпечення умов набуття вихованцями якісної освіти в умовах соціальних викликів, війни та повоєнного часу у відновленні позашкільної освіти в Україні.

Організатори: Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», Еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Виноградівської міської ради Закарпатської області.

Реалізація: у вересні 2023 року було започатковано проведення інноваційного освітнього проєкту спрямованого на розроблення концептуальної моделі системи розвитку освітнього менеджменту в багатoproфільних закладах позашкільної освіти та її субмоделей (управління освітньою діяльністю з використанням цифрових технологій, організації змішаного навчання, професійної компетентності педагога, партнерської взаємодії суб'єктів освітнього процесу тощо) на інтеграційних засадах суб'єкт-суб'єктної партнерської взаємодії; розроблення програми курсу з освітнього менеджменту для педагогічних працівників закладів позашкільної освіти та науково-методичного інструментарію професійного розвитку і компетентностей педагогічних працівників з упровадження системи розвитку освітнього менеджменту.

Відповідно до завдань проєкту були сформовані творчі групи педагогів, визначені їх функціональні обов'язки щодо організації та реалізації проєкту, складений план роботи творчих груп за напрямками дослідження, а також створена система взаємодії закладу/педагогів - учасників реалізації проєкту, внесені зміни до планування науково-методичної роботи щодо підвищення професійної компетентності

педагогів із упровадження системи освітнього менеджменту в закладі позашкільної освіти.

У процесі I етапу діяльності реалізації проєкту було визначено критерії діагностування початкового рівня розвитку професійної мобільності педагогів та рівень готовності педагогів до впровадження даного проєкту.

Оцінка стану готовності педагогів до дослідницько-експериментальної діяльності здійснювалася за такими напрямками:

- визначення рівня інформованості педагогів закладу про інноваційні технології;
- з'ясування стану володіння змістом і методикою дослідницько-експериментальної діяльності;
- оцінка особистісної мотивації педагогів до участі у дослідницько-експериментальній діяльності;
- визначення рівня сформованості інноваційної компетентності керівників структурних підрозділів.

З метою підвищення рівня професійної компетентності із системи впровадження освітнього менеджменту проведено навчально-методичні заходи для педагогів онлайн-семінари та тренінги:

- «Performance Management керівників гуртків у воєнний період»;
- навчально-методичний семінар «Формування ключових компетенцій керівників гуртків - як менеджерів освіти»;
- тренінг «Формування ефективного мотиваційного механізму управління»;
- семінар «Організаційна культура як дієвий інструмент управління»;
- тренінг «Основні принципи Тайм-менеджменту».

Поширення ідей інноваційної діяльності учасниками проєкту проводилась шляхом організації заходів навчально-методичного спрямування, участі на міському, регіональному, всеукраїнському, міжнародному рівні.

Згідно з програмою завдань проєкту було організовано та проведено:

- дослідно-експериментальний хаб: «Ідея, стратегія, результат», «Сучасний освітній менеджмент»;
- в рамках XV міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» в форматі онлайн було проведено всеукраїнську конференцію «Трансформація новаторського досвіду педагогічних працівників закладу позашкільної освіти в інноваційні практики майбутнього»;
- в рамках XVI міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» в форматі онлайн було проведено всеукраїнську конференцію «Заклади позашкільної освіти як навчально-ресурсні

центри соціокультурного розвитку об'єднаної територіальної громади».

Очікувані результати: підвищення кваліфікації педагогічних працівників з питань використання освітнього менеджменту в багатoproфільному закладі позашкільної освіти та підготовка висококваліфікованих педагогів позашкільної освіти, які зможуть ефективно впроваджувати інноваційні методики й технології, стратегіми та стратегії управління в практику позашкільної освіти.

ВОЛОНТЕРСТВО В ДІІ

Світлана Шереш, директор

Еколого-натуралістичний центр учнівської
молоді

Виноградівської міської ради Закарпатської
області

Місце проведення: Еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Виноградівської міської ради Закарпатської області.

Мета: виявлення спільних можливостей та інтересів у вирішенні питань зайнятості підростаючого покоління внутрішньо переміщених осіб та залучення їх до активного змістовного дозвілля в закладі позашкільної освіти.

Організатори: організація «People in Need Slovakia», в партнерстві з «Sign of Hope» та від імені Федерального міністерства закордонних справ Німеччини, Еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Виноградівської міської ради Закарпатської області.

З початком повномасштабної війни багато дітей не мало змоги відвідувати школи та садочки наживо, а хтось разом із батьками змушений був покинути дім та евакуюватися в інші більш безпечні регіони України.

Тож у дітей та дорослих виникла потреба в спілкуванні та взаємопідтримці. Особливо цього потребували внутрішньо переміщені особи, які змушені були переїжджати в незнайомі міста та села.

Хотілося підтримати людей у складні часи, відновити почуття нормальності й допомогти їм відволіктися від жаху війни хоч на якийсь час. Саме це і надихнуло наш заклад до волонтерської діяльності спільно з іноземними партнерами для дітей ВПО та їхніх батьків. Спільні зустрічі допомагали і дітям, і дорослим впоратися з емоціями, запобігти стресу, знайти нових друзів, навчатися та експериментувати через гру.

Для дітей проводились активності на різну тематику:

- заняття в рамках «Анімалотерапії» в куточку живої природи;
- верхова їзда в кінному центрі «Селід»;

- музикотерапія «Звукова доріжка»;
- заняття просто неба «Лісова школа»;
- туристичні походи «Натураліст-тур»;
- майстер-класи з народними умільцями: «Ліплення та гончарство», «Лялька-мотанка», «Плетіння прикрас»;
- захоплюючі квести: «Лісові пригоди», «У пошуках скарбів»;
- нетрадиційні техніки малювання: «Ниткографія», «Акватипія», «Дитячими долоньками», «Монотипія», «Гратаж», «Мильні бульбашки»;
- розвиваючі ігри: «Дихальна гімнастика», «Кольорова терапія», «Відтвори побачене», «Руханка», «Парашут»;
- підготовка до виступів у ляльковому театрі: «Казка в гості завітала».

Результат: волонтерські заняття з дітьми в групах на початку повномасштабного вторгнення допомогли підтримати безперервність життя, повернули їх хоч на трохи в мирні будні, а також допомогли зняти стрес. Адже позашкільний заклад і волонтери-педагоги, які проводили заняття, створили безпечний простір для дітей, допомогли стабілізувати їх психоемоційний стан.

Новації в закладах позашкільної освіти Запорізької області **ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС** **АГРАРНИЙ ПРОЄКТ «САДИБА МАЙБУТНЬОГО»**

Тетяна Інденко

Комунальний заклад «Запорізький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Запорізької обласної ради

З метою національно-патріотичного виховання молоді, залучення її до активної пізнавальної та суспільно-корисної роботи в аграрному напрямку комунальним закладом «Запорізький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Запорізької обласної ради для здобувачів освіти області ініційовано аграрний проєкт «Садиба майбутнього». Участь в проєкті сприятиме пошуку нових ідей,

технологій у сфері аграрного виробництва з можливим подальшим впровадженням у господарській діяльності у післявоєнний час та підтримці активної молоді.

Завдання: надання проєктних пропозицій стосовно покращення стану існуючого озеленення та благоустрою власних садиб або пришкільної території:

- тваринницької ферми (опис технологій утримання та вирощування, перелік породного та кількісного складу тварин, розрахунок очікуваного економічного ефекту);

- озеленення, овочевих грядок, плодкових садів (впровадження інноваційних технологій та органічного землеробства в практику вирощування культур, перелік сортів, розрахунок очікуваного економічного ефекту).

Критерії оцінювання проєктів: оригінальність, новизна, креативність, потенціал використання для подальшого розвитку проєкту.

Результат: учнівська молодь презентувала

- проєкт «Інтеграція технологій та екологічних принципів у сучасному житловому просторі» – застосування в сучасних садибах модульних розумних грядок, вертикальних гідропонних ферм та аеропонних систем, які дозволять ефективно вирощувати сільськогосподарську продукцію на обмежених площах, автоматизуючи процес догляду;

- проєкт «ЕкоСадоба «Дивосвіт» (локації: етнокуточок, екотеpliers, щедра грядка, комора «духмяний горщик», фітокуточок) – використання мікрогріну й вертикального вирощування городини та розсади квітів в якості інноваційного підходу до традиційного землеробства;

- проєкт «ЕкоХабітат» – використання у садибах сонячних батарей, водозбірних станцій дощової води, автоматизованих систем годівлі тварин.

Залучення молоді до розробки аграрних проєктів буде сприяти швидкому відновлюванню України після війни.

**«ШКОЛА ЕКО-ЛІДЕРІВ» – МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ
ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ**

Артем Кравцов

Комунальний заклад «Запорізький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Запорізької обласної ради

В умовах екологічної кризи надзвичайно важливим є виховання молоді, яка буде здатна розв'язувати екологічні проблеми. Модель «Школа еко-лідерів» створює умови для інтеграції навчальної, практичної та соціальної діяльності.

Мета: формування екологічної свідомості та активної громадянської позиції учнів через залучення до практичної екологічної діяльності.

Завдання:

- розвиток екологічної обізнаності учнів;
- навчити школярів організовувати екологічні ініціативи;
- сприяти формуванню лідерських якостей та командної роботи.

Наукова новизна: запропонована модель об'єднує освітню, просвітницьку та практичну діяльність, спрямовану на вирішення локальних екологічних проблем.

Реалізація моделі включає три етапи:

1. Підготовчий етап:

- формування групи учасників;
- проведення тренінгів із розвитку лідерських якостей;
- планування екологічних ініціатив.

2. Практичний етап:

- проведення екологічних заходів: висадка дерев, сортування сміття;
- організація просвітницьких акцій, наприклад, «День без пластику», «Екологічна сумка».

3. Підсумковий етап:

- аналіз діяльності «Школи еко-лідерів»;
- проведено акції «Чиста школа», «Зелений слід» (висадили 50 дерев), «Батарейкам – СТОП», організовано сортування побутових відходів
- презентація результатів на науково-практичній конференції «Ярмарок молодіжних екологічних ідей», екологічних форумах, зльотах.

Реалізація моделі «Школа еко-лідерів» продемонструвала ефективність у формуванні екологічної свідомості та розвитку лідерських якостей.

ОБЛАСНА УЧНІВСЬКА ЕКОІНІЦІАТИВА

Тетяна Інденко

Комунальний заклад «Запорізький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Запорізької обласної ради

З метою залучення учнівської молоді до активної природоохоронної діяльності, розвиток творчої ініціативи; виховання екологічно відповідальних та свідомих громадян, здатних приймати відповідальні рішення та діяти на користь природи, комунальним закладом «Запорізький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Запорізької обласної ради в рамках обласного екологічного проєкту «Зелена хвиля Перемоги» з 2023 року започатковано щорічну обласну учнівську екоініціативу «Процвітай моя Земля» (далі Ініціатива). До участі в Ініціативі запрошено учнівську молодь закладів загальної середньої та позашкільної освіти.

В рамках Ініціативи оголошено челендж «Посадимо разом дерево миру». *Завдання*: посадити дерево, описати місце посадки (у дворі свого будинку, дитячого садка, школи або парку), вказати назву дерева, зробити малюнок (ескіз-проєкт) яким ви бачите його в майбутньому.

Види контенту: фотоматеріали, малюнки, презентації, відеоролики.

Весь процес участі в челенджі потрібно супроводжувати фото-відеозйомкою; на своїй сторінці (власній або закладу освіти) у соціальній мережі Facebook розмістити фото або відео про результати участі, використовуючи

ОБОВ'ЯЗКОВО

хештег

#Посадимо_разом_дерево_миру ЗОЦЕНТУМ_2023

Результат: в 2023 році в Ініціативі взяли участь понад 600 учнів закладів загальної середньої та позашкільної освіти Запорізької області, висаджено 426 дерев.

У 2024 році для участі в Екоініціативі необхідно було створити авторський відеоролик, у якому зафіксовані факти засміченості і занедбаності паркових зон; локації сміттєзвалищ поблизу житлових масивів; фото місцевих підприємств-забруднювачів довкілля; випадки незаконних рубок зелених насаджень. Головною умовою відеороботи повинна бути екологічна складова. Відеопроєкт може містити елементи сучасних інформаційних технологій, використання відповідних сервісів та/або програмного та апаратного забезпечення. Авторську роботу необхідно було завантажити на відеохостинг Youtube.

Результат: учасники представили майже 100 відеороликів, в яких звернули увагу на основні проблеми забруднення повітря в м. Запоріжжя; представили фото підтвердження наслідків воєнної агресії для о. Хортиця; розробили проєкти озеленення шкільних ділянок, підкреслили важливість озеленення промислового міста; презентували агітаційну роботу щодо важливості сортування сміття та збереження чистоти довкілля.

КАМΠΑНИЯ «СОСНОВИЙ ЛІС»

Артем Кравцов

Комунальний заклад «Запорізький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Запорізької обласної ради

Лісові насадження є основою стабільної екосистеми, проте за останні роки внаслідок вирубки та пожеж їх площі значно зменшилися. Запорізький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді став ініціатором проведення Кампанії «Сосновий ліс», яка спрямована на боротьбу із цим викликом.

Мета: залучення учнів і громади до участі в практичних природоохоронних заходах з відновлення соснових лісів на території регіону.

Завдання:

- поширення знань про важливість лісових екосистем;
- залучення учнів до організації екологічних акцій;
- висадка соснових дерев на деградованих територіях.

Кампанія реалізується у три етапи:

1. Підготовчий етап:

- проведення інформаційних занять про важливість лісів;
- залучення партнерів – працівників лісових господарств;
- планування заходів із озеленення.

2. Практичний етап:

- організація акцій із висадки насіння сосни;
- проведення майстер-класів з догляду за молодими насадженнями;
- створення груп дітей для моніторингу стану висаджених дерев.

3. Підсумковий етап:

- аналіз результатів Кампанії;
- підготовка фотозвітів.

У 2024 році учасники Кампанії висадили насіння сосни на території дослідної ділянки Центру та організували флешмоб із закликом до збереження лісів. Кампанія «Сосновий ліс» сприяла екологічному вихованню та популяризації відповідального ставлення до природи. Рекомендується продовжити ініціативу та залучити ширше коло учасників.

ОБЛАСНИЙ ПРОЄКТ «ОБЕРІГ ДЛЯ ВОЇНА»

Анжела Жабицька

Комунальний заклад «Запорізький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Запорізької обласної ради

Актуальність проєкту: підтримка воїнів прискорює мир в Україні, сприяє творчій реалізації ідей патріотичного та громадянського виховання підростаючого покоління. Даний проєкт максимально відповідає реальним потребам сьогодення та інтересам учасників. За допомогою спілкування не лише передається інформація, а й створюються умови для набуття практичних умінь і навичок, які сприяють кожному з учасників виявити свою громадянську позицію.

Мета проєкту: формування почуття патріотизму, любові до свого народу, України; розвиток вмінь практично виготовляти обереги для воїнів; мотивувати школярів до милосердя та волонтерської діяльності.

Завдання проєкту:

- здійснити пошукову роботу про обереги та правила їх виготовлення;
- дослідити, які речі є оберегами у родинах здобувачів освіти;
- з'ясувати: чому найбільшу захисну силу має оберіг, створений руками дитини;
- провести зустрічі із військовослужбовцями та учасниками бойових дій;
- виготовити обереги своїми руками та презентувати їх на обласному зльоті «Будь вартим своєї країни»;
- передати подарунки-обереги воїнам.

Результат: внаслідок впровадження даного проєкту учні навчилися виготовляти обереги своїми руками з природного матеріалу та презентували понад 50 оберегів (рушники, ляльки-мотанки, віники, підкови, намисто з горобини, браслети, «Птах щастя», «Голуб Миру», «Янгол-охоронець», «Різдвяний павук»);

- провели майстер-класи;
- передали обереги воїнам;
- підвищення рівня знань та практичних навичок з питань волонтерської діяльності;
- активізація учасників освітнього процесу з питань національно-патріотичного виховання підростаючого покоління.

STEAM-ПРОЄКТ «СТВОРЕННЯ ВИСТАВИ ЛЯЛЬКОВОГО ТЕАТРУ»

Тамара Кухаренко

Комунальний заклад «Запорізький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Запорізької обласної ради

STEAM-освіта – інтегративна педагогічна технологія, яка розвивається і поширюється як креативний напрям STEM, збагачуючи його базові предмети творчими мистецькими дисциплінами, різновидами дизайну, театрального дійства тощо. **Мета STEAM-проєкту:** «Створення вистави лялькового театру»: екологічне виховання через розвиток сценічної майстерності шляхом участі вихованців у театральних постановках природоохоронного змісту.

Обґрунтування проєкту: експериментально перевірити ефективність науково-методичних засад створення інноваційної моделі STEAM-освіти на базі закладу позашкільної освіти через вивчення окремих програм гуртків природничого та гуманітарного циклу. Тип проєкту: творчий/прикладний/дослідницький; міжпредметний (природничі науки, українська література (народна казка), декоративно-ужиткове та образотворче мистецтво); груповий (декілька гуртків). Актуальність проєкту: розробка проєкту обумовлена аналізом навчальних програм і визначенням можливостей для інтеграції предметів під час вивчення теми «Умови для створення вистави «ГОРОБИНКА» як виду лялькового театрального дійства». Учасники проєкту – вихованці творчих об'єднань «Екологічний театр» (кер. Кухаренко Т.П.), «Юні флористи» (кер. Червакова А.В.), «Абетка природознайки» (кер. Тітякова З.Г.), «Юні друзі природи» (кер. Заусаєва О.І.). Етапи проєкту: I етап – проблемно-цільовий: визначення проблемного завдання, обговорення ідеї щодо розв'язання проблеми; визначення форми представлення кінцевого продукту; II етап – підготовчий: синхронізація навчальних програм гуртків для створення STEAM-проєкту; розробка завдання та продукту проєкту для кожного предмета; створення проєктних груп; опрацювання ресурсів Інтернету; III етап – реалізація STEAM-проєкту: творча група вихованців «Екологічного театру» після ознайомлення з текстом сценарію казки «Горобинка» адаптували його до вікових особливостей молодших школярів. В гуртках «Юні флористи», «Абетка природознайки» та «Юні друзі природи» учасники проєкту намалювали ескізи до образів героїв вистави та ескіз ар'єрсцени. Члени гуртка «Юні друзі природи» відповідно до ескізів, визначилися з розміром майбутніх виробів, з матеріалом для них і орієнтовною кількістю тканини для однієї ляльки; додатковими завданнями з математики виконали підрахунки про загальну кількість матеріалу для пошиття ляльок, підрахувавши це через комп'ютерну програму. Гуртки «Юні друзі природи» та «Абетка природознайки» виготовили бутафорське начиння для вистави (гриби, кущі, трава, квіти, тощо). IV етап – попередній захист: учасники проєктної групи разом з педагогами провели репетицію вистави, де використовували всі підготовлені проєктні продукти; обрали музичний

супровід до вистави. V етап – презентація – публічний захист та самооцінка проєкту.

МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ – ПОКАЗНИК ФАХОВОСТІ КЕРІВНИКА ГУРТКА

Тетяна Ткаченко

Комунальний заклад «Запорізький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Запорізької обласної ради

Цифрові технології все більше впливають на різні аспекти життя, включаючи освіту. Цифровізація освітнього процесу в закладах позашкільної освіти сприяє удосконаленню форм і змісту освітнього процесу, формуванню логічного, творчого мислення та інформаційної культури, стимулює інтерес до навчальної діяльності, підвищує ефективність засвоєння навчального матеріалу. Заклади позашкільної освіти повинні адаптувати свої методи навчання, щоб забезпечувати високу якість освіти.

Педагогічний колектив Центру вже четвертий рік працює над науково-методичною проблемою «Впровадження дистанційних форм роботи в діяльність закладу позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку як механізм застосування сучасних інформативно-комунікативних технологій в умовах війни».

В Центрі працює Школа цифрової грамотності, де педагоги опановують онлайн інструменти для організації дистанційного навчання, знайомляться з основами медіа грамотності, постійно розвивають і вдосконалюють цифрові навички. Педагоги не тільки творчо використовують цифрові технології у професійній діяльності, але й презентують свої творчі здобутки та ідеї на обласних семінарах: «Формування інформаційно-цифрової компетентності позашкільників», «Навчання через гру в освітньому просторі позашкільного закладу: досвід, виклики, ідеї та рішення»; обласних методичних фестивалів: «Розвиток та саморозвиток учасників педагогічного процесу як умова забезпечення якості еколого-натуралістичної освіти», «Використання сучасних освітніх інструментів для підвищення рівня цифрової компетентності педагога» та інших.

Педагоги Центру обмінюються ідеями успішного застосування платформи Labster, яка дозволяє учням виконувати експерименти в симульованому науковому середовищі; використання ресурсу Canva для проєктних робіт; Mozaweb – у вивченні курсу «Біологія людини»; LearningAPPS для створення різних типів завдань (пазли, кросворди,

вікторини тощо), ігрових технологій Kahoot; прийому для творчої візуалізації навчального матеріалу – скрайбінгу; використання онлайн дошки, хмари слів, сервісу штучного інтелекту в підготовці педагогів до гурткової роботи; проведення віртуальних онлайн екскурсій тощо.

Педагоги закладу виявляють бажання постійно вчитися та адаптуватися до нових технологій, бути відкритими до нових способів викладання та навчання.

УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ **ШАНУЄМО, ВИВЧАЄМО УКРАЇНСЬКУ МОВУ ТА КУЛЬТУРУ**

Олена Ульянова

Комунальний заклад «Запорізький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Запорізької обласної ради

Керівництвом Запорізького обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді протягом року значна увага приділялась впровадженню української мови як інструменту спілкування, ведення необхідної документації та знайомства з чарівним світом багатой культури України минулого та культури сьогодення.

Тому нами було розроблено і впроваджено декілька напрямів реалізації даного проєкту.

По-перше, систематично, один раз на місяць, на засіданнях наради при директорові вчителями української мови проводяться консультації з діловодства, різноманітні інтерактивні вправи і тести, спрямовані на вивчення, правопису, правильного вживання конструкцій, а також орфографічних правил.

По-друге, в індивідуальних планах «Підвищення кваліфікації педагога ЗОЦЕНТУМ» обов'язково є розділ з питань удосконалення правил вживання української мови.

Крім того, на засіданнях методичної ради закладу періодично використовуємо мережу Internet для покращення знань (наприклад, «Мова-ДНК нації», «Тренажер з правопису української мови» тощо).

Значну увагу ми стали приділяти і знайомству з сучасною українською культурою.

Так, бібліотекар Центру періодично знайомить педагогів з новими іменами письменників та поетів України та їх творчістю.

Щорічно і адміністрація, і керівники гуртків, і психолог беруть участь у Радіодиктанті національної єдності.

Ще одне питання в полі зору керівництва закладу.

Значну частину наших міст, сіл, селищ, вулиць в теперішній час перейменовано, і далеко не всі громадяни знають тих українців, іменами яких вони названі. І тому ми на наших неформальних зустрічах обов'язкового знайомились з ними.

Слід зазначити, що у Запоріжжі протягом всього періоду війни працює обласна філармонія (до речі, єдина в Україні, яка функціонує у прифронтовому місті). Щомісяця наші педагоги мають можливість відвідувати концертні програми національно-патріотичного напрямку.

Адміністрація Центру виконання даного проєкту із впровадження української мови у різних формах вважає одним із пріоритетних завдань Центру. Отримані знання педагоги закладу обов'язково використовують у роботі з вихованцями.

Новації в закладах позашкільної освіти Київської області

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

БЛАГОДІЙНА АКЦІЯ «СИТИЙ ХВОСТИК» (в рамках Всесвітнього дня тварин)

Олена Глущенко, директор

Центр еколого-натуралістичної
творчості
Білоцерківської міської ради

У період вересень-жовтень Центром еколого-натуралістичної творчості Білоцерківської міської ради ініційовано благодійну акцію «Ситий хвостик», яка присвячена Всесвітньому дню захисту тварин (04 жовтня).

Мета акції: привернення уваги до тварин, які опинилися у скрутному становищі, забезпечення безпритульних тварин, тварин куточка живої природи їжею та іншими необхідними речами.

Учасники: учасники освітнього процесу.

Правила участі:

В рамках акції необхідно виконати завдання за чотирма напрямками:

- 1. «Добробут тварин»** – зібрати допомогу безпритульним тваринам свого населеного пункту та передати громадським організаціям, які займаються відповідною діяльністю.
- 2. «Ситий хвостик»** – допомогти тваринам куточка живої природи Центру еколого-натуралістичної творчості Білоцерківської міської ради продуктами харчування.
- 3. «Зоогалерея»** – намалювати малюнок своєї улюбленої тварини.
- 4. «Щедрий врожай»** – допомогти тваринам зоопарку продуктами харчування.

Робимо добрі справи разом!.

ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ КОНКУРС «СТВОРИ СВІЙ ЕТНОСТИЛЬ»

Олена Глущенко,
директор
Надія Кащук, методист
Тетяна Юнцова,
методист

Центр еколого-
натуралістичної творчості
Білоцерківської міської
ради

Терміни проведення екологічного конкурсу «Створи свій ЕТНООстиль»
травень поточного року.

Мета Конкурсу:

- *поповнити знання* здобувачів освіти про вторинну сировину (матеріали і вироби, що їх після первісного використання (зношування), можна вживати у виробництві повторно);
- *сприяти формуванню* патріотичного почуття любові до Батьківщини;
- *виховувати* бережливе ставлення до навколишнього середовища;
- *спонукати* до творчої самореалізації.

Учасники конкурсу: здобувачі освіти 9-18 років закладів освіти.

Правила участі:

1. У Конкурсі беруть участь здобувачі освіти у 2-х вікових категоріях:
 - учні (вихованці) 9-13 років;
 - учні (вихованці) 14-18 років.
2. Об'єктом Конкурсу є творча робота, виконана з вторинної сировини (паперу, пластику, поліетилену, вживаного одягу), з використанням етнічних мотивів, а саме: одяг, елементи одягу, аксесуари одягу (вінок, віяла, парасолі, біжутерія, сумки тощо).

3. Конкурс проводиться у два етапи: **відбірко**вий та **фіналь**ний

Відбірковий етап передбачає: виготовлення виробу, здійснення якісного фото учасника у ньому або з ним та надсилання фото на електронну адресу з позначкою Етностиль.

Фінальний етап передбачає дефіле та представлення виробу.

Усі учасники фінального етапу отримають в подарунок етномейкап від вихованців гуртка «Основи макіяжу» та грамоти Центру еколого-натуралістичної творчості Білоцерківської міської ради.

ФОТО-КВЕСТ «GREEN GARDEN»

до Дня любові до дерев

*Олена Глущенко,
директор
Надія Кащук, методист*

Центр еколого-
натуралістичної творчості
Білоцерківської міської
ради

Дерева – довгоживучі організми на Землі, вони ніколи не помирають від старості. Вони здатні спілкуватися та захищатися від нападників комах. У деревах є те, за що їх любити.

Центром еколого-натуралістичної творчості Білоцерківської міської ради ініціює проведення, **фото-квесту «GREEN garden»** присвячений **Дню любові до дерев (16 травня)**. Захід проводиться у терміни з **15 по 17 травня**.

Мета: формування екологічних компетентностей підростаючого покоління, дбайливого ставлення до навколишнього природного середовища; усвідомлення необхідності збереження зелених насаджень, їх користі для Землі.

Учасники: учасники освітнього процесу.

Правила участі:

Фото-квест проводиться у три дні, за відповідною тематикою.

15 травня – тема: **«У моїх обіймах»** (фото дерева в обіймах);

16 травня – тема: **«Могутній велетень»** (фото біля найвищого, або найбільшого за об'ємом, або найстарішого дерева);

17 травня – тема: **«Казкове дерево»** (фото дерева незвичної форми).

Учасник має зробити якісне фото, відповідно усіх тематик та поденно розміщувати допис на сторінці закладу (або власній сторінці) у соціальній мережі Facebook, зазначивши необхідну інформацію (ім'я, прізвище, заклад, клас/гурток, назва фотороботи), використавши хештег: **#ЦЕНТ_GREENgarden2024**

Для отримання сертифікату учаснику необхідно пройти усі три етапи.

ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ОНЛАЙН-КОНКУРС ФОТОАМАТОРІВ «ЮНИЙ ЕКОБЛОГЕР. ВУЛИЦЯМИ РІДНОГО МІСТА»

*Олена Глущенко,
директор
Надія Кащук, методист*

Центр еколого-
натуралістичної творчості
Білоцерківської міської
ради

Онлайн-конкурс фотоаматорів «Юний екоблогер. Вулицями рідного міста» проводиться в онлайн форматі для здобувачів освіти закладів освіти Білоцерківської міської територіальної громади.

Мета та завдання конкурсу:

- *формувати* у дітей та підлітків екологічну компетентність, патріотичне почуття до рідного міста, громади, країни; стійку громадянську позицію;
- *розвивати* спостережливість, образну пам'ять, увагу, кмітливість;
- *виховувати* бережливе ставлення до навколишнього середовища;
- *залучати* дітей до активної природоохоронної та суспільно-корисної роботи.

Учасники:

- здобувачів освіти 10-17 років – автори фото- і відеоматеріалів про екологічну та природоохоронну діяльність.

Правила участі:

1. До участі в конкурсі подаються фото- та відеоматеріали, що висвітлюють екологічну ситуацію та природу населеного пункту на одну і запропонованих тем:
 - «Екологічні проблеми рідного міста» (фото);
 - «Цікаві вулиці мого міста» (фото-, відеороботи);
 - «Природні об'єкти рідного міста» (фото);
 - «Моя ЕКОдія для рідного міста» (відео).
2. До фото- чи відеоматеріалів подається анотація роботи до 300 символів, шрифту Times New Roman, розмір – 14, інтервал 1,5.
3. Для участі в конкурсі надсилаються фото у форматі JPEG, відео до 3-х хвилин. Мова спілкування – українська.

4. Фото- чи відеоматеріали розміщуються на персональній сторінці закладу освіти чи індивідуальній сторінці у мережі Facebook з хештегом **#юний_ЕКО_блогер**

МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

ЕКОЛОГІЧНИЙ КВІЗ З ЕЛЕМЕНТАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ «СТЕЖКАМИ ГАРРІ ПОТТЕРА»

Марина Грикун, керівник гуртка
«Яскраві барви здоров'я»

Тетяна Полоннікова, керівник
гуртка «Вивчаємо англійську разом»

Дитячий естетико-натуралістичний
центр «Камелія» Броварської міської
ради Броварського району Київської
області

Мета проєкту:

- Познайомити учнівську молодь з елементами професій, пов'язаних з екологією та англійською мовою: біолог, еколог, перекладач;
- формувати дбайливе ставлення до природи, бажання оберігати довкілля;
- спонукати учнів до вивчення іноземної мови і поглиблення рівня знань з біологічних дисциплін;
- підвищувати рівень екологічної свідомості та відповідальності;
- розвивати інтелектуальні здібності, критичне мислення, вміння злагоджено працювати в команді.

Завдання проєкту:

- поглиблювати знання учнів у галузі біології, екології, англійської мови;
- заохочувати молодь до пошуку інноваційних методів вирішення актуальних екологічних проблем;
- сприяти розвитку навичок роботи з інформацією шляхом виконання завдань різних типів;
- розвивати комунікативні навички та логічне мислення в процесі командної роботи;
- мотивувати до поглибленого вивчення біології та англійської мови, а також до саморозвитку у різних галузях.

Учасники проєкту: учнівська молодь закладів загальної середньої освіти Броварської міської територіальної громади.

Реалізація:

Гра транслюється на екрані та складається з 5 раундів, кожен з яких містить завдання різного формату. Команди обирають правильні відповіді та вносять їх у бланк.

У першому раунді учасники після перегляду відео дають відповіді на запитання, що мають на меті перевірити рівень знань із біології. **У другому раунді** учні мають розгадати анаграми й ребуси англійською мовою, розшифрувати фразу, а також перекласти її на українську. **Третій раунд** містить завдання, що передбачають розгорнуті відповіді і поєднують у собі відомості з біології та англійської мови. **У четвертому раунді** учасники дають коротку відповідь «так» або «ні» на запитання, що стосуються екологічної проблематики. **П'ятий раунд** передбачає перевірку знань з біології у форматі кросворду. Таким чином, завдання є різноплановими, що сприяє утриманню уваги та інтересу учнів під час гри, а також дає змогу повноцінно оцінити рівень знань команд із біологічних дисциплін та іноземної мови. Тематика у стилі відомого серед молоді фільму «Гаррі Поттер» також сприяє мотивації й цікавості до гри.

По завершенню квізу журі оцінює відповіді команд та обирає одного переможця, який отримує головний приз – кубок Вогню.

Прогнозовані результати:

- підвищення рівня зацікавленості природничими науками й іноземними мовами, а також загальної обізнаності учнів у біології, екології та англійській мові;
- формування уявлень про різноманітність професій у цих сферах і сприяння визначенню майбутніх професійних інтересів молоді;
- формування покоління відповідальних громадян, які дбають про довкілля;
- розвиток навичок командної роботи та лідерства, посилення екологічної свідомості та відповідальності;
- забезпечення творчого зростання, прагнення до пошуку, дослідження, самовдосконалення.

ОСВІТНІЙ ХАКАТОН «MEDIA LAB CHALLENGE»

Наталія Хаврюта, директор
Вікторія Романченко, керівник
творчого об'єднання
«Медіаплатформа «Планета ЗМІ»,
керівник гуртка «Журналістика»

Дитячий естетико-натуралістичний
центр «Камелія» Броварської міської

Мета проєкту:

- ознайомити учнівську молодь з професіями у сфері медіа: журналіст, репортер, оператор, редактор, фотограф;
- залучати молоде покоління до творення сучасного медіапростору України;
- спонукати учнів до професійної і творчої реалізації у сфері медіа;
- підвищувати рівень соціальної відповідальності, національної ідентичності та екологічної свідомості;
- розвивати критичне мислення, медіакультуру, цифрову грамотність, інтелектуальний, творчий потенціал учнів.

Завдання проєкту:

- розширення знань учнів у сфері журналістики, видавничої справи, телебачення, екологічних дисциплін;
- формування практичних навичок створення різних видів медіапродуктів: друкованих матеріалів, відео, фото, контенту для соціальних мереж;
- обмін практичним досвідом між професіоналами у сфері медіа та молодим поколінням;
- розвиток творчих здібностей та вміння ефективно застосовувати набуті знання;
- підвищення рівня медіаграмотності та вміння критично аналізувати отриману інформацію й протистояти фейкам;
- сприяти виявленню індивідуальних схильностей та психофізіологічних можливостей учнів, а також розвитку вміння зіставити їх з вимогами професії у медіасфері та прийняти правильне рішення про свою придатність до професійної діяльності в обраній галузі.

Учасники проєкту: учнівська молодь закладів загальної середньої освіти Броварської міської територіальної громади.

Реалізація:

На початку заходу спікери – професіонали у сфері медіа та викладачі інституту журналістики – під час неформальної бесіди знайомлять учнів з професіями медіасфери. Організатори оголошують умови проведення хакатону та проводять жеребкування. Далі учні виконують отримане завдання протягом двох годин.

Команда збирає інформацію та створює **медіапродукт на запропоновану тему соціальної та екологічної тематики** в одній із номінацій:

1. **Друковані медіа** – учні готують статтю, доповнюють матеріал авторськими фото і роблять верстку у вигляді сторінки журналу.

2. **Візуальні медіа** – учасники знімають відеоролик тривалістю до 3-х хвилин.

3. **Аудіальні медіа** – учні створюють подкаст тривалістю до 3-х хвилин.

4. **Онлайн-медіа** – учасники готують допис для однієї із соціальних мереж (Instagram, TikTok тощо).

Учні можуть використовувати будь-які технічні засоби – смартфони, камери тощо. Допускається застосування штучного інтелекту, але лише з метою оброблення інформації. Кожну команду в процесі виконання завдань супроводжує **координатор**.

Після створення медіапродукту учасники захищають свої проекти, а спікери їх оцінюють. За результатами хакатону визначається один переможець у кожній номінації.

Прогнозовані результати:

- підвищення рівня медіаграмотності та критичного мислення учнів;
- популяризація професій медіасфери та мотивація до професійної самореалізації у цих галузях;
- створення ефективного освітнього простору, де професіонали та молодь можуть вільно взаємодіяти, обмінюватися досвідом і створювати нові проекти у процесі творчої співпраці;
- залучення учнівської молоді до творення якісного контенту;
- формування соціальної активності та екологічної відповідальності;
- забезпечення творчого зростання, прагнення до пошуку, дослідження, успіху, самовдосконалення.

**УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ
ОБЛАСНИЙ ПРОЄКТ
«СТВОРЮЄМО, ДІЄМО, РЕАЛІЗОВУЄМО»**

Людмила Шевченко,
заступник директора з навчально-методичної роботи
Альона Костина,
завідувач методичним відділом

Комунальний заклад Київської
обласної ради «Центр творчості дітей
та юнацтва Київщини»

Концепт-ідея: визначення кращих практик управління закладом позашкільної освіти з використанням проєктних технологій, поширення ефективних інноваційних ідей в управлінській діяльності керівників

закладів позашкільної освіти та освітньому просторі області, сприяння підвищенню професійної майстерності педагогів.

Завдання:

пошук інноваційних та креативних проєктів, які впроваджуються у закладах позашкільної освіти територіальних громад області та мають ефективний результат впровадження і створення нових можливостей для розвитку закладу;

створення інформаційної бази науково-методичних ідей щодо впровадження сучасних інноваційних педагогічних технологій;

формування позитивного іміджу закладів позашкільної освіти;

створення моделі сучасного позашкільного простору для розвитку дітей, який відповідає сучасним тенденціям;

зміцнення регіональних зв'язків між позашкільними закладами, органами місцевого самоврядування та партнерами.

Учасники: директори, заступники директорів, методисти, керівники гуртків, практичні психологи закладів позашкільної освіти Київської області.

Терміни проведення: березень – травень щорічно.

Організатори: департамент освіти і науки Київської обласної державної адміністрації, КЗ КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини».

Модератори проєкту:

- **Людмила Шевченко**, заступник директора з навчально-методичної роботи Комунального закладу Київської обласної ради «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини»;
- **Альона Костина**, завідувач методичного відділу Комунального закладу Київської обласної ради «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини».

Формат комунікації: офлайн та онлайн.

**«ОРІЄНТИРИ СУЧАСНОГО ПСИХОЛОГА ЗАКЛАДУ
ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.
РЕАГЕНТИ УСПІХУ»**

Людмила Шевченко,

заступник директора з навчально-методичної роботи

Комунальний заклад Київської
обласної ради «Центр творчості дітей
та юнацтва Київщини»

Психологічна допомога учасникам освітнього процесу – нагальна потреба в умовах викликів воєнного стану. Психологи закладів позашкільної освіти повинні мати сьогодні багаж ефективних порад, як опанувати себе в критичних умовах, як допомогти близьким та підтримувати здоровий психічний стан в критичних умовах тощо. Тому практичні психологи закладів позашкільної освіти повинні постійно підвищувати свої професійні якості та вміння, збагачувати багаж психологічних практик.

Концепт-ідея: *створення та функціонування комунікаційної платформи для підвищення рівня надання якісних психологічних послуг у закладах позашкільної освіти як важливої складової організації ефективної освітньої діяльності та комфортної комунікації між учасниками освітнього процесу практичних психологів закладів позашкільної освіти.* Формування вмінь ефективно застосовувати сучасні технології та знаходити швидкі рішення, також передбачає розгляд психолога як активного фасилітатора розвитку, емоційної підтримки, а також провідника, який допомагає не лише успішно адаптуватися в сучасному світі, а й бути щасливими, гармонійно розвиватися і самореалізовуватися.

Пріоритетні напрями:

1. Моделювання ефективної системи роботи практичних психологів закладів позашкільної освіти;
2. Опанування сучасними засобами та інструментами психолога;
3. Організація ефективної комунікації в закладі освіти;
4. Робота практичного психолога з різними категоріями учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану.

Форми проведення: серія тренінгів, вебінарів, практикумів, психологічних платформ, кейс-семінарів тощо.

Терміни реалізації: 2024 – 2026 роки.

Організатори: департамент освіти і науки Київської обласної державної адміністрації, КЗ КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини».

Учасники: практичні психологи закладів позашкільної освіти Київської області

Модератори проєкту:

- **Людмила Шевченко**, заступник директора з навчально-методичної роботи Комунального закладу Київської обласної ради «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини»;
- **Альона Костина**, завідувач методичного відділу Комунального закладу Київської обласної ради «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини».

Іновації в закладах позашкільної освіти Кіровоградської області

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

«МОЯ РІДНА КІРОВОГРАДЩИНА»

Ольга Масина

Комунальний заклад «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

Виховання гармонійної, духовно багатой та національно свідомой особистості - одне з найважливіших завдань закладу позашкільної освіти і України в цілому.

Проект "Моя рідна Кіровоградщина" спрямований на формування духовних цінностей та національної свідомості, спонукає вихованців до глибшого вивчення історії свого краю, традицій та обрядів, любові до українського народу, гордості за минуле та сучасне.

Актуальність. Виховання любові і поваги до рідного краю є найважливішою складовою громадянсько-патріотичного виховання. Щоб виховати патріотів свого краю, треба його знати.

Для реалізації проекту необхідно зняти невеличке відео до 1,5 хвилини у формі слайд-шоу про мальовничі місця (природні пам'ятки, річку та інші цікаві місцини свого краю) та розмістити своє відео у соцмережі на власній сторінці з відповідним хештегом.

Проживаючи в Кіровоградській області, на території унікальних місць, ми не тільки не відвідуємо їх, але і мало знаємо про них. В ході реалізації проекту не лише юні природолюби нашої області отримують знання про прекрасні місця, а й вихованці з інших регіонів.

Ще однією перевагою такого проекту є можливість ознайомитись з красою різних куточків нашої Батьківщини вдома з мобільного телефону, планшету чи ноутбуку. Реалії сьогодення показали, що онлайн-екскурсії є досить актуальними та доступними.

В рамках акції «Літо-2024. Незабаром перемога!» комунальним закладом «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» було організовано та проведено члендж «Моя маленька Кіровоградщина».

До членджу долучилось 183 учасника та дивовижні місця нашої Кіровоградщини відтворили у 49 відео.

ПАРАД ПАТРІОТИЧНИХ ІДЕЙ

Олена Кротенко

Комунальний заклад «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

Освітня ідея. День Конституції України. Історичний та визначальний день для нашої країни, у який ми з особливою гордістю ставимося до атрибутів державності, що роблять нас єдиною нацією та самобутнім народом.

Засоби реалізації. З нагоди відзначення Дня Конституції України в рамках акції «Літо-2024. Незабаром перемога!» комунальним закладом «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» організовано та проведено челендж «Парад патріотичних ідей», який складався з флешмобу малюнків «Портрет у державних кольорах», челенджу світлин «Парад патріотичних ідей» та вікторини до Дня Конституції України.

Результати. В челенджі взяло участь понад 270 учасників серед яких були не тільки юні патріоти Кіровоградської області а й інших областей України; не тільки учні, вихованці закладів загальної середньої та позашкільної освіти, а й вихованці дитячих дошкільних закладів.

Діти з захопленням долучилися до флешмобу малюнків «Портрет у державних кольорах» та челенджу світлин «Парад патріотичних ідей». Під час цього творчого процесу вони не тільки вивчали статті Конституції, а й надавали їм яскравої креативності. У своїх фото- та відеороботах діти ілюстрували атрибути державності, та бажали нашій країні миру, стабільності, процвітання та злагоди.

У вікторині взяли участь 81 учасник. Всі бажаючі хто долучився до вікторини мали змогу перевірити свої знання з історії України та створення її Основного Закону – Конституції.

Впевнені, що участь дітей у таких заходах – це чудовий спосіб зробити вивчення важливого документа цікавим та змістовним, а творчий підхід сприяє кращому розумінню своїх прав, обов'язків, а також цінностей демократії нашої держави.

ЗООТЕРАПІЯ В СУЧАСНІЙ ГУРТКОВІЙ РОБОТІ

Олена Савенко

Світловодська станція юних натуралістів Світловодської міської ради.

Зоотерапія – це один з видів терапії, в якому використовують комунікацію та тактильний контакт з тваринами. Дослідження показують, що часте спілкування з тваринами, немає значення, чи домашніми, чи свійськими, значно покращує психоемоційний та фізичний стан людини,

особливо це стосується дітей. Діти, на відміну від дорослих, більш емоційно та виражено реагують на можливість гратися з тваринами.

Актуальність використання зоотерапії в сучасному гуртковому занятті, особливо в умовах військового стану, досить потужна, адже ментальне здоров'я та соціалізація вихованців закладу позашкільної освіти значно порушені та потребують негайного відновлення. Сьогодні у дітей загострене почуття тривожності, панічності, стресу, що призводить до значних порушень у фізичному розвитку та може потягнути за собою незворотні негативні наслідки. Зоотерапія дає дітям можливість контактувати з тваринами фізично (гладити, обіймати), спостерігати (рибки, черепахи), слухати (папуги, коти), залежно від того, яку користь дитина прагне отримати від цього спілкування: заспокоїтись, проявити емоцію, відчути свою відповідальність та значущість.

У перервах між заняттями діти можуть відвідати контактний міні-зоопарк, який функціонує в закладі. Значна кількість занять гуртків еколого-натуралістичного напрямку проходить безпосередньо у самому зоопарку. Серед доступних тварин є рибки різних видів, червоновухі черепахи, шиншили, хом'яки, морські свинки, декоративні кролі, папуги, карликові кури. Тобто, кожен має змогу контактувати з тим, кого він обере, доглядати за своїм улюбленцем. Спілкування з психологом досить часто проходить саме в контактному міні-зоопарку, адже наявність поруч улюбленця допомагає дитині розслабитись та відкритись перед спеціалістом, що полегшує виявлення проблеми та її корекцію.

За довготривалими спостереженнями педагогічних працівників позашкільного закладу, зоотерапія значно покращує психологічний стан дітей та дає змогу їм перемикає свою увагу на інший вид діяльності, відволіктись та відпочити від навчання. Контакткування з тваринами також допомагає розвивати в дітей почуття відповідальності, емпатії, екологічної свідомості та позитивного ставлення до оточуючих.

МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

ПРОЄКТ «НОВАЦІЇ ВИРОЩУВАННЯ ОРГАНІЧНИХ ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР НА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІЙ ЗЕМЕЛЬНІЙ ДІЛЯНЦІ»

Вікторія Романенко

Комунальний заклад «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

Зважаючи на вимоги сьогодення, з метою набуття практичних навичок ведення сільського господарства учнівською молоддю, завдяки реалізації проєкту НДЗД стала основою для вирощування різноманітної овочевої продукції, проведення науково-дослідницької роботи.

Мета проєкту: розширення напрямів діяльності закладу відповідно до сучасних освітніх вимог, створення можливостей щодо організації і проведення практичної і науково-дослідницької роботи гуртків аграрного профілю, формування у вихованців дослідницьких і практичних навичок, популяризація природоохоронної діяльності в урбанізованому довкіллі, закріпити знання про овочеві культури, виховувати повагу до сільськогосподарської праці.

Освітня ідея: залучення вихованців до дослідження можливостей і технологій органічного землеробства та овочівництва в умовах клімату своєї місцевості, пошук найбільш продуктивних сортів овочевих культур.

Завдання проєкту: сприяння розвитку дослідницької і експериментальної роботи; виявлення та розповсюдження кращого досвіду; ознайомлення вихованців з сучасними технологіями; вирощування екологічно-чистої сільськогосподарської продукції; підтримка творчої праці педпрацівників, підвищення їх майстерності та популяризації творчих здобутків у галузі дослідництва.

Засоби реалізації: створення дослідних ділянок відповідно зазначених технологій на НДЗД, вирощування на «органічних грядках» овочевих культур, що дає можливість покращити схожість насіння в умовах посухи; вирощування овочевих культур блочно-модульним способом.

Результати: набуття нових знань, умінь і навичок щодо використання технологій органічного землеробства в процесі експериментально-дослідницької роботи на навчально-дослідній земельній ділянці; ґрунтозахисних способів і систем обробітку ґрунту на НДЗД; поширення та популяризація екологічно безпечних технологій вирощування продукції рослинництва; набуття практичного досвіду реалізації агроекологічних проєктів та презентації результатів на конкурсах дослідницького характеру.

ПРОЄКТ «ОБДАРОВАНІСТЬ»

Тетяна Лоцман

Комунальний заклад «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

Позашкільна освіта є чинником, що забезпечує розвиток інтелектуального та творчого потенціалу дітей та учнівської молоді. Сучасні тенденції соціального розвитку ставлять перед освітою нові задачі - відхилення від орієнтації на «середнього» вихованця,

підвищений інтерес до обдарованих і талановитих дітей, до особливостей розкриття й розвитку їх здібностей у процесі освіти.

Розвиток природних здібностей дитини, розкриття її творчого потенціалу відповідає водночас інтересам і гуртківця, і суспільства, загальнодержавним потребам.

Актуальність проєкту продиктована необхідністю педагогічної підтримки обдарованих дітей, зниженням зацікавленості вихованців та батьків в досягненні максимально можливих результатів навчання, характерним для суспільства послабленням значущості якісних знань, досягнень в інтелектуальному розвитку.

Мета проєкту: удосконалення системи виявлення обдарованих дітей; створення умов для їх розвитку, реалізація інтелектуальних здібностей обдарованих вихованців, створення системи їх психолого-педагогічного супроводу, відповідно до упорядкованого банку даних.

Завдання проєкту:

- оптимізація системи пошуку та розвитку творчо-обдарованих вихованців закладу позашкільної освіти;
- підтримка талановитих та обдарованих дітей;
- підготовка педагогів до роботи з обдарованими дітьми на основі вітчизняного та міжнародного досвіду;
- фіксація динаміки досягнень вихованців;
- впровадження інноваційних технологій навчання;
- організацію та координування дослідницько-експериментальної роботи в закладі;
- сприяння професійному самовизначенню вихованців.

Очікувані результати:

- створення моделі системи роботи з обдарованими вихованцями;
- пробудження творчої енергії вихованців, усвідомлення ними необхідності обирати шлях свого творчого розвитку;
- підвищення рівня творчої активності вихованців Кіровоградського ОЦЕНТУМ;
- видання електронної книги «Обдаровані діти».

**ЕКОЛОГІЧНИЙ ОНЛАЙН-ЧЕЛЕНДЖ
«ПЛАНЕТІ ПОТРІБНА ТВОЯ ДОПОМОГА!»**

Ніна Закутаєва

Комунальний заклад «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

Концепція сталого розвитку пропонує стратегію діяльності і поведінки

людства в умовах сучасної кризової екологічної ситуації: збалансування економічних, екологічних і соціальних чинників розвитку суспільства; збереження природних, соціальних і економічних ресурсів, із тим, щоб рівень добробуту наступних поколінь лишався не нижчим за сучасний. Це неможливо без відповідних екологічних знань, тому формування екологічних компетенцій майбутніх громадян є необхідною складовою сталого гармонійного екологічно безпечного розвитку суспільства. Для їх формування важливо приділяти більш уваги інноваційним методам навчання. Впровадження освіти для сталого розвитку передбачає зміщення акцентів від методів, орієнтованих на передачу інформації, до впровадження активних методів опрацювання проблем і пошуку рішень.

Реалізуючи Концепцію сталого розвитку в комунальному закладі «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» педагогами розроблено онлайн-челендж «Планеті потрібна твоя допомога!».

Учасники заходу: учні, вихованці закладів загальної середньої та позашкільної освіти Кіровоградської області, діти з числа тимчасово переміщених осіб.

Мета заходу: залучення учнівської молоді до збереження довкілля та природних ресурсів планети; формування екологічного мислення; виховання ціннісного ставлення до природи.

Результат: учасники заходу в соціальних мережах поділились власним практичним досвідом з вирішення проблем довкілля та поліпшення стану навколишнього середовища.

НАВЧАЛЬНИЙ МАЙДАНЧИК «КЛАС ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ»

Наталія Колеснікова

Комунальний заклад «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

Екологічна безпека – один з найважливіших напрямків безпеки людини, суспільства, людства загалом. Вона пов'язана з необхідністю відновлення порушеної взаємодії людини і природи, гармонізації їхнього співіснування, раціонального природокористування.

Важливе значення для формування екологічної компетентності вихованців має саме екоцентрична екологічна свідомість, що забезпечує розуміння особистістю суті екологічних проблем, їх природи і джерел розвитку. Дітей треба вчити правильно користуватися природними ресурсами. Саме ця ідея була закладена в основу класу екологічної безпеки розробленого педагогічними працівниками комунального

закладу «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді».

Клас розміщений на території закладу, який нараховує 11 інформаційних банерів:

- «12 правил екологічної безпеки»;
- «Клас екологічної безпеки»;
- «Проблема чистого повітря»;
- «Проблема чистої землі»;
- «Проблема чистого повітря»;
- «Ми за здоровий спосіб життя»;
- «Обережно – Небезпека!»;
- «Правила поведінки на воді»;
- «Правила безпечної поведінки в лісі»;
- «Небезпечні рослини, про які варто знати»;
- «Обережно! Небезпечні тварини України».

Види діяльності в класі екологічної безпеки: навчальна, пошуково-дослідницька, трудова, ігрова.

Мета: формувати поняття про екологічну безпеку, систематизувати знання про вплив забруднення навколишнього середовища на здоров'я; сприяти формуванню в учнів стійких переконань щодо важливості дотримання принципів екологічної безпеки навколишнього середовища; розвивати спостережливість, уміння визначати пріоритети; виховувати свідому потребу у збереженні якісного екологічного стану навколишнього середовища; розвивати здоров'язбережувальні компетенції, вміння аналізувати, робити висновки; виховувати відповідальність, свідому потребу в дотриманні принципів здорового способу життя.

Новації в закладах позашкільної освіти Луганської області

ВИКЛИКИ ТА ДОСЯГНЕННЯ 2024 РОКУ

Алла Катеринець

Комунальний заклад

«Луганський обласний центр еколого-натуралістичної творчості
учнівської молоді»

Після повномасштабної збройної агресії росії проти України, починаючи з квітня 2022 року, після фактичної повномасштабної тимчасової окупації основної території області, всі заклади освіти Луганської області призупинили освітній процес. Він поновився лише в 2022-2023 навчальному році. При цьому освітянська галузь Луганської

області втратила понад 50% як чисельного складу учнів, так і кількість закладів освіти. При цьому працювало лише 6 ЗПО, з них три – обласні профільні. При цьому призупинилось фінансування всіх форм позашкільної та позакласної роботи в закладах освіти.

Комунальний заклад «Луганський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» у 2024 році забезпечував організаційно-методичний супровід відповідного напрямку позашкільної роботи в освітньому просторі Луганщини.

Протягом 2024 року в закладі працювало 14 гуртків (54 години на тиждень) за 10 профілями, в яких навчалося 194 вихованця з закладів освіти 5 територіальних громад області, з вересня 2024 року – 210 вихованців з закладів освіти 6 територіальних громад області,

Але, незважаючи на складні умови організації роботи закладів освіти Луганської області в дистанційному форматі, проживання учасників освітньо-виховного процесу на непідконтрольних Україні територіях та за кордоном, учнівська молодь Луганщини активно долучалась до всеукраїнських масових заходів еколого-натуралістичного напрямку.

За зазначений період учнівська молодь області взяла участь у 45 з 53 всеукраїнських заходах відповідного профілю. У 42 з них юні луганчани посіли призові місця. Всього за навчальний рік дипломами та грамотами Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді було нагороджено 410 учнів та колективів області.

За ініціативою Луганського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді 5 березня 2024 року в онлайн форматі відбулася зустріч під гаслом «Любов до природи єднає людей!» учнівської молоді Луганщини з учасником 27-ої і 28-ої українських антарктичних експедицій, вченим-біологом, кандидатом біологічних наук Сергієм Глотовим.

У зв'язку з тим, що всі заклади освіти області працюють в дистанційному форматі (фактично віртуально), організувати практичну природоохоронну роботу в даний період практично неможливо. Попри це окремі заклади освіти, які мають певну локалізацію учасників освітнього процесу та жителів певних громад Луганщини (діти, батьки, вчителі, органи місцевого самоврядування тощо) на території окремих населених пунктів (об'єднаних територіальних громад, міст) за місцем теперішнього перебування, доєднуються до природоохоронних заходів цих громад (прибирання сміття, посадка дерев, очищення берегів водойм тощо).

З метою розповсюдження такого досвіду роботи, Луганським ОБЛЦЕНТУМ, в рамках роботи з закладами освіти територіальних громад області, запропоновано націлювати учнів з Луганщини на активну участь в екологічних, природоохоронних, волонтерських активностях громад за місцем їх теперішнього проживання. Водночас Центр, на

початку 2024 року, розповсюдив адреси та контакти всіх закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку в Україні, з рекомендаціями щодо їх можливого навчання в них та долучення до активностей, які проводять ці заклади. Певні результати цього напрямку роботи вже є. Затяжна війна буде спонукати до посилення цього напрямку роботи, створення нових локальних осередків громадського природоохоронного руху луганчан на територіях інших областей, що сприятиме як розвитку цього напрямку в області в цілому, так і на подальше в рамках міжрегіональної співпраці зі створення «громад стійкого розвитку» на Луганщині в процесі її відбудови після деокупації..

Новації в закладах позашкільної освіти Львівської області

УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

БЕЗБАР'ЄРНИЙ ОСВІТНИЙ ПРОСТІР КЗ ЛОР «ЛОЦЕНТУМ»

Михайло Казимир,
директор

Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

Сьогодні одним із пріоритетних напрямків розвитку освіти є створення інклюзивного середовища, де кожна людина, незалежно від особливостей психофізичного розвитку, може реалізувати свій потенціал. Однією з ключових складових цього процесу є безбар'єрність в освіті і, зокрема, у позашкільній освіті. Для дітей з особливими освітніми потребами це не просто важливий аспект, а основна умова для отримання якісної та доступної освіти, соціального захисту, змістовного дозвілля.

Місце реалізації: КЗ ЛОР «Львівський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

Освітня ідея:

- забезпечення безбар'єрного доступу до закладу позашкільної освіти

(КЗ ЛОР «ЛОЦЕНТУМ») та організація безпечного інклюзивного освітнього середовища;

- забезпечення рівних прав і можливостей осіб з особливими освітніми потребами, в т.ч. осіб з інвалідністю, на якісну позашкільну освіту;
- розвиток здібностей та обдарувань дітей з особливими освітніми потребами з урахуванням індивідуальних потреб та інтересів, зокрема потреб у професійному визначенні, соціалізації та інтеграції в суспільство.

Засоби реалізації: - розроблено проєкт організації території дендрологічного парку місцевого значення «Львівська Софіївка» на території КЗ ЛОР «ЛОЦЕНТУМ», яким передбачено облаштування пішохідних доріжок до найбільш цікавих об'єктів рослинного світу дендропарку, навчальною екологічною стежкою «Дивосвіт» та «Стежкою здоров'я», територією вуличного зоолого-тваринницького комплексу з врахуванням пересування осіб на кріслах колісних;

- введено в дію ліфт для вільного доступу дітей з особливими освітніми

потребами, їх батьків/опікунів, військовослужбовців, які проходять лікування та реабілітацію на Львівщині, ветеранів війни тощо до навчальних кабінетів, лабораторій та об'єктів тваринного світу постійно діючої еколого-освітньої виставки «Планета ЗОО», контактного зоокуточка «Дружній до дітей».

Очікувані результати: реалізація проєкту «Безбар'єрний освітній простір КЗ ЛОР «ЛОЦЕНТУМ» дозволить:

- задовольнити потреби у доступі до приміщення ЛОЦЕНТУМ особам з

особливими освітніми потребами, в т.ч. особам з інвалідністю, які пересуваються у кріслах колісних;

- вирішити соціальну проблему - уникнути нерівних можливостей дітей з

особливими освітніми потребами щодо здобуття позашкільної освіти. Діти зможуть відвідувати гуртки, які функціонують на базі Центру, пізнавати навколишній світ, розкривати приховані таланти;

- сприяти соціалізації та розширенню життєвого простору дітей з особливими освітніми потребами шляхом їх спілкування з однолітками;
- забезпечити створення рівних можливостей та вільний доступ до освітніх послуг дорослого населення, в.т.ч. військовослужбовців, ветеранів війни.

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

ТИЖДЕНЬ ДОСЛІДНИЦТВА «ЮНІ ДОСЛІДНИКИ»

Ольга Кульчицька,

Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний
центр
еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

Актуальність. Зміни, які відбуваються у сучасному освітньому середовищі, вимагають від педагогів переорієнтації освітнього процесу на формування учня-громадянина розвинутого демократичного суспільства, якому притаманна динаміка соціального прогресу, прискорене зростання інформаційного потоку; формування мислячої, самостійної, творчої особистості, спроможної приймати нестандартні рішення. Ефективним засобом, який підводить дитину до розв'язання проблеми, є пошуково-дослідницька діяльність, під час якої вона висловлює свою думку, аналізує, порівнює, робить висновки.

Місце реалізації: КЗ ЛОР «Львівський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді», заклади загальної середньої та позашкільної освіти області.

Освітня ідея. Залучення здобувачів освіти до пошуково-дослідницької діяльності, розвиток у них критичного мислення, формування екологічного світогляду, екологічної культури, науково-дослідницьких навичок, навичок роботи в команді та застосування набутих теоретичних знань з природничих дисциплін у практичній діяльності.

Реалізація. Впродовж тематичного тижня дослідництва у КЗ ЛОР «Львівський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» сплановано і проведено заходи:

- STEAM-турнір серед вихованців закладу, учнів 7 – 9 класів;
- щорічний обласний конкурс дослідницько-експериментальних робіт з природознавства «Юний дослідник»;
- обласний конкурс винахідницьких і раціоналізаторських проєктів еколого-натуралістичного напрямку;
- інтелектуально-пізнавальні ігри;
- дослідження місцевої флори вихованцями гуртка «Природа рідного краю» під час велоекскурсії;
- експерименти дослідників-початківців (вихованці гуртків «Природознавство для дошкільників», «Природа рідного краю») у STEM-лабораторії: робота електронного годинника на фруктовій батареї, вимірювання вмісту нітратів у овочах і фруктах та порівнювання їх із гранично допустимою нормою; дослідження впливу синтетичних миючих засобів на зелені водяні рослини тощо.

Очікуваний результат. Проведення тематичного тижня - це результат спільної творчої праці учасників освітнього процесу.

Різноманітні завдання – від наукових експериментів до креативних проєктів – дозволили кожному знайти щось цікаве для себе, проявити кмітливість, творчість, фантазію, отримати позитивні емоції. Проведені заходи сприяють розвитку пізнавальних інтересів, формуванню всебічно розвиненої особистості, здатної не тільки здобувати знання, а й навчитися застосовувати їх на практиці, вирішувати актуальні проблеми, працювати в команді. У процесі такої діяльності поглиблюються знання, розвивається спостережливість, напрацьовується дослідницький підхід до розв’язання екологічних проблем.

ІГРОВИЙ ЕКОМАЙДАНЧИК ЯК СУЧАСНИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ ОСВІТНІЙ ХАБ

Ірина Валах,
заступник директора з навчально-методичної роботи

Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний
центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

Однією із найефективніших форм екологічного виховання є екологічні ігри. В них вирішується і реалізується ціла серія різних проблем комплексного навчання і виховання. Тому виховання майбутньої людини відбувається перш за все в грі. (А.С.Макаренко).

Місце реалізації: КЗ ЛОР «Львівський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді».

Освітня ідея: формування екологічної культури особистості, залучення учнівської молоді до практичної природоохоронної роботи через сучасний ігровий екомайданчик з цікавим сюжетом, що містить елементи пошуку і відкриття в освітньому процесі; набуття практичних навичок з тактичної медицини; виховання шанобливого ставлення до традицій українського народу та любов до Батьківщини.

Засоби реалізації: цього року на базі КЗ ЛОР «ЛОЦЕНТУМ» започатковано проведення еколого-патріотичної гри «Еколандія».

У грі змагались п’ять команд вихованців гуртків Центру, які працюють на базі закладів загальної середньої освіти Жовківської, Великомоствівської, Шегинівської ТГ, закладу освіти обласного підпорядкування та ЛОЦЕНТУМ.

Локації еколого-патріотичної гри «Еколандія»:

➤ **орієнтування на місцевості (за картою):** розпочалась еколого-патріотична гра мандрівкою у Стрийський парк, де учасники вчилися орієнтуватися на місцевості за картою, на швидкість шукали букви на контрольних пунктах, які були вказані на карті Стрийського парку та розшифровували слова (екологія, донат, природа, мир, Батьківщина);

➤ **домедична допомога:** учасники кожної команди виконували важливі

практичні завдання із основ тактичної медицини під керівництвом досвідчених учасників бойових дій, військових медиків 125-ої окремої бригади територіальної оборони Збройних сил України;

➤ **екоквест «Сортуй відповідально»:** школярі проходили п'ять станцій та

виконували різні завдання щодо переробки та сортування сміття. Діти дружно працювали у команді, вирішували кросворди, головоломки, складали прислів'я, в ігровій формі сортували сміття у відповідні контейнери та засвоїли головне – лише від відповідальних кроків кожного з нас буде залежати майбутнє нашої планети;

➤ **«Козацькому роду - нема переводу»:** витримка, спритність, влучність,

прагнення до перемоги та командний дух – такі якості продемонстрували учасники гри на цій локації. Школярі брали участь у веселих змаганнях із перетягування канату, гри «Дарст» та гри із м'ячами. Завершилися козацькі забави вікториною «Козацька історія», де діти мали нагоду проявити свою кмітливість, знання з історії козацтва;

➤ **пошук «солодких» скарбів:** юні географи отримали інструкційну картку

пошуку скарбу та за допомогою компаса визначали напрямок і відстань до скарбу.

Результати: ігровий екомайданчик стимулює інтелектуальну діяльність дітей, забезпечує розвиток інтересу до вивчення природи, вчить прогнозувати, досліджувати та перевіряти правильність прийнятих рішень і гіпотез, виховує культуру спілкування, формує вміння працювати в команді. Екогра дає дітям можливості «проживання» в іншій світоглядній системі та, найголовніше, отримати незабутні позитивні емоції, що так важливо в даний час.

ВЕЛОЕКСКУРСІЯ, ЯК ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ СУЧАСНОГО ЗАНЯТТЯ

Галина Малиш,
керівник гуртка

Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний
центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

Місце реалізації: село Кулява і Туринка Жовківської міської ради
Львівського району Львівської області та їх околиці.

Тривалість: 4 години

Учасники: вихованці гуртка «Основи фенології» КЗ ЛОР «ЛОЦЕНТУМ», який працює на базі Кулявського ЗЗСО І ступеня Жовківської міської ради Львівського району Львівської області

Освітня ідея: залучення вихованців до пошуково-дослідницької діяльності, ознайомлення з природними та історичними об'єктами своєї місцевості, популяризація інноваційних здоров'язбережувальних технологій, мотивація вихованців до здорового і активного способу життя, підвищення їхньої обізнаності щодо безпеки руху на велосипеді та участі у дорожньому русі, популяризація велосипеда як транспортного засобу.

Екскурсійні об'єкти: капличка святого Миколая, збудована ще пращурами на роздоріжжі трьох доріг, які ведуть у три сусідні села: Туринку, В'язову і Замочок; гребля, майстерно вибудована бобрами-будівельниками у зрошувальному каналі; річка Свиня та річка Дерев'янка; молодий ліс; озеро посеред лісу з острівком природної рослинності та містком, який веде на цей острівок.

Очікувані результати. Під час велоекскурсії юні екологи поглибили знання про природу рідного краю, ознайомилися із природними угрупованнями своєї місцевості: ліс, річка, озеро; проявили спостережливість, вміння аналізувати і порівнювати особливості природних об'єктів свого і сусідніх сіл. Такі заняття в природі цікавіші, зрозуміліші і надовго запам'ятовуються.

«УКРАЇНСЬКА ХУСТКА - НАШ ОБЕРІГ» (до Всесвітнього дня української хустки)»

Ірина Валах,
заступник директора з навчально-методичної роботи

Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний
центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

«Відроджуємо! Шануємо! Популяризуємо!»

Ми живемо в особливий час для нашої неньки України. Наша держава продовжує відстоювати свою незалежність та суверенітет. У ці хвилини наші захисники оберігають мирне сьогодення і наше щасливе майбутнє. То ж діти повинні знати історію свого краю, розвивати культуру, традиції, любити свій народ. А любити свій народ - це означає любити мамину пісню, що вчила добра і ласки, пам'ятати батьківську хату, бабусину скриню, з трепетом брати у руки речі, які в ній є, і берегти, як реліквію.

Місце реалізації: КЗ ЛОР «Львівський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді».

Освітня ідея: плекання українських традицій, звичаїв та обрядів; ознайомлення вихованців із хусткою-оберегом, як важливим елементом нашої культури.

Учасники: вихованці гуртків ЛОЦЕНТУМ «Природа, фантазія, творчість», «Флористика та фітодизайн інтер'єру».

Реалізація: проведено виховний інтерактивний захід «Українська хустка - наш оберіг» (до Всесвітнього дня української хустки).

Юннати розповіли про історію появи української хустки, її значення для української родини, про символіку хустини, яка є не лише модним аксесуаром, але й важливим елементом нашої культури. Цікавою була розповідь про унікальні орнаменти та кольори, якими прикрашали українську хустку, способами її виготовлення та оздоблення.

На святі панувала невимушена та доброзичлива атмосфера: школярі декламували вірші, інсценізували сценки, співали пісні про українську хустку, про Україну. Педагогиня ЛОЦЕНТУМ розповіла та показала хустку, якій понад 100 років, що належала її бабусі, поділилася цікавими та захоплюючими історіями про інші родинні хустки.

Родзинкою заходу став майстер-клас із зав'язування української хустки. Педагоги розповіли про різні варіанти зав'язування хустини. Дівчата із захопленням влаштували «показ мод» та продемонстрували, що носити хустку – це не тільки долучатися до традицій свого роду – це ще й модно і красиво!

Вихованці побажали усім, щоб традиційний оберіг роду українського, хустина, покрити та захистити усю Україну від війни та зла. Хай будуть в серці нерозлучні Добро, Надія, Віра і Любов.

Результати: завдяки таким виховним заходам школярі вчать відроджувати, шанувати та пропагувати наші українські традиції, адже відродження народних звичаїв і традицій - невід'ємна частина національно-патріотичного виховання школярів, формування національної свідомості та культури.

Нехай кожна українська хустка буде не лише елементом стилю, а й символом нашої національної гордості та єднання.

Оберігаймо нашу культуру, пишаймося тим, що ми – українці!

ОСІННІЙ ЕКОХАБ

Наталя Дендюк,
методист

Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

Враховуючи виклики та реалії сьогодення, педагоги КЗ ЛОР «Львівський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

постійно працюють над удосконаленням освітнього процесу, вишукують нові шляхи, які б допомагали підвищити інтерес дітей до занять, активізувати їхню діяльність, прищепити любов до навчання.

Місце реалізації: КЗ ЛОР «Львівський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді».

Освітня ідея: Ми замислились над ідеєю проведення осінніх канікул у ЛОЦЕНТУМ, адже канікули - особлива пора для позашкільця. Це час, коли дитина може сповна віддатись заняттям улюбленою справою.

Цього року на базі Центру було в час осінніх канікул запроцював «Осінній екохаб». Було розроблено план заходів на кожен день осінньої школи, тематика проведення занять.

Засоби реалізації: робота під час осінніх канікул була спланована і проводилась так, щоб кожна дитина могла знайти собі заняття до душі. Щоденно у закладі працювали локації: «Екологічна», «Експериментальна», «Творча», «Локація релаксу».

Локація «Екологічна» - діти досліджували флору та фауну; говорили про домашніх улюбленців; вчилися в ігровій формі сортувати сміття; брали участь у екоквесті «Сорт сміт», інтерактивній грі «Щасливі лапки». Під час щоденної екохвилинки вихованці відгадували загадки, вікторини та «спілкувалися» з тваринками контактного зоокуточка «Дружній до дітей».

Діти навчилися працювати у команді та засвоїли головне, що лише від відповідальних кроків кожного з нас буде залежати майбутнє нашої планети.

Локація «Експериментальна» - школярі були творчими експериментаторами, адже за допомогою солі та акварелі вчилися малювати справжні шедеври. Юннати експериментували з різними формами і текстурами, фантазували та створювали цікаві тематичні солоні осінні малюнки.

Справжніми дослідниками відчували себе учасники осіннього екохабу у STEM-лабораторії Центру. Педагоги спільно з дітьми визначали рівень шуму у приміщенні за допомогою шумоміру; використовуючи нітратомір досліджували овочі і фрукти на вміст нітратів.

Локація «Творча» - кожен день осіннього екохабу завершувався на творчій, позитивній ноті. Для дітей були запропоновані креативні та пізнавальні екомайстерки. Діти із задоволенням виготовляли троянди із кленових листочків; креативні екозакладки для книг із квітів, плодів та сухоцвітів; створювали оригінальні підсвічники із скляних банок, стрічок та природного матеріалу; виготовляли еко-магніти; малювали дерева в техніці "монотипія"; на мольбертах виконували творчі живописні композиції на осінню тематику; виготовляли листочки в техніці оригамі, створювали композиції.

Прекрасним доповненням була найулюбленіша майстерка всіх дітей – «Аквагрим». Школярі отримали надзвичайно потужний заряд позитивної енергетики та хорошого настрою.

Локація релаксу - педагоги подбали і про відпочинок та хороший настрій для дітей. Для учасників осіннього екохабу працювала відеотека. Діти мали нагоду переглянути екофільми із серії «Мої веселі друзі звірята», почастились смаколиками та поділитись своїми враженнями.

Родзинкою локації був екотеатр. Вибравши собі іграшку-рукавичку, діти змогли перенестись у казку, яку створювали самі: давали ім'я, професію своєму герою і вчилися взаємодіяти у новому образі.

Приємним бонусом для дітлахів стала прогулянка мальовничими місцями осіннього Стрийського парку. Діти дізнались історію створення парку, відвідали оранжерею, де ознайомились з екзотичними рослинами, які там зростають.

На завершення осінніх канікул школярі створили «Дерево вражень» та поділилися своїми враженнями про цікавий та захоплюючий тиждень у Центрі.

Результати: завдяки цікавим, нестандартним, мотивуючим заняттям та активностям діти вчилися творчо працювати, відпочивали, спробували себе у ролі вчених-біологів, екологів, дослідників-початківців; розвивали акторську майстерність: уміння імпровізувати, виразну мову, пам'ять, вміння спілкуватися з однолітками, а головне - набралися позитивних емоцій, що так необхідно і важливо сьогодні.

Новації в закладах позашкільної освіти Одеської області

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

**ОРГАНІЗАЦІЯ STREAM-ЛАБОРАТОРІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ
У ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЕКОЛОГО-
НАТУРАЛІСТИЧНОГО НАПРЯМУ, ЯК НОВОГО ЕЛЕМЕНТУ
ПРЕДМЕТНО-РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА**

Ірина Гусак,
методист еколого-натуралістичного
підрозділу Одеського обласного

гуманітарного центру позашкільної освіти та виховання, керівник гуртка
«Рік перед школою в «Юннатах»

Авторська навчальна програма розвитку дошкільника «Рік перед школою в «Юннатах» розрахована на роботу з дітьми старшого дошкільного віку (5-6 років). Поступово програма для дошкільників була оновлена з урахуванням змісту Альтернативної програми «STREAM – освіта або Стежинки у Всесвіт», яка спрямована на формування культури інженерного мислення в дошкільників, зорієнтована на цінності та інтереси дитини, на ампліфікацію дитячого розвитку, взаємозв'язок усіх сторін життя та формування культури інженерного мислення.

Програма побудована на основі впровадження принципу ампліфікації. Ампліфікація – це організація навчальної роботи з психологічно-значущим для дитини матеріалом, методом розширення кола розумінь та понять. Ампліфікація може використовуватись для роботи з образами, явищами. На заняттях гуртка можуть бути використані аплікації на наукові теми, наукові розмальовки, карти-схеми, блок-схеми та ін.

Навчання через пізнання нового (проектна та експериментальна діяльність) - одна з технологій STREAM-освіти. Тому, програма передбачає створення STREAM-лабораторії для дітей старшого дошкільного віку, як нового елементу предметно-розвивального середовища позашкільного закладу.

Метою роботи лабораторії є розвиток інтересу до дослідницької діяльності та формування наукового світогляду дошкільників, формування культури інженерного мислення, мінімальних інженерних навичок.

STREAM-лабораторію для дошкільників можливо створити керівником гуртка самотужки, залучившись підтримкою керівництва закладу та спираючись на ініціативу мотивованої батьківської громади еколого-натуралістичного закладу.

Своя міні-лабораторія в кабінеті створює предметно-розвивальне середовище, де вихованці зможуть мислити нестандартно, будувати власні концепції, реалізовувати проекти та навчатися співпрацювати разом.

До складу STREAM-лабораторії закладу позашкільної освіти для дошкільників можливо включати наступні елементи: майстерню, кабінет винахідника, будівельну станцію, лабораторію екоінженерінгу, лабораторію інтровертів, лабораторію художника. Також, до складу STREAM-лабораторії може входити метеомайданчик, клумба з рослинами-годинниками або рослинами-барометрами, куточок живої природи, теплиця тощо. Відвідування вихованцями гуртка парку, теплиці,

навчально-дослідницької ділянки, своєрідних навчальних лабораторій, сприяє виконанню поставлених перед керівником гуртка освітніх завдань.

ПЕРШІ СХОДИНКИ ДО STEARM-ОСВІТИ

Лариса Лебедєва,
керівник гуртка
«Рік перед школою в
юннатах»
з елементами STEARM-
освіти
Центру позашкільної освіти
м. Чорноморськ

Починати навчання в природі на засадах принципів STEARM-освіти доцільно з наймолодших – дошкільнят 4-5 років. STEARM-підхід закладає принципи системного мислення дитини як основи для формування загальної картини світу. Практика показала, що включення в освітній процес ARTS-дисциплін є ключовим в дошкільному віці, коли дитина сприймає світ здебільшого через емоції й мислить образами, барвами, звуками.

Чим меншим є вік дитини, тим більш актуальним стає вислів про «інтелект на кінчиках пальців». Саме практичний аспект STEARM-освіти сприяє легшому засвоєнню знань та глибшому розумінню природних процесів.

На практичних заняттях у Музеї живої природи Центру ПО м.Чорноморськ вихованцям дошкільного віку закладаються основи формування екологічного мислення, яке дозволяє розуміти, що всі організми та процеси на нашій планеті пов'язані між собою.

З весни та до холодів заняття гуртка відбуваються на свіжому повітрі у дворі Центру в форматі «Зеленого класу». Це дає дітям змогу спостерігати за життєдіяльністю мурах, джмелів, слимаків, їжаків та птахів безпосередньо в природних умовах. Крім того, на території Центру збудовано два «Готелі для комах», як наочний приклад природоохоронної діяльності. Такі умови, а саме, проведення занять на свіжому повітрі, дозволяють додавати до процесу навчання можливість спостереження наживо та елементи практичної роботи в природному середовищі.

Вивчення будь-якої природничої теми розглядається за допомогою математики, розкриття початкових інженерних понять та доповнюється завданнями на розкриття творчих здібностей, розвитку творчої уяви вихованців.

На сучасному етапі навчати дітей потрібно креативному, аналітичному, інноваційному мисленню, співпраці та роботі в команді.

Одна з ключових переваг STEARM-освіти — тісний зв'язок з реальністю. Для прикладу, мініатюрна модель бджолиної рамки зі стільників дає змогу дошкільнятам зробити перші кроки в країну «Геометрія». Такий комплексний підхід до вивчення теми дозволяє об'єднувати математику, інженерію та технологію, як практичні дисципліни із конкретним застосуванням.

Творчий компонент був втілений, наприклад, в створенні колажу «Бджілка та квіти», вивченні віршів та роботою над міні-виставою «Світ комах», де кожен вихованець мав можливість обрати собі роль «до душі».

Узагальнюючи свій досвід роботи з дошкільнятами, хочу зазначити, що застосування STEARM-підходу на заняттях гуртка дозволяє кожній дитині відчувати себе дослідником, винахідником, інженером та сприяє формуванню основ біотичного та наукового підходів у пізнанні законів природи.

ВПРОВАДЖЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ КВЕСТ-ТЕХНОЛОГІЙ У STEM-ОСВІТІ ПОЗАШКІЛЛЯ

Інна Палазова,

вчитель початкових класів І
категорії, керівник гуртка «Казочок»
Баннівський ліцей Василівської
сільської ради Болградського району
Одеської області

У сучасних умовах характерною рисою роботи закладів позашкільної освіти є активне застосування елементів STEM-освіти з використанням інтерактивних технологій.

STEM-освіта все більше уваги приділяє інтеграції науки, технологій, інженерії та математики в освітньому процесі закладів позашкільної освіти. Це підхід, який сприяє розвитку критичного мислення, креативності та практичних навичок у наших вихованців. Для підвищення якості впровадження елементів STEM-освіти спробували використовувати також квест-технології. В останні роки такі технології успішно використовуються креативними та творчими керівниками гуртків.

Квести можуть бути як фізичними, так і віртуальними, і вони зазвичай включають командну роботу, що сприяє розвитку комунікаційних навичок у дітей.

У ході реалізації сценарію та виконання місії гра не тільки дозволяє кожному учаснику заявити про себе та свої здібності, але й сприяє розвитку комунікації між гравцями, що стимулює спілкування та є хорошим способом згуртувати учасників місії. Завдання мають як елемент змагання, так і ефект несподіванки (несподівана зустріч,

таємниці, певна атмосфера, пейзаж). Вони заохочують розвиток аналітичних навичок, уяви та креативності, оскільки учасники можуть виконувати їх у режимі реального часу та по мірі їх просування. Квест - це рух від станції до станції, де на зупинках вихованці одержують чи демонструють свої знання чи вміння.

Це засіб максимального наближення здобувачів освіти до реального життя та залучення їх до розв'язання конкретних завдань у діловому та міжособистісному спілкуванні і співпраці. Це цілеспрямований пошук з елементами гри і пригод. Емоційність процесу, пов'язана із отриманням результатів і проходженням етапів квесту, сприяє кращому запам'ятовуванню інформації.

Квест-технології у STEM-освіті формують набір необхідних навичок і, головне, сприяють активізації інтересу до вивчення нових тем, адже сучасні здобувачі освіти більше цікавляться новими технологіями, проводять багато часу в Інтернеті та відкладають книжки та підручники. Тому, в подальшому, планується активна розробка та впровадження квест-завдань з більш детальним покроковим описом їх розробки різними способами.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ В ЕКОЛОГІЧНОМУ ВИХОВАННІ УЧНІВСТВА

Тетяна Клепанчук, директор КЗ
«Березівський міський центр
дитячої та юнацької творчості»
Одеської області;
Міхно Світлана Георгіївна,
методист КЗ «Березівський міський
центр дитячої та юнацької
творчості» Одеської області

Існує багато різних методів екологічного виховання. До них відносяться практичні заняття в природі, експерименти та дослідницька робота, проєктна діяльність, театралізовані вистави, вікторини та екологічні ігри тощо.

Особлива увага в здійсненні екологічного виховання вихованців належить проєктному методу навчання. Основними завданнями проєктної діяльності в системі екологічної освіти є накопичення у дітей та підлітків екологічних знань, виховання в них любові до природи, прагнення берегти і примножувати її багатства та формування вмінь і навичок природоохоронної діяльності.

Сьогодні проєктна діяльність є перспективною складовою освітнього процесу, так як створює умови для творчої самореалізації, для

розвитку інтелектуальних та творчих здібностей вихованців, формує у них життєві компетенції, підвищує мотивацію для отримання знань. Метод проєктів сприяє формуванню екологічних знань вихованців, розвитку критичного мислення, допомагає їм орієнтуватися в інформаційному просторі та проявляти екологічну компетенцію в питаннях охорони природи.

При реалізації екологічних проєктів керівники гуртків натуралістичного відділу КЗ «Березівський міський центр дитячої та юнацької творчості» використовують такі форми роботи: консультації вихованців з керівником проєкту, групове обговорення; самостійна, лабораторна чи практична робота вихованців. Закінчується робота над проєктом творчим звітом та презентацією.

В Центрі були реалізовані такі проєкти «Зелені старожили нашого міста», «Аптека на підвіконні», «Краса навколо нас», «Орнітофауна міського парку», «Зробимо рідну природу кращою», «Лікарські рослини околиць міста Березівки», «Видовий склад рослинного та тваринного світу урочища Березівка».

Таким чином, як показала практика реалізації проєктної діяльності в нашому закладі – метод проєктів є важливим інструментом для ефективного екологічного виховання учнів, оскільки він допомагає навчити вихованців планувати свою роботу, самостійно збирати і накопичувати матеріал, застосовувати його на практиці, аналізувати та співставляти отримані факти, співпрацювати в групі, бачити труднощі у вирішенні екологічних проблем, знаходити шляхи їх подолання, аргументувати свою думку, представляти результати проєктів аудиторії.

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАНЦІВ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Оксана Берднікова, вчитель
географії ліцею «Крижанівський»
Фонтанської сільської ради
Одеського району Одеської області

Сучасний світ стрімко розвивається в напрямку цифровізації, що впливає на всі сфери життя, включаючи освіту. Інформаційно-цифрова компетентність стає необхідною навичкою для успішної інтеграції у сучасне суспільство. Заклади позашкільної освіти відіграють важливу роль у формуванні цієї компетентності у вихованців, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). Інформаційно-цифрова компетентність охоплює здатність ефективно використовувати

інформаційні технології для пошуку, аналізу, створення та обміну інформацією.

Аналізуючи досягнення своїх вихованців переважно у період з 2018 по 2024 рік, можна зробити акцент на тому, що учні активно долучаються до тематичних наукових конкурсів як місцевого, так і міжнародного рівня, демонструючи високий рівень інформаційно-цифрової компетентності.

Спираючись на власний досвід роботи з обдарованою молоддю у напрямку ефективного формування інформаційно-цифрової компетентності у вихованців, можна рекомендувати:

1. Інтегрувати ІКТ в усі аспекти освітнього процесу: включати цифрові технології у всі заняття та заходи, створюючи умови для їх постійного використання.
2. Підвищувати кваліфікацію педагогів: організовувати тренінги та курси для вчителів, щоб вони могли ефективно використовувати ІКТ у навчанні.
3. Розробляти індивідуальні навчальні плани: адаптувати завдання та проєкти відповідно до рівня підготовки та інтересів кожного учня.
4. Забезпечувати доступ до необхідних ресурсів: створювати або підключати до вже існуючих платформ, які надають доступ до якісних освітніх матеріалів та програмного забезпечення.
5. Підтримувати активну взаємодію та співпрацю: заохочувати учнів до спільної роботи над проєктами, обміну знаннями та досвідом через цифрові комунікаційні засоби.
6. Стимулювати самостійне навчання та дослідження: долучати та підтримувати учнів в самостійному пошуку інформації, аналізі даних та створенні власних проєктів з використанням ІКТ.

Отже, формування інформаційно-цифрової компетентності у вихованців є ключовим елементом підготовки їх до життя у сучасному цифровому світі. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у освітньому процесі та при підготовці, розробці й створення нових науково-дослідницьких проєктів відкриває нові можливості для розвитку учнів, підвищуючи їхню мотивацію до навчання та забезпечуючи конкурентоспроможність на ринку праці.

Активна участь вихованців у науково-дослідницьких конкурсах різних рівнів свідчить про високий рівень їхніх знань та навичок, що є результатом ефективної роботи педагога-наставника (керівника, супервайзера науково-дослідницьких проєктів та розробок) та використання сучасних технологій у навчальному процесі.

Також особлива увага приділяється колективній роботі, в команді чи в малих групах. Учні працюють разом, висловлюють та обговорюють свої ідеї та пропозиції, аргументують власні позиції і разом не тільки доходять до певних висновків, а й створюють нові командні проєкти або покращують індивідуальні, вже готові проєкти, користуючись порадами

однодумців. Цей процес безперечно сприяє їхньому розвитку та комунікації, що є результатом для їхнього майбутнього успіху.

ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК КЛЮЧ ДО ПРОВЕДЕННЯ УСПІШНОГО ЗАНЯТТЯ ГУРТКА ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОГО НАПРЯМУ

Ірина Лаврик, керівник
гуртків еколого-
натуралістичного профілю
КЗ «Татарбунарський
будинок дитячої та юнацької
творчості» Татарбунарської
міської ради Одеської області

Аналізуючи глобальні тренди, можна зазначити, що сьогодні продуктивним напрямом у освітньому процесі є поширення інтегрованого навчання. Це підхід до освіти, який поєднує різні предмети та дисципліни у зв'язаний, цілісний курс навчання. Цей метод допомагає учням бачити зв'язки між різними темами, розвиває аналітичне мислення та креативність. Інтегроване навчання сприяє більш глибокому засвоєнню матеріалу та його застосуванню в реальному житті.

Підходи інтегрованого навчання застосовуються в моїй практиці під час занять в гуртку «Екологічне харчування». Це гурток, який працює на основі програми еколого-натуралістичного профілю.

Структура та зміст кожного заняття гуртка «Екологічне харчування» має міжпредметні зв'язки. Важливим завданням вихованців є застосування отриманих знань у реальному житті. Нерідко діти просто не розуміють, як саме вони можуть застосувати знання з точних та природничих наук у подальшому, тому і зацікавленість не надто велика. Інтегроване навчання демонструє, як діти можуть використати отриману інформацію в житті. Вихованці не просто вивчають матеріал заняття, вони втілюють в життя конкретний проєкт, а потім створюють власний продукт. Готуючи страву під час заняття, у них є можливість оцінити результат своєї праці, скуштувавши страву приготовану власноруч. Тож на кожному занятті ми маємо продукт, виготовлений вихованцями, чи то салат, чи смачна випічка, а може перша страва.

Інтегровані заняття передбачають командну роботу. Вихованці працюють разом, висловлюють свої ідеї та пропозиції, дискутують, обґрунтовують власну позицію та разом доходять до певних висновків. Іноді плідна співпраця з товаришами може бути складнішим завданням, ніж фактичне завдання, що стоїть перед командою.

Використання методу BYOD («Bring Your Own Device» - принеси свій власний пристрій) дає змогу реалізувати на більш якісному технологічному рівні такі принципи навчання, як наочність, доступність, усвідомленість, зв'язок навчання з життям, мотивує здобувачів освіти до набуття знань, розв'язання проблем, сприяє їх пізнавальній активності. Наприклад, під час занять гуртка «Екологічне харчування» вихованці користуються мобільним додатком «Повноцінне харчування», адже він надає доступ до рецепту обраної страви та покроковий алгоритм приготування.

МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ (МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ КЕРІВНИКІВ ГУРТКІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЕКОЛОГО- НАТУРАЛІСТИЧНОГО НАПРЯМУ)

Олена Ожован,

к. б. н., доцент, керівник гуртка
Одеського обласного
гуманітарного центру
позашкільної освіти та виховання

Розроблені методичні рекомендації мають на меті надати вихованцям теоретичних знань і сприяти формуванню дослідницьких умінь. Дослідницька робота вихованців дозволяє реалізувати не тільки пізнавальні та творчі завдання, а й дає можливість їх особистісного розвитку, їх самореалізації, сприяє розвитку комунікативної культури.

Наукове дослідження представляє собою процес вивчення конкретного об'єкта, явища або предмета. Метою наукового дослідження є виявлення і розкриття закономірностей його виникнення і розвитку, що є основою формування нових наукових знань.

Важливим етапом виконання наукового дослідження є визначення об'єкту та предмету дослідження. Науковці розрізняють декілька методів наукових досліджень, тобто способів пізнання явищ природи. Розрізняють теоретичні методи, тобто особливі прийоми розумової діяльності (гіпотеза, аналіз, синтез, індукція, дедукція), та емпіричні методи наукового пізнання, які будуються на безпосередньому огляді досліджуваних об'єктів (експеримент, спостереження, опис, вимірювання, лабораторний та польовий метод).

Дослід – умови, штучно створені дослідником за допомогою використання різних варіацій того фактору, який є об'єктом досліджень. Основними елементами методики дослідів є кількість варіантів у схемі

дослідів, частота контролів, повторність дослідів, методи розміщення варіантів у досліді, методика обліків і спостережень.

Варіанти дослідів можуть бути кількісними (дози добрив, норми зрошення, площа живлення, глибина оранки) і якісними (сорт, різні типи ґрунтів, форми добрив).

Сукупність усіх досліджуваних і контрольованих варіантів складають схему дослідів. Правильна складена схема дослідів дозволяє порівнювати кожний варіант дослідів з рештою варіантів у разі наявності між ними єдиної різниці та при тотожності інших умов.

Кожний варіант дослідів розміщується на кількох ділянках, утворюючи повторність. Точність дослідів та надійність середніх показників за варіантами значною мірою визначаються повторенням дослідів.

Схема дослідів обов'язково супроводжується програмою досліджень, яка включає перелік заходів та всіх супутніх спостережень із зазначенням строків, методів та обсягів проведення.

Отримані результати досліджень потребують обробки з урахуванням отриманих даних кожної повторності з кожного варіанта. Звіт з науково-дослідної роботи має бути побудований за певною структурою. У методичних рекомендаціях наведено необхідні схеми, формули розрахунків та приклади з науково-дослідницької роботи.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ: МОЖЛИВОСТІ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Інна Цуркан,

вчитель біології Калагліїського
ліцею

Овідіопольської селищної ради

Одеського району Одеської області

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій відкриває для вчителів нові можливості і перспективи майже щодня і, разом з цим, нові виклики.

Вчителі часто розповідають, що їм бракує часу на творчість і створення креативних завдань через рутинну роботу. Зараз із цим допоможе штучний інтелект. Він у жодному разі не забере роботу в педагогів, але дасть змогу автоматизувати ті завдання, що забирають сили. А ось творчу роботу, на яку завжди бракує часу, вчителі тепер зможуть робити якісніше.

Штучний інтелект (скорочена назва англійською AI) може зробити навчання ефективнішим і доступнішим для учнів, а також полегшити

роботу вчителям. Пропоную 14 активних посилань та коротенький опис можливостей окремих сайтів зі штучним інтелектом.

Окремий огляд можливостей ШІ на освітній платформі «На урок». Розробники цієї популярної серед освітян платформи створили Персональний помічник сучасного вчителя. Він складається з набору інноваційних інструментів на основі штучного інтелекту, який допомагає оптимізувати щоденну роботу педагогів.

Чат із видатними особистостями минулого був першим інструментом на базі штучного інтелекту, розробленим командою освітнього проєкту «На Урок». Це перший українськомовний чат, створений для освіти на основі штучного інтелекту.

Усі запропоновані можливості використання штучного інтелекту в освітньому просторі прості і доступні, не потребують особливих навичок чи знань, легко сприймаються як молодими, так і досвідченими вчителями.

Нижче представлені використані джерела інформації з активними посиланнями, що дає можливість читачу скористатися ними в один клік:

1. [Нейромережі для освітян](#)
2. [Персональний помічник сучасного вчителя](#)
3. [11 технологій ШІ](#)
4. [Робота вчителя зі штучним інтелектом: теорія і практика](#)
5. [Штучний інтелект в освіті: ідеї для використання на уроках](#)
6. [7 способів використання штучного інтелекту та нейромереж на уроках](#)
7. [Подружитися зі штучним інтелектом: ідеї для вчителів та учнів](#)

УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

СПІВПРАЦЯ З ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИМ ПІДРОЗДІЛОМ ОДЕСЬКОГО ОБЛАСНОГО ГУМАНІТАРНОГО ЦЕНТРУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ, ЯК ЕЛЕМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Василь Шубчинський, завідувач
відділу екології та

природоохоронної роботи

Донецького обласного еколого-
натуралістичного центру;

Ірина Гусак, методист еколого-
натуралістичного підрозділу

Одеського обласного гуманітарного
центру позашкільної освіти та

виховання

В умовах воєнного стану, що позначається на всіх сферах людського життя, Донецький обласний еколого-натуралістичний центр

(далі – ДОЕНЦ) продовжує надавати освітні послуги. Незмінним лишилося те, що усі ми маємо працювати заради дітей, нашого майбутнього. Важливим завданням постає об'єднання зусиль держави, закладів освіти, громадськості з метою забезпечення необхідних умов для розвитку освіти, соціалізації здобувачів освіти та створення безпечного освітнього середовища.

У цей непростий час заклади освіти мають стати осередками, які дають здобувачам освіти змогу працювати в очному режимі, отримувати не лише знання та практичні вміння, а й психолого-педагогічну підтримку, відчуття приналежності до спільноти. Таким осередком є Одеський обласний гуманітарний центр позашкільної освіти та виховання, зокрема його еколого-натуралістичний підрозділ. Можливість співпраці ДОЕНЦ з таким потужним закладом позашкільної освіти та виховання (далі – ЕНП ООГЦПОВ), яка почалася з 2022 року – це виклик часу щодо можливості користування всіма наявними формами та методами взаємодії між учасниками освітнього процесу відповідно до конкретної ситуації; організацією та проведенням спільних заходів і налагоджування комунікації закладів позашкільної освіти з учасниками освітнього процесу в умовах воєнного стану.

Співпраця для вирішення проблем формування інноваційного, інформаційного, комунікативного, полікультурного, екологічно доцільного, гуманітарного середовища виступає інтегруючим фактором всіх аспектів організації позашкільного освітнього простору. Сфера позашкільної освіти як різновид соціальної практики відчуває вплив культури, науки, економіки, політики і техніки в ході їхнього сталого розвитку. Тому ключове завдання сьогодення нашої співпраці – це сталий розвиток екологічної культури, підтримка моральної, соціальної, інформаційної безпеки вихованців і збереження їх національної ідентичності.

Наше співробітництво, в умовах воєнного стану, дало мотивацію для розширення позашкільного педагогічного процесу. При безпосередніх контактах збільшується методична, інформаційна, науково-дослідницька база реалізації однієї спільної мети – всебічного і гармонійного розвитку екологічної компетентності вихованців. На цій основі взаємні зв'язки здійснюються за умови спільного вирішення виховних проблем, упорядкування, корекції і координації зусиль з метою стимулювання розвитку дитячих обдарувань та інтересів і збагачення досвіду соціальних дій тощо. ЕНП ООГЦПОВ та ДОЕНЦ спільно впроваджують у гурткову роботу та діляться практичним досвідом розвитку універсальних здібностей *Soft skill*.

Освіта для сталого розвитку є не просто трендом ДОЕНЦ та ЕНП ООГЦПОВ. Розуміння екологічних, соціальних, економічних викликів, їх корінних причин та шляхів подолання є основою створення сталого

світу. Це потужний інструмент, який допомагає працювати у досягненні цілей сталого розвитку нашого освітнього простору.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКА ГУРТКА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Володимир Немерцалов, к.б.н.,
доцент, керівник гуртка «Юний
науковець
(з елементами STREAM освіти)»
Одеського обласного гуманітарного
центру позашкільної освіти та
виховання

В умовах швидкого розвитку цифрових технологій, позашкільна освіта має адаптуватися (і вже пристосовується) до нових реалій, що вимагає від освітніх установ та педагогів впровадження інноваційних підходів та методик, які використовують цифрові інструменти для підвищення якості навчання та залучення учнів до активної участі в освітньому процесі (Malešević, 2023; , Osmanović et al., 2021; , Osipova, 2022).

Одним із ключових аспектів цифровізації позашкільної освіти є використання цифрових ігор та інтерактивних платформ, які можуть сприяти розвитку навичок учнів у різних сферах, включаючи кар'єрну та здоров'язбережувальну освіту. Наприклад, програма "Caduceus Quest" демонструє, як культурно адаптоване цифрове навчання може забезпечити зв'язок між навчанням у класі та поза ним, сприяючи рівності в освіті (McCammon et al., 2022). Ці інструменти не лише підвищують інтерес учнів, але й забезпечують більш гнучкі та доступні формати навчання, що особливо важливо в умовах сучасної освіти.

Цифровізація дозволяє інтегрувати цінності та етичні принципи в освітній процес. Важливим аспектом є також використання допоміжних технологій для забезпечення участі всіх учнів, включаючи тих, хто має обмежені можливості. Дослідження показують, що допоміжні технології можуть значно підвищити участь учнів з вадами зору в позашкільних заходах, створюючи більш інклюзивне середовище (Anselimus, 2023; Keeley, 2023). Це підкреслює необхідність врахування різноманітних потреб учнів при розробці програм позашкільної освіти.

Цифровізація також відкриває нові можливості для розвитку навичок, необхідних у сучасному світі. Наприклад, програми, що

використовують гейміфікацію, можуть стати потужним інструментом для розвитку командних навичок та креативності серед учнів (Nagovitsyn et al., 2021; "Formation of "Teamwork Skills" in Future Teachers when Creating Didactic Games with Traditional and Digital Components", 2023).

Важливо зазначити, що цифровізація позашкільної освіти не є самоціллю, а повинна бути частиною ширшої стратегії модернізації освітньої системи. Це включає в себе не лише впровадження нових технологій, але й підготовку педагогів до роботи в нових умовах, що вимагає постійного професійного розвитку та адаптації до нових методик (Baltynova, 2023; , Glumova et al., 2021). Педагоги повинні бути готові до використання цифрових інструментів у своїй практиці, щоб максимально ефективно залучати учнів до навчального процесу.

Крім того, важливо забезпечити доступність цифрових ресурсів для всіх учнів, щоб уникнути цифрового розриву, який може виникнути внаслідок нерівного доступу до технологій (Moldavan et al., 2021).

Узагальнюючи, цифровізація позашкільної освіти є складним і багатогранним процесом, що вимагає комплексного підходу, включаючи інтеграцію технологій, підготовку педагогів, забезпечення доступності ресурсів та врахування потреб усіх учнів. Це дозволить створити більш інклюзивне, гнучке та ефективне освітнє середовище, яке відповідає вимогам сучасного суспільства.

Новації в закладах позашкільної освіти Полтавської області

Діяльність педагогічного колективу Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді спрямована на створення такого освітнього середовища, де кожен педагог та здобувачі освіти мають можливість перебувати у творчому пошуку нових ідей, сучасних форм роботи, інноваційних технологій навчання. У поточному навчальному році педагогічним колективом напрацьовані такі форми організації освітнього середовища:

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

ПІЗНАВАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ХАБ „ECOSCHOOL”

Валентина Дулій

Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді

Мета проєкту: надати можливість здобувачам освіти поглибити свої знання з природознавства, пізнати навколишній світ, краще зрозуміти екологічні проблеми.

В умовах воєнного стану педагогами Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді був започаткований новий проєкт – пізнавально-дослідницький хаб „ECOSCHOOL”.

Цей проєкт передбачає проведення коротких, цікавих та пізнавальних майстер-класів за різними напрямками для невеликих груп дітей та їхніх батьків. Це контактна зоотерапія, арт-терапія, робота із рослинами, виготовлення екологічних оберегів, лайт-йога, реактив-шоу „Експеримент”, де діти під керівництвом педагогів на власні очі можуть побачити і зрозуміти принцип виверження вулкану, як можна знебарвити фарби або перевірити, чи завжди папір горить.

Такі заняття дають дітям можливість поглибити знання із природознавства, краще пізнати навколишній світ, відчутти себе частиною природи, цікаво і з користю організувати своє дозвілля.

Проект
„НАУКОВИЙ ПІЗНАВАЧ: ДИТЯЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЛЯ
МАЙБУТНІХ УЧЕНИХ”

*Людмила Сусахіна
Тетяна Чайка*

Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді

Мета проєкту: залучення вихованців закладів позашкільної та учнів загальної середньої освіти віком 12-14 років до науково-дослідницької діяльності в галузі природничих наук та їх популяризація.

Захід проводиться за 5 номінаціями: прикладна екологія, енергозбереження, рослинний світ, тваринний світ, охорона здоров'я.

Основними завданнями проєкту є:

- виявлення та підтримка дітей, що виявили здібності до експериментально-дослідницької роботи в галузі природничих наук;
- залучення здобувачів освіти середньої ланки закладів загальної середньої освіти до проведення експериментально-дослідницької роботи з різних напрямів природничих наук;
- підвищення ефективності експериментально-дослідницької, еколого-натуралістичної роботи з вихованцями, здобувачами освіти;
- створення умов для творчої самореалізації дітей.

Проект
„ОБМЕЖЕННЯ - ЦЕ ЛИШЕ ВИКЛИК ДЛЯ БЕЗМЕЖНИХ
ЗДІБНОСТЕЙ”

Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді

Мета проєкту: розвиток екологічної компетентності молоді з особливими освітніми потребами, формування екологічної культури і дбайливого ставлення до довкілля; розвитку їх здібностей та обдарувань з урахуванням індивідуальних потреб та інтересів.

На сьогоднішній день в освітньому процесі закладу позашкільної освіти важливе місце займають діти та молодь з інвалідністю. Проєкт реалізується спільно з громадськими організаціями „Рівновага-Плюс” та „Надія є”. Освітнє середовище позашкілля створює можливості для всебічного розвитку та соціалізації молодих людей з інвалідністю 18+ „Сильні духом”, які позбавлені можливості вести повноцінне життя внаслідок порушень психофізичного розвитку.

У процесі роботи у вихованців формуються такі компетентності як уміння висловлювати власну думку, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв’язувати проблеми, здатність співпрацювати з іншими людьми.

Соціально-педагогічна роль педагогів Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру базується на забезпеченні сприятливих умов, що полегшать адаптацію молоді з особливими освітніми потребами до соціального середовища та набуття ними базових компетентностей.

Проєкт

ЕКО-ПРОСТІР: натхнення, творчість, розвиток

Інна Лещенко,

Ірина Пугачова

Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді

Мета: створення сприятливого середовища для емоційного відновлення дорослих ВПО, формування естетичних смаків та підтримки творчого потенціалу.

На базі Центру у співпраці із Міжнародною організацією з міграції започатковано проєкт для дорослих внутрішньо переміщених осіб (ВПО), який має на меті створити сприятливе середовище для їх емоційного розвантаження і відновлення. Щотижня в рамках проєкту організовуються майстер-класи з різних напрямів творчості, таких як:

- виготовлення декору та виробів ручної роботи;

- малювання та графічне мистецтво;
- флористика та робота з природними матеріалами;
- арт-терапія.

Ці заняття сприяють:

- емоційному розвантаженню через творчу діяльність;
- соціалізації та інтеграції учасників у нове середовище;
- розвитку нових навичок і самореалізації.

Проект орієнтований на те, щоб кожен учасник зміг знайти джерело натхнення та підтримки, а також відчувати турботу й увагу в непростий період життя.

У рамках проекту учасники мали можливість зайнятися гарденотерапією – терапевтичною практикою, що поєднує роботу з рослинами та природою для фізичного й емоційного відновлення.

На ділянках Центру учасники вирощували овочі, зелень та баштанні культури, доглядали за ними, спостерігали за процесом росту та мали змогу відчувати радість від власноруч отриманого врожаю.

Ця діяльність сприяла:

- фізичному розвитку: через активну роботу на свіжому повітрі;
- емоційному розвантаженню: турбота про рослини та перебування на природі допомагають знизити рівень стресу;
- соціалізації: спільна праця об'єднала учасників та створила дружню атмосферу;
- засвоєнню екологічних навичок: учасники дізнавалися про основи догляду за рослинами, сталого господарства та екологічного способу життя.

Гарденотерапія стала унікальним способом зближення з природою, натхнення та гармонізації внутрішнього стану, доповнюючи творчі майстер-класи іншими елементами цілісного підходу до розвитку.

Проект ЕКОЛОГІЧНИЙ ФЕСТИВАЛЬ

*Тетяна Чайка,
Людмила Брижак,
Ірина Пугачова*

Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської
молоді

Мета: стимулювання інтелектуального розвитку учнівської молоді, популяризація науки, формування пізнавальних, морально-етичних цінностей, розвиток екологічних знань, формування екологічної культури мешканців громади.

Даний екологічний проєкт включає три тематичні заходи: науковий фестиваль для дітей „Відкрийте світ науки разом з нами”, екологічні тематичні заходи „Не наступайте на бджіл” та „День тварин”. Присутніми на заході були мешканці кількох територіальних громад Полтавщини. Проєкт реалізували протягом літа.

На 11 локаціях наукового заходу „Відкрийте світ науки разом з нами” (червень) діти дізнались, як гасити свічку содою, яку поведінку має коза, розшифрували секретне послання, здійснили подорож у країну Мікроскопію, розібрались чи можна вживати Sprite та Coca-Cola, побували в ролі справжніх хіміків та дали вихід енергії, відвідавши локацію із запальними руханками.

Багато цікавого про комах-запилювачів відвідувачі дізналися на екофестивалі «Не наступайте на бджіл!», який проводив Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді спільно з громадською організацією „ЗаЕКО-МАЙБУТНЄ” в липні. А ще присутні на святі малювали, виготовляли поробки, танцювали, розважалися, дегустували мед і просто відпочивали.

Екологічний тематичний захід „День тварин” (серпень) був присвячений Міжнародному дню безпритульних тварин та Дню пам’яті видів, винищених людиною. Мета заходу - поглиблення знань мешканців громади про тваринний світ, привернення уваги до проблем тварин-безхатків, підвищення екологічної культури, адже давно відомо, що рівень духовності людини визначається не лише середовищем, але й характером спілкування зі світом природи. Учасники заходу познайомилися з цікавинками про тварин, мали змогу переглянути презентації про тварин, яких знищила людина, взяти участь у роботі локацій, поспілкуватися з мешканцями куточка живої природи і зоолого-тваринницького комплексу, взяти участь у конкурсі малюнків на підтримку безпритульних тварин. Під час заходу було проведено збір кормів для мешканців пункту перетримки безпритульних тварин при КТП 1628.

МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Проєкт
МЕТОДИЧНА ВІТАЛЬНЯ

Валентина Дулій

Мета: оновлення форм організації методичної роботи, сприяти підвищенню професійного рівня педагогів центру, уміння вносити зміни в педагогічну діяльність відповідно до вимог сьогодення.

У поточному навчальному році запроваджено нову форму методичної діяльності – „Методична вітальня”. Науково-методична діяльність закладу позашкільної освіти нерозривно пов'язана з процесом формування творчої особистості педагога, розвитку його професійної діяльності, а також ефективності освітнього процесу. Оволодіння інструментарієм навчальних технологій передбачає основні завдання: поінформованість педагога про дану інноваційну технологію, особисту переконаність у необхідності її застосування та високу культуру використання у освітньому процесі.

Науково-методична робота з педагогічними кадрами ґрунтується на сучасних досягненнях психолого-педагогічної науки з урахуванням досвіду діяльності педагогів та аналізу освітнього процесу.

Робота вітальні передбачає три етапи:

I етап - теоретичне вивчення педагогічної технології чи проблеми;

II етап – презентація можливостей практичного її втілення із застосуванням сучасних форм і методів організації освітнього процесу;

III етап – обмін досвідом із використання даної технології в практичній діяльності педагогів.

Кінцевим етапом роботи над даною темою є висвітлення результатів діяльності педагогів у їхніх методичних розробках.

У поточному році розглянули упровадження в освітній процес ігрової технології навчання „Проектування педагогічного процесу на основі ігрових технологій навчання”² та методи стимулювання пізнавальної діяльності здобувачів освіти на заняттях гуртків.

УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

Проект

РОЗРОБКА ГРАНТОВИХ ПРОЄКТІВ

*Людмила Сусахіна
Ірина Пугачова*

Мета: розробка грантових проєктів задля підтримки сталого розвитку через упровадження екологічних інновацій.

У поточному році у Полтавському обласному еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді започаткували розробку грантових проєктів.

Спільно зі швейцарською благодійною організацією Helvetas Swiss Intercooperation за фінансування Swiss Solidarity спільно ГО „ЗаЕКО-МАЙБУТНЄ”² було впроваджено грантовий проєкт для підтримки внутрішньо переміщених осіб „Покращення умов для проживання ВПО та забезпечення умов для зберігання продуктів харчування” (сума гранту 277,7 тис. грн.). Наразі цей проєкт реалізовано.

Проєкт передбачав покращення житлових умов для проживання внутрішньо-переміщених осіб у Дитячому закладі оздоровлення та відпочинку «Обласний дитячо-юнацький оздоровчий табір «Еколог», а саме:

- утеплення горища для стабілізації температурного режиму у житлових приміщеннях другого поверху протягом року, що забезпечить припинення утворення цвілі та грибка на стінах та стелі житлових кімнат;
- проведено ремонт погребів, що дасть можливість зберігати в належних умовах продукти харчування для ВПО, такі як овочі та консервовані продукти.

Проведена робота забезпечить належні умови проживання ВПО до завершення воєнного стану в Україні та надасть можливість, за потреби, прийняти більшу їх кількість.

Наразі у таборі проживає 51 особа з Донецької, Харківської та Луганської областей. З них 16 дітей та 13 осіб похилого віку. Після реалізації даного проєкту у таборі зможуть проживати максимальна кількість переселенців – 140 чоловік у більш комфортних умовах.

Команда вихованців закладу презентувала і успішно захистила проєкт „Райський сад”. Для участі у програмі UPSHIFT, що реалізується Відкритою громадською платформою Нова Полтава у рамках програми „Розвиток потенціалу молоді у Полтавській та Сумській областях” за фінансової підтримки Дитячого фонду ООН та Федерального міністерства економічного співробітництва і розвитку Німеччини.

Вихованці отримали менторську підтримку та ресурси на його реалізацію. На отримані кошти було придбано посадковий матеріал, садовий інвентар та меблі. Були висаджені квітучі та плодові культури: гортензії, лаванда, гібіскус, сакура, магнолії, гліцинії, верба, клематис, ківі, інжир, гранат.

У рамках проєкту заплановані активності та дослідження психоемоційного стану учасників заходів. У затишному просторі

Полтавського екоцентру для молоді були проведені психологічні тренінги та заняття з йоги за участі психологині, менторки команди Ольги Гладченко.

Учасники проєкту проводили для молоді майстер-класи, знайомили з видовим біорізноманіттям екологічної стежки Центру. Робота над реалізацією проєкту „Райський сад“ продовжується.

Новації в закладах позашкільної освіти Рівненської області

МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

МЕТОДИЧНИЙ ІНТЕНСИВ «ЯКІСНА ПОЗАШКІЛЬНА ОСВІТА У КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ»

Лариса Ярошик

Центр дитячої та юнацької творчості Вараської міської ради

У рамках творчого проєкту «Позашкілля – освітній бренд».

Суть проєкту: презентація педагогічними працівниками власного педагогічного досвіду, створення умов для професійного саморозвитку педагогів, обмін вміннями, навичками, досвідом, розвиток партнерських стосунків та колективної взаємодопомоги.

Мета: об'єднання зусиль колективу з підвищення рівня освітньої роботи; використання на практиці досягнень педагогічної науки та прогресивного педагогічного досвіду; обмін досвідом використання новітніх технологій, цікавих вправ під час роботи з вихованцями відповідно до мети та змісту навчання, вікових особливостей дітей та учнівської молоді.

Завдання: вивчення та впровадження у практику досягнень психолого-педагогічної науки, прогресивного педагогічного досвіду педагогів з питань покращення освітнього процесу;

оволодіння навичками самоаналізу, інноваційними технологіями, найдосконалішими формами та прийомами навчання;

створення умов для професійного зростання, самоосвіти й творчої діяльності педагогів;

популяризація кращого педагогічного досвіду.

Процес: лекції, практичні заняття, майстерки, робота в групах, тренінги, відеопрезентації, акції, проєкти, методичні рекомендації тощо; педагогічні працівники діляться досвідом, методами та формами педагогічної роботи.

Термін проведення: жовтень-травень (двічі на місяць) протягом навчального року.

Фінал-рефлексія: отримання максимально чесного та продуктивного зворотнього зв'язку між учасниками освітнього процесу; озброєння учасників уміннями й навичками та використання здобутих знань на практиці.

Орієнтовний план зустрічі: квік-налаштування, тренінг колективної взаємодопомоги, інфотрибуна (розгляд питань, що стосуються освітнього процесу), актуальний інструктаж/медіатрибуна (виступи запрошених фахівців, приміром, щодо безпеки освітнього процесу зокрема в умовах воєнного стану), майстерки/майстер-класи/воркшопи, практичні кейси тощо з обміну практичним досвідом.

Посилання:

<https://bdut.varashosvita.rv.ua/?p=16062>

<https://bdut.varashosvita.rv.ua/?p=16183>

<https://www.facebook.com/groups/316560962887766/search/?q=%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%81%D0%B8%D0%B2>

ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ
ПАТРІОТИЧНА ЕКО-АКЦІЯ
«КАЛИНОВА АЛЕЯ ЖИВОЇ ПАМ'ЯТІ»

Лариса Ярошик

Центр дитячої та юнацької творчості Вараської міської ради

Організатор: Центр дитячої та юнацької творчості Вараської міської ради

Учасники: учасники освітнього процесу закладів освіти територіальної громади

Мета: вшанувати пам'ять захисників, Героїв України; прищеплювати любов до Батьківщини, виховувати у дітей патріотичну свідомість; розвивати бажання стати гідними громадянами України; висадити кущі калини в знак пошани захисників та захисниць України.

Актуальність:

відтворення в українському суспільстві почуття істинного патріотизму як духовно-моральної та соціальної цінності, формування у вихованців активних, соціально значущих якостей, які вони зможуть проявити в усіх видах діяльності, перш за все, пов'язаних із захистом інтересів своєї родини, рідного краю, народу та Батьківщини, реалізації особистого потенціалу громадянина. Адже місце пам'яті про подвиг українських військових має бути у кожному районі, населеному пункті, у великих парках і скверах, щоб і ми, і наступні покоління не забували тих, хто загинув у бою за Україну. Бо саме їхній подвиг надихає нас боротися далі і крок за кроком наближати нашу перемогу.

Завдання:

висадити кущі калини в знак пошани захисників та захисниць України;

увічнити у пам'яті українського народу подвигу героїв, які полягли, захищаючи волю та незалежність рідної Батьківщини у боях з російським окупантом;

гідно вшанувати подвиг захисників і захисниць України, які дають відсіч російській агресії, захищають територіальну ціліність нашої держави та роблять особистий внесок у захист незалежності України;

донести світу й майбутнім нащадкам правдиву й цілісну історію боротьби українського народу, як прикладу незламності, звитяжності та сили духу.

Результат:

згуртувати дитячий колектив;

усвідомити учасниками акції значущості організації та проведення еко-акції для розвитку і виховання особистості, здатної формувати свій життєвий досвід на основі моральних цінностей українського народу та людства в цілому;

подякувати усім військовим, які боронять Україну від російської навали;

висадити кущі калини в знак пошани захисників та захисниць України;

доглядати та спостерігати за кущами калини.

Посилання: <https://bdut.varashosvita.rv.ua/?p=17011>

Новації в закладах позашкільної освіти Сумської області

Розвиток освіти в Україні визначається багатьма факторами, серед яких провідним є зумовлена технічним прогресом і підсилена військовим станом потреба у трансформації системи природничої освіти в контексті надання їй інтегративного, креативного, діяльнісного та профорієнтаційного спрямування.

Ураховуючи можливості закладів позашкільної освіти області у сучасних реаліях, педагогічні колективи працюють над виконанням першочергових завдань:

- забезпечення безпекової складової для учасників освітнього процесу, створення безбар'єрного освітнього середовища;
- реалізація освітніх, методичних проєктів, спрямованих на подолання освітніх втрат;
- активне впровадження в освітній процес гуртків і творчих об'єднань інтерактивних, проєктних технологій, технологій STEM-освіти;
- розширення кількісного складу вихованців закладу шляхом залучення до організованих форм гурткової роботи дітей з особливими освітніми потребами, дітей, які мають статус внутрішньо переміщених осіб;
- реалізація Програми «Молода генерація Сумщини на 2023-2027 роки»;
- удосконалення програмно-методичного забезпечення освітнього процесу гуртків і творчих об'єднань з урахуванням особливостей роботи під час воєнного стану, безпекової складової освітнього процесу, технологій психологічної та психосоціальної підтримки учасників освітнього процесу;
- здійснення психолого-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу, які отримали психологічну травму внаслідок військової агресії РФ;
- удосконалення професійної компетентності педагогів шляхом самоосвітньої діяльності, залучення їх до методико-педагогічних заходів різних організаційних рівнів;
- розроблення навчально-цифрового контенту для організації освітнього процесу в гуртках і творчих об'єднаннях за змішаною та дистанційною формами навчання;
- розширення роботи з профорієнтації, збереження здоров'я та безпеки життєдіяльності здобувачів освіти.

Забезпеченню права дітей та учнівської молоді на здобуття якісної еколого-натуралістичної позашкільної освіти сприяє низка новацій, що впроваджуються у закладах позашкільної освіти Сумської області у 2024-2025 навчальному році.

УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

ПРОГРАМА «МОЛОДА ГЕНЕРАЦІЯ СУМЩИНИ НА 2023 – 2027 РОКИ»

Лариса Тихенко

Програма «Молода генерація Сумщини на 2023 – 2027 роки» дає відповіді на питання – що мають зробити сьогодні: влада, освітяни,

соціально відповідальний бізнес, громадські інституції, щоб забезпечити належні умови для задоволення освітніх потреб сучасного підростаючого покоління?

Актуальність підтримки інтелектуально обдарованої учнівської молоді полягає в тому, що робота з цією категорією здобувачів освіти є стратегічно важливим напрямом, що визначить майбутні вектори розвитку України та її місце у сучасному світі.

Серед основних результатів цієї роботи: створення й організація діяльності 4 освітніх центрів для роботи з обдарованими здобувачами освіти на базі закладів загальної середньої, позашкільної, фахової передвищої освіти області (комунальний заклад Сумської обласної ради – обласний центр позашкільної освіти, Сумська початкова школа «Унікум» Сумської міської ради, комунальний заклад «Роменська міська Мала академія наук учнівської молоді», відокремлений структурний підрозділ «Класичний фаховий коледж СумДУ»; розроблення Комплексної психолого-педагогічної програми виявлення та діагностики обдарованих дітей; здійснення діагностики та аналітичної роботи щодо академічних уподобань, рівня сформованості практичних, соціальних і творчих компетентностей обдарованих здобувачів освіти; створення обласного реєстру обдарованих здобувачів освіти; проведення освітніх інтенсивів, організація роботи літніх шкіл, хабів для обдарованих здобувачів освіти.

У Сумському обласному центрі позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю у 2023/2024 н.р. реалізовано низку заходів у межах обласної програми «Молода генерація Сумщини на 2023 – 2027 роки»: розроблено критерії (індивідуальні картки) для здійснення поетапного відбору обдарованих здобувачів освіти 5-11 класів у закладах загальної середньої освіти області, за результатами якого створено реєстр обдарованих дітей. Проведено аналітичну діяльність щодо академічних уподобань, практичних, соціальних й творчих компетентностей здобувачів освіти, результативності їх участі в інтелектуальних заходах різних організаційних рівнів, охоплення позашкільною освітою. Аналіз надав можливість спланувати подальшу освітню діяльність у межах Програми. Організовано наради, здійснено системний моніторинг заходів у межах Програми на рівні територіальних громад. Розроблено організаційно-методичні кейси, дидактичні алгоритми, механізми комунікації для реалізації освітньої діяльності у межах Програми.

МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

ОСВІТНІ ІНТЕНСИВИ

Комунальним закладом Сумської обласної ради – обласним центром позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю, як обласним

координаційним освітнім центром у межах Програми «Молода генерація Сумщини на 2023-2027 роки», для учасників Програми – здобувачів освіти 7-8 класів було проведено освітні інтенсиви.

У лютому 2024 року проведено освітній інтенсив «Упевнений старт».

Програмою заходу було передбачено онлайн-відкриття першого освітнього сезону в межах Програми «Молода генерація Сумщини на 2023-2027 роки» (далі – Програма). У заході взяли участь понад 700 здобувачів освіти регіону. Під час зустрічі учасникам було презентовано Програму «Молода генерація Сумщини на 2023 - 2027 роки», розкрито їх освітні можливості й перспективи розвитку в межах Програми.

У період з 3 до 20 лютого 2024 р. учасники Програми мали змогу ознайомитися із змістом інтерактивних дистанційних лекцій на Youtube-каналі Сумського ОЦПО та РТМ, відповісти на питання в анкетах зворотнього зв'язку, що засвідчили активну участь здобувачів освіти.

До участі в другому освітньому інтенсиві долучилися понад 400 учасників Програми «Молода генерація Сумщини на 2023 - 2027 роки» – здобувачі освіти 7-8 класів, які попередньо занесені до Реєстру обдарованих за результатами опрацювання індивідуальних карток.

Програмою другого освітнього інтенсиву «Мріємо, навчаємося, діємо» було передбачено настановне заняття для ознайомлення здобувачів освіти із організаційними особливостями проходження другого інтенсиву у межах Програми. А також цикл онлайн-зустрічей із тьюторами за освітніми напрямками Програми, індивідуальні консультації, підсумкове тестування.

Заняття освітніх інтенсивів було спрямовано на загальний розвиток здобувачів освіти (учнів 7-8 класів), набуття нових знань й подолання освітніх втрат за основними предметами шкільної програми, удосконалення навичок й формування життєво важливих компетентностей для успішного навчання й соціалізації.

Освітній інтенсив є відбірковим етапом для подальшої участі здобувачів освіти у Програмі, тому передбачав необхідність зворотнього зв'язку безпосередньо від здобувачів освіти, що засвідчить їх рівень активності у заході.

Для поінформованості учасників (здобувачів освіти, педагогів, відповідальних осіб за реалізацію Програми на рівні ОТГ, батьківської громадськості та інших) про хід реалізації Програми, організацію освітніх інтенсивів, доступу до посилань на онлайн-заняття, створено сайт «Молода генерація Сумщини». Доступ до сайту за посиланням <https://sites.google.com/view/moloda-generacia-sumshiny>.

Творча web-галерея – це своєрідний інтерактивний комунікаційний майданчик для педагогічних працівників закладу позашкільної освіти. Є одним із нетрадиційних інструментів оцінювання власної педагогічної діяльності педагогів, які атестуються, і створює умови для обміну досвідом роботи, демонстрації професійного зростання та подальшого розвитку професійно-компетентних і всебічно освічених фахівців, які готові працювати в сучасних умовах модернізації системи позашкільної освіти.

Web-галерея має на меті заохотити педагогів, які атестуються, презентувати свої напрацювання, методичні підходи, творчі досягнення та найкращі педагогічні практики через особисті web-сайти і блоги.

Web-галерея як можливість для спільної комунікації та зворотного зв'язку відкрита для всього педагогічного колективу, батьків і громадськості, інших зацікавлених осіб.

Етапи проведення: I етап – очно-заочне ознайомлення відвідувачів web-галереї з експонатами (Qr-кодами на сайти з Епортфоліо) із подальшим обов'язковим зворотним зв'язком (записом вражень і побажань) у журналі відвідування галереї; II етап – педагогічний нетворкінг, що передбачає презентацією персональних сайтів педагогів, які атестуються.

Підсумкові дії: публікація заходів у соцмережах, на сайті закладу; обговорення результатів на засіданні атестаційної комісії закладу.

ІНТЕРАКТИВНА КНИГА В ІНТЕРНЕТ СЕРВІСІ BOOK CREATOR «ПРАКТИКУМ З КВІТНИКАРСТВА»

Тетяна Полятикіна

Комунальний заклад-центр позашкільної роботи Путивльської міської ради

Електронна інтерактивна книга "Практикум з квітникарства" є важливим ресурсом для всіх, хто цікавиться вирощуванням та доглядом за рослинами. Цей практичний посібник пропонує читачам глибоке занурення у світ квітникарства, надаючи зрозумілі і практичні поради з вибору рослин, їх догляду та ефективного використання простору.

Ця книга, створена за допомогою інтернет сервісу Book Creator (інструмент для створення інтерактивних матеріалів), поєднує в собі зрозумілі інструкції та цікаві завдання, роблячи процес навчання захопливим і ефективним для дітей та підлітків.

Інтерактивна книга слугує незамінною допомогою для проведення практичних занять гуртка «Юні квітникарі», надаючи гуртківцям можливість отримати необхідні знання та навички для успішного засвоєння знань, умінь та навичок. Матеріал спеціально адаптований для дітей та підлітків, і пропонує зрозумілі та цікаві вправи, які допоможуть їм краще зрозуміти процеси вирощування та догляду за рослинами.

Сторінки книги є інтерактивними, що дозволяє дітям взаємодіяти з матеріалом у динамічний спосіб. Вправи, інтерактивні завдання та візуальні елементи роблять процес навчання захопливим і ефективним для вихованців.

"Практикум з квітникарства" розроблений з урахуванням вікових особливостей вихованців та містить доступну інформацію про вибір рослин, їх догляд, властивості та взаємодію з навколишнім середовищем. Відео, розгорнуті вказівки з садіння, поливу, обрізки, підживлення та захисту квітково-декоративних рослин від шкідників і хвороб. Крім того, "Практикум з квітникарства" включає практичні поради з фітодизайну приміщень, розміщення рослин у ландшафті, створення композицій та вибір ефектних кольорів і текстур для досягнення бажаного естетичного ефекту.

Інтерактивна книга "Практикум з квітникарства" є захопливим та корисним ресурсом для вихованців позашкільного закладу, які цікавляться квітникарством та бажають розвивати свої навички в цій сфері. Книга стане важливим інструментом у формуванні вихованців як екологічно свідомих громадян, що цінують красу та різноманіття рослинного світу.

<https://read.bookcreator.com/dLlx8VSzXDZxjgzpJ6xq1IjI0Ev1/QueiZ4zXShKIUNNV8PVrmw>

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

ЦИФРОВИЙ ОСВІТНІЙ ЦЕНТР

Повномасштабна війна погіршила доступ до освіти, поглибила наявні освітні нерівності, негативно вплинула на якість освітнього процесу й успішність здобувачів освіти, а також відобразилася на психоемоційному стані усіх учасників освітнього процесу.

Освітні втрати є суттєвою проблемою, що вимагає негайного вирішення як з боку влади, так і з боку неурядових і громадських організацій. Одним із шляхів розв'язання цієї проблеми є забезпечення рівного доступу до освіти, зокрема шляхом організації діяльності Цифрових освітніх центрів, як безпечних осередків, створених для безперервного доступу до освіти та психосоціальної підтримки дітей.

Це Проєкт Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ), що реалізується командою благодійної організації «Світло надії» за кошти Глобального партнерства в галузі освіти (GPE) на базі Сумського обласного центру позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю.

Педагоги закладу розробили тематичні модулі, спрямовані на подолання освітніх втрат та психоемоційну підтримку дітей та учнівської молоді.

Здобувачі освіти активно залучаються до реалізації завдань Проєкту і за допомогою цифрових технологій та інноваційних методик, активно здобувають нові знання, розвивають навички з різних предметів, сприяючи академічному зростанню. Базовими предметами з подолання навчальних втрат було визначено математику, українську та англійську мови, історію, біологію, географію. Заняття з психо-соціального супроводу, що проводяться у Цифровому освітньому центрі, допомагають учням зміцнити свою емоційну стійкість, розвинути комунікативні навички та засвоїти стратегії саморегуляції.

ОБЛАСНИЙ ХАКАТОН «МОЇ БІОЛОГІЧНІ РІШЕННЯ»

Обласний хакатон «Мої біологічні рішення» (далі – Хакатон) проводиться у межах реалізації обласного соціально-освітнього проєкту «Майбутнє за ЕКОгромадою», з метою забезпечення права кожної дитини області на якісну позашкільну еколого-натуралістичну освіту, формування партнерських відносин між педагогами, батьками, державними і громадськими інститутами щодо виховання дітей та учнівської молоді на засадах сталого розвитку суспільства.

Координацію роботи щодо підготовки і проведення Хакатону здійснює еколого-натуралістичний відділ комунального закладу Сумської обласної ради – обласного центру позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю.

Завданнями Хакатону є: актуалізація змісту і форм роботи закладів освіти щодо еколого-натуралістичної творчості; створення умов для забезпечення особистісного розвитку вихованців; популяризація екологічної культури, навичок раціонального природокористування; залучення дітей, учнівської молоді, їх батьків до дослідницької, практично і природоохоронної діяльності у межах громади; вирішення екологічних проблем громади, збереження її біорізноманіття; розвиток соціального партнерства закладів позашкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти, громадських організацій.

У Хакатоні беруть участь учні/вихованці закладів загальної середньої, позашкільної освіти, професійної (професійно-технічної) освіти. Форма участі – індивідуальна, групова.

Роботу Хакатону організовано у форматі презентації результатів діяльності з визначення сучасного стану об'єктів і територій природно-заповідного фонду України у межах громади; системи заходів, спрямованих на збереження їх біорізноманіття та повоєнне відновлення.

Учасники Хакатону беруть участь у дослідженнях видового біорізноманіття природно-заповідного фонду України у межах громад; проводять просвітницьку роботу щодо збереження місцевої флори і

фауни; оформлюють та поширюють регіональні цифрові альбоми, колекції, гербарії, інтерактивні карти тощо; долучаються до розв'язання проблем сталого користування біорізноманіттям громад.

За підсумками проведення Хакатону готується збірник узагальнених матеріалів учасників.

МІСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ БІОЛОГІЧНИХ КОЛЕКЦІЙ «ПРИРОДА НАВКОЛО НАС»

Організатори: Комунальний заклад Шосткинської міської ради Сумської області «ЕкоЦентр Сергія Корнієнка» у співпраці з Національним природним парком «Деснянсько-Старогутський», Шосткинським міським краєзнавчим музеєм.

Мета: активізація природоохоронної діяльності школярів Шосткинської громади, виявлення та підтримка талановитих дітей, розвиток їх творчих здібностей, формування на основі знань про природу рідного краю екологічної культури, компетентностей, профорієнтації; популяризація створення біологічних колекцій серед дітей і підлітків; формування у дітей практичних умінь і навичок щодо виготовлення біологічних колекцій; сприяння розвитку їх творчих здібностей, виховання естетичного та художнього смаків.

Етапи фестивалю:

- опанування методикою створення колекцій відповідно до галузі біології;
- оформлення, збір та систематизація біологічної колекції;
- консервування колекції або предметів, що мають зображення чи копії живих організмів або їх частин, зібрані з дотриманням Законів України «Про тваринний світ», «Про рослинний світ», «Про природно-заповідний фонд», з урахуванням Червоної книги України та обласних списків живих видів рослин і тварин, що підлягають охороні;
- демонстрація і короткий опис колекції.

Результати:

- оволодіння знаннями з методики створення біологічних колекцій;
- практичне дослідження та наукове обґрунтування обраних експонатів біологічної колекції;
- презентація власної біологічної колекції;
- залучення громадськості, науковців до ознайомлення, обговорення і оцінювання біологічних колекцій відповідно до умов проведення фестивалю.

ВИКОРИСТАННЯ КВЕСТ-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СУЧАСНОЇ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Місце реалізації: Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді Сумської міської ради.

Освітня ідея: упровадження квест-технології в освітній процес гуртків еколого-натуралістичного напрямку.

Засоби реалізації. З метою урізноманітнення освітнього процесу, активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти та розширення сфери їх інтересів виникає потреба в упровадженні новітніх технологій навчання, однією з яких є квест-технологія, що допомагає учнівській молоді знаходити необхідну інформацію, піддавати її аналізу, систематизувати, розв'язувати поставлені завдання, розвивати пізнавальну діяльність і формувати їх ключову компетентність.

Досягненню інноваційної мети сприяло розроблення збірки сценаріїв виховних заходів «Квести у закладі позашкільної освіти», що містить авторські розробки квестів. Сценарії, що увійшли до збірки, відрізняються тематичною різноманітністю та доступністю у практичній реалізації. Кожний сценарій – це зразок творчості педагога-практика Олени Бондар, як приклад організації інтерактивного освітнього середовища. В ігровій формі виявляється взаємодія педагога і дітей, яка сприяє формуванню вмінь розв'язувати завдання на основі компетентного вибору альтернативних варіантів через реалізацію певного сюжету. Заняття та екоактивності з використанням квест-технології можуть проводитися як в аудиторних умовах, так і під час екскурсійної та пошукової діяльності, як офлайн, так і дистанційно.

Результати. Сценарії занять і виховних заходів апробовані та впроваджені у педагогічну практику з метою формування природничо-наукової компетентності, формування розумових та творчих здібностей вихованців закладу позашкільної освіти. Підготовлено пропозиції щодо впровадження новачки у практику роботи інших гуртків, щоб зробити змістовним і цікавим дозвілля здобувачів освіти.

ЕКОЛОГІЧНИЙ ВОЛОНТЕРСЬКИЙ STEAM-ПРОЄКТ «NO paCAT»

Місце реалізації: Лебединський центр позашкільної освіти Лебединської міської ради Сумської області.

Актуальність. Упровадження проєктних технологій, що направлені на зменшення пластику у побуті шляхом виготовлення екосумок та допомогу безпритульним тваринам.

Реалізація проєкту не лише сприятиме збереженню природи та допомогі тваринам, а й має потенціал об'єднати громадськість навколо важливих цілей. Він може стати прикладом успішного поєднання екологічних і гуманітарних ініціатив, які спрямовані на покращення якості життя всіх мешканців нашої громади, України, планети в цілому.

У процесі реалізації проєкту діти розвивають творчість, практичні навички виготовлення екосумок, продаж яких допомагає збирати кошти для безпритульних тварин і є важливим внеском у добродійну справу та сприяє формуванню навичок фінансової грамотності, популяризації екологічних практик та вихованню відповідального ставлення до навколишнього середовища.

Засоби реалізації. Агітаційно-просвітницька, пошуково-дослідницька природоохоронна, дизайнерська діяльність, практична робота (проєктування та моделювання екосумки, створення ескізів пошиву та декору).

Результати: вихованці взяли участь у вивченні сучасних технологій виготовлення та декорування екторбинок, в інформаційно-просвітницькій діяльності, екологічних акціях, флешмобах, майстер-класах з пошиття екосумок та їх оздоблення, проведенні конкурсів, виставок екосумок, ярмарків-продажів. Підсумком роботи над проєктом була участь вихованців у Всеукраїнському волонтерському хакатоні «VolunTEENS» (м. Львів).

STEM-ЛАБОРАТОРІЯ

*Оксана Андрущенко,
Анна Харченко*

Комунальний заклад

«Роменська міська Мала академія наук учнівської молоді»

Роменської міської ради Сумської області

Мета створення - створення організаційно-педагогічних умов для:

- поглибленої науково орієнтованої та науково-технічної підготовки учнівської молоді;

- формування STEM-компетентностей та цифрових компетентностей;

- підвищення конкурентоспроможності особистості на ринку праці.

Основні завдання STEM-лабораторії:

1. Організація науково-орієнтованої та науково-технічної діяльності вихованців з використанням інноваційних методик та високотехнологічних засобів навчання.

2. Розробка та апробація інноваційних освітніх проєктів:

- Міждисциплінарні програми дослідницького спрямування;
- Систематизація методичних матеріалів;
- Поширення успішних практик педагогічного досвіду у галузі STEM-освіти.

3. Формування у вихованців: STEM-компетентностей, цифрових компетентностей, дослідницької культури, навичок науково-дослідної та інженерної діяльності.

Цільова аудиторія:

- Учні 6-11 класів закладів загальної середньої освіти.
- Студенти закладів фахової передвищої та професійно-технічної освіти.

- Особи, які цікавляться технологіями та інженерією.

Чисельність групи: 10-15 осіб (не більше 20 вихованців).

Напрями діяльності:

- Науково-дослідна діяльність.
- Інженерне проектування.
- Культурно-просвітницькі заходи.
- Популяризація STEM-освіти та STEM-професій.
- Організація конференцій, семінарів, симпозіумів.

Результати впровадження.

За період апробації (2019-2024):

- Охоплено понад 30 педагогічних працівників та більше 200 вихованців.

- Визнано ефективним інноваційним ресурсом.

- Рекомендовано продовжувати наповнення та вдосконалення.

**ПРОФІЛЬНИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ
ТАБІР ВІДПОЧИНКУ З ДЕННИМ ПЕРЕБУВАННЯМ
«INTEL SUMMER»**

*Оксана Андрущенко,
Юлія Шульга*

Комунальний заклад

«Роменська міська Мала академія наук учнівської молоді»

Роменської міської ради Сумської області

Мета новації:

- Створення інноваційного освітнього середовища для повноцінного відпочинку, оздоровлення та розвитку творчої та інтелектуально обдарованої учнівської молоді віком від 10 до 15 років;
- Забезпечення змістовного дозвілля з акцентом на поглиблення знань з англійської мови, програмування, анімації, WEB-розробки тощо;
- Реалізація права кожної дитини на якісний відпочинок відповідно до її індивідуальних потреб.

Основні характеристики:

- Тривалість зміни: не менше 14 днів.

- Режим роботи: з 09:00 до 15:00.
- Форма перебування: денний табір.
- Комплектація: загони чисельністю 15-20 осіб.
- Цільова аудиторія: діти віком 10-15 років.

Унікальні особливості:

- Поєднання відпочинку з освітніми та розвивальними активностями.
- Добровільний вибір дітьми видів діяльності та дозвілля.
- Створення безпечного освітнього середовища для всебічного розвитку особистості.
- Пропаганда здорового способу життя.
- Можливість організації роботи гуртків, творчих об'єднань за межами закладу.

Очікувані результати:

- Розвиток творчих здібностей учнів.
- Поглиблення знань з англійської мови, програмування, анімації, WEB-розробки тощо.
- Формування навичок здорового способу життя.
- Створення умов для особистісного та інтелектуального розвитку вихованців.

Перспективи впровадження:

- Модель табору може бути адаптована в інших закладах позашкільної освіти
- Потенціал для масштабування та тиражування досвіду в освітній системі України.

**ЦЕНТР УЧНІВСЬКОЇ ПРОФОРІЄНТАЦІЇ
«INTELLECT HUB»**

***Оксана Андрущенко,
Юлія Шульга***

Комунальний заклад
«Роменська міська Мала академія наук учнівської молоді»
Роменської міської ради Сумської області

Центр учнівської профорієнтації «Intellect Hub» створено у 2019 році з метою професійного самовизначення учнівської молоді, поглиблення знань з базових дисциплін, а також підготовки до вступу у заклади вищої освіти. Центр використовує інноваційний підхід до профорієнтаційної роботи, впроваджуючи елементи STEM-освіти та розробляючи нові педагогічні методики для кращої адаптації учнів до сучасних освітніх викликів.

Особливості діяльності:

- Поглиблене вивчення української мови, історії, математики, фізики, біології та англійської мови для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання/національного мультипредметного тестування.

- Організація профорієнтаційних заходів та курсів для учнів старших класів та студентів закладів фахової передвищої освіти.

- Підготовка навчально-методичних матеріалів та індивідуальних консультацій для абітурієнтів.

Результати та перспективи. За час діяльності Центру було охоплено близько 10 педагогів та більше 500 учнів, що свідчить про його ефективність у підготовці молоді до вступу у заклади вищої освіти. Планується подальший розвиток платформи з використанням сучасних цифрових технологій та розширення співпраці з іншими закладами освіти.

Новації в закладах позашкільної освіти Тернопільської області

УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

УПРОВАДЖЕННЯ В ПРАКТИКУ РОБОТИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ОБЛАСНОГО ЦЕНТРУ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ІННОВАЦІЙНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Іван Герц, директор Тернопільського
обласного центру еколого-натуралістичної
творчості учнівської молоді

У своїй управлінській діяльності заклад позашкільної освіти дотримується принципів взаємодопомоги, справедливості, розумної вимогливості, об'єктивності, креативності, творчого підходу і щоденного пошуку нових ідей та шляхів їх реалізації. У зв'язку із цим відбуваються зміни методів управління, що пов'язано з науковим пошуком оптимального вирішення психолого-педагогічних проблем, стилю роботи, удосконалення підходів до освітньої та організаційної діяльності з боку педагогів і адміністрації закладу.

Процес стратегічного управління закладом позашкільної освіти поєднує:

- Обґрунтування мети, завдань розвитку закладу на близьку й далеку перспективу;
- Передбачення заходів, які забезпечують їх реалізацію;
- Здійснення моніторингового дослідження виконання плану дій;
- Формування іміджу закладу позашкільної освіти;
- Впровадження нової етики відносин в колективі на принципах рівноправного партнерства;

- Своєчасне реагування на динамічні й якісні зміни, які впливають на діяльність закладу;
- Створення науково-методичних, інноваційних, пошуково-експериментальних педагогічних майданчиків;
- Осучаснення виховної системи в закладі, яка поєднує різні напрями діяльності, удосконалюється, впроваджуються наскрізні програми та ресурсно збагачується.

Отже, підвищення вимог до позашкільної освіти, як рівноправного інституту в загальній системі освіти, зобов'язує педагогів закладу переосмислити стратегію оновлення їхньої діяльності з метою досягнення вищої якості освітнього процесу та організаційно-методичної роботи.

ВПРОВАДЖЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ЦЕНТРІ ЕКОЛОГО- НАТУРАЛІСТИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Тетяна Гуцало

Тернопільський обласний центр еколого-натуралістичної
творчості
учнівської молоді

«Академічна доброчесність є способом змінити цей світ»

Юнгсун Кім

Забезпечення академічної доброчесності у сфері освіти
регламентовано
Законами
України «Про освіту», «Про загальну середню освіту».

Відповідно до Ст. 42 Закону України «Про освіту» «Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [1].

Дотримання академічної доброчесності педагогами та здобувачами освіти є обов'язковою умовою якісної освіти, цінність якої полягає в тому, що дитина отримує необхідну базу знань, достатню для подальшого навчання, свідомого вибору майбутньої професії, побудови свого місця в соціумі. Від глибини знань, вміння ними користуватися, мотивації, а отже, сформованості базових компетентностей, залежить рівень майбутнього спеціаліста. Тобто, наскільки професійним буде майбутній спеціаліст завтра, залежить від педагогів, батьків і самих учнів сьогодні [2].

На жаль, і в учнівської та студентської молоді, і у педагогів, є багато спокус щодо порушень академічної доброчесності – доступ до публікацій в мережі Інтернет, які легко копіюються, книги і публікації з готовими

домашніми завданнями, аналітичними статтями, гаджети, штучний інтелект та ін. Проведене анонімне анкетування серед вихованців 14-15 років показало, що практично 100% дітей користується вищезазначеними можливостями. Що це дає сьогодні? Найперше – низький рівень знань, який і так сьогодні страждає через тривале дистанційне навчання, друге – знецінення самої освіти, знань, ролі вчителя і рис типу порядності, працелюбності, чесності [2].

З метою організації освітнього процесу на засадах академічної доброчесності у Тернопільському обласному центрі еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді розроблене Положення про академічну доброчесність. Щороку затверджується та оновлюється План заходів з формування академічної доброчесності. Так, у 2024 р. він містить наступні розділи: Нормативно-правове та інформаційне забезпечення; Робота з педагогічними працівниками; Робота з вихованцями; Робота з батьками; Моніторинг освітнього середовища;

Оскільки, відповідно до методичних рекомендацій Державної служби якості освіти питання організації педагогічної діяльності та навчання на засадах академічної доброчесності входить до переліку критеріїв для самооцінювання закладу освіти, то при розробці Положення про внутрішню систему якості освіти Тернопільського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді, критеріїв та індикаторів для самооцінювання освітньої та управлінської діяльності у напрям оцінювання 4. «Управлінська діяльність» включена вимога 4.2. «Формування та забезпечення академічної доброчесності» Критерії 4.2.1. «Впровадження академічної доброчесності у закладі освіти».

Спільна робота педагогів, батьків та учнівської молоді щодо формування академічної доброчесності дозволить в майбутньому отримати висококласних спеціалістів, здатних будувати міцну розвинуту державу.

Література

1. Закон України «Про освіту» https://urst.com.ua/act/pro_osvitu (дата звертання 12.11.2024р.)
2. <https://osvita.in/ua/akademichna-dobrochesnist-shkola/>

МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

«ВИКЛИКИ ТА ПЕРЕВАГИ ПРОВЕДЕННЯ РЕЛАКСАЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ ГУРТКІВ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОГО НАПРЯМУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ»

Лілія Каменярська,

Тернопільський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді

Психологічний стан та психічне здоров'я під час військових дій є вкрай важливим. Багато людей переживають виснаження, спустошення, втому, відчувають тривогу й паніку.

З метою удосконалення форм і методів організації методичної роботи, активізації творчої професійної діяльності педагогічних працівників, здійснення інноваційної діяльності, формування вміння працювати в умовах воєнного стану у Тернопільському обласному центрі еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді був проведений «Ярмарок педагогічних ідей» *на тему* «Виклики та переваги проведення релаксаційних занять гуртків еколого-натуралістичного напрямку в період воєнного стану», під час якого педагогічні працівники закладу представили досвід впровадження сучасних інноваційних технологій: презентували роботу закладу «Адаптація ЗПО до нових умов сьогодення»; провели фрагменти тренінгів «Особливості дистанційної роботи в ЗПО» і «Світ на межі змін: стратегія адаптації».

Однією з найбільш результативних форм психологічної допомоги в кризових ситуаціях вважають арт-терапію. Так, педагоги Центру ознайомили присутніх з можливостями впровадження елементів арттерапії на заняттях гуртків еколого-натуралістичного напрямку в період воєнного стану, провели фрагмент майстер-класу «Використання арт-технік у роботі з вихованцями», а також продемонстрували фрагменти релаксаційних занять із застосуванням вправ для зняття психо-емоційного стресу у вихованців. Зокрема, провели майстер-клас «Кавові фантазії» (аромо- та арттерапія), психологічну вправу «4 папірці» (кольоротерапія), ознайомили учасників заходу з основами анімалотерапії, презентували роботу на занятті гуртка «Декоративний акваріум» «Створення акваріуму. Споглядання за різними видами рибок», навчали виготовляти новорічні іграшки з соломи (природотерапія), ознайомили педагогів із методикою монтування відео.

Така форма роботи є ефективною для оволодіння педагогами психолого-релаксаційними технологіями, що дозволяє забезпечити якісну організацію освітнього процесу в умовах воєнного стану.

СУЧАСНІ ФОРМИ І МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МАСОВОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДІ

Ірина Михайлиця,

Тернопільський обласний центр
еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді

Головним у системі інноваційного навчання у закладі позашкільної освіти є ситуація спільної продуктивної та творчої діяльності педагога й дитини, педагога та групи, що впливає на навчання як на процес становлення особистості, її усвідомленої активності, її самоорганізації.

Зміни, що відбуваються в культурно-дозвільному середовищі, інновації, які нестримно входять у наше життя, отримання доступу до всесвітньої мережі інтернет вимагають від педагогів «включення» у ці процеси, розробку і впровадження в практику сучасних форм роботи.

Однією з таких форм є воркшоп (англ. workshop – майстерня), захід, учасники якого отримують нові знання та навички в процесі динамічної групової роботи. Позашкільні творчі воркшопи – це центри нестримної креативності та особистісного розвитку, де учасники занурюються у захоплюючий світ творчості.

Метою воркшопу є розвиток професійних навичок та взаємодія між різними фахівцями чи творчими людьми, які зацікавлені у вирішенні певної професійної проблеми або в розробці та реалізації певного проєкту. У центрі уваги такого заходу відбувається самостійне навчання слухачів та їх активна взаємодія.

У межах воркшопу творчого простору позашкільника на базі Центру відбуваються практично орієнтовані майстерні - майстер-класи, творчі майданчики, презентації, творчі зустрічі, під час яких в учасників з'являється можливість активної та відкритої взаємодії між собою, ділитися своїми думками й досвідом, отримувати важливу інформацію, працювати під керівництвом «майстра-інноватора», оволодівати новими методами, оцінювати та ділитись враженнями. Проведення ігрових воркшопів дозволяє сформувати навички продуктивних, творчих підходів й креативного мислення в розв'язанні пропонованих завдань і проблем. Творчі воркшопи стають майданчиком для індивідуальних перемог та творчого самовираження, де кожен відчуває себе частиною спільноти інноваторів. Через практичні завдання та творчі вправи учасники не лише розкривають свої таланти, але і вчаться працювати в команді, розвивати креативне мислення та вирішувати завдання в нестандартний спосіб.

ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР

Галина Федун

Тернопільський обласний центр еколого-натуралістичної
творчості учнівської молоді

Модернізація змісту роботи на учнівській навчально-дослідній земельній ділянці закладу позашкільної освіти – це оновлення, удосконалення, перехід від традиційного до інноваційного. Такий перехід поліпшує рівень комфортності для вихованців, а також поліпшує умови для всебічного розвитку дитини.

Педагогічні технології пошуково-дослідницького спрямування не лише стимулюють пізнавальну й творчу активність школярів, але й вимагають відповідного обсягу теоретичних знань.

Один із інноваційних методів роботи на НДЗД Центру є організація проєктної дослідницької діяльності. Вихованці є учасниками освітніх проєктів «Впровадження елементів органічного землеробства в шкільне агробіологічне дослідництво» та «Розумний город», започаткований агрохолдингом «Контінентал Фармерз Груп». В рамках реалізації проєктів налагоджена співпраця з клубом «Органічного землеробства», агрохолдингом «Контінентал Фармерз Груп», та міжнародне партнерство з Валентиною Підліснюк, професором університету Матея Бела (Чехія).

Агробіологічні інноваційні технології ведуть до покращення стану навколишнього середовища, підвищують природню біологічну активність, відновлюють баланс натуральних поживних речовин у ґрунті, відновлюють гумус, як результат – збільшення урожайності сільськогосподарських культур в овочевій сівозміні.

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.

Мирослава Березицька,
Тернопільський обласний центр
еколого-натуралістичної творчості
учнівської молоді

Повномасштабне вторгнення росії в Україну завдало значної шкоди природним екосистемам. Вже зараз потрібно думати про відновлення та охорону природних ресурсів, а для цього людина має бути екологічно свідомою особистістю. Сьогодення вимагає екологізації всієї системи освіти і виховання, кінцевим результатом якої буде проникнення сучасних екологічних ідей і цінностей у всі сфери суспільства.

Тернопільський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді ставить перед собою завдання посилити еколого-просвітницьку роботу як серед учнівської молоді так і серед

дорослого населення. Саме тому в закладі розробили та впроваджують просвітницьку програму «Екологічний всеобуч». Вона охоплює:

- моральне виховання (виховання гуманного ставлення до природи);
- трудове виховання (участь учасників освітнього процесу у посильній для них діяльності по догляду за рослинами, тваринами, з охорони і захисту довкілля;
- інтелектуальний розвиток (формування системи екологічних знань та уявлень, розробка та втілення наскрізних екологічних програм);
- розвиток естетичних смаків та почуттів (уміння побачити і відчувати красу природи, захоплюватися нею, бажання зберегти її, навчитися творити красу з вторинного матеріалу);

Відбувається поетапна реалізація програми.

Так, в рамках цієї програми педагоги проводили зустрічі з відвідувачами бібліотек міста Тернополя. Аудиторія – учні шкіл міста, педагоги закладів середньої освіти, працівники бібліотек та внутрішньо переміщені особи.

Тернопільським обласним центром еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді спільно з Тернопільською бібліотекою №5 створена ЕКО-бібліотека. Під час просвітницьких зустрічей керівники гуртків та методисти Центру розповідали про сучасні екологічні проблеми України, дискутували про шляхи подолання екологічної кризи, обмінювалися інформацією про екологічні проблеми в різних регіонах країни, а також проводили різноманітні майстер класи по виготовленню виробів з вторинного матеріалу.

Важливу роль в екологічному вихованні відіграють природні об'єкти. Так на базі Тернопільського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді створено Релаксаційно-екологічну стежку здоров'я. Яка включає в себе 8 зупинок, де діти можуть ознайомитися з рослинним і тваринним світом рідного краю, відчувати на дотик різні природні об'єкти, поринути у світ ароматерапії.

Співпраця із закладами культури, закладами освіти інших форм навчання, сім'ями учнів, спільно організовані заходи не тільки допомагають забезпечити єдність і безперервність педагогічного процесу, але і вносять у цей процес необхідне дитині особливе позитивне емоційне забарвлення.

Тільки спільними зусиллями ми можемо вирішити головне завдання – виховати екологічно грамотного громадянина.

ФОРМУВАННЯ СВІДОМОСТІ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЗАСОБАМИ ВИВЧЕННЯ ТРАДИЦІЙ ТА ЗВИЧАЇВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Уляна Дулеба

В сучасних умовах військової агресії з боку Росії ворог продемонстрував не лише намір захоплення території нашої країни, але й активно зазіхає на культурно-історичні надбання українського народу, знищує пам'ять про звичаї та традиції пращурів.

Педагоги Тернопільського обласного центру еколого-натуралістичного центру учнівської молоді для збереження звичаїв та традицій, які побутують в регіоні, практикують проведення інноваційних форм роботи як: майстер-класи, свята, зустрічі з цікавими людьми, ін.

Цікаво проводяться майстер-класи по виготовленню новорічно-різдвяної атрибутики з соломи: дідухів, павуків, ангеликів, зірочок. Солома завжди була незамінним пластичним матеріалом для створення різних обрядових атрибутів і прикрас, в яких яскраво проявилися творча уява і майстерність та позитивно впливала на емоційний стан дитини.

Перед Великоднем традиційно в нашому закладі відбуваються майстер-класи по написанню писанки.

Писанкарство — це давнє українське мистецтво, яке сягає своїм корінням часів дохристиянської культури. Розпис яєць символізує відродження життя, сонце та прихід весни. Писанка стала не лише символом Великодня, але й об'єктом національної гордості українців. Вона вражає своєю красою та різноманітністю орнаментів.

Українські писанки – обов'язковий атрибут Великодня. Це чудовий подарунок для рідних, оберіг, символ життя і пробудження, а процес розпису – ще одна нагода наблизитись до традицій та звичаїв українського народу.

Вихованці закладу із задоволенням шанують ці традиції, зберігаючи духовну спадкоємність, національну ідентичність разом з їх предками.

ПСИХОЕМОЦІЙНА ПІДТРИМКА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Надія Сворінь,

Тернопільський обласний центр
еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді

Військовий стан в Україні диктує свої правила життя і навчання. Важливу роль у відновленні фізичного, психологічного, морального та духовного здоров'я відіграє позакласна та позашкільна освітня

діяльність. В рамках проєкту «Дружній простір позашкілля» на базі Центру працюють недільні творчі майстерні під час яких усі бажаючі мають можливість відвідати тематичні майстер-класи («Оберіг для захисника», «Флораріум своїми руками», «Друге життя речей», «Новорічна композиція», «Дідух. Павук» та ін.).

В Центрі створена релаксаційно-екологічна стежка здоров'я – територія освітньо-розвивальної роботи. Пройшовши її, дитина побачить красу природних об'єктів, ознайомиться з відомими і невідомими рослинами, тваринами, відчує красу природи рідного краю. Куточок живої природи, Зимовий сад, Акваріумний клуб, Локація ароматів, квітково-декоративний відділ, рокарій, дендрарій – все це сприятливо впливає на емоційний та психологічний стан людини. Природа лікує... Вона не лише може знизити кров'яний тиск, зменшити збудження нервової системи і посилити функцію імунної системи а також може підвищити самооцінку, знизити тривогу, знизити рівні гормону стресу й поліпшити настрій.

В літній період працює Літня екологічна школа, метою якої є надати додаткові освітні послуги, формувати творчу, інтелектуальну, духовно-збагачену, фізично розвинуту особистість. Відвідавши її, школярі мають можливість одержати додаткові знання з біології, екології, народознавства, взяти участь в роботі тематичних майстер-класів.

Новації в закладах позашкільної освіти Херсонської області

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

ОБЛАСНИЙ ТВОРЧИЙ ФОТОКВЕСТ «МІЙ ХЕРСОН - ЗАВЖДИ В МОЄМУ СЕРЦІ»

Лариса Камишенко

Комунальний заклад «Центр еколого-натуралістично творчості учнівської молоді» Херсонської обласної ради

Мета: поглиблення знань про своє місто, його історію, героїзм людей під час російської агресії; виховання в учнівській молоді почуття патріотизму, активної громадянської позиції, вшанування подвигів захисників України.

Завдання:

- активізація пізнавальної діяльності, використання власного творчого потенціалу;

- організація змістовного дозвілля з нагоди відзначення другої річниці визволення Херсону від російської окупації.

Учасники Фотоквесту (далі Квест) – здобувачі освіти закладів загальної середньої та позашкільної освіти Херсонської області та м. Херсона.

Очікуванні результати. Квест спрямований на виконання учасниками запропонованих завдань і полягає в тому, щоб з фотографій - відповідей зробити фотоколаж.

Це інтерактивний захід, що поєднує в собі елементи фотозйомки або генерації зображень за допомогою штучного інтелекту, пошуку інформації.

Учасники Квесту дотримуються наступних кроків:

1. Відшукують відповіді на 9 завдань про визначні місця, події, символи та видатних особистостей міста. Знаходять для останнього завдання у своєму фотоархіві або генерують за допомогою штучного інтелекту фото під гаслом «Херсон без війни».

2. Оформлюють відповіді на кожне завдання. Відповіді - це фотографії даної творчої роботи з сімейного архіву, інтернет-ресурсів, згенеровані за допомогою штучного інтелекту.

3. Проявляють творчість у створенні фотоколажу з фотовідповідей. Він є кінцевим результатом Квесту.

4. Доповнюють фотоколаж короткою інформацією, в якій зазначено: ім'я, прізвище, вік; місце знаходження (місто, країна), де зараз перебуває учасник Квесту; власні емоції на події 11 листопада 2022 року; побажання Херсону та херсонцям у другу річницю визволення від російської агресії; дозвіл на оприлюднення фотоколажу на Facebook сторінці Центру.

ПРЕЗЕНТАЦІЇ ЦИКЛУ «АБЕТКА ПРИРОДНИЧИХ ЗНАНЬ»:

«ШТУЧНІ ДОМІВКИ ДЛЯ ПТАХІВ. НАЙБІЛЬШ ПОШИРЕНІ МОДЕЛІ». «ШТУЧНІ ДОМІВКИ ДЛЯ ПТАХІВ. ОСОБЛИВОСТІ ВИГОТОВЛЕННЯ»

Тетяна Коротка

Комунальний заклад «Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Херсонської обласної ради

Мета: Формування у дітей елементів екологічної культури, гуманного ставлення до живих об'єктів природи, а саме: залучення до охорони і приваблювання птахів; за умов дистанційного навчання самостійного здобуття знань та певних трудових навичок у виготовленні штучної домівки для птахів.

Завдання:

- Мотивувати дитину до спостережень за птахами в природі, пошуку інформації про особливості гніздівель різних видів птахів;
- Вивчити способи виготовлення штучних гніздівель для птахів;
- Спонукаати до самостійного, або з допомогою батьків, виготовлення «домівки» для птахів.

Очікувані результати.

У процесі перегляду презентацій діти отримують знання про основні правила будівництва штучних гніздівель для птахів, про матеріал, інструменти, особливості обробки матеріалів, пропорції конструкцій відповідно до розмірів та особливостей поведінки певних видів птахів.

Отримують детальну інформацію про особливості виготовлення шпаківні, синичника, дуплянки та різновидів спеціальних штучних гніздівель.

Одна з презентацій інформує про те, як кріпити та де і як краще розвішувати виготовлені домівки для птахів.

Перегляд дітьми презентацій, додатковий пошук інформації з цього питання, виготовлення і вивішування власноруч виготовлених штучних гніздівель спонукає дітей до подальшого спостереження за птахами є гарним досвідом активної природоохоронної роботи, яка може бути покладена в основу участі дітей у конкурсах та акціях по збереженню та захисту довкілля.

Зворотній зв'язок: діти надсилають фото виготовлених шпаківень, інших штучних гніздівель, моментів їх вивішування, заселення пташками.

Кращі фотороботи демонструються на сторінці Центру у соціальній мережі Facebook.

ПРОЕКТ «ПУТІВНИЧОК «ЕКОвалізка»

***Лариса Василенко
Вікторія Тарановська***

Херсонський Центр дитячої та юнацької творчості Херсонської міської ради

Проект започаткований у січні 2024 року та працює під гаслом «Подорожуйте світом цікавих справ разом з «ЕКОвалізкою»!

Мета: Виховання у дітей любові до оточуючого світу через гру та участь у практичних справах.

Завдання:

- надати дітям інформацію з певної тематики у вигляді цікавої гри;
- поділитися корисними екологічними ідеями;
- запропонувати дітям долучитися до цікавих справ.

Цільова група:

Контент проєкту розрахований на дітей молодшого шкільного віку.

Тематика подорожей:

«Подорож перша: до Країни зимуючих птахів», «Подорож друга: до Країни кімнатних рослин», «Подорож третя: до Країни Грінляндії», «Подорож четверта: до Країни мур-р-ркотунчиків», «Подорож п'ята: до Країни Лісових таємниць», «Подорож шоста: до Країни Цариці-водиці», «Подорож сьома: до Країни екологічних знань», «Подорож восьма: до Країни Terra», «Подорож-гра «ЕКОвалізка" - на канікулах!», «Подорож десята: до Країни Річки-невелички», «Подорож одинадцята: до Країни пташиних пригод», «Подорож дванадцята: до Країни вдячності свійським тваринам», «Подорож тринадцята: до Країни колючих красунь».

Результати.

Автори створили за 2024 рік 13 віртуальних подорожей які розміщені на сайті Херсонського Центру дитячої та юнацької творчості

<https://www.hcdut.ks.ua>, це путівничок у вигляді валізи з екологічним наповненням, розміщений зліва на головній сторінці сайту.

«ЕКОвалізка» - цікавий та корисний інформаційно-діяльнісний ресурс для дітей в умовах дистанційної роботи під час війни. Відправитися у подорож можливо тільки обравши правильну відповідь на поставлене запитання. Подорожуючи від справи до справи, діти отримують цікаву інформацію, виконують невеличкі завдання, що дає можливість рухатися далі. Авторі прагнули, щоб діти не тільки дізналися багато цікавого, але й долучилися до практичної екологічної діяльності у вигляді добрих справ, тому в кінці пропонується певна діяльність.

Зворотнім зв'язком є фото виконаної справи та надісланої до «ЕКОвалізки», а також наповнення добрими справами своєї власної «ЕКОвалізки».

МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

ЗБІРКА «5 ХВИЛИН НА ПРИРОДІ»

Лариса Василенко

Херсонський Центр дитячої та юнацької творчості Херсонської міської ради

Збірка започаткована з вересня 2024 року як ресурс для керівників гуртків та педагогів початкової школи. Два рази на місяць на віртуальній дошці розміщуються короткі заняття відповідно порі року.

Мета: в умовах дистанційного навчання, під час війни, допомогти педагогам розробками коротеньких занять на природі.

Завдання:

- сформувати у дітей інтерес до природи;
- розвинути у дітей вміння спостерігати, досліджувати і пояснювати явища природи та їх взаємодію;
- надати дітям додаткову інформацію про навколишнє середовище;
- сприяти виявленню творчості у дітей;
- навчити отримувати емоційну насолоду від природи, розвинути відчуття прекрасного.

Тематика занять:

«Осінній краєвид», «Осінні квіти», «Барви осіннього листя», «Ягоди осіннього пейзажу», «Птахи відлітають у вирій», «Мелодія осені».

Структура заняття:

1. спостереження з даної теми (придивитися або прислухатися до навколишнього середовища, до дерев, кущів, квітів, ягід, птахів);
2. визначення природних об'єктів, їх відповідність до інших (форма, колір, запах, текстура);
3. порівняння природних предметів або явищ;
4. відповідь на запитання педагога;
5. загальний висновок групи дітей.

Результати.

Заняття розміщені на сайті Херсонського Центру дитячої та юнацької творчості <https://www.hcdut.ks.ua>.

Заняття адаптовані до дистанційної роботи з дітьми в умовах війни, їх короткостроковість надає можливість вихованцям відірватися від комп'ютера та хоч на деякий час побути на природі, отримати емоційну насолоду. Такі заняття допоможуть не втратити взаємозв'язок між людиною і природою, дадуть розуміння значення екології та здатність її зберігати, що є важливим кроком у напрямку майбутнього відновлення та розвитку України.

МЕТОДИЧНИЙ КЕЙС ДЛЯ ПЕДАГОГА

Лариса Василенко

Херсонський Центр дитячої та юнацької творчості Херсонської міської ради

Ресурс «Методичний кейс для педагога» створений для активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Започаткований з вересня 2024 року на допомогу керівникам гуртків та педагогам закладів загальної середньої освіти.

Публікується два рази на місяць на сайті Херсонського Центру дитячої та юнацької творчості <https://www.hcdut.ks.ua>

Мета: активізувати пізнавальну діяльність учнів та вихованців умовах дистанційного навчання під час війни за допомогою педагогічних технологій, методів, прийомів, екологічних задач, ігор.

Завдання:

- допомогти педагогу реалізувати принципи діяльнісного й компетентнісного підходів у навчанні;
- створити такі педагогічні ситуації, коли учень не просто відтворює навчальну інформацію, а використовує свої знання для вирішення нестандартних навчальних завдань;
- сформулювати стійкий пізнавальний інтерес як ознаку готовності до навчання, що є основою всієї навчально-виховної роботи з дітьми;
- активізувати пізнавальну діяльність учнів та вихованців, як один із методів творчого підходу до набуття знань.

Результати.

На сайті закладу розміщені адаптовані активні методи навчання які дають змогу тому, хто навчається, розкритися як особистості: прийом «Фантастична домішка», інтерактивна технологія «Сторітелінг», вправа «Ромашка», гра «Заповідник», прийом «Знайди помилку», вправа «Точка опори», метод «Риб'яча кістка», метод «Веббінг».

Прийоми педагогічної техніки, спрямовані на організацію проблемно-пошукового навчання, коли учні поставлені в роль дослідників, винахідників здатних критично мислити, вміти аналізувати інформацію, застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Інтегровані заняття та виховні заходи з використанням інтерактивних технологій стимулюють різноманітні форми творчої співпраці здобувачів освіти, сприяють вихованню у підростаючого покоління екологічно грамотної поведінки, вміння допомагати в вирішенні екологічних проблем краю, розвивають любов до природи рідного краю та патріотизм.

Новації в закладах позашкільної освіти Хмельницької області.

МУЗЕЙНИЙ ПРОСТІР - РОДЗИНКА ПОЗАШКІЛЛЯ

Віта Побережна,

завідуюча відділом
комунальної установи Дунаєвецької
міської ради «Центр
позашкільної освіти»
Хмельницька обл.

Музейна педагогіка має важливе значення в системі позашкільної освіти, сприяє всебічному розвитку особистості, активному пізнанню навколишнього світу. Музеї - це особливий педагогічний простір, в якому дитина осмислює інший світ – світ історії, світ природи, творчості, науки, вона стає його частиною. Комплексне співробітництво в галузі музейної педагогіки стає системоутворюючим компонентом інноваційного перетворення, який впливає на процес духовного розвитку особистості, вирішує проблему освіти та виховання.

Комунальна установа Дунаєвецької міської ради «Центр позашкільної освіти» на власному прикладі демонструє, що позашкільля може бути сучасним та цікавим, а бути вихованцем позашкільного закладу освіти - це круто. Особливістю нашої діяльності є створення Музейного простору, що створює ситуацію діалогу, у якій музей виступає як співбесідник, відкритий для довіри та сприйняття іншого. Використання ресурсів музейної педагогіки дозволяє адаптувати учнів до сучасного життя.

«Музейний простір позашкільля» об'єднує галерею «Дитячої творчості», Музей хліба, Музей природи рідного краю, Музей освіти, та сучасний «Мобільний музей-лабораторія для школярів: доступ до якісної освіти в умовах пандемії COVID-19», які сьогодні є візитівками не лише нашого закладу, але і Дунаєвецької громади.

Галерея дитячої творчості - це не тільки єдиний в нашій області музей дитячої творчості, це наш мистецький арсенал, скарбничка кращих дитячих робіт у різних техніках декоративно-ужиткового та образотворчого мистецтва, арт-майданчик для майстер-класів та персональних виставок. Складовою музейно-освітнього середовища ЦПО є повністю модернізований та оновлений Музей історії освіти Дунаєвеччини, слугує джерелом знань про історію розвитку освітянської галузі, засобом відродження історичної педагогічної спадщини освіти нашого краю. Музей хліба дає можливість формувати у дітей цілісне уявлення про втілену в художній і предметній творчості самотність українського народу. Музей природи рідного краю зразки рослинного та тваринного світу нашого краю.

Завдяки Уряду Швеції, Програмі розвитку ООН (ПРООН) в Україні «Посилене партнерство для сталого розвитку» та Агенції регіонального розвитку Хмельницької області у партнерстві із Дунаєвецькою міською радою у нас вже три роки функціонує сучасний «Мобільний музей -

лабораторія для школярів: доступ до якісної освіти в умовах пандемії COVID-19». Музей поступово стає своєрідним навчальним центром «Наука для всіх» природничого та фізико-математичного спрямування, який дає змогу залучити дітей різного віку та робить науку доступною кожному учню нашої громади. Ми залюбки приймаємо відвідувачів, як дорослих, так і школярів. Понад 4000 тисячі дітей вже стали відвідувачами музейного простору позашкілля. Завітайте і ви у наше цікаве Позашкілля, яке сьогодні продовжує рухатись далі інноваційно, сучасно, актуально, і цікаво.

Новації в закладах позашкільної освіти Черкаської області.

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

НОВАЦІЇ В РОБОТІ ГУРТКА «ПРИРОДА РІДНОГО КРАЮ»

Олена Чирва

Комунальний заклад
«Михайлівська спеціальна школа
Черкаської обласної ради»

Гурток «Природа рідного краю» - це новаторська програма позашкільної освіти, яка надає дітям унікальну можливість досліджувати природу рідного краю.

Мета та завдання гуртка:

- Виховання любові до природи (заохочення до бережливого ставлення до природи та її ресурсів).
- Розвиток екологічної свідомості (формування розуміння взаємозв'язку людини і природи).
- Набуття практичних навичок (навчання основам екології, ботаніки, зоології та інших природничих наук).

Новаторські методи навчання:

- Інтерактивні заняття (застосування інтерактивних методів навчання, наприклад, віртуальних екскурсій та ігор).
- Проєктна діяльність (реалізація проєктів, спрямованих на вирішення екологічних проблем).
- Навчання в природі (проведення практичних занять на свіжому повітрі - в парках, лісах, біля ставка).
- Дослідницькі проєкти.

Учні вивчають біорізноманіття рідного краю, проводять спостереження за природою:

- Дослідження впливу забруднення повітря на рослинність.
- Вивчення поведінки птахів в сільському середовищі.

- Моніторинг стану ставка.

Розвиток навичок юних дослідників.

Навички спостереження (учні вчаться спостерігати за природою, фіксувати свої спостереження).

Навички дослідження (учні вчаться проводити дослідження, аналізувати дані та робити висновки).

Навички комунікації (учні вчаться презентувати свої результати досліджень).

Успішні результати та подальші перспективи:

- Нагороди та визнання (учні гуртка отримали нагороди на міських та обласних конкурсах).
- Розширення програми (планується розширення програми гуртка новими напрямками).
- Виховання майбутніх екологів (гурток готує молодих людей до активної участі у збереженні природи).

МЕЙКЕРСЬКИЙ STEM-ПРОСТІР НА ГУРТКОВИХ ЗАНЯТТЯХ

Оксана Осадча

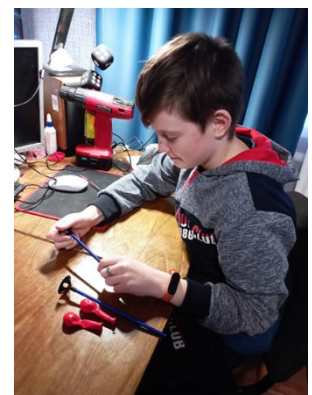
КЗ «Черкаський обласний центр роботи з обдарованими дітьми»

Черкаської обласної ради

Сучасне мейкерство – цілий світогляд, це рух, який об'єднує тих, хто здатен щось придумувати та створювати своїми руками. Зародився рух мейкерів на хвилі популяризації технологій digital fabrication і посідає провідне місце в позашкільлі.

Що розвиває мейкерство на заняттях гуртків у вихованців? Це перш за все зміна світогляду, вміння генерувати ідеї, це акумуляція знань, поглиблення практичних навичок, успішна адаптація в суспільстві, пошук інструментів та середовища для спілкування, фінансових можливостей.

Одним з мейкер-просторів є досить популярний напрям BYOD. Цей термін розшифровується як «bring your own device», або – «принеси власний пристрій». Це дає можливість для керівників гуртків та їх вихованців приносити та використовувати свої девайси в освітніх установах. Оскільки зараз майже кожна людина має хоч один універсальний гаджет із набором потужних додатків та користується ними протягом дня, оминати BYOD у сучасному освітньому просторі майже неможливо.

З точки зору STEM-освіти використання BYOD дає багато корисних можливостей, таких як: миттєва фіксація даних, усіх етапів роботи за допомогою створення послідовних дій, створення власного

навчально-пізнавального фото, відео, є можливість кадрування скриншоту, додавання тексту, графіки та їх опрацювання, сканування QR-коду, що надає вільний доступ до світових джерел інформації, поширення необхідної інформації за допомогою соціальних мереж між учасниками спілкування. Мейкерство створює активне освітнє середовище для постійного автономного навчання учня в позаурочний час, що, в кінцевому підсумку, і становить основу навчання протягом усього життя.

Наше наступне покоління має бути творцями, і ми повинні всіляко розвивати їх можливості. Адже крім економічного потенціалу у мейкерства є і важливий соціальний ефект – перехід від суспільства споживання до суспільства творення. Так як в основі цієї освітньої новації лежить бажання поліпшити життя за допомогою того чи іншого винаходу.

РОБОТА З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Ніна Іващенко

Комунальний заклад «Черкаський обласний центр
роботи з обдарованими дітьми Черкаської обласної ради»

За нормативними законодавчими документами позашкільна освіта в Україні повинна бути доступна для кожної дитини. Та часто буває так, що для дітей з особливими освітніми потребами позакласна та позашкільна робота залишається лише мрією. Саме тому у нашому закладі ще з 2018 року для таких дітей почали працювати гуртки «Чарівний світ природи» (керівник Левченко Т.С.) та «Оздоровча хореографія» (керівник Яненко Н.В.) на базі комунального некомерційного підприємства «Черкаська реабілітаційно-оздоровча поліклініка «Астра» Черкаської міської ради». Вихованці цих гуртків – діти з порушенням розвитку опорно-рухового апарату, дитячим церебральним паралічем – проходять в «Астрі» планову реабілітацію та мають змогу займатися в гуртках. Для них влаштовується безліч свят за різною тематикою, вікторин, конкурсів, майстер-класів. Виготовлені яскраві атрибути, підібрана весела музика допомагають створити чудовий настрій при проведенні керівниками гуртків ігор, конкурсів, веселих розваг.

У 2019-2020 навчальному році розпочали працювати гуртки «Сувенір» (керівник Попова Г.М.) на базі КЗ «Черкаський НРЦ «Країна добра ЧОР», гуртка «Гудзик» на базі обласного онкодиспансера, обласної дитячої лікарні, Черкаського дитячого притулку «Теплий дім».

У 2024-2025 навчальному році діти з особливими освітніми потребами навчаються в гуртку «Чарівні долоньки» Черкаського обласного центру роботи з обдарованими дітьми (керівник – Попова Г.М.). Саме тут діти мають змогу проявити свої творчі здібності, поспілкуватись із своїми однолітками, відчувати дитинство в його найкращих проявах, не зважаючи на фізичні особливості.

Вже 8 років поспіль в студії «Флора» (керівник – Хулап Л.І.) займається талановитий хлопчина Віталій Хмелевський, який має обмеження в русі та не має обмежень у фантазії та особливому сприйнятті навколишнього світу. Віталій був неодноразовим щорічним переможцем обласних та Всеукраїнських еколого-натуралістичних конкурсів, у 2021 році відкрилась його перша персональна виставка незвичайних флористичних картин і композицій, яку оглянули тисячі черкащан та гостей міста.

Заняття з дітьми з особливими освітніми потребами організовуються індивідуально, враховуючи особливості кожної дитини, її бажання і талант. Підбираються специфічні методики навчання, за необхідності – вносяться зміни до навчальних програм.

Навчання дітей з особливими потребами в гуртках допомагає їм адаптуватися до життєвих ситуацій, позбутися відчуття ізольованості, відчуження, сприяє зникненню соціальних бар'єрів та інтеграції в соціумі.

Нехай і для дітей з особливими освітніми потребами відкривається світ!

ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ В СИСТЕМІ STEM -ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ ГУРТКА

Ірина Носаєва

Червонослобідський заклад
загальної середньої освіти І-ІІІ ступені № 1
Червонослобідської сільської ради
Черкаської області

Протягом багатьох років викладання біології та екології в школі я прийшла до висновку: фундаментально вивчати біологічні процеси у природі можна на заняттях гуртків у школі та позашкільлі. Сучасні програми з біології знизили обсяг цікавого матеріалу та час для його вивчення. Єдине, що врятує і розвиватиме цікавість дітей до природи – позакласна і позашкільна освіта. Дивовижне – поруч. Навіть на шкільному подвір'ї під час екскурсії діти роблять для себе відкриття: зелений килим на ґрунті – це спори мохів, що проростають (збираємо і

дивимось під мікроскопом), жовті нарости на бетонному стовпі – лишайник золотянка (це поєднанням двох організмів: гриба і водорості), червоні стовпчики на листка в'яза – видозмінені клітини під впливом личинок комах.

Побачене в інтернеті формує кліпове мислення, а практичне дослідження спонукає до запитань, пояснення побаченого. Вчу дітей спостерігати. Вони протягом канікул та під час навчання приносять деякі об'єкти для вивчення. Наприклад, учениця у вересні принесла цікаву рослину, яку виявила у стоячій воді біля нашого села Червона Слобода. Жовті квітки знаходились над водою, а на стеблі у воді крім листків були ще і пухирці, кореня не було. Виявилось, що це хижа рослина Пухирник звичайний, живиться дрібними тваринами (дафнії, циклопи, інфузорії, мальки риб тощо), добуває з них сполуки нітрогену. Пухирці працюють за законами фізики: всередині створюється понижений тиск, під час подразнення дрібною тваринкою пухирець її втягує, там знаходяться ферменти, що розщеплюють вміст жертви. На березі річки Дніпро у нашому селі раптом влітку з'явилися невідомі жовті ниточки, що обплутали інші рослини. Ми з учнями дослідили, що це карантинний бур'ян Повитиця звичайна, рослина – паразит, живиться соками інших рослин, знищує дикі і культурні рослини. Добуває собі поживу з рослин за допомогою гаусторій шляхом осмосу. Повитиця схожа на довгий шнурок, гладкий або з пухирцями, без зелених частин, оскільки не потребує фотосинтезу. Через флобафен її стебла жовті або червонуваті. Лусочки на стеблі - це залишки листя, втрачені під час еволюції. Вона вкрита дрібними квітками білих, рожевих або зелених відтінків. Насіння дуже витривале : одна ліана може дати понад сто тисяч насінин, які проростають навіть після п'яти років у ґрунті або після проходження через шлунок тварини.

Моя мета - навчити дітей цікавитись природою, спостерігати, мислити глобально, усвідомлювати закони природи.

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (ШІ) ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ГУРТКОВІЙ РОБОТІ

Лариса Канюка

Комунальний заклад
«Черкаський обласний центр роботи з
обдарованими дітьми Черкаської обласної ради»

Сучасні технології, зокрема штучний інтелект, дедалі більше проникають у різні сфери нашого життя, в тому числі й в освіту. ШІ відкриває перед педагогами нові можливості для створення індивідуальних та цікавих освітніх середовищ. Гурткова робота є ідеальним майданчиком для експериментів зі штучним інтелектом, адже

вона орієнтована на розвиток індивідуальних здібностей та інтересів дітей.

На заняттях в гуртку «Рослинництво» в комунальному закладі «Черкаський обласний центр роботи з обдарованими дітьми Черкаської обласної ради» використання штучного інтелекту (ШІ) суттєво підвищує ефективність навчання та допомагає зацікавити учнів.

Найчастіше використовується ШІ для аналізу даних та прогнозування, для вивчення будови рослин (інтерактивні 3D-моделі рослин, створені за допомогою ШІ, дозволять детально вивчити їхню будову та функції), онлайн-консультування (чат-боти, навчені на великій кількості даних про рослинництво, можуть відповідати на питання учнів про догляд за рослинами, хвороби, шкідників). Учні використовують голосові команди для отримання інформації про рослини.

Конкретні ШІ-інструменти для рослинництва:

-платформи для аналізу зображень: TensorFlow, PyTorch

-програмне забезпечення для створення 3D-моделей: Blender, Unity

Приклад заняття з використанням ШІ

Тема: Визначення хвороб рослин за фотографіями.

Завдання: Учні фотографують хворі рослини в шкільному саду. За допомогою ШІ-платформи аналізують зображення та визначають вид хвороби. Далі, за допомогою чат-бота, отримують рекомендації щодо лікування.

Отже, використання ШІ в гуртковій роботі – це перспективний напрям розвитку освіти. Педагоги можуть ефективно інтегрувати ШІ-інструменти в навчальний процес та створювати більш цікаве та ефективне освітнє середовище для своїх учнів.

Важливо пам'ятати, що ШІ – це лише інструмент, який допомагає досягти навчальних цілей. Головну роль у навчальному процесі відіграє педагог.

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ГУРТКОВІЙ РОБОТІ

Юлія Одорідько

Тернівський ліцей Тернівської сільської ради
Черкаської області

Гурткова робота в закладі освіти передбачає роботу із здобувачами освіти в позашкільній та позаурочній діяльності, спрямовану на формування інтересу до пізнання нового, застосування отриманих знань на практиці та формування ціннісного ставлення до людини, природи рідного краю та соціальної складової життя. Протягом 15 років під моїм керівництвом у Тернівському ліцеї працюють гуртки еколого – натуралістичного напрямку: «Друзі природи», «Дивосвіт», «Біологія рослин». Саме на заняттях здобувачі освіти пізнають природу рідного краю, опановують навички догляду за рослинами, втілюють в життя різноманітні проєкти.

В проєктній діяльності, яку ми активно реалізовуємо в ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ є такі позитивні риси:

- Вихованці окреслюють тему та мету проєкту, самостійно обирають об'єкт вивчення;
- На основі здобутих знань з біології, географії учні складають план проєктної діяльності, узгоджуючи його та конструктивно адаптуючи під певні умови проведення;
- Проводять вивчення літературних джерел та обирають найбільш раціональні шляхи реалізації проєкту;
- Короткотривалі проєкти виконують усі вихованці, розподіляючи та обираючи для себе саме ті напрями, виконання яких є пріоритетним у їх пізнавальній діяльності;
- Довготривалі проєкти бажано виконувати поетапно, залучаючи до кожного етапу окремих виконавців;
- При реалізації наступного довготривалого проєкту виконавці змінюють свої напрями діяльності, таким чином кожен вихованець буде залучений до проєктної діяльності різнопланово.

Так, протягом цих років було реалізовано проєкти: «Озеленення пришкольньої території», «Паркове будівництво та осучаснення рекреаційних зон», «Внутрішнє озеленення навчального закладу», «Закладання фруктових садів на території навчального закладу», «Складання маршруту екологічної стежки та екскурсії по ній», «Вивчення видової рослинної та тваринної різноманітності річки Гнилий Ташлик та її прибережних зон».

Саме такий вид гурткової діяльності дає результати.

STEM ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ У СЕРЕДОВИЩІ СКРЕТЧ

Богдана Осадча

Драбівський ліцей Драбівська селищна рада
Черкаська область

Scratch - захоплююча платформа – це унікальна інновація для навчання програмуванню в позаурочний час. Інтерпретована динамічна візуальна мова програмування, основана і реалізована на Squeak.

Середовище програмування можна безкоштовно завантажити і вільно використовувати у позашкільній освіті. Scratch базується на традиціях мови Лого (перехід у програмуванні від обробки чисел до керування об'єктами).

Scratch – середовище програмування, дозволяє дітям створювати власні анімовані та інтерактивні історії, ігри, тести і інші програми.

Створюючи проєкти в Scratch, вихованці опановують навички ХХІ сторіччя, які допоможуть успішно самореалізуватись у майбутньому.

Лариса Кобиляцька

Найактуальніші проблеми сьогодення, які торкаються кожного із нас – це проблеми екології, проблеми збереження природних ресурсів. Існування людини можливе за умов гармонійних стосунків її з природою. Тому потрібно в повному обсязі допомогти дитині спілкуватися з

природою, поринути в її таємниці, проникнути відповідальністю за її збереження та розширити свої знання з природничих наук.

У цій роботі ефективно використовувати навчально-виховні екологічні стежини, які мають заздалегідь визначений маршрут по певній місцевості, на якому розташовані цікаві пізнавальні об'єкти: різні види екосистем, пам'ятки природи тощо для проведення навчальної та природоохоронної роботи. Зовсім не обов'язково вишукувати на стежині щось унікальне. Дітям в першу чергу треба показати ту природу, що їх оточує щодня.

Екологічну стежину можна використовувати в різні пори року. Основними формами роботи на ній можуть бути пізнавальні екскурсії, фенологічні спостереження за плодовими, декоративними деревами та ягідними кущами, а також трав'янистими рослинами; спостереження за птахами впродовж року; спостереження за комахами-запилювачами на квітниках. Також під час прогулянки екологічною стежиною можна проводити різноманітні ігри, конкурси, хвилинки милування, експериментально - дослідницьку, трудову діяльність, обговорення проблемних ситуацій, розв'язання екологічних задач; природоохоронну роботу. Подорожуючи по екологічній стежині, діти отримують інформацію про вразливість навколишнього довкілля, про взаємозалежність світу людей та світу природи, дізнаються про те, що може нашкодити природному середовищу, а також про ті умови, які будуть сприяти його збереженню. Екологічна стежка дозволяє показати дітям, що живі організми знаходяться в єдності з середовищем їхнього життя.

Маршрут стежки проходить і територією освітнього закладу і у природних умовах. Створена карта-схема стежки, на яку нанесений маршрут і всі об'єкти у вигляді малюнків. Головним критерієм вибору маршруту і зупинок екологічної стежинки є включення в неї якомога більше різноманітних для дітей об'єктів, їх доступність для спостереження.

Зупинки екостежки: «Плодовий сад», «Сосновий ліс», «Грибна», «Мурашник», «Орнітологічна», «Лікарські рослини», «Червонокнижні рослини», «Рослини - переселенці», «Озеро».

Отже, екологічна стежина являє собою унікальну форму поєднання відпочинку і природоохоронної пропаганди. Це своєрідна навчальна лабораторія в природних умовах.

Іновації в закладах позашкільної освіти Чернівецької області

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

ПРОЕКТ «НЕПЕРЕРВНА ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА ДЛЯ УЧНІВ ЗЗСО»

Лариса Хлус, Валентина Кузьмінська

Комунальний заклад «Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

КЗ ЧОЦЕНТУМ як координаційно-методичний центр позашкільної освіти в області, спрямовує свою діяльність на розвиток еколого-натуралістичної освіти в територіальних громадах регіону. З метою підсилення ролі позашкільної освіти у розвитку громад Чернівецький ОЦЕНТУМ тісно співпрацює із закладами освіти територіальних громад області, зокрема, через мережу секцій виїзної очно-заочної біологічної школи (ОЗБШ) та гуртків Центру, які організовані на базі закладів загальної середньої освіти територіальних громад. Загалом, у 2024-2025 н. р. творчі об'єднання центру в кількості 27 груп функціонують на базі 13-ти закладів загальної середньої освіти 8-ми ТГ. У Горошовецькому ЗЗСО на громадських засадах (безоплатно) працює учнівське лісництво під кураторством Чернівецького ОЦЕНТУМ. У 2019 році з обласного фонду охорони довкілля було профінансовано створення еколого-просвітницького центру на базі Горошовецького ЗЗСО у розмірі 100.0 тис. грн., тож із 2020 року заняття відбуваються у спеціально обладнаному приміщенні центру.

У Малокучурівському ЗЗСО Заставнівської міської ради упродовж останніх років для здобувачів освіти молодшого та середнього віку працює гурток «В гармонії з природою» (2 групи), заняття в якому формують у вихованців компетенції, вміння та навички, які діти надалі успішно розвивають, займаючись в секції «Ботаніка» виїзної ОЗБШ, а також мотивацію до активної життєвої позиції натураліста-патріота, який любить свою Батьківщину та своїми діями і вчинками охороняє рідну природу. В Рингацькій гімназії Новоселицької у тісній співпраці з секцією «Овочівництво» ОЗБШ.

Враховуючи цей позитивний досвід, у 2024-2025 н.р. у двох закладах освіти області є базовими щодо координації роботи еколого-натуралістичного напрямку, – Горошовецькому ЗЗСО Юрковецької сільської ради та Репужинецькому ОЗЗСО Кадубовецької сільської ради, в розвиток концепції неперервної екологічної освіти підростаючого покоління, було відкрито гуртки для здобувачів освіти молодшого шкільного віку. Таким чином, у згаданих закладах здійснюється екологічне виховання, освіта і просвіта від «першачків» до випускників. Зокрема:

у Горошовецькому ЗЗСО:

- початкова школа – гурток «В гармонії з природою» (3 групи, 49 вихованців – здобувачів освіти 1-го, 4-го і 5-го класів);

- середня і старша школа – гурток «Юні лісівники» (15 вихованців – здобувачів освіти 7-9 класів), секції «Зоологія» (здобувачі освіти 9-10 класів) та «Овочівництво» (здобувачі освіти 5-го класу) виїзної ОЗБШ;
- учнівське лісництво під кураторством ЧОЦЕНТУМ (30 членів здобувачів освіти 7-11 класів)

у Репузинецькому ОЗЗСО (+Кулівецька філія I-II ступенів):

- початкова школа – еколекторій «Природа – наш дім» (4 групи, 60 вихованців – здобувачів освіти 1-го, 2-го, 3-го та 4-го класів);
- середня школа – секції «Зоологія» (здобувачі 7-го класу) та «Овочівництво» (здобувачі 5-го класу) виїзної ОЗБШ; секція «Ботаніка» на базі Кулівецької філії (здобувачі 6-7-го класів)

ДОСЛІДЖУЄМО РІДНИЙ КРАЙ ЗАСОБАМИ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Наталія Липованчук, Лариса Хлус, Валентина Кузьмінська

Комунальний заклад «Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

Вивчення біорізноманіття Буковини в процесі поточного навчання вихованців різних гуртків регулярно проходить у формі лекцій, інтерактивів і майстер-класів на базі відділу природи краю Чернівецького обласного краєзнавчого музею. Традиційно на початку січня на базі відділу природи ЧОКМ відбувається заняття-екскурсія *«Зимуючі птахи Буковини. Підгодовля птахів узимку»*; оглядаючи міні-виставку *«Нагодуй синичку»*, юннати демонструють свої знання основних правил зимової підготовки птахів. Упродовж березня – цикл занять, присвячених перелітним птахам, в рамках місячника зустрічі птахів. На згадку про це цікаве та змістовне заняття кожен юннат отримує у подарунок брошуру *«Змайструймо шпаківню»* знаних буковинських орнітологів – к.б.н. І.В. Скільського та Л.І. Мелешук.

У квітні-травні 2024 р. провідний науковий співробітник, к.б.н. Т.Д. Никирса проводила інтерактиви для наших вихованців на базі тематичної виставки *«Первоцвіти Буковини»*, а на початку червня юннати під її керівництвом вивчали мікрофлору рідного краю; для закріплення отриманих знань учасники інтерактивів отримали тематичні буклети.

Другий рік поспіль під час роботи літнього освітньо-відпочинкового табору «Країна “Еко”» Чернівецького ОЦЕНТУМ у кожній табірній зміні по п'ятницях – *День юного краєзнавця*. Це день відвідування Чернівецького обласного краєзнавчого музею з інтерактивними лекціями-екскурсіями з майстер-класами у різних його відділах. Змістовні й захоплюючі інтерактиви з юннатами проводять фахівці: завідувач відділу археології, історії середніх віків і нової історії краю О.Г. Драгомирецька та провідний науковий співробітник відділу, к.і.н. М.В. Ільків, провідний науковий співробітник відділу природи краю, к.б.н. Т.Д. Никирса, завідувач відділу новітньої історії краю М.К. Унгурия та їх колеги. Старші вихованці випробовують себе в археології; юннати середнього шкільного віку вивчають біорізноманіття рідного краю. Їм на вибір пропонується одна з двох тем: *«Гриби нашої мікрофлори та правила їх збирання»* і *«Отруйні ягоди (та їх родичі)»*. Юннати поринають у таємничий світ живого, а відтак – відтворюють різні види грибів чи отруйних рослин (згідно обраної теми) у техніці *«малювання пластиліном»*. Наймолодші поринають у традиції українського народу: їм також пропонують на вибір дві теми: *«Український віночок»* та *«Лялька-мотанка»*. Малята залюбки вивчають традиції, пов'язані із збиранням рослин та вінками – атрибутом українського дівочого вбрання,

вшановування переможців. Заняття проходить у внутрішньому дворіку музею, де дітки власноруч плетуть вінки, а відтак – водять хороводи та співають народних пісень. Інтерактиви дуже цікаві й захопливі!

ЦІКАВО ПРО НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ – З НАУКОВЦЯМИ

Лариса Хлус, Валентина Кузьмінська

Комунальний заклад «Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

Найкраще місце для знайомства з науковими дослідженнями – лабораторія. Тісні дружні стосунки зв'язують Чернівецький ОЦЕНТУМ з навчально-науковим інститутом біології, хімії та біоресурсів (ННІБХБ) Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Співкування юннатів з науковцями відбувається як у формі практичних і лабораторних занять в наукових лабораторіях ННІБХБ, так і у форматі лекційно-практичних занять, які проводять науковці та педагоги університету на базі КЗ ЧОЦЕНТУМ. Проілюструємо цю співпрацю на прикладі гуртка «Основи екологічного моніторингу» (керівник – Л.М. Хлус) упродовж 2023-2024 рр.

Упродовж 2023-2024 рр. в лабораторії хімічного аналізу кафедри хімії та експертизи харчової продукції юннати опановували методи контролю якості води та щомісячно проводили моніторинг стану води малих річок, що протікають територією міста.

18.03.2023 р. вихованці гуртка відвідали кафедру біохімії та біотехнології, де к.б.н., доцент Л.М. Чебан та студент кафедри – президент юннатів ЧОЦЕНТУМ Олександр Худий ознайомили юннатів з основними напрямками досліджень.

16.12.2023 р., в рамках вивчення розділу «Соціально-екологічний моніторинг», знайомилися із специфічними рисами медико-екологічного моніторингу. Доцент кафедри біохімії та біотехнології ННІБХБ, к.б.н., О.М. Волощук доступно і надзвичайно цікаво розповідала про імунітет, антигени, антитіла та їх роль у імунному захисті. Для візуалізації та закріплення отриманих знань Оксана Миколаївна провела для юннатів експериментальний практикум «Імунохроматографічні методи досліджень».

01.04. 2024 р. вихованці гуртка «Основи екологічного моніторингу» стали учасниками «Наукового фестивалю OL», який проходив у Мрамуровій залі ЧНУ ім. Ю. Федьковича. Фестиваль реалізується LvivOpenLab у межах проекту «Трамплін до рівності», що імплементується UNFPA, Фондом ООН у галузі народонаселення у партнерстві з Офісом віцепрем'єра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції, за фінансової підтримки Посольства Швеції в Україні. У перервах юннати скористалися нагодою помилуватися

величною архітектурою та розкішними інтер'єрами колишньої Резиденції митрополитів Буковини і Далмації.

05.04.2024, в День відкритих дверей в Ботанічному саду ЧНУ, юннати милувалися цвітінням магнолій, провели весняні фенологічні спостереження, а відтак, разом із завідувачем оранжереї К.В. Коржан та провідним фахівцем Н.Г. Литвін. апробували новий, надзвичайно цікавий інтерактив «Мешканці мертвого дерева».

20.04.2024 р. заняття, присвячене проблемам екологічного моніторингу ґрунтів, відбулося на кафедрі геоматики, землеустрою та агроменеджменту ННІБХБ. Доцент кафедри, к.б.н. В.А. Нікорич розповів про глобальні функції ґрунту в біосфері та їх порушення в результаті деградації ґрунтів, ознайомив юннатів з науковими основами екологічного моніторингу ґрунтів, звернувши особливу увагу на актуальність проблеми контролю стану і охорони ґрунтів в Україні. В лабораторіях кафедри юні дослідники визначали рН ґрунту титриметрично та за допомогою приладів; дізналися, що таке поглинальна здатність ґрунту; провівши нескладний дослід, відповіли на питання – чому ґрунти закипають? Розібратися в тонкощах експериментів юннатам допомагали асистент кафедри, к.б.н. Т.І. Цвик та лаборант Іван. Справжньою родзинкою цього надзвичайно цікавого заняття став майстер-клас від педагогів кафедри «Профіль ґрунту власними руками».

Співпраця продовжується!

РОЗШИРЮЄМО STEM-ПРОСТІР ЧЕРНІВЕЦЬКОГО ОЦЕНТУМ

Валентина Кузьмінська, Лариса Хлус, Наталія Липованчук

Комунальний заклад «Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

Серед основних завдань колективу Чернівецького ОЦЕНТУМ – формування STEM-простору в закладі. Воно передбачає комплектування екологічної STEM-лабораторії, розробку та апробацію занять і майстер-класів, просвітницьку роботу тощо.

Екологічна STEM лабораторія – дієвий інструмент мотивації розвитку креативності та самостійності в майбутніх новаторів, а також якісної підготовки до участі в конкурсах та освітніх проєктах через формування навичок XXI століття: уміння спілкуватися, працювати в команді та вирішувати проблеми в контексті поточних потреб суспільства.

У 2019 році з обласного фонду охорони довкілля було профінансовано матеріально-технічне забезпечення Чернівецького обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді у розмірі 96.0 тис. грн. для закупівлі обладнання для Екологічної STEM-лабораторії, яка була відкрита 14.02 2020 року. STEM-лабораторія

укомплектована сучасним обладнанням: цифровий мікроскоп (мікроскоп біологічний з відеокамерою) XS-3330 LED MICRO med, бінокулярний мікроскоп XS-5520 MICRO med, шумомір Testo 815, документ-камера (сканер) Eloam S1500A3AF, люміноскоп «ENEY», мультисенсорний модуль «Панда», нітрат-тестер Anmez Greentest 2, електричні ваги. Цьогоріч заплановане придбання (фінансування – обласний фонд охорони природи) портативної цифрової лабораторії ЛабДиск Екологія LD12-EN (LabDisc Enviro), цифрових мікроскопів, професійного аналізатора ґрунту, професійного тестера якості води 4 в 1 (TDS/EC/PH і температури).

Заняття із використанням приладів STEM-лабораторії регулярно відбуваються в ЗЗСО області в рамках роботи виїзної очно-заочної біологічної школи. Цьогоріч започатковані довготривалі проєкти «Зміни вмісту нітратів і нітритів в овочах «борщового набору» в процесі зберігання» (вихованці секції «Овочівництво») та «Вплив мікрокліматичних умов на горщечкові рослини в закладах освіти» (вихованці секції «Ботаніка»).

29.05.2024 р. КЗ ЧОЦЕНТУМ, спільно з НЕНЦ МОН України, в рамках авторської педагогічної майстерні «STEM – світ інноваційних можливостей: досвід закладів позашкільної освіти» провів авторську педагогічну майстерню «*STEM – світ інноваційних можливостей: досвід роботи закладів позашкільної освіти Буковини*». В її роботі активну участь взяли науковці та науково-педагогічні працівники ЗВО Буковини, педагоги закладів позашкільної та загальної середньої освіти України. Учасники ознайомились з традиційними та сучасними методичними підходами до дослідження стану довкілля й перспективами їх застосування у позашкільній еколого-натуралістичній освіті, поділилися досвідом інтеграції STEM-технологій в освітній процес.

МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ «НАВЧАННЯ ПРОТЯГОМ ЖИТТЯ» В ЧЕРНІВЕЦЬКОМУ ОЦЕНТУМ

Лариса Хлус, Валентина Кузьмінська

Комунальний заклад «Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

Освіта впродовж життя є цілеспрямованим процесом розвитку і виховання особистості шляхом реалізації освітніх програм і послуг, здійснення освітньо-інформаційної діяльності в межах формальної, неформальної та інформальної освіти. Законодавство України про освіту серед основних принципів державної політики визначає сприяння сталому розвитку суспільства шляхом підготовки

конкурентоспроможного людського капіталу та створення умов для освіти протягом життя, яка є відповіддю на виклик мінливого світу, де зміни відбуваються дуже швидко.

В нашому закладі склалися традиції формальних і неформальних зустрічей з педагогічною спільнотою закладів позашкільної та середньої освіти області, що сприяє системній реалізації принципу «Навчання протягом життя». Серед них – щорічні літня педагогічна школа (ЛПШ), обласна науково-практична конференція «Педагог-позашкільник», семінари-практикуми «Екскурсійна педагогіка», педагогічні гутірки тощо.

12 грудня 2023 року на базі ЧОЦЕНТУМ було проведено перше спільне засідання-методоб'єднання педагогічного колективу закладу та педагогів – членів професійної спільноти викладачів біології Клішковацької ТГ за темою «Організація та проведення науково-дослідної роботи з біології та екології». У 2024 році ми продовжили практику проведення виїзних засідань методоб'єднань педагогічних працівників відділів освіти територіальних громад області, на яких педагоги Центру виступають як основні спікери з питань тематики, організації і проведення дослідницької роботи та оформлення її результатів, запровадження STEM-технологій в навчально-виховний процес закладів освіти, участі в різноманітних заходах еколого-натуралістичного спрямування тощо.

В розвиток проєкту *«Екскурсійна педагогіка в позашкільній та позакласній роботі еколого-натуралістичного напрямку»*, започаткованого у 2017 р., 9 липня 2024 р. педагоги Чернівецького ОЦЕНТУМ побували у Кам'янець-Подільському Позашкільному навчально-виховному об'єднанні, де спільно провели семінар-практикум *«Анімалотерапія в екскурсійній та гуртковій роботі закладів позашкільної освіти»*.

Протягом 2024 року також проведено: педагогічну гутірку *«Рослинні і тваринні елементи в буковинській вишивці»*; ЛПШ *«Сучасні підходи до моніторингу біорізноманіття»*; III-тю обласну науково-практичну конференцію «Педагог-позашкільник».

Колектив творчо працює над розширенням форм та вдосконаленням системи неперервної педагогічної освіти.

ОБЛАСНІ ПРИРОДООХОРОННІ АКЦІЇ – ДІЄВИЙ ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРИЗНОМАНІТТЯ

Ілля Чорней, Людмила Задобрівська,
Лариса Хлус, Валентина Кузьмінська*

Комунальний заклад «Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

*кафедра ботаніки та природоохоронної діяльності ННІБХБ ЧНУ ім. Юрія Федьковича

Важливою складовою практичної природоохоронної та просвітницької роботи Чернівецького ОЦЕНТУМ є організація та проведення циклу щорічних обласних природоохоронних акцій: *“Буковинський первоцвіт”*, *“Орхідеї Буковини”* та *«Інвазійні види Буковини»*. Організаторами акцій є Чернівецький ОЦЕНТУМ та еколого-просвітницький центр збереження біорізноманіття при кафедрі ботаніки, лісового і садово-паркового господарства ННІБХБ ЧНУ імені Юрія Федьковича. Усі згадані природоохоронні заходи проводяться за сприяння Департаменту освіти і науки, Управління екології та природних ресурсів Чернівецької обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації).

Мета акцій – залучення учнівської молоді до участі у вирішенні проблеми збереження біорізноманіття рослин та контролю за поширенням чужорідних видів рослин.

З настанням весни актуалізується проблема збереження ранньоквітучих рослин. Вже п'ятий рік поспіль в Чернівецькій області проводиться акція *“Буковинський первоцвіт”*, в рамках якої юннати – учасники акції індивідуально, групою чи з батьками вивчають первоцвіти своєї місцевості в їх природних місцеіснуваннях. Кольорові фотографії рідкісних і зникаючих видів первоцвітів, разом з анкетами, що містять дані про їх місце зростання, науковці надалі використовують у багаторічному моніторингу. Окрім реєстрації місць зростання первоцвітів, в рамках акції проводиться просвітницько-агітаційна робота в закладах позашкільної та загальної середньої освіти, для громадськості.

З настанням літа набуває актуальності проблема збереження багатьох видів рослин, серед яких особливої уваги заслуговують орхідеї. З метою інвентаризації орхідних для організації їх дієвої охорони в Чернівецькій області у 2023 році започаткована щорічна акція *“Орхідеї Буковини”*.

В сучасному світі проблема неконтрольованого поширення чужорідних (неаборигенних, адвентивних) організмів є однією з глобальних загроз біорізноманіттю. Особлива увага повинна бути приділена інвазійним рослинам, які проникають до складу природних рослинних угруповань і приводять до їх корінної трансформації. Цьогоріч започаткована щорічна обласна акція *«Інвазійні види Буковини»*,

Для якісного проведення досліджень по всіх згаданих групах рослин науковці розробили інформаційно-методичні матеріали: банери, довідники, методичні розробки у вигляді презентацій, які були поширені серед юннатів області та екологічно свідомої громадськості.

ПЕДАГОГИ ЧЕРНІВЕЦЬКОГО ОЦЕНТУМ – АКТИВНІ УЧАСНИКИ ДНІВ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я

Ольга Заслонкіна

Комунальний заклад «Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

Дбати про своє ментальне здоров'я – така ж базова необхідність кожної людини, як і дбати про здоров'я фізичне.

Цьогоріч практичний психолог закладу О.П. Заслонкіна брала участь у проведенні Днів ментального здоров'я у м. Чернівці.

Організовували заходи Чернівецька обласна військова адміністрація у співпраці з Координаційним центром психічного здоров'я Кабінету Міністрів України та міжнародними благодійними організаціями й партнерами: СОС Дитячі містечка Україна, Save the Children, МН4U, HelpAge International, Рокада, Право на захист, Руки милості, Карітас.

На локації підтримки для усіх бажаючих практичний психолог проводила арттерапевтичні техніки, психоедукацію з елементами терапії іграшками, психологічні пікніки. Дорослі також могли ознайомитись зі способами самопідтримки, обрати ресурсні підказки, а також отримати додаткову інформацію з питань, які їх хвилюють.

У час війни від ментального здоров'я кожного з нас, без перебільшення, залежить доля країни. Тому його потрібно берегти і допомагати це робити тим, хто цього потребує. Саме воно є основою стійкості і здатності до самовідновлення людини та суспільства.

02.09.2024 р. у парку-пам'ятці садово-паркового мистецтва «Центральний парк культури і відпочинку ім. Т.Г. Шевченка», з нагоди початку нового навчального року, відбулася «Майстерка ментального здоров'я» в рамках якої заклади позашкільної освіти обласного підпорядкування пропонували дітям, їх батькам і вчителям цікаві майстер-класи, конкурси, презентували свою роботу. Педагоги Чернівецького ОЦЕНТУМ проводили майстер-класи «Від серця до серця» та «Еколистівка в техніці квілінг». Практичний психолог Центру провела цікаві психологічні пікніки. Всіх охочих знайомили з напрямками та змістом роботи гуртків і творчих об'єднань закладу.

Зроблені власноруч вироби стали найкращим подарунком для учасників а радість, захоплення та щирі посмішки малечі – для педагогів.

Новації в закладах позашкільної освіти Чернігівської області

НОВАЦІЇ В РОБОТІ КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСНА СТАНЦІЯ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ»

Людмила Трегубова,
директор КЗ «Чернігівська
обласна станція юних

натуралістів»

Комунальний заклад «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» активно створює інноваційне освітнє середовище, розробляє нові форми організації освітнього процесу, а також надає методичну підтримку щодо організації масової еколого-натуралістичної роботи в закладах освіти області.

Наша робота спрямована на формування у здобувачів освіти свідомого ставлення до природи та активного залучення до екологічної діяльності.

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

В умовах війни освітній процес набув нового значення. Він став не лише засобом передачі знань, але й важливим елементом емоційної та ментальної підтримки дітей. Заняття в гуртках допомагають здобувачам освіти зменшити психологічне навантаження, відволіктися від непростих реалій сьогодення та знайти позитив у щоденному житті.

Педагоги комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» змогли перелаштувати свою роботу, пристосувавши освітній процес до нових викликів. Було впроваджено різноманітні форми навчання: майстерки, воркшопи, екопікніки, інтерактивні вікторини, екоквести, а також онлайн та офлайн екскурсії, подорожі. Особлива увага приділяється навчанню дітей безпечній поведінці як в інтернет просторі, так і в реальному житті. Регулярно проводяться бесіди про мінну небезпеку та дії у разі виявлення небезпечних предметів, формуючи в дітей свідоме ставлення до власної безпеки.

Однією з форм сучасної екологічної освіти є організація **проектної діяльності** вихованців, яка спрямована на розв'язання локальних екологічних проблем, захист довкілля, збереження біорізноманіття. Вихованці гуртків комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» розробили та здійснили ряд проектів: «Життя безупинне, як сонце, що сходить», «У віночку наших різнобарвні квіти – символ України і дарунок літа», «Казковий ліс в акваріумі».

Проект «Природничий хаб» - це створений простір просто неба для навчання та досліджень, що дозволив педагогам закладу проводити інтерактивні заняття, спрямовані на вивчення природи, екології та

природничих наук. У рамках хабу було організовано: вікторини, майстеркласи, тренінги з визначення рослин, ігри та інтерактиви.

До відзначення 160 річниці від дня народження письменника, новеліста, перекладача, громадського діяча, класика української літератури і патріота рідного краю Михайла Михайловича Коцюбинського юннати станції відвідали музей-садибу Михайла Коцюбинського та ознайомилися з видовим складом улюблених квітів письменника, що вирощуються на території садиби. Вихованці гуртка «Основи флористика та фітодизайну» розробили та заклали у квітково-декоративному відділі навчально-дослідної земельної ділянки комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» проєкт квітника «Улюблені квіти Михайла Коцюбинського».

Влітку 2024 року педагоги закладу запровадили **екологічний смартфон** «Відпочиваємо корисно, вчимося відпочиваючи». Діти разом з батьками та дорослими взяли участь у цікавих екскурсіях територією закладу, інтерактивних іграх та квестах, майстеркласах з виготовлення квіткових композицій на оазисі, монохромних букетів, паперових квітів, купальського віночка, екторбинок, саше, сувенірних виробів із вторинної сировини, отримали поради з догляду за горщечковими рослинами.

Традиційним в освітній діяльності закладу стало проведення **екологічних челенджів**. Вихованці гуртків напередодні Дня Довкілля започаткували челендж «Квітуй, Земле!». Юннати озеленили територію станції та закликали своїх ровесників до висаджування дерев, кущів, квітів на територіях своїх закладів освіти та долучитися до загальнонаціональної трудової акції «Турбота тобі, рідна моя Україно!».

До 130 річниці від дня народження українського письменника, режисера, кінодраматурга, класика світового кінематографа Олександра Довженка, уродженця Чернігівщини, вихованці гуртків започаткували челендж «Олександр Довженко – співець красуні Десни» та провели конкурс малюнків «Кожен рік здивована Десна сонце зустрічає поряд з нами».

Важливо сприяти **ранньому формуванню** екологічної свідомості у дітей. Тому методисти станції з нагоди Всесвітнього дня охорони навколишнього середовища провели цікавий і пізнавальний виховний захід для вихованців Чернігівського дошкільного навчального закладу № 26. Мета заходу полягала у тому, щоб привернути увагу дітей до проблем екології, навчити їх дбайливого ставлення до природи та розвинути у них екологічну свідомість. Також для дошкільнят було організовано майстерклас з виготовлення іграшки з вторинного матеріалу «Бджілка». У підсумку кожна дитина отримала свою унікальну екоіграшку. Виховний захід став чудовою можливістю для дошкільнят дізнатися про екологічні проблеми та способи їх вирішення, а

майстерклас допоміг зрозуміти, що навіть непотрібні речі можуть мати друге життя, якщо проявити трохи креативності і фантазії.

Педагогічний колектив комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» намагається активно співпрацювати з **батьківською спільнотою**. Наша мета показати дітям і батькам, як весело і гармонійно можна проводити час разом навчаючись, або займаючись суспільно корисною справою, формуючи при цьому здоровий емоційний клімат в сім'ї. З нагоди Міжнародного дня відмови від поліетиленових пакетів для вихованців гуртків та їх батьків було проведено **воркшоп «Моя екоторбинка»**. Кожний учасник воркшопу створив свою унікальну екоторбинку та закликав всіх відмовитися від поліетиленових пакетів. До Всесвітнього дня прибирання на території станції було організовано **екопікнік «Разом дбаємо і відпочиваємо»** для дітей та їх батьків. Учасники заходу прибрали територію екологічної стежки, взяли участь у цікавих екомайстерках з апсайклінгу. Захід завершився дружнім чаюванням.

Еколого-натуралістична діяльність може бути ефективним інструментом для формування національно-патріотичної свідомості у здобувачів освіти через розвиток любові до рідної природи, відповідальності за навколишнє середовище та соціальної активності. Активного розвитку набуло **екологічне волонтерство** – це добровільна діяльність, спрямована на збереження навколишнього середовища та вирішення екологічних проблем. Юннати долучилися до природоохоронного флешмобу з висадки дерев «Дерева Перемоги». Стали учасниками «Уроків доброти», присвячених Всесвітньому дню захисту тварин, організатором яких є Благодійний фонд «Щаслива лапа».

Одним із дієвих інструментів для досягнення формування екологічних компетентностей здобувачів освіти є **квест-технології**, які поєднують навчання з елементами гри. Вони стимулюють залучення вихованців до активного освітнього процесу, сприяють глибшому засвоєнню матеріалу та розвитку навичок.

Під час проведення квестів «Стежками еколенду», «Таємниці живої природи», «Пізнаємо природу», «Наші молодші друзі», «День зустрічі птахів», «У пошуках скарбів природи» та інших гуртківці проявили активність, творчу ініціативу, вміння швидко знаходити вихід із складних ситуацій.

МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

На виконання обласного плану інформаційно-просвітницьких заходів щодо сприяння формуванню в учасників освітнього процесу навичок здорового харчування педагоги комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» в листопаді та грудні 2024 року започаткували для здобувачів освіти закладів області екологічні проекти «Вирощуємо мікрогрін» та «Екомайстерня: зменшуємо відходи, створюємо компост».

Для учасників екологічного майстер-класу «Вирощуємо мікрогрін» проведено відеозаняття, яке розміщене на YouTube каналі закладу, під час якого здобувачі освіти ознайомилися з поняттям мікрогрін та правилами його вирощування. Протягом листопада на основі отриманих знань учасники вирощували мікрогрін вдома чи в закладі освіти і надсилали фото (відео) на електронну адресу комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів». Надіслані матеріали були розміщені на Facebook сторінці комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» під хештегом #Вирощуємо_мікрогрін. Учасники заходу набули практичних умінь з вирощування мікрогрину та використовували паростки у своєму щоденному раціоні, адже, мікрозелень – це надзвичайно корисна та смачна добавка до щоденного раціону, яку можна легко виростити власноруч.

Онлайн-заняття «Екомайстерні: зменшуємо відходи, створюємо компост», допомогло здобувачам освіти зрозуміти і виробити звичку свідомого споживання. Діти ознайомилися з порадами, які допомогли зменшити кількість харчових відходів у побуті та набули навичок з компостування. Як відомо, компостування залишків їжі є ефективним способом повторного використання харчових відходів шляхом перетворення їх на поживну енергію для рослин. Для компостування використовуються компостери. Зовнішні компостери підходять для власників присадибних ділянок, тоді як настільні компостери ідеальні для міських жителів (для підживлення горщечкових рослин). Учасники заходу надіслали фото виготовлених власноруч компостерів та представили свої історії з досвіду компостування.

332 здобувачі освіти із закладів загальної середньої та позашкільної освіти долучилися до участі в проєктах.

Педагоги станції постійно працюють над оновленням програмно-методичного забезпечення освітнього процесу. У 2024 році оновлено зміст та затверджено **навчальні програми** з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку: «Екосвіт», «Світ рослин», «Основи екологічного дизайну», «Фотонатуралісти», «Хімія в побуті», «Пізнавальна хімія», «Основи флористики та фітодизайну».

На допомогу керівникам гуртків, вчителям біології, організаторам еколого-натуралістичної роботи у закладах освіти області методистами комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» розроблено **методичні рекомендації**: «Впровадження STEAM-освіти у гуртках еколого-натуралістичного профілю», «Хліб – найбільший скарб», «Практичні роботи до навчальної програми «Основи акваріумісти»», «Навчальні розробки інформаційних проєктів, дослідницьких практикумів до навчальної програми з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Природа рідного краю»».

Педагогічний колектив закладу продовжує роботу з питань впровадження еколого-натуралістичної, природоохоронної роботи в практику освітньої діяльності.

